

საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო
მეცნიერებათა აკადემია

**სამეცნიერო და
სახელოვნებო
ნაშრომების კრებული**

ტომი პირველი

თბილისი
2006

ღუმელს ნუ დაარღვევ, ან თქვი რაღაც, ღუმელს რომ სჯობდეს

პიტაგორა

DON'T DISTURB THE SILENCE, OR SAY SOMETHING THAT WOULD BE BETTER THAN THE SILENCE

Pythagoras

ჯრებული დაცემულია ორ თემატურ ნაწილად

COLLECTION OF PAPERS IS DIVIDED INTO TWO THEMATIC PARTS

თითქოს გუშინ იყო, ჩვენი მეცნიერებათა აკადემია რომ დაარსდა და მომავალი აკადემიების მრავალფეროვან პალიტრაზე ერთ-ერთი პირველი დამკვიდრდა საკუთარი ელფერითა და მკვეთრად გამოხატული აუთენტური იერსახით. არადა, უკვე თორმეტი წელიწადი ზომიერად სწრაფად გასულა, სწორედ ისე, მუსიკოსები რომ იტყვიან — ალეგრო მოდერატო. ამ დროის განმავლობაში, აკადემიის სპეციფიკიდან გამომდინარე, მხოლოდ 45 ღირსეულ მეცნიერსა და ხელოვანს, რომელთა ნამოღვაწარმაც მნიშვნელოვნად განაპირობა დარგის განვითარება, წილად ხვდა პატივი, აერჩიათ აკადემიის წევრად. აკადემიის ყველა წევრი პროფესორი, მეცნიერებათა დოქტორი და ცნობილი სპეციალისტია, რომელთა განალდულმა გზამ მრავალ მეცნიერსა და ხელოვანს მისცა საშუალება, დედასამშობლოს წიაღში ეკეთებინა ჭეშმარიტად ქართული საქმე. აკადემიკოსთა აბსოლუტური უმრავლესობა სახალხო მხატვარი და არტისტი, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, დამსახურებული მხატვარი და არქიტექტორი, სხვადასხვა საერთაშორისო კონკურსისა და საქართველოს პრემიების ლაურეატია; დაჯილდოებული არიან ორდენებითა და მედლებით, გვყავს თბილისის საპატიო მოქალაქეები, უმაღლესი სასწავლებლების კათედრის გამგეები, რექტორები... სწორედ ამ ფაქტმა განაპირობა აკადემიის სამეცნიერო-შემოქმედებითი ხარისხი.

აკადემიის სახეს კიდევ მეტ მშვენიერებას მატებს მისი საპატიო წევრები და დოქტორები — მსოფლიოში სახელგანთქმული ადამიანები, რომელთაც საქართველოსადმი, ქართული კულტურისადმი განსაკუთრებული დამოკიდებულების გამო დაიმსახურეს ეს პრესტიჟული ნოდება: აშშ ყველაზე წარმატებული პრეზიდენტი რონალდ რეიგანი, დიდი მაცხოვრებელი დიმიტრი დიმიტრიადი, ქართული წარმომავლობის ამერიკელი გენერალი ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილი, გერმანიაში დაბადებული და იქ მოღვაწე მწერალი და ფილოსოფოსი გივი მარგველაშვილი, მსოფლიოში სახელგანთქმული ებრაელი მწერალი და დრამატურგი ეფრაიმ კიშონი, ცნობილი გერმანელი რეჟისორი ჰერმან ვედეკინდი...

როცა ქვეყანაში შეგნებულად ინგრევა მარად საამაყო მრავალსაუკუნოვანი ქართული კულტურა, როცა აქსიოლოგიური დოგმებით დაგეჟილმა კულტურტრეგერებმა უარი თქვეს ფუნდამენტურ მეცნიერებაზე, ქვეყნის ანალიტიკური აზროვნების უნარზე და უნიჭიერესი ერი განვითარებადი ქვეყნის სამარცხვინო სტატუსის ღირსებაშელახულ ბინადრებად აქციეს, საქართველოს სატკივრით გულდაკოდილმა აკადემიის წევრებმა მოახერხეს გაემართათ 133 სხდომა, 91-ჯერ წარმდგარიყვნენ კოლეგების წინაშე საინტერესო მოხსენებით, მოეწყოთ 18 ექსპრესგამოფენა...

ცხადია, ყველა ნაშრომი ვერ იქნებოდა პარადიგმა, მაგრამ არც ერთი ყოფილა კვაზიმეცნიერული და სქოლასტიკური აზროვნების ნიმუში, — ისინი ყოველთვის იყო აკადემიის წევრთა გულწრფელი შრომისა და პროფესიული პასუხისმგებლობის ნაყოფი.

სხვადასხვა დროს წაკითხული მოხსენებებიდან მრავალი ავტორთა იმანენტური ფილოსოფიური ნააზრევნი იყო და საინტერესოდ ასახავდა თემის აქტუალობას: ფერწერა და ფერწერის სწავლების დღევანდელი მდგომარეობა, არქიტექტურისა და ქალაქმშენებლობის პრობლემები, მცირე ფორმის ქანდაკება, ქართული შრიფტის ისტორია და დღევანდელი, სწრაფი ჩანახატის გამოყენება აკადემიურ ნახატში, თანამედროვე იაპონური გრაფიკა, შოთა რუსთველის ფრესკა იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში, გლობალიზაცია და ახალი მსოფლიო წესრიგი, უწყვეტი სამედიცინო განათლება, სიახლეები ესთეტიკურ და პლასტიკურ ქირურგიაში, ანთროპოკოსმიური მედიცინის ანმყო და მომავალი, ინსტრუმენტული მეთოდებით თანამედროვე დიაგნოსტიკა და სხვა მრავალი.

მაშინ, როცა ქვეყნის ინტელექტუალური ავანსცენიდან იდეებებიან განათლებული და გამოცდილი პროფესიონალები, მიმდინარეობს ეროვნული ცნობიერების დასაჭურისება, აკადემიის წევრთა ნაწილი ახერხებს ჩაერთოს სხვადასხვა საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტში. მათ მიერ დანერგილი სიახლეები ახლა წარმატებით გამოიყენება საქართველო-

სა და უცხოეთში (ს. ქემოკლიძე, ვ.ხუციძე, ვ.გვანცელაძე, გ.კალანდარიშვილი). მოეწყო აკადემიის წევრთა 20-მდე წიგნის წარდგინება (დ.ბაშელეიშვილი — 2, ვ.გვანცელაძე — 3, ი.დოლიძე — 2, ს.ქემოკლიძე — 2, ნ.ლოლობერიძე — 1). საქართველოსა და უცხოეთში დაიდგა მოქანდაკე-აკადემიკოსთა 10-ზე მეტი ნამუშევარი (თ.ღვინიაშვილი, მ.მერაბიშვილი, ლ.მხეიძე). მხატვრები სამჯერ მონაწილეობდნენ სხვადასხვა კონკურსში (დ.ბაშელეიშვილი, ლ.მხეიძე, კ.ნახუცრიშვილი). აკადემიის წევრებმა სამჯერ წარმოაჩინეს აკადემია საერთაშორისო კონგრესსა და სიმპოზიუმებში, ამდენჯერვე — საქართველოში, სხვადასხვა სამეცნიერო კონფერენციაში. აკადემიამ შვიდჯერ მოაწყო თბილისელ მხატვართა თემატური და ერთი პერსონალური გამოფენა (ნ.ლოლობერიძე). პირველად საქართველოში (და არა მხოლოდ საქართველოში) დაწესდა და ცნობილ ბიზნესმენსა და ქველმოქმედ გ.თოფაძეს მიენიჭა „ქართული კულტურის მეცენატის“ საპატიო წოდება (2005), 20 წევრს გადაეცა აკადემიის სახელობითი მედალი (2006), აღინიშნა რამდენიმე აკადემიკოსის იუბილე და მათ შემოქმედებას მიეძღვნა სამეცნიერო კონფერენციები.

2004 წელს აკადემიის დაარსების 10 წლისთავისადმი მიძღვნილ სამეცნიერო კონფერენციაზე აკადემიის წევრებმა და მოწვეულმა სტუმრებმა მოკრძალებული თავმდაბლობით გადახედეს განვლილ გზას, სადაც ქართული ეროვნული ფენომენის სინმინდისათვის მათი ძალისხმევით ანთებული სანთლის სხივი ციმციმებდა.

მნიშვნელოვანია და აკადემიის ავტორიტეტს ადასტურებს, რომ საქართველოს პრეზიდენტის ინიციატივით შექმნილი დარგობრივ მეცნიერებათა აკადემიების პრეზიდენტთა საბჭოს თანათავჯდომარედ არჩეულია ჩვენი აკადემიის პრეზიდენტი.

რუდუნებით მოფუსფუსე მეცნიერები და ხელოვანები, ვითარცა სამშობლოს ჭეშმარიტად მოსიყვარულე ადამიანები, ჰედონოკური სიამოვნებით ეწევიან ქველმოქმედებას: აკადემიის პრეზიდენტმა 2 ათასზე მეტი წიგნი უსახსოვრა ბაშის საშუალო სკოლის ბიბლიოთეკას, ამდენივე — ვლადიკავკაზის ა. წერეთლის სახ. ქართულ საშუალო სკოლას, ათასზე მეტი — წალკის რაიონის გუმბათის ბიბლიოთეკას, ამავე სოფლის საბავშვო ბაღს კი — გრაფიკული ნამუშევრები. აკადემიკოსებმა ახალქალაქის ქართულ საშუალო სკოლას სასწავლო წელი წიგნებითა და ხელჩანთებით მიულოცეს. აკადემიამ სოციალური პედიატრიის დაცვის ფონდთან ერთად განახორციელა თბილისელ მხატვართა 120 ბავშვის უფასო სამედიცინო გამოკვლევა. იგი ურთიერთობის სხვადასხვა ფორმით თანამშრომლობს უცხოეთის მრავალ ორგანიზაციასთან.

გადაავლეს რა თვალს 12 წლის განმავლობაში ხორცშესხმულ პროექტთა არასრულ ნუსხას, გგონია, თითქოს ბევრი რამ გაკეთდა. არადა, გაცილებით მეტის და უკეთესად გაკეთება შეიძლებოდა, ქვეყანას ეროვნული ცნობიერებიდან განაპირებული, სნობიზმით შეპყრობილი ადამიანები რომ არ უქმნიდნენ პრობლემებს. ხელისუფალთაგან მიტოვებული და მრავალ სოციალურ პრობლემაზე მოფიქრალი, შემოქმედებითი შრომისათვის ყველა პირობაგამოცლილი, მაგრამ მომადლებული ნიჭით მირონცხებული ადამიანები კვლავაც იღვწიან საზოგადოების ცნობიერების ხარისხის ასამაღლებლად, ქართული ნიჭისა და გენის დერივაციის — თვითმყოფადი კულტურის — სახელისა და სახისათვის, რომ მან შეინარჩუნოს ის ბრწყინვალეობა, რაც მსოფლიო კულტურათა თანავარსკვლავედში გამოარჩევს.

და აღმოხდების დილა მზიანი, საქართველო გაბრწყინდება!

ჩვენთან არს ღმერთი!

დავით ბაშელეიშვილი

საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი

P R E F A C E

As if it were yesterday when our Academy of Sciences was founded and it has been consolidated as one of the first on diverse palette of future academies with its own coloring and significantly expressed authentic image. Nevertheless twelve years have passed moderately quickly, just as musicians use to say – allegro moderato. During this period, proceeding from specificity of the Academy, only 45 deserved scientists and artists, whose activities considerably conditioned development of the sphere, had the honor to be elected as members of the Academy. Each member of the Academy is professor, doctor of sciences and famous specialist, whose traced way has given an opportunity to many scientists and artists to do a veritable Georgian deed for their motherland. An absolute majority of academicians, public artists and actors, honored scientists, artists and architects appear to be laureates of various International contests and Georgian rewards; they are awarded with prizes and medals; we have honored citizens of Tbilisi, rectors and heads of chambers at higher Schools. Just this fact stipulated a scientific-creative rate of the Academy.

The image of Academy is strengthened by doctors of sciences and its honored members well-known in the world, who deserved these prestige titles because of their especial attitude to Georgia and Georgian culture: the most successful president of USA Ronald Reagan, a great maestro Odyssey Dimitriadi, an American general of Georgian origin John (Malkhaz) Shalikashvili, a writer and philosopher Givi Margvelashvili, who was born in Germany and works there at present, a famous Jewish writer and playwright Ephraim Kishon, a famous German producer Herman Vedekind.

When a deserving century-old Georgian culture is deliberately destroying, when culturtriggers with axiological dogmas deny fundamental science, ability of analytical thought and from the most talented nation Georgian people have become inhabitants of developing country, having a disgraceful status, the members of Academy who were grieved by the problems of Georgia, managed to carry on 133 conferences, present 91 interesting reports to their colleagues and organize 18 express-exhibitions.

It is clear, that all these works could not be paradigm, but no one was a sample of quasi-scientific and scholastic thought as they always were result of sincere work and professional responsibility of Georgian scientists.

A great number of reports presented at different times was an immanent philosophical thought-out of the authors and interestingly reflected topicality of the theme: a modern state of painting and its teaching, problems of architecture and urbanization, sculpture of small form, history and today's state of Georgian type, usage of quick sketch in academic painting, modern Japanese graphics, Rustaveli fresco in Jerusalem Cross Monastery, globalization and a new world order, continuous medical education, innovations in esthetic and plastic surgery, present state and future of anthrop cosmic medicine, modern diagnostics using instrumental (alimentary) methods, etc.

When well-educated and experienced professionals were expelled from the intellectual proscenium and a castration of national consciousness took place, a part of members of the Academy managed to involve themselves in different International scientific projects. Innovations introduced by them are successfully used in Georgia and abroad (S. Kemoklidze, V. Khutsidze, V. Gvantseladze, G. Kalandarishvili as

well as the presentation of about 2 books by members of the Academy was organized (D. Basheleishvili – 2 books, V. Gvantseladze – 3, I. Dolidze – 2, S. Kemoklidze – 2, N. Gogoberidze – 1). More than 10 sculptures of Georgian sculptor-academicians were set up in Georgia and abroad (T. Gviniashvili, M. Merabishvili, L. Mkheidze). Three times our painters participated in different contests (D. Basheleishvili, L. Mkheidze, K. Nakhutsrishvili), three times the members of our Academy presented the Academy at different scientific conferences and symposia. Seven times the Academy organized one personal (N. Gogoberidze) and thematic exhibitions of Tbilisi painters. For the first time in Georgia (and not only in Georgia) was established a honored title of Maecenas of Georgian Culture, which was granted to a famous businessman and philanthropist Gogi Topadze (2005), nominal medals of the Academy were granted to 20 members (2006), jubilee of several academicians was arranged and scientific conferences were devoted to their activities.

In 2004 at the scientific conference dedicated to 10 anniversary of foundation of the Academy, members of the Academy and invited guests respectfully looked through past years.

It is significant that by the initiative of the President of Georgia, academies of branch sciences were created and the President of our Academy was elected as co-chairman of the Board of presidents of these academies.

Timidly working scientists and artists, people who truly love their motherland carry on charity with hedonic pleasure: President of the Academy presented the library of Bashi secondary school with more than 2000 books, with the same quantity of books – Akaki Tsereteli Georgian secondary school in Vladikavkaz, with more than 1000 books – the library of village Gumbati in Tsalka region and with graphic works – the nursery school of the same village. Academicians congratulated the beginning of new academic year to Akhalkalaki Georgian secondary school and presented them with books and school bags. Together with the Fund of Defence of Social Pediatrics the Academy carried on a free medical examination of 120 children of Tbilisi painters. The Academy collaborates with many foreign organizations in different ways.

While observing incomplete list of projects fulfilled during the last 12 years, one may think that many things have been done; however, it might be done more and better, if there were not problems created by people lacked national consciousness. Abundant by the rulers of the country people who has to think about many social problems and who has no conditions for creative work, but are endowed by the God with talent, will again do their best for raising the rate of public consciousness, as well as for maintenance of Georgian talent and its original culture. This will retain the aureole which distinguishes Georgian talent and gene in the constellation of world cultures.

And let the sunny morning rise, Georgia will flourish!

The God is with us!

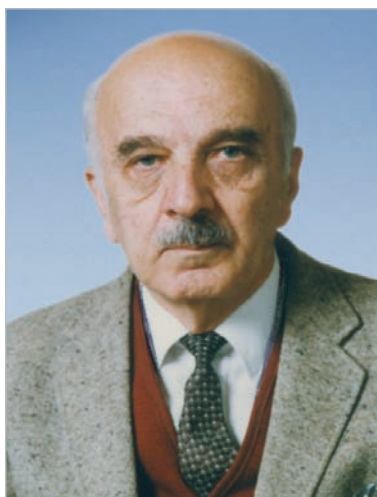

DEMUR BASHELEISHVILI

President of Georgian Academy of Humanitarian
and Art Sciences

დემურ გაბაშვილი
პრეზიდენტი, აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

თამაზ ღვინიაშვილი
ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

გიორგი ჩახუშვილი
აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიის
წამდელი წევრი — აკადემიკოსი (2005)

ალექსანდრე ბრებეკი
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

ვაჟა გვანცელავა
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

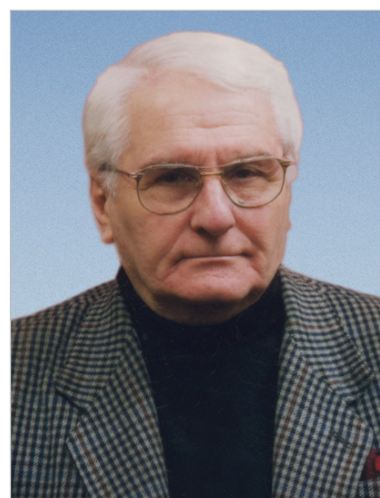
მანანა ღოიჯაშვილი
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2006)

გურამ დოლიძე
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2004)

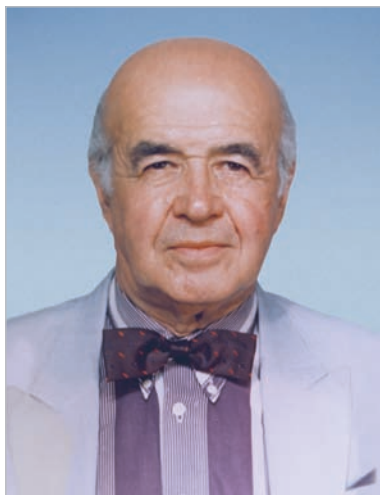
იგორ დოლიძე
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1999)

გიორგი თოთიბეკი
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

გიორგი თოფაძე
აკადემიის საპატიო წევრი (2002)

ვლადიმერ კანდელაკი
აკადემიის ნამდვილი
წევრი — აკადემიკოსი (1999)

როლანდ კალენდაძე
აკადემიის ნამდვილი
წევრი — აკადემიკოსი (2004)

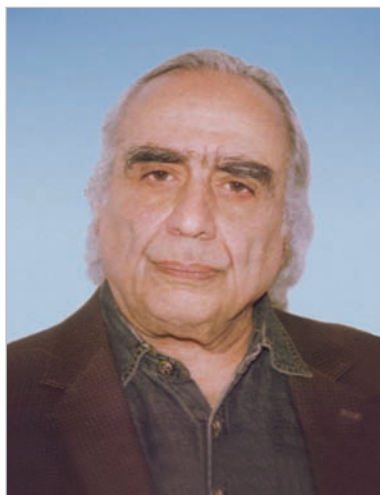
ბიძინა კვირინაძე
აკადემიის ნამდვილი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

თეიმურაზ ლაშვიძე
აკადემიის საპატიო წევრი (1999)

ზურაბ ლაშვიძე
აკადემიის ნამდვილი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

გივი მარგველაშვილი (გერმანია)
აკადემიის საპატიო წევრი (1997)

მერაბ მარგველაშვილი
აკადემიის ნამდვილი
წევრი — აკადემიკოსი (2000)

თენისიო მამარაშვილი
აკადემიის ნამდვილი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

ლევან გეჩია
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

თამაზ ნათია
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2006)

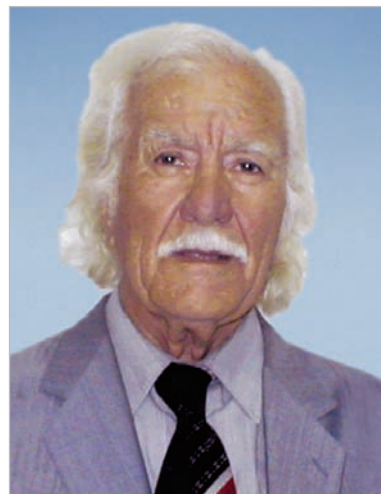
კიაო ნასურშილი
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2000)

იოსებ სამხარაძე
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2006)

სულხან ქემოკლია
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (1995)

ნოდარ ლოლობაძე
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2005)

ჯონ (მალსა) შალიკაშვილი
(აშშ) აკადემიის საპატიო წევრი (1997)

ლევან ჭაჩიაშვილი
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2003)

ვახტანგ ჩუტიძე
აკადემიის წამდელი
წევრი — აკადემიკოსი (2003)

ზაქარია თელია
აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (2001)

კონსტანტინე ჩახუნაშვილი
აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (2006)

ზაურ კვიჰინია, ბიზნესმენი
აკადემიის საპატიო დოქტორი (2006)

ზურაბ ტყამალაშვილი, ბიზნესმენი
აკადემიის საპატიო დოქტორი (2006)

ოთარ სატიშვილი, გენერალი
აკადემიის საპატიო დოქტორი (1999)

ზურაბ ვიზია, ბიზნესმენი
აკადემიის საპატიო დოქტორი (1998)

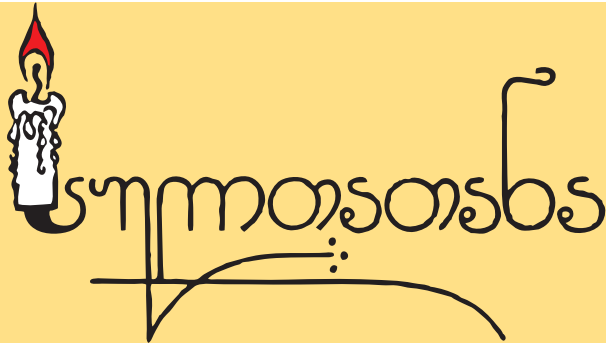
დავით მხეიძე, მოქანდაკე, (გერმანია)
აკადემიის საპატიო დოქტორი (2000)

რაინერ შვილტი, ექიმი, (გერმანია)
აკადემიის საპატიო დოქტორი (2000)

ნიკო ჩიქელი, მხატვარი, (აშშ)
აკადემიის საპატიო დოქტორი (2003)

რონალდ რეიგანი (აშშ)
1911-2004

ოფისიი ღიმიტრიადი
1908-2005

ეჟრაიმ კიჟონი (ისრაელი)
1924-2004

ჰერმან ჰერცოგი (გერმანია), 1910-1998

გურამ აბრამიშვილი
1928-2002

სოსო გაცისაძე
1929-2004

დავით გაბიტაშვილი
1920-2000

გიორგი კალანდარიშვილი
1956-2005

ჯემალ მატარაშვილი
1938-2004

გიორგი სანადირაძე
1937-2006

აშშ პრეზიდენტი რონალდ რეიგანი პირველი უცხოელი იყო, ვინც 1995 წელს აირჩიეს აკადემიის საპატიო წევრად. მისი ფონდის თანადგომით განხორციელდა აშშ-ში ქართული კულტურის პოპულარიზაციის გრძელვადიანი პროგრამა (1993-1994). დიდი მანერო, მსოფლიოში სახელგანთქმული დირიჟორი ოდისეი ღიმიტრიადი 1997 წელს აირჩიეს აკადემიის საპატიო წევრად. ებრაელი მწერლის, რეჟისორისა და მხატვრის ეჟრაიმ კიჟონის წიგნი "იუმორისტული მოთხრობები" პირველია, რომელიც ქართულ ენაზე 1993 წელს გამოიცა თელ-ავივში. ავტორი 1997 წელს აირჩიეს აკადემიის საპატიო წევრად. გერმანელი რეჟისორის ჰერმან ვერდერის სახელთანაა დაკავშირებული გერმანიაში, ზარბრიუკენში, ქართული კულტურის დღეების დაწესება. მას 1995 წელს მიენიჭა აკადემიის საპატიო დოქტორის წოდება.

თავზარდამცემი იყო აკადემიის ახალგაზრდა წევრის გიორგი კალანდარიშვილის გარდაცვალება. იგი მოუშუშებელ ტკივილად სამუდამოდ დარჩა ჩვენს მეხსიერებაში. იდუმალი სიკვდილით წასული მწერალი გიორგი სანადირაძე კვლავ რჩება ჩვენთან — ათობით წიგნი გაგვასხენებს მის სახელს. დიდია ხელოვნებამცოდნე გურამ აბრამიშვილის როლი, რომ ეროვნული განძი უცხოეთში გატანას გადაურჩა. დასაძინა, რომ სახალხო მხატვარი დავით გაბიტაშვილი ვერ ელირსა აფხაზეთში დაბრუნებას. ფერმწერი და დიზაინერი სოსო გაცისაძე მრავალი წელი შეუპოვრად ებრძოდა მძიმე ავადმყოფობას. ჯემალ მატარაშვილი, შესანიშნავი ექიმი და პედაგოგი წყნარად, თავმდაბლად მოვიდა ჩვენთან და ასევე უჩუბრად დაგვტოვა.

ნათელში იქმნენ სულელები მათი ან და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ!

ამიერკავკასიის მეცნიერთა II საერთაშორისო კონგრესი. ტრიბუნაზე დ. ბაშელიშვილი, 2005

აკადემიის წევრთა და სტუმართა ერთი ჯგუფი, 2004

აკადემიის დაარსებიდან 10 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია, 2004, 22 ოქტომბერი

აკადემიის წევრთა სადღესასწაულო შეხვედრა. 2006

ო. დიმიტრიადი აკადემიის სტუმარი. 1997

პოეტი მ. ქელიძე აკადემიაში. 2003

მილოცვა უკრაინის ელჩის პირველი მოადგილის ი. დოვგანიუკისაგან. 2001

აკადემიის წევრთა ერთი ჯგუფი. 2006

აკადემიის წევრთა და სტუმართა ერთი ჯგუფი მორიგი სხდომის შემდეგ. 1995

დ.ბაშელიშვილი ბიზნესმენ გ.თოფაძეს გადასცემს „კულტურის მეცენატის“ ოქროს მედალს. 2005

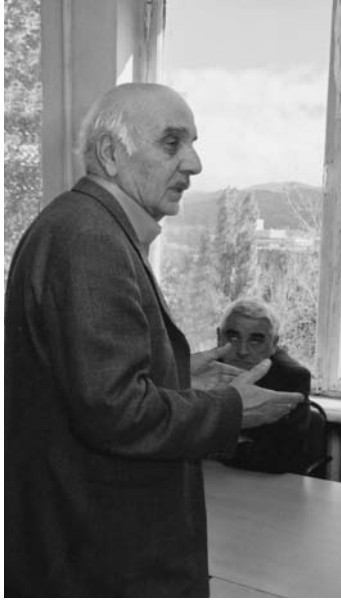
ფერწერული პორტრეტი — საჩუქრად ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილს. 1997

სურათების ეროვნულ გალერეაში თბილისელ მხატვართა ნამუშევრების გამოფენის გახსნისას. 2004

თბილისელ მხატვართა ჯგუფისთვის წლის საუკეთესო მხატვრის საპატიო წოდების მინიჭების შემდეგ. 2004

აკადემიკოსები თ. ლვინიაშვილი, ს. ქემოკლიძე, გ. თოთიბაძე და თ. მეძმარიაშვილი აკადემიის სხდომაზე გამოსვლისას. 2004

პერუს ახალგაზრდა მეცნიერთა ასოციაციის კოორდინატორი მარკო უგარტე დელგადო სტუმრად აკადემიაში

ფინეთის პარლამენტის წევრები ტეპო ჰოლვიტიუ და მატტი სალმინენი — აკადემიის სტუმრები

აკადემიის პრეზიდენტი დ. ბაშელიშვილი ბაშის საშუალო სკოლის ბიბლიოთეკას საჩუქრად გადასცემს წიგნებს

აკადემიის პრეზიდენტი ნორჩ მხატვართა კონკურსში გამარჯვებულ თბილისელ მოსწავლეებთან. 2005

აკადემიის წევრთა ერთი ჯგუფი. 2004

გორში, სასულე ორკესტრთან. 1995

იყალთოში, შოთაშვილზე. 1997

აკადემიის წევრები თბილისელ მხატვართა ნამუშევრების გამოფენის გახსნისას. 2001

ს. ქემოკლიძე, გ. თოთიბაძე და დ. ბაშელეიშვილი
ქართულ მეცნიერთა ფორუმზე. 2005

აკადემიის წევრები მოქანდაკე
ლ. მხეიძის სახელოსნოში. 2003

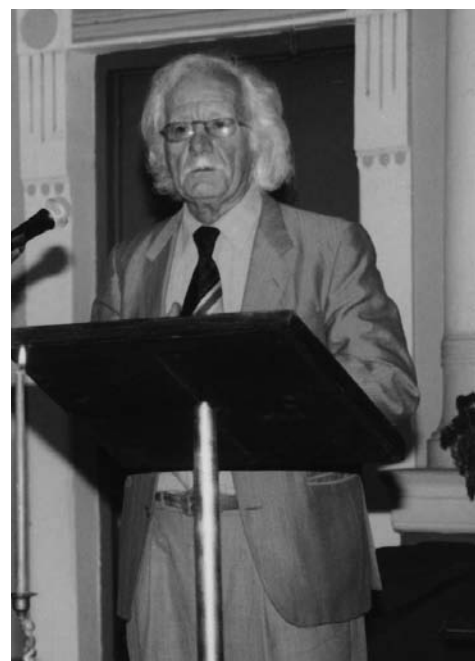
დ. ბაშელეიშვილი და ო. ხატიაშვილი თბილისელ მხატვართა
ნამუშევრების გამოფენაზე. 2004

დ. ბაშელეიშვილი ქ. კიშინიოვში მოლდაველ მხატვართა
ყრილობის დელეგატებთან. 1995

აკადემიკოს ნ. ლოლობერიძის ნამუშევრების გამოფენის გახსნისას. 2005

აკადემიის პრეზიდენტი დ. ბაშელიშვილი ბაშელ მოსწავლეებთან და მასწავლებლებთან შეხვედრისას

შეხვედრა გორელ მოსწავლეებთან

საქართველოს პარლამენტის წევრები გ. თოფაძე, ზ. ტყეშელაშვილი და თ. ბუაჩიშვილი სტუმრად აკადემიაში

ბრაზილიელ მხატვართა ნამუშევრების გამოფენის გახსნისას: გ. თოფაძე, რ. მიშველაძე, დ. ბაშელიშვილი, მ. დონაძე და ვ. აზარაშვილი

ნაწილი
პირველი
სამეცნიერო
ნაშრომები

FIRST
PART
**SCIENTIFIC
WORKS**
(In Georgian)

პროფესორი

ლევან გახეღაშვილი

აკადემიის პრეზიდენტი,
აკადემიის ნამდვილი წევრი –
აკადემიკოსი (1995)

	დაიბადა 1943 წლის 6 იანვარს.
1959-1967	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-მონუმენტალისტი.
1968-1973	სტაჟირება მოსკოვში.
1973-1975	გაზეთ „მოლოდიოჟ გრუზიის“ კორესპონდენტი.
1975-1981	სამეცნიერო-კვლევითი პროგრამით მუშაობდა ავსტრიის, გერმანიის, პოლონეთის, ჩეხოსლოვაკიის, რუსეთისა და ბელორუსიის არქივებში.
1981-1987	გაზეთ „სოფლის ცხოვრების“ განყოფილების გამგე, სარედაქციო კოლეგიის წევრი.
1987-დღემდე	კულტურის საერთაშორისო ასოციაციის პრეზიდენტი.
1990-1992	გაზეთ „პეგასის“ დამაარსებელი და მთავარი რედაქტორი.
1992-2003	საქართველოს სახელოვნებო აკადემიის რექტორი.
1994-1995	დამასკოს (სირია) საერთაშორისო გამოფენის საქართველოს ექსპოზიციის დირექტორი.
1995-დღემდე	საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი.
2003-დღემდე	თბილისის მხატვართა კავშირის თავმჯდომარე.
2003-დღემდე	საქართველოს მხატვართა ფედერაციის თავმჯდომარე.

1992 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 200-ზე მეტი ფერწერული, გრაფიკული და მონუმენტური ნაწარმოების, 30 სამეცნიერო ნაშრომის, 7 მონოგრაფიის, 3 კატალოგის, 6 გამოგონების, 500-მდე პუბლიკაციისა და ნარკვევის ავტორი; საქართველოს კულტურიზმის ფედერაციის დამფუძნებელი; შვიდჯერ მონაწილეობდა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციების, კონგრესებისა და სიმპოზიუმების მუშაობაში. მან პირველმა საქართველოში დააწესა „კულტურის მეცენატის“ საპატიო წოდება (2000).

არჩეული იყო საქართველოს მხატვართა კავშირის გამგეობის წევრად და საქართველოს ინტელექტუალთა ლიგის გენერალურ მდივნად.

მხატვრის ფერწერული და გრაფიკული ნაწარმოებები, რომელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი მსოფლიოს ოცამდე ქვეყნის გალერეებში, მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებში ინახება, სხვადასხვა დროს გამოფენილი იყო საქართველოს, რუსეთის, აშშ-ის, კანადის, პერუს, კუბის, ესპანეთის, გერმანიის, იტალიის, ავსტრიის, ფინეთის, პოლონეთის, ბულგარეთის, ჩეხოსლოვაკიის, სირიის, ლიტვის, ლატვიისა და აზერბაიჯანის საგამოფენო დარბაზებში.

მისი მონუმენტური ნაწარმოებები ყოფილი საბჭოეთის მრავალ ქალაქშია: საქართველოში (თბილისი, ქუთაისი, ბათუმი, ქობულეთი, ზესტაფონი, ახალციხე, ბორჯომი); რუსეთში (სარატოვი, ვოლგოგრადი, სოჭი, ადლერი, სტავროპოლი, ასტრახანი, ნალჩიკი, კისლოვოდსკი, არდონი, პიატიგორსკი, ჩერკესკი, ბაქსანი, ალაგირი); აზერბაიჯანში (ბაქო, შემახა, გეოკჩაი, სიაზანი, დივიჩი, კუსარი, ხუდატი, ხაჩმასი, კილიაზი, ალი-ბაირამლი); უკრაინაში (ვლადიმირ-ვოლინსკი, ენერგოდარი); მოლდოვაში (კიშინიოვი); ყაზახეთში (თენგიზი).

არჩეულია საქართველოს დარგობრივ მეცნიერებათა აკადემიების პრეზიდენტთა საბჭოს თანათავმჯდომარედ (2000), საქართველოს მხატვართა ფედერაციის თავმჯდომარედ (2003). არის ჟურნალისტთა კავშირის, მხატვართა კავშირისა და კულტურის საერთაშორისო ასოციაციის წევრი; ბრესტის მემორიალური კომპლექსის სამეცნიერო საბჭოს საპატიო წევრი.

დამსახურებულ მხატვარს, „პეგასის“ საერთაშორისო პრემიისა და „ოქროს კალმის“ პრემიის ლაურეატს (მოსკოვი), ხუთჯერ მიენიჭა პირველი პრემიის ლაურეატისა და ორჯერ – წლის საუკეთესო მხატვრის საპატიო წოდებები.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენითა და მედლით „მშვიდობიანი კავკასიისათვის“, საერთაშორისო სამრეწველო გამოფენის ოქროს მედლით (მოსკოვი).

გლობალიზაცია და ეროვნული კულტურა

დაბნეული მსოფლიო კარგა ხანია, დაძაბული ადევნებს თვალსა და ყურს შეუცნობლისავენ ჯიქურ მიმავალ გლობალიზაციას. მას სიკეთისა და ბოროტების საკუთარი, ჰეტეროგენული განზომილება აქვს და სირთულის გამო ადამიანები ვერ ახერხებენ მისი ეგზისტენციური ხასიათის ამოცნობასა და მის არსში წვდომას. ამიტომაც ჯერ კიდევ გაუცნობიერებელი ადამის მოდგმა შიშით ეკიდება ამ მოვლენას. კაცობრიობა მოელოდა, რომ სსრ კავშირის დაშლით დასრულდებოდა მკვეთრი დაპირისპირება იდეოლოგიებს შორის, მაგრამ კვლავ გრძელდება ცივილიზაციათა შენიღბული და დაუნდობელი ბრძოლა – გრძელდება სხვა ხერხით, სხვა სცენარით, სხვა ფორმით.

ამის გამოა, საზოგადოებამ დაკარგა ორიენტაცია. ეს მკვეთრად აისახება მის მიერ შექმნილი კულტურის ხარისხზე. ადამიანები, რომელთა ნაღვანისა და შემოქმედების ნაყოფია ეს კულტურა, ცხოვრობენ იმ გარემოში, სადაც მიმდინარეობს გლობალიზაციის რთული პროცესი და ნებსით თუ უნებლიეთ განიცდიან ამ იმანენტური მოვლენის გავლენას. ქვეყნები და მათი მკვიდრი ერები კი იმართებიან იმ ცივილიზაციაში მიმდინარე პროცესებით, რომლის ნაწილსაც თავად შეადგენენ. ამიტომაც მნიშვნელოვანია ის გარემო, სადაც ეს ერები ქმნიან კულტურას და საინტერესოა ის პროცესები, რომლებიც განსაზღვრავენ მათი ცნობიერების ჩამოყალიბებას.

რა თქმა უნდა, რომელიმე ერის თავისთავადი კულტურა არ უნდა განვიხილოთ საერთო მსოფლიო კულტურისაგან ამოგლეჯილ ნაწილად, მით უმეტეს, იგი არ უნდა შევაფასოთ ზოგადსაკაცობრიო პროცესებიდან განცალკევებულად. თანამედროვე მსოფლიოში ეს გლობალიზაციის პროცესია და ქართული კულტურის დღევანდელი პრობლემებიც ამ პროცესში უნებურად ჩართული ჩვენი ქვეყნის საერთო პრობლემების ზუსტი ანარეკლია. ამიტომაც აუცილებლად მივიჩნიე ამ პრობლემის შეძლებისდაგვარად მოკლე მიმოხილვა საერთო-საკაცობრიო პროცესებთან მიმართებით.

ზოგიერთი მოსაზრებისა თუ ფაქტის მეტი დამაჯერებლობისათვის არაერთი ბრძენკაცის სული შევანუხე და ბევრი თანამედროვეც დავიმონმე.

* * *

უკანასკნელი 20 წელიწადია, სიტყვა „გლობალიზაცია“ ინტენსიურად გამოიყენება და ლამის მოდურ ტერმინად იქცეს. საზოგადოების ინტერესიც მნიშვნელოვნად გაიზარდა ამ ერთობ შეუცნობელი მოვლენის მიმართ. თვით გლობალიზაციის პროცესმა კი თანამედროვე მსოფლიოს მრავალი პრობლემა შეუქმნა და ყოველდღიური საფიქრალი გაუჩინა. მის შესახებ ბევრს წერენ, მსჯელობენ სხვადასხვა ქვეყნის პოლიტიკოსები, პოლიტოლოგები, მეცნიერები. შესაბამისად, ამ პროცესს გაუჩნდნენ მომხრენი და მოწინააღმდეგენი – ადამიანები, რომლებიც აქტიურად არიან ჩართულნი გლობალიზაციის ან ანტიგლობალიზაციის პროცესებში და ადამიანები, რომლებიც იზიარებენ, ემხრობიან ან სულაც განიცდიან ერთი ან მეორე პროცესის მომხრეთა ზეგავლენას. აზრთა მკვეთრი დაპირისპირების გამო ისინი იქცნენ გლობალისტებად და ანტიგლობალისტებად.

მე-20 საუკუნის 80-იანი წლებიდან ადამიანთა ცნობიერებაში ამ ტერმინის თანდათან, ფრთხილად დამკვიდრების მიუხედავად, მისი ერთმნიშვნელოვანი განმარტება არ არსებობს და, შეიძლება ითქვას, რომ მკვლევარები სხვადასხვა დროს არაერთგვაროვნად აღიქვამდნენ და განმარტავდნენ მას.

ეტიმოლოგიურად „გლობალიზაცია“ ლათინური სიტყვაა და შეიძლება გავიგოთ, როგორც დედამიწის მთლიანობა, ხოლო, თუ ფრანგულ თარგმანსაც მოვიშველიებთ, მაშინ იგი „დედამიწის მთლიან შთანთქმას“ ან „მთლიანი დედამიწის შთანთქმას“ უნდა ნიშნავდეს; თუმცა არა მაქვს პრეტენზია, რომ ეს ზუსტი დეფინიციაა. მიჩნეულია, რომ ტერმინი პირველად გამოიყენა ამერიკელმა ტ. ლევიტმა 1983 წელს, როცა „ჰარვარდ ბიზნეს რევიუში“ სტატია გამოაქვეყნა. მართალია, ტერმინი ახალია, მაგრამ თვით გლობალიზაციის ისტორიას შორეული წარსული აქვს და დღეს უტყუარი წყაროებით მისი წარმოშობის დადასტურება ფაქტობრივად შეუძლებელია. ამიტომაც მისი წარმომავლობა მუდამ დავის საგნად რჩება. ეს პროცესი მსოფლიოში გამუდმებით მიმდინარეობდა და განა დიდი იმპერიები გლობალური პროცესების შედეგად არ იქმნებოდნენ? ის, რომ ზუსტად განისაზღვროს გლობალიზაციის არსი და მნიშვნელობა, ჩემი მიზანი არაა. ამ თემას დიდი ხანია

იკვლევენ გლობალიზაციის თანამედროვე თეორეტიკოსები და ბევრი ურთიერთსაინანაღმდეგო ნაშრომიც დაიწერა. მოვლენის აქტუალური მეცნიერული ამოცანა გიბიძგებს გამოთქვა აზრი ამ მეტად რთული პროცესის შესახებ, რომელსაც ვერც შენი ქვეყანა ასცდება.

ათეულობით ლექსიკონსა და ცნობარში გლობალიზაციის არაერთგვაროვანი განმარტების მიუხედავად, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ეს ირაციონალური მოვლენაა, კოსმოპოლიტური კულტურა და საერთო რელიგიაა, ექსპანსიაა, აგრესიული პროცესია, რომელსაც საზოგადოება მიჰყავს მთლიანი, ერთიანი მსოფლიოსაკენ.

გლობალიზაციის მომხრე მკვლევარები და პოლიტიკოსები ამ პროცესს კაცობრიობის პროგრესულ მოვლენად მიიჩნევენ. მსოფლიოში არასტაბილურობის მიზეზად ისინი სუვერენული სახელმწიფოების, ტრადიციული რელიგიებისა და სხვადასხვა ეროვნების არსებობას თვლიან. გლობალისტები მიისწრაფვიან ეროვნული სახელმწიფოების საზღვრების მოშლისაკენ, ეროვნულობის გაუქმებისა და ასიმილაციისაკენ, ტრადიციული რელიგიების ნაცვლად, ერთი, უნივერსალური მსოფლიო რელიგიის, ერთიანი „მსოფლიო სახელმწიფოს“ შექმნისა და მსოფლიო მოქალაქის ჩამოყალიბებისაკენ. ამ მიზნის მისაღწევად მათ მიერ შექმნილ ათასობით ორგანიზაციასთან ერთად არსებობს ე.წ. გაერთიანებული ერების უახლესი საერთაშორისო საზოგადოება, რომელსაც უკვე მომავალი მოქალაქეებისათვის მზად აქვს „მსოფლიო მოქალაქის პირადობის მოწმობა“ და „მსოფლიო მოქალაქის ფიცი“ ინგლისურ, ფრანგულ, რუსულ, ჩინურ, ესპანურ, არაბულ და ესპერანტოს ენებზე. ამ ორგანიზაციის ცენტრი სან-ფრანცისკოშია და რეგიონული განყოფილებები მსოფლიოს 100-ზე მეტ ქვეყანაში აქვს. ამავდროულად, მიმდინარეობს დაუფარავი მოძრაობა ერთიანი უნივერსალური რელიგიის შესაქმნელად, რაც ტრადიციულ რელიგიათა შერწყმით უნდა დასრულდეს. ამ პროგრამას ეკლესიათა მსოფლიო საბჭო ახორციელებს, რომელიც 1910 წელს შოტლანდიაში, ქ. ედინბურგში შეიქმნა. მართლმადიდებლობის წინააღმდეგ მის მთავარ იარაღს წარმოადგენს „ეკუმენიზმი“, როგორც მას უწოდა მისმა დამაარსებელმა მასონმა ჯონ მოტიმ (ბერძნული სიტყვა „ეკუმენიზმი“ ლათინური „უნივერსალიზმი“ ანალოგია). მონორელიგიის (პანეკუმენიზმი) შექმნა გლობალური იდეოლოგიის ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანია. სამწუხაროდ, არცთუ შორეულ წარსულში ქართული მართლმადიდებლური ეკლესიაც გახდა ამ ორგანიზაციის წევრი, მაგრამ, უფლის ნებით, მალე დაინახა მასში ჩასახლებული ეშმაკი და მისთვის მიუღებელ გარემოს დროზე გაეცალა.

1992 წელს აშშ სახელმწიფო მდივნის მოადგილე ს.ტელბოტი წერდა, რომ 21-ე საუკუნეში ყველა სახელმწიფო, როგორც მმართველს, აღიარებს ერთ გლობალურ ხელისუფლებას და ტერმინი „მსოფლიო მოქალაქე“ საყოველთაო ჭეშმარიტება გახდებაო. დღეს ბევრი პოლიტოლოგი მიიჩნევს, რომ არსებობს „მსოფლიო მთავრობა“, რომელიც მართავს რთულ გლობალურ პროცესებს.

კლონირებული კოსმოპოლიტის – მსოფლიო მოქალაქის – ჩამოყალიბებასთან ერთად გლობალიზაციის იდეოლოგთა უპირველესი საზრუნავი „ახალი მსოფლიო წესრიგის“ დამყარებაა. ამ პროცესს წარმართავს რამდენიმე ძალა, რომელთა საერთო მამოძრავებელია უზარმაზარი კაპიტალი. უპირველესად, ესაა მსოფლიოს გიგანტური ფინანსური კლანების იმპერია: როტშილდები, მორგანები, როკველერები, დიუპონები... და, რა თქმა უნდა, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი და სხვა უმსხვილესი ფინანსური დაჯგუფებები.

საქართველოს მთავრობა სწორედ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის „რეკომენდაციებით“ წარმართავს ქვეყნის საფინანსო-ეკონომიკურ პოლიტიკას, ამიტომაც საყურადღებოა 1996 წელს აშშ პრეზიდენტობის ერთ-ერთი კანდიდატის, ცნობილი ამერიკელი ეკონომისტისა და პოლიტიკოსის ლინდონ ლარომის აზრი საერთაშორისო სავალუტო ფონდის შესახებ: „საერთაშორისო სავალუტო ფონდი ფორმალურად წარმოადგენს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სააგენტოს. იგი ცენტრალურ ბანკთა ბანკია. არსებითად საერთაშორისო სავალუტო ფონდი მოგვაგონებს ვენეციის ფინანსურ მაფიას, რომელიც გამოხატავს სხვადასხვა საოჯახო ბანკების ინტერესებს. მათ დაექვემდებარა მთელი რიგი მთავრობები. ამ ოლიგარქიას უფლება მიეცა გააკონტროლოს ამ ქვეყნების ეროვნული ვალუტაც და შექმნას ფული ჰაერზე, რომელიც არაფრითაა გამაგრებული“.

ანტიგლობალისტები გლობალიზაციას რეაქციულ ტენდენციებთან აიგივებენ და ამ პროცესში უარყოფით მოვლენებს ხედავენ. ისინი ამტკიცებენ, რომ გლობალიზაცია მსოფლიოში კონფლიქტებს, უმუშევრობას, პატარა სახელმწიფოების გაღატაკებას, მცირერიცხოვანი ერების ასიმილაციასა და საბოლოო გაქრობას გამოიწვევს. გლობალიზაციის მოწინააღმდეგენი მხარს უჭერენ მრავალმხრივი ხელოვნებისა და ისტორიის, ტრადიციული რელიგიებისა და, საერთოდ, თვითმყოფადი ეროვნული კულტურის მქონე ეროვნული სუვერენული სახელმწიფოების არსებობას. აშშ პრეზიდენტი (1929-1933) ჰერბერტ ჰუვერი ჯერ კიდევ 1955 წელს წერდა: „დღევანდელი ინტელექტუალები ცდილობენ

ეროვნული იდეა წარმოგვიჩინონ, როგორც ცოდვა კაცობრიობის წინაშე... მაგრამ მათ ავიწყდებათ, რომ იგი გვევლინება, როგორც მძლავრი სურვილი ადამიანებისა, იყვნენ თავისუფალნი და საკუთარ ყაიდაზე მოიწყონ მმართველობა”.

აღსანიშნავია, რომ თავის დროზე საფრანგეთის პრეზიდენტის შარლ დე გოლისა და სხვა გამოჩენილ პოლიტიკოსთა ინიციატივით ქ. ბრიუსელში შეიქმნა ანტიგლობალისტური გაერთიანება. მის მმართველ საბჭოში შემდეგ შევიდნენ ტეთჩერი, ჰაიდერი, ლე პენი და სხვა ცნობილი ადამიანები. გლობალიზაციის აშკარა მოწინააღმდეგე იყო მე-20 საუკუნის თვალსაჩინო სახელმწიფო მოღვაწე, ინგლისის პრემიერ-მინისტრი უინსტონ ჩერჩილი, რომელმაც 1947 წელს, როცა აშშ გაჩნდა ევროპის შეერთებული შტატების შექმნის იდეა, განაცხადა: ევროპის გაერთიანება პირველი ნაბიჯია ანგლოსაქსურ-ამერიკული ჰეგემონიის მსოფლიო მთავრობისაკენ; შარლ დე გოლს კი მიაჩნდა, რომ ევროპა ან სახელმწიფოთა ევროპაა, ან იგი არაფერია.

გლობალისტთა და ანტიგლობალისტთა მკვეთრი დაპირისპირება გვაძლევს დასკვნის საფუძველს, რომ **გლობალიზაცია თავისთავად რადიკალურად განსხვავებულ შეხედულებათა რთული სისტემაა და თანამედროვე მსოფლიოში მიმდინარეობს ბრძოლა უთვისტომო კოსმოპოლიტებსა და სამშობლოს მოყვარულებს შორის.** დაპირისპირება ხშირად მძაფრ ვნებათაღელვას იწვევს და მოწინააღმდეგეთა პოზიციები კატეგორიულად ურთიერთსაწინააღმდეგო ხდება. მათში განხეთქილება კიდევ უფრო გაღრმავდება და თანამედროვე მსოფლიოსაც მეტი პრობლემები და თავსატეხი გაუჩნდება. ამას განაპირობებს კონკრეტული ხალხისთვის დამახასიათებელი სივრცობრივი გრძნობა, რაც ქვეყნის კულტურასთან ერთად ამაღლებს ამ ხალხის ღირსებას. გლობალური პროცესები კი ეროვნული კულტურის „ინტერნაციონალიზაციას“ ითვალისწინებს, აფერხებს მის შემდგომ განვითარებას და უცხო მასაში საბოლოო ასიმილაციით იმუქრება. **ქვეყანაში კულტურის დაცემა ხალხის სივრცობრივი გრძნობის შესუსტებას იწვევს და იგი გეოპოლიტიკური ექსპანსიის – ეკონომიკური, იდეოლოგიური და საინფორმაციო შემოტევის – მსხვერპლი ხდება.**

გლობალიზაცია, გლობალისტთა პროგრამების მიხედვით, ფაქტობრივად მსოფლიოს უნიტარულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბებას ნიშნავს, რაც ერთის, ძლიერის მიერ დანარჩენი მსოფლიოსადმი თავსმოხვეული დიქტატია. ეს კი კატეგორიულად მიუღებელია, რადგან ერთპოლარულობა დამანგრეველად მოქმედებს მსოფლიოში სტაბილურობის შენარჩუნებაზე. ამ „ძლიერში“ მკვლევარები სხვადასხვა ძლიერის ბატონობას ხედავენ: ზოგი გლობალიზაციას ტოტალურ ამერიკანიზაციასთან აიგივებს, ზოგიც – მასონურ-სიონისტურ მოვლენასთან, – გლობალისტური და მასონური იდეოლოგიის ცენტრებიც ხომ ხშირად ერთი და იგივეა. თუმცა თანამედროვე მსოფლიოსათვის ნაკლებად მნიშვნელოვანია, თუ რომელი ძალის გავლენისა და დიქტატის მსხვერპლი გახდება.

გლობალიზაციის თეორეტიკოსები, თავიანთი იდეოლოგიის მიხედვით, მსოფლიო საზოგადოების წინაშე არ იღებენ არავითარ სოციალურ პასუხისმგებლობას, მაგრამ თამამად ჰპირდებიან სტაბილურობას, სიმდიდრესა და ნეტარ ცხოვრებას. ეს ვირტუალური სატყუარა იმდენად ლამაზადაა შეფუთული და ისე იზიდავს ადამიანს, რომ მის ინტერესს ფსიქიკაში არსებული კონფლიქტების გამო ცხოვრების უფრო მნიშვნელოვანი მოვლენების მიღმა ტოვებს. რეალურად კი **გლობალიზაციის პროცესმა მკვეთრად გამოხატულ სოციალურ უთანასწორობას – მდიდართა და ღარიბთა აშკარა პოლარიზაციას – შეუწყო ხელი და მსოფლიო მდიდარ და ღარიბ ქვეყნებად დაახარისხა.** ერთში თავი მოიყარა ადამიანურმა და ინტელექტუალურმა რესურსებმა, რის გამოც მსოფლიოს ინდუსტრიალურად განვითარებული და მდიდარი ქვეყნები კიდევ მეტად მდიდრდებიან. დანარჩენ სამყაროში მკვეთრად გამოიკვეთა ღარიბი და ჩამორჩენილი ქვეყნები, სადაც კონფლიქტები, კორუფცია, ნარკომანია, პროსტიტუცია, სიღარიბე, შიმშილი და მიგრაცია ცხოვრების წესად იქცა.

საინტერესოა, რომ ამ ქვეყნების ხელისუფალთა უმრავლესობა არათუ წინააღმდეგობას უწევს ამ პროცესს, იგი აქტიური ხელშეწყობი და თანამონაწილეც კი ხდება. და, **სწორედ აქ ჩანს გლობალიზაციის დიფერენცირებული ეფექტი – ხელისუფლება ჩაერთო რა გლობალიზაციის პროცესში, გლობალურად სარგებლობს მისით და მდიდრდება. მოსახლეობა კი გლობალიზაციის მსხვერპლი ხდება და საბოლოოდ ღარიბდება კიდევ.** სამწუხაროდ, ჩვენი ბედოვლათი ხელისუფლების შემწეობით საქართველოც მათ რიცხვში მოხვდა და განვითარებადი ქვეყნის სამარცხვინო სახელით ტვირთაკიდებული, თავისი წელში გატეხილი ეკონომიკით, თითქმის მთლიანად დაექვემდებარა დასავლეთს და იქცა მომხმარებელ სახელმწიფოდ. უმდიდრესი ქართული კულტურაც დასავლური სუროგატით აივსო და დიდი პრობლემებიც გაუჩნდა. **განვითარებული ქვეყნების ინტერესში არ შედის განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკური და ინტელექტუალური რესურსების ზრდა – მათ მსოფლიო ბაზარზე ახალი კონკურენტები არ სჭირდებათ. მათ საკუთარი პროდუქციის გასაღების ბაზარი სჭირდებათ მხოლოდ.** ამ მეტად რთული პროცესების მოსაწესრიგებლად აუცილებელი გახდება

„ძლიერი ხელი“, ანუ მდიდარი და ძლიერი ქვეყნის ჩარევა, რაც ამ ქვეყნის ზეგავლენაში მოქცევას ნიშნავს. ჩვენს სინამდვილეში ეს ამერიკული ან რუსული „ძლიერი ხელი“ ან „ძლიერი კაპიტალია“, რაც უკვე გლობალიზაციის პროცესში უნებლიე ჩართვა იქნება. მსოფლიოს ღარიბი ნაწილი კიდეც უფრო სუსტდება და ძალა არ შესწევს, შეენიანაღმდეგოს მისთვის მიუღებელ გლობალურ პროცესებს.

გლობალიზაცია მსოფლიოს ამერიკიდან უტევს და ამიტომაცაა იგი გაიგივებული ამერიკანიზაციასთან. გლობალიზაციის მოდელიც ძირითადად აზროვნების ამერიკულ მოდელზეა აგებული. ამერიკანიზმი კი ინდივიდის ინტერესებიდან გამომდინარეობს და მას არა აქვს ეროვნული ცნობიერების არავითარი ნიშან-თვისება. უფრო მეტიც: პიროვნების დაცვის ამერიკული ქარტიაც კი არ გულისხმობს ზოგადეროვნული ინტერესების დაცვას, რადგანაც თვით ამერიკელები არიან სხვადასხვა ერების წარმომადგენელთა კონგლომერატი.

ეროვნული კულტურა, როგორც უნიკალური მოვლენა, მხოლოდ ამ ერის შემოქმედების შედეგია. მას სხვა ერები ვერ შექმნიან. ამერიკული კულტურა, თუ შეიძლება პირობითად ვინმაროთ ასეთი ცნება, ძირითადად შექმნეს სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩასულმა ხელოვანებმა, მეცნიერებმა, ლიტერატორებმა, რომელთაც თან ჩაიტანეს საკუთარი იდეალები და ამერიკული ცხოვრების წესზე მორგებულ ამ პირწმინდად ჰეტეროგენულ პროდუქტს უკვე აღარა აქვს ეროვნული ელფერი. უფრო მეტიც: იგი უპირისპირდება ყოველგვარ ეროვნულს მაშინ, როცა ეროვნული კულტურა ძირითადად ზოგადეროვნული მონაპოვარია. იგრძნეს თუ არა, ეროვნული თვითმყოფადობისა და ისტორიული ტრადიციებისადმი მოძალებული საშიშროება, ანტიგლობალისტური მოძრაობის ტალღაც სწორედ განვითარებულ და ძლიერ ევროპაში აგორდა. ის განსაკუთრებით მძაფრი და ძლიერია საფრანგეთსა და გერმანიაში, ავსტრიაში და იტალიაში, დიდ ბრიტანეთსა და ესპანეთში, შვეიცარიაში და ბელგიაში, ფინეთსა და ნორვეგიაში, დანიაში და შვედეთში, პოლონეთში, ჩეხეთში... აღსანიშნავია, რომ გლობალიზაციის წინააღმდეგ დღეს აქტიურად გამოდიან მსოფლიოს ასზე მეტი ქვეყნის ათასზე მეტი არასამთავრობო ორგანიზაცია და ათასობით გამოჩენილი ადამიანი – გლობალიზაციის კონტრაქციამ მთელი მსოფლიო მოიცვა.

თანამედროვე იაპონელი მოაზროვნე ომაე 1990 წელს აქვეყნებს წიგნს „მსოფლიო საზღვრების გარეშე“. იგი გლობალისტთა ერთ-ერთი მთავარი დევიზი გახდა. თვით ეს პროცესი კი გახლავთ ტოტალური მიგრაცია, რაც მცირერიცხოვან ერებს თავისთავადობის დაკარგვის საფრთხეს უქმნის. ამ პროცესმა ჩვენთანაც შემოაღწია და ეკონომიკურად ხელოვნურად გაღარიბებული საქართველოს ასი ათასობით უმუშევარი აიყარა მშობლიური მიწიდან და ბედის საძიებლად მსოფლიოს ქვეყნებს მოედო. გარბიან ქართველები. მათ ადგილს კი იკავებენ უცხოტომელები და ჩვენი უკიდვარყოფილად გულგრილობის გამო, ეს საშიში პროცესი ასიმილაციითაც გვემუქრება. ტრანსნაციონალური კომპანიები საბოლოოდ დაანგრევნენ ეროვნულ ეკონომიკას და უმუშევართა ახალი ტალღა იძულებული გახდება, გაყიდულ ქართულ მიწაზე უცხოელთა კუთვნილ ფეშენებელურ სასტუმროებში მონებივრე უცხო ჯიშის მსახურად იქცეს; მას გადარჩენის სხვა გზა აღარ ექნება. ვინ იცის, იქნებ, ქვეყნის საშემოსავლო სივრცეიდან ამოვარდნილი თავისუფალი ეკონომიკური ზონებიც გაჩნდნენ. ეს კი ქვეყნის ინტელექტუალური პოტენციალის საბოლოო დასამარება იქნება და იაფი მუშახელის ბაზარი გახდება, რაც მას საბოლოოდ დაუმკვიდრებს განვითარებადი ქვეყნის სტატუსს. აზიისა და აფრიკის 50-მდე სახელმწიფო 50 წელზე მეტია გმინავს განვითარებადი ქვეყნის ე.წ. გარდამავალ პერიოდში, რაც იქ ცხოვრების წესად იქცა და დღემდე ვერ დააღწიეს თავი ამ სამარცხვინო სახელს. ეს მწარე რეალობა ჩვენთვის საგანგაშო სიგნალი უნდა იყოს.

მდიდარი ქვეყნის ხალხის ხელოვნურად გაღატაკება და ეროვნული ეკონომიკის დაცემა უკვე გლობალიზაციის შემოტევის მწარე შედეგი და სასტიკი განაჩენია. არადა, ეკონომიკური სიძლიერე დიდად განსაზღვრავს ამ ქვეყნის კულტურის განვითარების დონესა და ხარისხს.

საქართველოც ვერ ასცდა ამ რთულ პროცესებს. ამიტომ, გვინდა თუ არა, მოგვინევს არჩევანის გაკეთება. ისტორიული ძნელბედობის ჟამს ქართველები ბევრჯერ ვიდექით საბედისწერო არჩევანის წინაშე და ყოველთვის საუკეთესო როდი აგვირჩევია. საქართველო პატარა ქვეყანაა და შეცდომის დაშვების უფლება არა გვაქვს – იგი სავალალო და დამლუპველი იქნება.

მას შემდეგ, რაც დაიმსხვრა მარქსისტული უტოპია, დაინგრა ფეოდალური სოციალიზმი და მოკვდა კომუნისტური მესიანიზმი, კომუნიზმის მშენებლობით ქანცგაღებული, მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო კვლავ აღმოჩნდა არჩევანის წინაშე. ავისმსურველთა ინსპირირებული შინააშლილობით დათრგუნვილი ჩვენი ქვეყანა საჭემორყეული ნავივით დიდხანს ფარფატებდა აზვირთებულ გეოპოლიტიკურ ტალღებზე და ჩრდილოელ მეზობელზე იმედდაკარგულმა შორს, დასავლეთისკენ გაიწია იქ მფარველისა თუ პატრონის საძებნელად. რა თქმა უნდა, ამაში ლომის წილი თვითონ რუსეთს მიუძღვის, თუმცა ევროპამაც დიდად დაიფასა თავი. იმ ევროპამ, თავის

დროზე მშვიდად რომ შესცქეროდა, როგორ გლეჯდნენ და ანადგურებდნენ სელჩუკთა ურდოები ერთმორწმუნე ბიზანტიას. ევროპა არ იყო, 1921-ში ახალფეხადგმული საქართველოდან გუდა, რომ აიკრიფა და პირისპირ შეგვატოვა რუსეთს? ევროპა არ იყო, ამერიკასთან ერთად რომ გაყურდა, როცა რუსეთმა აფხაზეთი ჩამოგვაჭრა და სამაჩაბლო ჩამოგვათალა? - არადა, როგორ გვატრობდა დასავლური დემოკრატიის სურნელი! ხშირად იმედგაცრუებულნი, ახლა თვითონვე მივიჩქარით ჩვენთვის ჯერ კიდევ გაუცნობიერებელი მოვლენის – გლობალიზაციისაკენ, რომელიც სხვადასხვა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარად იჭრება და, შესაბამისად, ამ ქვეყნებსაც განსხვავებულ პრობლემებს უქმნის. ამ პროცესს თან ახლავს შოვინიზმი და ეგოცენტრიზმი, რაც ალღივებს სეპარატიზმის გრძნობებს ეთნიკურ უმცირესობებში. მათში, გარე ძალების ნაქეზებით, თავის გადასარჩენად აფეთქებული ნაციონალიზმი მრავალ ქვეყანაში ეთნოკონფლიქტებად გადაიზარდა. დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად ჩამოყალიბებისაკენ მათმა სწრაფვამ მსოფლიოს მრავალ რეგიონში მოგვცა მკვეთრად გამოხატული სეცესიონიზმი: იტალიის ჩრდილოეთის სურს შექმნას საკუთარი სახელმწიფო – პადანია, ამასვე ცდილობენ დიდ ბრიტანეთში – შოტლანდიელები, გერმანიაში – ბავარიელები, კანადაში – კვებეკელები, ესპანეთში – ბასკები, კატალონიელები. ჩვენში კი აფხაზები და ოსები, რომელთაც საბჭოთა პერიოდში ეთნიკური ნიშნით შექმნილი ავტონომიების საფუძველშივე ჩაუდეს დაყოვნებული მოქმედების ნაღმები.

არქეოლოგიური გათხრები, ნერილობითი ძეგლები და ნუმიზმატიკური მასალა უძველესი ქართული კულტურის არსებობის ონტოლოგიური დასაბუთება და უტყუარი დასტურია, რომ დიდი უნიკალური კულტურის ქვეყანა ვართ, მაგრამ, ამავე დროს, ჩვენ ვართ პატარა ქვეყნის მცირერიცხოვანი ერი. პატარა ქვეყნის განვითარების ხარისხს და, შესაბამისად, მისი კულტურის განვითარებას მკვეთრად ასუსტებს ეთნოკონფლიქტები და, აქედან გამომდინარე, ცხოვრების დაძაბული რიტმი. შემოქმედება ხელოვანის ცნობიერებაში მიმდინარე დაუსრულებელი აქტია და იგი საზოგადოებაზე ესთეტიკური და ფსიქოლოგიური ხერხებით შექმნილი მხატვრული ფასეულობებით ახდენს ზემოქმედებას. ღირსებაშელახულ და პატივაცარიელ საზოგადოებას კი უჭირს აზროვნების კონცენტრაცია მშვენიერებისაკენ და იგი ეგზისტენციურ მასად იქცევა. ეს მნიშვნელოვნად ართულებს ეროვნული ცნობიერების შენარჩუნებას, რაც ასე აუცილებელია „მსოფლიო მოქალაქეებად“ ტრანსფორმაციის თავიდან ასაცილებლად. ეროვნული კულტურის თვითმყოფადობის შენარჩუნება კი ქართული სახელმწიფოებრიობის გადარჩენის აუცილებელი პირობაა.

განვითარებულმა და ძლიერმა ქვეყნებმა შექმნეს მაღალტექნოლოგიური ინდუსტრია, მაგრამ მათი უმრავლესობა ხელოვნებაში პირველობით ვერ დაიკვეხნის, რაც შესაძლებლობას აძლევს პატარა, მაგრამ დიდი კულტურის მქონე ქვეყნებს, შეაკავონ ძლიერთაგან მოძალბებული „კულტურული ექსპანსია“. მართალია, საქართველო ეკონომიკურად ერთობ სუსტი ქვეყანაა, მაგრამ თვითგადარჩენის კოდის არსებობითა და განსაკუთრებულად მოქნილი პოლიტიკით შეუძლია აიცილოს ეროვნულ კულტურაში უცხო სუროგატის შეღწევა. **ანტიციპაციური აზროვნებით უნდა დავუმტკიცოთ მსოფლიოს, რომ ჩვენ, ქართველები, სწორედ ჩვენი ეროვნული კულტურითა და ტრადიციებით ვართ მისთვის საინტერესო, მაგრამ შეგვიძლია მივყვეთ მსოფლიოში მიმდინარე პროცესებსაც.** ამას შესანიშნავად ახერხებს იაპონია, და – იგი გადარჩა, შეინარჩუნა ეროვნული კულტურა და, ამავდროულად, თავისი მეცნიერებით, ხელოვნებითა და ტრადიციებით თანამედროვე მსოფლიოს აუცილებელი ნაწილი გახდა. ერთი სიტყვით, დაამტკიცა, რომ შეიძლება იყო უაღრესად ტრადიციული და თანამედროვეც.

გასათვალისწინებელია, რომ დღევანდელ საქართველოში მრავალი ქვეყნისა და ტრანსნაციონალური კორპორაციების ინტერესები იკვეთება, რომლებიც ცდილობენ ამ გეოპოლიტიკურ ზონაში უპირატესობის მოპოვებას და მათთვის სულერთია საქართველოს მთლიანობაცა და დაქუცმაცებაც. ჩვენებურებშიც გაჩნდნენ „უღირსად გამოჩინებულნი“ ვერცხლისმოყვარეულები, რომელთა სიმრავლემ ხელი შეუწყო აქ გლობალური პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო სასათბურე პირობების შექმნას. ამიტომ, ქვეყანას კიდევ უფრო გაუჭირდება გლობალიზაციის მოსალოდნელი ღვარცოფისაგან თავდაცვა.

სსრ კავშირის დაშლის შემდეგ ჩვენ ვერ შევქმენით მრავალსაუკუნოვანი ქართული სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებისათვის ასე აუცილებელი ეროვნული იდეოლოგია – „ხმა ერისა“, ეროვნულ ფასეულობათა სისტემა – პოლიტიკური, ეთნოგრაფიული, დემოგრაფიული, რელიგიური და ფილოსოფიური იდეების ერთობლიობა. როგორც ამ სიტყვის ფუძემდებელი, XVIII საუკუნის ფრანგი მოაზროვნე დესტიუტ დე ტრასი მიიჩნევდა, იდეოლოგია არის მოძღვრება იდეალთა წარმოშობის შესახებ. ჩვენთან, სამწუხაროდ, ამ სიტყვას ბევრი დღემდე აიგივებს პარტიულ იდეოლოგიასთან და მის ხსენებასაც კი გაურბის. არადა, ეროვნული იდეოლოგია შეგვინარჩუნებს კულტურასა და

ტრადიციებს, თავისთავადობასა, და რა თქმა უნდა, სახელმწიფოებრიობასაც.

საქართველოში არ ჩამოყალიბებულა თანამედროვე ქართული კულტურა, რომელიც საბჭოურს ჩაენაცვლებოდა. ამიტომაც აღზევდა უცხოეთიდან დაუფარავად შემოსული ყალბი და ილუზორული, პროვინციული და კომერციული ფსევდოკულტურა — შოუბიზნესი. ამ სუროგატმა განსაკუთრებით საშემსრულებლო ხელოვნებას დარია ხელი და საექვო გახადა ეროვნული ღირსებაც კი. სამწუხაროდ, დღეს ბევრი გაემიჯნა ეროვნულ ცნობიერებას და სნობიზმით შეპყრობილი კოსმოპოლიტიზმის ტყვეობაში მოექცა. აქ დიდად წაგვადგებოდა ქართველთა მარადიული მოძღვრის ილიას შეგონება: „ბრმად თავყანისცემა რისიმე თუ ვისიმე კერპთმსახურებაა და ყოველს მონობაზე უარესი და უკადრისი მონობაა“.

ოლიგარქთა მიერ შექმნილი ფონდები თუ პროდიუსერული კომპანიები კოსმოპოლიტიური შეფერილობის გრანტებითა და ჰუმანიტური აქციებით დაუფარავად სთავაზობენ ქართველ ხელოვნებს საკუთარ პროგრამებს. სოციალურად დაუცველი და ხელისუფლებისაგან მიტოვებული ოსტატები ადვილად ხდებიან ამ სატყუარას მსხვერპლნი და საბოლოოდ დამორჩილებულები გასართობი ინდუსტრიის – ინტერშოუს – დიდი მექანიზმის ჭანჭიკებად იქცევიან. შოუ კი გართობაა და, თუ ლევ ტოლსტოის დავესესხებით – **„ხელოვნება, რომელსაც მდიდართა გართობა დაუსახავს მიზნად, არა მარტო ჰგავს პროსტიტუციას, არის კიდევ პროსტიტუცია“**.

გლობალიზაციის პროცესები ახდენენ ეროვნული თვითმყოფადი ხელოვნების სრულ აბსორბირებას და მის იაფფასიან კოსმოპოლიტიურ სუროგატად გადაქცევას.

დაუშრეტელი ქართული ფოლკლორის ძარღვმაგარ ფესვზე აღმოცენებულ აუთენტიკურ ქართულ ცეკვას ირლანდიური იერსახე შეეპარა და ბობოქარი ხმაურით ზედმეტად აბაკუნებულ-ატლინკებული გახდა. ეს კი დროის დაუნდობელმა შემოტევამ მოიტანა, თუმცა ადრე დროის კარნახით გამდიდრებული ქმნილებები არ სცდებოდნენ ქართულ სულსა და ხასიათს, მუდამ ქართულად რჩებოდნენ. ამიტომაც იყო, ფეხისწვერებზე აწკიპებულმა, ტანწერნეტა და ყინვია გოგო-ბიჭებმა მსოფლიო შემოიარეს და მას საქართველო აღმოუჩინეს.

ქართული ხელოვნების მრავალფეროვან პალიტრაზე მხატვრობა განსაკუთრებული ელფერიტა და ფორმით გამოიჩინა. იგი მეტად რთულ პირობებში ყალიბდებოდა, მდიდრდებოდა, იხვენებოდა და მთელი სიდიადით წარსდგა თანამედროვეობის წინაშე. მხატვრები მუდამ სანაქებო ჰყავდა საქართველოს, რომელთაც ეროვნულ მხატვრობას საკუთარი სკოლა შეუქმნეს. მათ ნაღვანში ჩვენი ქვეყნის ისტორიის ავი და კარგი მაღალპროფესიულადაა ასახული – ისინი ქვეყნის უპირველესი მემკვიდრეები არიან. ზოგიერთის სახელი მსოფლიოს გამორჩეულ მხატვართა ოქროს ფონდშიც ბრწყინავს. სამწუხაროდ, დღეს ამ ფასდაუდებელ მონაპოვარს გლობალიზაციის ჩრდილი მიადგა – გაურკვეველი ორიენტაციის, მაგრამ უკიდურესად რადიკალური და ჰიპერტროფირებული პრიმიტივიზმი.

გვეამყება, რომ ქართული ხუროთმოძღვრების უიშვიათესმა ქმნილებებმა – მცხეთის ჯვარმა, მონუმენტურმა ბაგრატიის ტაძარმა თუ ცადაზიდულმა სვანურმა კოშკებმა – გაამდიდრეს მსოფლიო ხელოვნების საგანძური და არქიტექტურის ისტორიაში დამკვიდრდნენ, როგორც მყარი რელიქტი. საქართველოს დედაქალაქისა თუ სხვა ქალაქების და სოფლების განუმეორებელი კოლორიტით მუდამ იხილებოდნენ მშვენიერების თავყანისმცემელი სტუმრები. დღეს კი... ქართული ხუროთმოძღვრება ნალექა უცხოურმა, ჩვენებური კოლორიტისა და ტრადიციული სახლთმშენებლობისათვის მიუღებელმა პროვინციულმა თვითშემოქმედებამ. უცხოური ჟურნალებიდან გადმოღებული, გამოგონილი ფორმებით „შემკული“, ლანდშაფტიდან ამოვარდნილი პროექტების მორგება ჩვენი ქალაქებისთვის უცხოურისადმი მიბაძვის ყველაზე უნიჭო მაგალითია.

ქვეყანაში იმძლავრა უცხოურმა, იაფფასიანმა, საექვო ღირებულებების, ძალადობისა და პორნოგრაფიის ამსახველმა „კინოშედეგებმა“, მრავალსერიიანმა სუროგატმა – ადამიანთა გონების სისტემატური დაჩლუნგებისა და დატყვევების საშინელმა მექანიზმმა. უსაშველოდ განელილი სერიალებით იგი ქართულ ცნობიერებაში დაუნდობლად ტენის უცხო და, ხშირ შემთხვევაში, ჩვენთვის მიუღებელი ცხოვრების არატრადიციულ სტილსა და წესებს. გლობალური პროგრამების თანახმად, ხელოვნურად გაღარიბებულ-გაღატაკებულ და ანტიეროვნული ხელისუფლების მიერ გაძარცვულ საქართველოში ვერ იხარა ქართველი კაცის ზნეობრივი სინამდის ჩამომყალიბებელმა, სულიერად ამამალლებელმა სახელოვანმა ქართულმა ფილმმა – იგი არ არსებობს, თითქმის მოკვდა.

ქართველთა მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე შექმნილ სულიერ საგანძურში ერის ხელთუქმნილი ძეგლი – ჰარმონიული და პოლიფონიური ხალხური მუსიკა – განსაკუთრებით ბრწყინავს. სწორედ მან იძალა ყველაზე მეტად ჟამთა ავბედობისას. ქართული ფოლკლორი მუდამ ტრადიციული და მუდამ თანამედროვეცაა, – ეგაა მისი სიდიადე. განსაკუთრებით ჰარმონიულია

ქართულ ფოლკლორზე აღმოცენებული საეკლესიო საგალობლები – ქართველთა ნიჭისა და სიძლიერის უბადლო გამომხატველი. მათი ნაწილი ჩვენში ქრისტიანობის დამკვიდრებასაც ასწრებს, წარმართული კულტურის ნაირსახეობაა და დღესაც ხალხის წიაღშია განფენილი.

ქართული მუსიკის შორეულ წარსულს მრავალი არქეოლოგიური მონაპოვარიც ადასტურებს. მათ შორის ერთ-ერთი უძველესია ე.წ. „მცხეთის სალამური“ – სამთვლიანი საკრავი; იგი ჩვენს წელთაღრიცხვამდე XV-XIV საუკუნეებს მიეკუთვნება. შედარებით გვიანია ყაზბეგში აღმოჩენილი ძვ.წთ. X-IX საუკუნეების ბრინჯაოს ქანდაკება – ხუთსიმიანი საკრავით ხელდამშვენებული მამაკაცი. ქართველი ჰიმნოგრაფი გიორგი მერჩულე გვაუწყებს, რომ IX საუკუნის ქართულ ეკლესია-მონასტრებში უკვე არსებობდა „ხმითა სასწავლელი სწავლაი საეკლესიო“, ანუ საგალობლების შემსწავლელი სკოლები, სადაც საგალობლების ტექსტებში გამოყენებული იყო სამუსიკო ნიშნები – ქართული სანოტო დამწერლობის პირველი ნიმუშები. ასეთი რამ კი შეიძლებოდა ჰქონოდა მხოლოდ მაღალი კულტურის ქვეყანას.

განუმეორებელი ქართული ხალხური მუსიკა ყოველთვის იყო ქართველი კაცის სულის გამოძახილი, მისი ღვინისა და ჭირის გამომხატველი – სიმღერაში ხომ ერის ხმა ისმის. უმდიდრესი და უშრეტელი ქართული ფოლკლორი ასაზრდოებს ქართულ პროფესიულ მუსიკას, რომლის ღირსეულმა წარმომადგენლებმა მსოფლიოში გაუთქვეს სახელი ქართულ გენსა და ნიჭს. სამწუხაროდ, ამ უიშვიათესი და სულის შეძვრამდე მრავალ ხმაზე აჟღერებული სიმღერების ქვეყანას სულიერებისაგან დაცლილი იაფფასიანი შოუბიზნესის ექსპანსია ელის. ურცხვად მოგვეძალა აფრო-ამერიკული სული. ტელეპოდიუმზე მოგვევლინა საზოგადოების გაურკვეველი ფენა – ტაკიმასხარები, მოდელები, სტილისტები... ქართული ესტრადის შებინდებულ ცაზე არანორმალური „ვარსკვლავთცვენაა“, რამაც უმდიდრესი კულტურის ქვეყანა აქცია მასობრივი ფსევდოკულტურის მომხმარებლად. ყოველივე ეს გვარწმუნებს, რომ საქართველოს გლობალიზაციის სახელოვნებო ღვარცოფი მოაწყდა. არადა, 1977 წელს ამერიკელების მიერ გაშვებულმა კოსმოსურმა ხომალდმა „ვოიაჯერმა“, ცოტა ხნის წინათ მზის სისტემას რომ გასცდა, უსასრულო გალაქტიკაში ბეთჰოვენისა და მოცარტის ქმნილებებთან ერთად ქართული ფოლკლორული შედეგრი „ჩაკრულოც“ გაიყოლა. ხალხური მრავალხმიანობის მარგალიტი – „ჩაკრულო“ – ქართული სუფრის ჰიმნი და იგი კოსმოსში გასვლის შემდეგ საკაცობრიო მოვლენად იქცა. 2001 წელს კი იუნესკომ ქართული აუთენტიკური ფოლკლორი „კაცობრიობის ზეპირი და ხელთუქმნელი მემკვიდრეობის შედეგად“ აღიარა. ეს ფაქტები კიდევ ერთხელ ადასტურებენ, რომ **ჩვენი ეროვნული კულტურა ქართველთა აუწონელი სიმდიდრე და ყველაზე ძვირადღირებული პროდუქტია.** სწორედ რომ განსაკუთრებულად გამორჩეული ეროვნულობა განსაზღვრავს მის ღირებულებას, მაგრამ, თუ ხელოვნება ასცდება ეროვნულ ტრადიციებს, იგი ასცდება უპირველეს ამოცანას. ადამიანთა უპირველესი ამოცანა სწრაფვაა თავისუფლებისაკენ, ეს უკანასკნელი კი ყველაზე მეტად ხელოვნებაში ვლინდება.

„პირველითგან იყო სიტყვა და სიტყვა იგი იყო ღმერთისა თანა და ღმერთი იყო სიტყვა იგი“ – იოანეს სახარების ამ პირველსავე სიტყვებში ცხადდება, რომ სიტყვა, ანუ ენა, ღმერთია. ქართულ ენაში ერის ხასიათი მეტყველებს; მასში ქართველი კაცის სულია ჩაბუდებული. „ენა დედაა ერისა, კაცთა მომნიჭებელი“ – ბრძანებს დიდი მეფე მეფეთა დავით აღმაშენებელი.

მსოფლიოში გავრცელებულ ხუთი ათასამდე ენიდან ქართული ერთ-ერთი უძველესი და მდიდარი, დახვეწილი და ხავერდოვანია. მას „სახარებასა შინა ლაზარე ჰქვიან!“ უხსოვარი დროიდან ქართველები ამ ენაზე ვმეტყველებთ, ვწერთ და ვქმნით განუმეორებელ კულტურას, ამ ენაზე „ჟამი შეინირვის და ლოცვაი ყოველი აღესრულების“.

დედამიწის ზურგზე ენათა სიმრავლე თუ ათასობით დაითვლება, დამწერლობა, ანუ ანბანი, მხოლოდ თოთხმეტია და მათ შორის ქართული ერთ-ერთი უძველესი, ულამაზესი და სამებასავით სამსახოვანია (მრგვლოვანი, ნუსხური, მხედრული). ქართული ენა და ანბანი უნიკალური მოვლენაა – ყოველ ბგერას შეესაბამება ცალკეული ასო, ყოველი ასო მუდამ ერთი და იგივე ბგერის აღმნიშვნელია.

ქართული წერილობითი ძეგლები მე-5 საუკუნით თარიღდება, თუმცა აღმოჩენილია ჯერ კიდევ საკვლევი მე-3 საუკუნის ეპიგრაფიული წარწერებიც. „განავრცო ენა ქართული, და არღარა იძრაებოდა სხუა ენა ქართლსა შინა თვინიერ ქართულისა, და ამან შექმნა მნიგნობრობა ქართული“, 2300 წლის წინათ, ქრისტეს შობამდე IV-III საუკუნეთა მიჯნაზე ფარნავაზზე, რომ უთქვამთ, ადასტურებს, რომ ქართველებს დამწერლობა უფრო ადრეც გვქონია და ქართული ენა ჩვენი სახელმწიფოებრიობის განმსაზღვრელი ყოფილა. ეს უძველესი განძი – ქართული ენა უმდიდრესია სინონიმებით და „ქართული ენით ყველაფერი გამოითქმება, რაც დედამიწაზე შეიძლება გამოითქვას რაგინდარა ენით“.

ამ შესაძლებლობის მიუხედავად, ამ განუსაზღვრელ სიმდიდრესა და სინმინდეს – თავანკარა

ქართულს, სამწუხაროდ, არ ეუფრთხილდებით, ვაკნინებთ, ვდევენით საუკეთესოს და ამას ხშირად პროვინციული კეკლუცობითაც ვაკეთებთ. სხვა საქმეა, როცა აუცილებლობის გამო საყოველთაო სამედიცინო, სახელოვნებო, სალიტერატურო, სასპორტო და, საერთოდ, სამეცნიერო ტერმინოლოგიას იყენებ.

მრავალი წლის მანძილზე ერთ უცხოურს – რუსულს – მივეჩვიეთ, ახლა კი სხვა უცხოურმა, ინგლისურად მოთარეშე სიტყვებმა, წაღეკა სამეტყველო ქართული და ამ ბარბარიზმით ვაბინძურებთ და ვავინრობთ მშობლიურს. იცოცხლე, კარგია, როცა მშობლიურთან ერთად უცხო ენაც იცი – ეს ფასდაუდებელი სიმდიდრეა და ამ სიმდიდრის პატრონი კაცი იოლად გააღწევს ინტელექტუალურ ლაბირინთებში, მაგრამ, უპირველესად, ხარკი მშობლიურს უნდა უხადო.

ბუნებრივია, გარემო პირობები ყოველთვის ახდენენ მნიშვნელოვან გავლენას ენის ლექსიკისა და მეტყველების ჩამოყალიბებაზე, მაგრამ შენსაში უცხო ისე არ უნდა ჩაასახლო და ჩაანაცვლო, რომ მან თვითმყოფადობა დაკარგოს. რა თქმა უნდა, ჩვენ ყველანი, უნებლიეთ, მეტნაკლებად ვცოდავთ დედაენის წინაშე, მაგრამ შეგნებულად რომ გარყვნი და შებილწავ სისხლსა და ხორცს, სულსა და გრძნობებს – ცოდვას სჩადიხარ! და, ამას დაუფარავად აკეთებს არაერთი ქართული ტელეარხი, საიდანაც, აღფრთოვანების ნიშნად, არცთუ იშვიათად გვესმის ამერიკული „ვუაუს“ წამოკივლება (!?). ზოგს თავისუფლება თავგასულობა ჰგონია. ეს უკვე პროვინციული გლობალპროდუქტია. არადა, იუნესკომ გამოსცა ბროშურა, რომელშიც მრავალი ქვეყნის მეცნიერი ლინგვისტები წერენ, რომ ახლო მომავალში პრაქტიკულად მთლიანად გაქრება დღეს გავრცელებული სამი ათასზე მეტი ენა. ამის ძირითადი მიზეზი მსოფლიოში ყველაზე მეტად გამოყენებული ინგლისური, ფრანგული, ესპანური, რუსული და ჩინური ენების ზემოქმედება იქნება, – ესეც გლობალიზაციის მკაცრი განაჩენია.

ჯერ კიდევ ქრისტეს შობამდე, V საუკუნეში, ბერძენმა ფილოსოფოსმა სოკრატემ ბრძანა: „შეიცან თავი შენი“, ანუ იგი პიროვნებას მოუწოდებდა, რომ ამ უკანასკნელს გაეგო, თუ რა იცოდა ან არ იცოდა. ქართველებს ცოდნის წყურვილი მუდამ ჰქონდათ და საკუთარი თავის შეცნობასაც ახერხებდნენ. ამიტომაც იყო, რომ III საუკუნისა და შუა საუკუნეების ფილოსოფიური განათლების ცენტრები – ფაზისის, გელათისა და იყალთოს აკადემიები იმთავითვე ცნობილი იყვნენ მაშინდელ მსოფლიოში და იქ მარტო ქართველები როდი სწავლობდნენ. შემდეგ, სანამ თანამედროვე ქართული უმაღლესი სასწავლებლები დაარსდებოდა, ქართველთა მცირე ნაწილი, ქველმოქმედთა მხარდაჭერით, რუსეთისა და ევროპის უნივერსიტეტებში ახერხებდა სწავლას, – ეს მაშინ მნიშვნელოვანი იყო. საქართველოში ეროვნული უმაღლესი სკოლების დაარსების შემდეგ, სადაც განსაკუთრებით ვითარდებოდა საუნივერსიტეტო განათლება, ქართველებმა საგანგებოდ გამოიჩინეს თავი. ერთი სიტყვით, ჩვენებური მუდამ სწავლობდა და მრავალი განსაკუთრებულად განათლებული კაცი შესძინა თანამედროვეობას. ქართველები სწავლობენ დღესაც, სწავლობენ შინ და სწავლობენ გარეთ. მაგრამ უცხოეთში მოსწავლე ქართველებს, რომელთაც მშობლიურ ენაზე არ უსწავლიათ საკუთარი ქვეყნის ისტორია, არ ნაუკითხავთ რუსთველი და ილია, აკაკი და ვაჟა, – გაუჭირდებათ შეიცნონ შექსპირი, გოეთე, რაბლე და მათ ენებზე დაწერილი სამეცნიერო თუ სახელოვნებო შედეგები. ასეთები სულითაც და ზნეობითაც გაუცხოებულია ყოველივე ქართულისათვის და, რა თქმა უნდა, მშობლიურისაგან განაპირებული ქართველი სამშობლოსათვის არავითარ სიმდიდრეს არ წარმოადგენს. ასეთი ადამიანების ცნობიერება არც ეროვნულია და არც უცხოურს ეგუება. მათ გაორებული მეტაფიზიკური ცნობიერება აქვთ, მაინცდამაინც ვერც ინტელექტუალურად ბრწყინავენ და ქართული სინამდვილისთვის საჭირო ეროვნულ ფასეულობებსაც ვერ შექმნიან.

უცხოური პროგრამების ფინანსური მხარდაჭერით საზღვარგარეთ გაზრდილ-განვრთნილ ახალგაზრდებს არა აქვთ ეროვნული ფასეულობების შექმნის მოთხოვნილება. არადა, თითოეული ადამიანის მიერ შექმნილი კულტურის ხარისხი განსაზღვრავს ამ კულტურის შემქმნელი ქვეყნის კულტურის დონეს, რომლითაც იგი უკავშირდება სხვა კულტურებს და, საერთოდ, სამყაროს.

უფრო საყურადღებოა, რომ **ამერიკისა და ევროპის ზოგიერთ ქვეყანაში საგანგებოდ განვითარებადი ქვეყნების სტუდენტთათვის არსებობს შემცირებული თუ შემოკლებული სწავლების პროგრამები. რამდენიმე თვეში, უკეთეს შემთხვევაში, ერთ წელიწადში სქოლასტიკური განათლებით „გაბრწყინებული“ კონფორმისტი ყმაწყვილი უბრუნდება სამშობლოს. ასეთი ადამიანი ბედის მონა და უბედურია, იგი გლობალიზაციის ჰიბრიდული ნაშიერია.**

ჩვენთან ქვეყნის დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ მნიშვნელოვნად დაეცა სწავლების დონე და ეს შინააშლილობისა და ხელოვნურად დამძიმებული სოციალური ბედუკუღმართობის მძიმე დალია. ამჟამად განათლების საბოლოოდ დაცემისათვის მომზადებულ ქართულ სივრცეში ე.წ. რეფორმების სახელით ინერგება დასავლეთში შემუშავებული განათლების აგნოსტიციური მოდელი: მიმდინარეობს ჰუმანიტარული დისციპლინების მკვეთრი შემცირება, ზოგის – საერთოდ ამოღება. ამ დროს ევროპის

უნივერსიტეტები კვლავ მიუბრუნდნენ ჰუმანიტარულ დისციპლინებს. იაპონიამ კი, სადაც 450 უნივერსიტეტია (მეტი, ვიდრე მთელ ევროპაში), ქვეყნის საყოველთაო უმაღლესი განათლების პროგრამა შეიმუშავა. თუ ქართველი ყმაწვილები სრულყოფილად ვერ ისწავლიან საკუთარი ქვეყნის ისტორიას, ლიტერატურას, ჰაგიოგრაფიას, ე.ი. ისინი ვერ ისწავლიან საკუთარ თავს (გაიხსენეთ სოკრატეს „შეიცან თავი შენი“). მაშასადამე, მათ ცნობიერებაში საქართველოს ისტორიულ-კულტურული მემკვიდრეობის დაკნინებულ ვარიანტს ჩავთესავთ და ნავართმევთ ეროვნულ მეხსიერებას; შესაბამისად, მივიღებთ გლობალურ პროდუქტს – დეფორმირებული ცნობიერებისა და ატონიური აზროვნების კოსმოპოლიტს ან ასეთისათვის შემზადებულ მასალას. იგი ვერ იქნება ქვეყნის მოსიყვარულე და ამაყი მისი წარსულით, – ეს უბედურებაა, მაგრამ ეს გლობალიზაციაა. აკი ბრძანებდა დიდი ილია: „დაცემა იწყება იქიდან, სადაც თავდება წარსულის ხსოვნა“.

გლობალიზაციის ცუნამი ქართულ მეცნიერებასაც მოასკდა. ქვეყანაში, რომლის სამეცნიერო სკოლებმა და მსოფლიო სახელის მქონე ცალკეულმა პიროვნებებმა მრავალი ნათელი ფურცელი ჩაწერეს მსოფლიოს ფუნდამენტური მეცნიერების განვითარებაში, პრაქტიკულად აღარ მიმდინარეობს სამეცნიერო კვლევა-ძიებანი. გლობალიზაციის პროცესებისადმი წინააღმდეგობის შესუსტების მიზნით, სამეცნიერო და საგანმანათლებლო დაწესებულებებიდან ე.წ. ოპტიმიზაციის სახელით უშვებენ განათლებულ, გამოცდილ და გამჭრიახ პროფესიონალებს. მათ გამოუცდელი და არაკომპეტენტური ახალგაზრდები ჩაენაცვლებიან, რაც კიდევ მეტად განყვეტს თაობათა შორის კავშირს და გამოიწვევს ქვეყნიდან „ტვინების გადინებას“. ერთი სიტყვით, ქართულ მეცნიერებას ნგრევის საშიშროება დაემუქრა. მნიშვნელოვნად დაიწვეს ქართველთა ყველაზე კონკურენტუნარიანი პროდუქტის – კულტურის – ხარისხი. ეს კი, საბოლოოდ, ერის ინტელექტუალურ დასაჭურისებას გამოიწვევს.

ქართული მწერლობა უდიდესი ტრადიციების მარგალიტია ქართულ კულტურაში. ქართველ კალმოსან დიდოსტატთა სახეები ამშვენებენ მსოფლიო ლიტერატურის ხელთქმნელთა ულამაზეს კოჰორტას, მათი ნაღვანით გამდიდრდა ერის სულიერი საგანძური. ქართველი მწერალი ქართველი კაცის სულის ნაწილია და მასაც, სამშობლოსავით გულ-ღვიძლდაფლეთილს, საქართველოს სატიკვარი სტიკია. სოციალური ტვირთით მხრებდამძიმებულს წიგნი ვერ გამოუცია და... ამ სიმდიდრის მემკვიდრე თანამედროვე ქართველ ბავშვებს რომ „ჰარი პოტერიოთა“ და „ტელელიზუცებით“ ართობენ, გლობალურ პროგრამასთან ერთად ბედის ირონიაცაა...

ამერიკელი პოლიტოლოგი ზბიგნევ ბჟეზინსკი წერს: „ჩვენ მოვიხადეთ ვალი კაცობრიობის წინაშე – დავამარცხეთ საბჭოთა კავშირი. ახლა ჩვენი მოვალეობაა, დავამარცხოთ მართლმადიდებლობა“. ასეა სწორედ: ხალხს მანამ ვერ დაიმორჩილებ, სანამ არ დაამხოვ ტრადიციულ რელიგიას და არ მოშლი მის გავლენას, რადგან რელიგია ზებუნებრივის რეალურად არსებობის რწმენაა და სწორედ იგი განსაზღვრავს ხალხთა კულტურასა და მსოფლმხედველობას.

ქრისტიანობა მსოფლიოში ყველაზე გავრცელებული რელიგიაა და ქრისტიანთა რიცხვი 2 მილიარდს აღემატება, ანუ დედამიწის მოსახლეობის 33 პროცენტია. ქართველთათვის იგი ყოველთვის იყო ქვეყნის სიძლიერის საყრდენი და გზა ღვთისაკენ. ჩვენში ქრისტიანულ მართლმადიდებლობას, როგორც სამყაროს ღვთაებრივ საუნჯეს, მოსახლეობის 75 პროცენტი აღიარებს. დიდი ილია ბრძანებდა: „**ქრისტეს რჯული ქართველებისათვის მართო სარწმუნოებითი აღსარება კი არ იყო, იგი ამასთან პოლიტიკური ქვიტკირიც იყო საქართველოს მრავალი ნაწილების გასაერთიანებლად**“.

საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა და ამ გეოსტრატეგიულ სივრცეში გადახლართული ქრისტიანული და მუსულმანური სამყარო დიდ გავლენას ახდენს ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკურ პროცესებზე, მით უმეტეს ახლა, როცა სოციალურმა სიდუხჭირემ და ხელისუფალთა პოლიტიკურმა დაღტონიზმმა ქანცი გააცალა ქვეყანას. ყოველივე ამან ხელსაყრელი პირობა შექმნა გლობალური ექსპანსიისათვის. გლობალიზაციის პროცესის მნიშვნელოვან და აგრესიულ ნაწილს შეადგენს ქართულ მართლმადიდებლურ ეკლესიაზე სხვადასხვა რელიგიური კონფესიების შემოტევა. და, მოაწყდნენ საქართველოს იეღოველები, ევანგელისტები, ბაპტისტები, მორმონები... ამ ერზაციული ექსპანსიის უარყოფითი შედეგებისაგან თავის დაღწევისა და ქართული სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნების ერთ-ერთი გზაა ეკლესიის წიაღში დაბრუნება, რამეთუ „მართლმადიდებლურმა ქრისტიანობამ იხსნა ქართველი კაცი სულიერად და ხორციელად“ (ილია).

ფარდობითობის თეორიის ავტორი ალბერტ აინშტაინი XX საუკუნის 50-იან წლებში ამბობდა, რომ კაცობრიობას მომავალში ინფორმაციული ბომბებისაგან მეტი საფრთხე ემუქრება, ვიდრე ატომურისაგანო. იმავე ასწლეულის 80-იანი წლების ბოლოს შეიქმნა სპეციალური აპარატურა და ბიოგენერატორები. დედამიწის ორბიტაზე გაყვანის შემთხვევაში მათ შეეძლოთ ზემოქმედება მოეხდინათ ნახევარი ევროპის ტოლ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ადამიანთა ბიოენერგეტიკულ

მახასიათებელზე. და აი, სულ რაღაც ათიოდე წელიწადში უკვე აღარ იყო საჭირო ფსიქოტრონული იარაღის დამზადება – ადამიანის ფსიქიკაზე ზემოქმედებისათვის გაცილებით ძლიერი იარაღი ამოქმედდა – ტოტალური ინტერნეტესელი. საათობით ინტერნეტსაიტებზე მონადირე ადამიანები იმუხტებიან უარყოფითი ემოციებით, კარგავენ სულიერ წონასწორობას. ეს ომია, დაუნდობელი ინფორმაციული ომი! ჩვენი თანამედროვე ფრანგი ურბანისტი და ფილოსოფოსი პოლ ვილირიო აინშტაინის აზრს უფრო აზუსტებს და წერს: „XXI საუკუნის მსოფლიოს მმართველ პოლიტიკოსებს უკვე ხელთ უპყრიათ უმძლავრესი ინფორმაციული ბომბები, რათა მოსპონ ეროვნებათა სიმშვიდე ინტრააქტიური ინფორმაციების მეშვეობით. მათი სურვილია სრულიად ჩაახშონ ისტორიული ლოკალური დრო და მოსახლეობას ერთიანი მსოფლიო დრო დაუდგინონ. ეროვნულის იგნორირება დემოკრატიის სახელით მათი „შემოქმედებითი“ არსენალის ნაწილია“.

ამერიკელი სოციოლოგი დ. ბელლა დარწმუნებულია, რომ ახლო მომავალში ადამიანებს ექნებათ კონკრეტული პიროვნების გონების მართვისა და მათზე ფსიქოლოგიური ზემოქმედების სხვადასხვა საშუალება. ამის თქმის საფუძველს მას აძლევს აშშ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში განხორციელებული ექსპერიმენტები – იმპლანტაციის გზით ადამიანის სხეულში სხვადასხვა მიკროსქემების, ბიოჩიპების, მიკროჩიპების ჩანერგვა. ეს იძლევა საშუალებას, მუდმივად აკონტროლონ მათი ქცევები, აზროვნება. დღეისათვის ეს პროექტი უფრო შორს წავიდა და ტოტალური კომპიუტერული ქსელისა და ათეულობით ზემგრძნობიარე თანამგზავრის საშუალებით შესაძლებელია ნაიკითხონ ადამიანის გონებაში არსებული ნებისმიერი ინფორმაცია. ეს ნიშნავს, რომ ხალხზე დამყარდება აბსოლუტური კონტროლი, რაც დიდ საფრთხეს შეუქმნის კაცობრიობის მომავალს.

მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენები ცხადყოფენ, რომ ინფორმაციული ომი დიდი ხანია დაიწყო და მან საქართველოშიც შემოაღწია. ეს ომი გლობალიზაციის პროცესის ერთ-ერთი მრისხანე იარაღია. იგი ინტერდისციპლინური ხასიათით გამოირჩევა, ინტრააქტიური ინფორმაციებით დაუნდობლად უტევს ადამიანის ცნობიერებას, ამსხვრევს მის იდეალებსა და ეროვნულ თვითშეგნებას, რაც საზოგადოების ფსიქოლოგიის კონტროლის საშუალებას იძლევა. ინფორმაციული ტერორიზმით „ტვინგამორეცხილი“ ადამიანები, ექცევიან რა სნობიზმის ტყვეობაში, იოლად ხდებიან გლობალიზაციის მსხვერპლნი. თუმცა ამ პლანეტარულ მოვლენას ბოროტებასთან ერთად ბევრი სიკეთეც მოაქვს. **დიდ სიბნელესა და უკუნეთს ხომ თვალისმომჭრელი სინათლე ქმნის და, თუ მას თვალს გავუსწორებთ, დაბრმავებული ვერაფერს დავინახავთ. მაგრამ, თუ ნათელ სხივს ავედევნებთ, ბევრ ბრჭყვიალა მარგალიტსაც ავკრეფთ.** ამის შესანიშნავი მაგალითია იაპონია, რომელმაც წარმატებით გამოიყენა მსოფლიოს ყველა ტექნიკური და ტექნოლოგიური მიღწევა, მაგრამ იგი დანერგა მხოლოდ საკუთარი ტრადიციებითა და გამოცდილებით. სწორედ ასე, ხელისუფალთა მხარდაჭერით შეიქმნა მყარი იაპონური კაპიტალი. აშშ და ევროპის კომპანიების კაპიტალიც მათი მთავრობების მხარდაჭერითაა შექმნილი. ასევე ბოლო ხანს მზარდი ტენდენციებით გამორჩეული რუსული კაპიტალიც, თუმცა იგი ძირითადად კრიმინალური წარმოშობისაა და რუსი ოლიგარქები აკონტროლებენ. ახლა მსოფლიო ეკონომიკურ სივრცეში ხმაურით შემოდის ჩინური და ინდური კაპიტალი, რომლებიც ასევე ამ ქვეყნების ხელისუფლების აქტიური მხარდაჭერით შეიქმნა. გამოთვლილია, რომ 2020 წლისათვის მსოფლიო საფინანსო ცენტრი ჩინეთსა და ინდოეთში გადაინაცვლებს. აქ ექსპერტები სერიოზულ საფრთხეს ხედავენ. აზიის ეს ორი გიგანტი მოურიდებლად მიისწრაფვის ენერგომემცველი რესურსებით მდიდარი რეგიონებისაკენ და მათ ეკონომიკური ექსპანსიით ემუქრებიან.

ფაქტობრივად, უკონტროლოდ მიმდინარეობს ჩინეთის ინფილტრაცია დასავლეთით. ჩინეთის დემოგრაფიულ-ეკონომიკურმა მანქანამ უკვე შეაღწია რუსეთის შორეულ აღმოსავლეთსა და ციმბირში, შუა აზიის ქვეყნებში. იგი ნელ-ნელა, თანამიმდევრულად მოიწვეს კავკასიისაკენ და ჩვენს კარებსაც დაუკაკუნებლად შემოალებს; თან მრავალ პრობლემას მოგვიტანს და ბევრ თავსატეხსაც გაგვიჩენს.

გასათვალისწინებელია, რომ დღეს მსოფლიოს ახალი გადანაწილების პროცესში ჩართულ სხვადასხვა „ეროვნების კაპიტალის“ მქონე ქვეყნებს არა აქვთ ძირითადი რესურსები, რის გამოც ისინი იძულებული იქნებიან, მეტი სისასტიკით დაუპირისპირდნენ დანარჩენ მსოფლიოს. სწორედ მაშინ მოხდება ეპოქალური მოვლენა — გლობალიზაციის პროცესის განვითარების მკვეთრი დამუხრუჭება. და, როცა ამას მთელი სიმძაფრით წინ აღუდგება ისლამური სამყარო, მსოფლიოში კიდევ მეტად საინტერესო მოვლენები განვითარდება — ევროატლანტიკურ და ისლამურ ცივილიზაციებს ტოტალური დემოგრაფიულ-ეკონომიკური რესურსებით შემოუტევს ჩინური ცივილიზაცია. ეს შეჯახება იქნება ცივილიზაციათა სამკედრო-სასიცოცხლო ომი და მისი შედეგებით ნათელი გახდება, რომ შეუძლებელია ერთი „ძლიერი ხელის“ მიერ მართვადი მსოფლიოს უნიტარულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბება. ეს კი აუცილებლად გამოიწვევს მსოფლიოში ტოტალური ეგზისტენციალიზმის გარდუვალ კრახს.

შეიცვლება ეპოქა, შეიცვლება საზოგადოების აზროვნებაც და მას აუცილებლად მოუწევს სხვა წყობის ჩამოყალიბება. მომავალი მსოფლიო თავს აუცილებლად დააღწევს გლობალიზაციის შემოტევას და იგი გახდება ყველა ქვეყნის კულტურების მრავალსახეობითი ერთობლიობა. ამას იგი სწორედ ეროვნული ნიშან-თვისებებით გამორჩეული ფასეულობებით მოახერხებს.

მაშასადამე, გამოსავალი არის და ქვეყანას უჩნდება შანსი, ასცდეს გადაგვარებას. გადარჩენის ძალა კი თითოეულ ჩვენგანშია — ეს საკუთარი ქვეყნისა და ერთმანეთის სიყვარულია, ეროვნული ცნობიერებისა და ტრადიციებისთვის თავდადება, მოქნილი პოლიტიკა და თანამედროვეობასთან ადაპტირებული სტრატეგია. „ერთნებობითა და თანადგომითა ყოველთა ქართველთა“ ქვეყანას გადარჩენენ „ნიჭიერნი და გონიერნი, განსწავლულნი და განათლებულნი, პატიოსანნი და სამართლიანნი, ქვეყნისა და სჯულის ერთგულნი და თავდადებულნი“ — ბრძანებს ყველა დროის ქართველთა უპირველესი გვირგვინოსანი.

საქართველოს არ სჭირდება არც დასავლური და არც აღმოსავლური, არც რუსული და არც ამერიკული, მით უმეტეს, წარსულისაკენ მიბრუნებული განვითარების მოდელი. ჩვენ ჩვენი ისტორიის ღრმა ფესვებთან შესისხლბორცეული, ჩვენსავე საუკეთესო ტრადიციებზე დამკვიდრებული და თანამედროვე მოვლენებთან ადაპტირებული ცხოვრების წესი გვჭირდება; არ უნდა გავემიჯნოთ დანარჩენ მსოფლიოს და არც ეროვნული კულტურა უნდა ვაქციოთ ჩაკეტილ რეზერვუარად; უნდა ვისწავლოთ დასავლური და აღმოსავლური ფილოსოფია, ხელოვნება, დავნერგოთ მსოფლიო მეცნიერების მიღწევები, შევითვისოთ ახალი და კარგი ტექნოლოგიები, მაგრამ უნდა ვიცხოვროთ ქართული აზროვნებითა და ტრადიციებით, რომელიც დაგვაახლოებს გარე სამყაროსთან. ეს კი მეტად გაგვამდიდრებს და აგვამალლებს, რამეთუ **საინტერესო მაშინ კი არა ხარ, როცა სხვას ჰგავხარ, არამედ, როცა სხვისგან გამოირჩევი.** სწორედ ასეთებმა უნდა დავიმკვიდროთ ღირსეული ადგილი თანამედროვე მსოფლიოში და მაშინ თავისთავადი ქართული კულტურა კვლავ გამობრწყინდება მსოფლიო კულტურათა მრავალფეროვან თანავარსკვლავედში.

ქართველები ანთროპოლოგიურად პირველადი ევრაზიული რასის წარმომადგენლები ვართ და ღვთის მიერ დედამიწაზე ჩვენთვის ბოძებული ადგილი ევროპულიცაა და აზიურიც. ჩვენ კლასიკური ევრაზიელები ვართ, უხსოვარი დროიდან კავკასიაში ჩავაგებული გენეტიკური კოდით, რამაც ჩამოაყალიბა ჩვენი ეროვნული ცნობიერება, ტრადიციები, ისტორია, რელიგია და მხოლოდ ჩვენთვის დამახასიათებელი კულტურა.

მსოფლიო ცივილიზაციის შორეულ ლაბირინთებში თუ შევალწევთ და იქაურ წყაროებს ჩაეულრმავდებით, აღმოვაჩენთ: უძველესი წინარექრისტიანული წარმართული ქართული კულტურა, უპირველესად, უმდიდრესი აზიური კულტურის ფესვგანაყოფია. საქართველოში ევროპული ანტიკური ხელოვნების შემოსვლის შემდეგ კი ყალიბდება ევროაზიური კულტურების სინთეზი — განუმეორებელი თვითმყოფადობით გამორჩეული ყოველთა ქართველთა დიდებული კულტურა. იგი მსოფლიო კულტურების მნიშვნელოვანი მონაპოვარი და ორგანული ნაწილია.

1999 წლის გაზაფხულზე ევროკავშირში მთელი მსოფლიოს გასაგონად პათეტიკურად გაცხადდა, რომ მე ვარ ქართველი, მაშასადამე, მე ვარ ევროპელიო. ასეთი განცხადების თუ მოსაზრების მიუხედავად, **ქართველები ვერც ევროპელობას და ვერც აზიელობას დავიჩემებთ. ჩვენთვის უცხოა, როგორც პრაგმატული ევროპელების ცხოვრების ადათ-წესები და რელიგიური ჩვეულებანი, ისე ფანატიზმით შეპყრობილი აზიელების ცხოვრების ტრადიციები და რელიგიური სამყარო. ჩვენ ევროაზიური ცივილიზაციების უნიკალური სიმბიოზის — კოლხურ-იბერიული ტრადიციებისა და უძველესი კულტურის ნაშიერნი — ორგანული ევრაზიელები ვართ, მირონცხებული ქართული სულითა და ნიჭით.**

ჩვენი ქვეყნის გეოსტრატეგიული მდებარეობა ფასდაუდებელი კოზირია, რომლის გონივრული გათამამებით შევძლებთ ეროვნული კულტურის შენარჩუნებას, ე.ი. საქართველოს შენარჩუნებას. ეს ჩვენი ბედის წიგნში წერია.

ფრთხილად ქართველებო, გლობალიზაციის ღვარცოფი მოდის!

თბილისი, 2003

* * *

ნაშრომის შემოკლებული ვარიანტი დაიბეჭდა, „საქართველოს უმაღლესი სასწავლებლების ნაშრომთა კრებულში“, ტომი I, თბილისი, 2004. უფრო ვრცლად იხილეთ დ. ბაშელეიშვილის წიგნში „ფრთხილად, ქართველებო!“

პროფესორი

გიორგი ჩახუნაშვილი

აკადემიის აკადემიკოს-მდივანი,

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2005)

	დაიბადა 1954 წლის 7 ივნისს.
1973-1979	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-პედიატრია.
1979-1981	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური პედიატრიის კათედრის კლინიკური ორდინატორი.
1981-1993	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური პედიატრიის კათედრის ასისტენტი.
1993-1996	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური პედიატრიის კათედრის დოცენტი.
1996-2006	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ჰოსპიტალური პედიატრიის კათედრის პროფესორი.
1997-2006	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის პროფ. გ. ჟვანიას სახ. პედიატრიული კლინიკის გენერალური დირექტორის პირველი მოადგილე.
2006-დღემდე	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის პროფ. გ. ჟვანიას სახ. პედიატრიული კლინიკის დირექტორი.

1992 წელს მიენიჭა მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის, 1999 წელს პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 121 სამეცნიერო ნაშრომისა და 17 გამოგონების ავტორი. ჩატარებული აქვს ოცზე მეტი სადისერტაციო ნაშრომის ექსპერტიზა. მისი ხელმძღვანელობით მომზადდა 17 საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაცია. მონაწილეობდა 3 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მუშაობაში.

არჩეულია თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს წევრად, სოციალური პედიატრიის დაცვის ფონდის თავმჯდომარედ, საქართველოს ბავშვთა კარდიოლოგთა ასოციაციის პრეზიდენტად, ევროპის კარდიოლოგთა ასოციაციისა და მედიკო-სოციალური ინტერკონტინენტალური აკადემიის წევრად. არის ქ.თბილისის მთავარი პედიატრი და საქართველოს ბავშვთა კარდიოლოგიის რესპუბლიკური ცენტრის ხელმძღვანელი.

ბავშვთა ასაკში გულ-სისხლძარღვთა სისტემის დაავადებათა მკურნალობისა და პრევენციის საკითხები XXI საუკუნის დასაწყისში

ათეროსკლეროზისა და გულის იშემიური დაავადების
პედიატრიული ასპექტები

დღეისათვის ათეროსკლეროზი ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული დაავადებაა მსოფლიოში. მისი ძირითადი კლინიკური ფორმა - გულის იშემიური დაავადება (გიდ), ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ მიჩნეულია, როგორც "საზოგადოების უდიდესი ეპიდემია, რომელიც მოიცავს მსოფლიოს მთელ მოსახლეობას, თუკი ვერ იქნება შემუშავებული მისი პროფილაქტიკის ეფექტური საშუალებები".

ათეროსკლეროზი არის ქრონიკული დაავადება, რომლის არსი მდგომარეობს არტერიების კედლების სისტემურ დაზიანებაში, მათში ლიპიდების ჩალაგების სახით, შემადგენელი ქსოვილის განვითარებით, შემდგომი გამკვრივებითა და კალციფიკაციით, რასაც საბოლოოდ მიყვავართ მათი სანათურის შევიწროვებამდე შესაბამისი კლინიკური გამოვლინებით - გულის იშემიური დაავადება, მიოკარდიუმის ინფარქტი, ინსულტი, ხანგამოშვებით კოჭლობა და ა.შ.

მრავალწლიანი კვლევის მონაცემებზე დაყრდნობით (Б.В. Ильинский, 1977, А.И. Клиорин 1981, И.А. Белоконь 1986) თანდათან ცხადი ხდება, რომ ათეროსკლეროზი სათავეს იღებს ჯერ კიდევ ბავშვთა და მოზარდთა ასაკში. აღწერილია არტერიების ატერომატოზური დაზიანება 12 წლის ბიჭში (Н.Ф. Филфтов, И. Рахманинов 1981). აუტოფსიაზე ნანახი იქნა (С.С. Салтыков 1915) ლიპიდური ლაქა აორტაში 3 თვის ასაკის ბავშვთა 5%-ში, 7 წლის ასაკისათვის იგი აღმოაჩნდა 63%-ს, ხოლო 8 წლის ზემოთ - თითქმის ყველა გარდაცვლილ ბავშვს. არის მონაცემები (С. Benda 1925) 13 წლის გოგონას უეცარი გარდაცვალების შესახებ აორტისა და გვირგვინოვანი არტერიების ათეროსკლეროზის შედეგად. А.Н. Климов (1977) მონაცემებით, სპონტანური ლიპიდური ლაქები და ზოლები 10 წლის ასაკის ბავშვებში იჭერენ აორტის ზედაპირის 10%-ს, ხოლო 25 წლის ასაკისათვის 30-50%-ს. ათეროსკლეროზის და მისი მძიმე კლინიკური გამოვლინებების, მათ შორის გ.ი.დ.-ის, გაახალგაზრდავების შესახებ უკვე ბევრი მკვლევარი მიუთითებს (А.И. Клиорин 1981, Л.А. Мостовая и соавт. 1981. Г.И. Високинские и соавт. 1984, В.Н. Новикова 1986. Н.А. Белоконь. М.Б. Кубергер 1987).

პედიატრებს უნდა ახსოვდეთ, რომ ბავშვებს არა აქვთ ათეროსკლეროზი, გარდა გენეტიკურად განპირობებული ჰიპერქოლესტერინემიისა, მაგრამ დაავადების განვითარება შეიძლება დაიწყოს უკვე ბავშვთა ასაკში; ამიტომ მნიშვნელოვანი ამოცანაა ათეროგენული სიტუაციის თავიდან აცილება.

მორფოლოგიის უმრავლესობა (В.Г. Силютин. Т.А. Федорина 1981 В.А. Плотников С.И. Моисеев 1987) მიიჩნევს, რომ ათეროსკლეროზი შემდეგი სქემით ვითარდება: ლიპიდური ლაქა - ათეროსკლეროზული ფოლაქი - გართულებული დაზიანება (დანყლულება, კალცინოზი, თრომბოზი), მაგრამ ამასთან ერთად მნიშვნელოვანია სისხლძარღვთა ათეროსკლეროზული ცვლილებების უკუქცევადობის ფაქტი ფოლაქის სტადიიდანაც კი, რაც იძლევა ოპტიმიზმის საფუძველს დაავადების პროფილაქტიკისა და მკურნალობის თვალსაზრისით.

დღეისათვის მიჩნეულია, რომ სისხლძარღვებში მორფოლოგიური ცვლილებების გამომწვევი პირველადი სუბსტრატია სისხლის ათეროგენული ლიპოპროტეიდები, რომელიც მდიდარია ქოლესტერინით და შეიცავს ცილა-აპოპროტეინ B-ს. ყველაზე ადრე და ხშირად ზიანდება აორტა, გვირგვინოვანი და ტვინის არტერიები, მოგვიანებით ბარძაყისა და ჯორჯლის არტერიები. დაავადება მიდის ტალღისებურად, აქვს პროგრესირების, სტაბილიზაციისა და რეგრესირების ფაზები. მიჩნეულია, რომ ათეროსკლეროზი არ არსებობს პლაზმის ლიპიდებისა და ლიპოპროტეიდების დისბალანსის გარეშე. ძირითადი მნიშვნელობა ენიჭება ქოლესტერინს,

ტრიგლიციდებს და ფოსფოლიპიდებს. კერძოდ, პრებეტალიპოპროტეიდები ანუ ძალიან დაბალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდები (ძდსლპ), ბეტალიპოპროტეიდები ანუ დაბალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდები (დსლპ) და ალფალიპოპროტეიდები ანუ მაღალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდები (მსლპ). პირველი ორი ხასიათდება ათეროგენულობით, არტერიის კედელში შეჭრისა და ჩალაგების უნარით, ხოლო მსლპ წარმოადგენენ ანტიათეროგენულ ფაქტორს და პირიქით, აფერხებენ ათეროსკლეროზის განვითარებას. ათეროგენული ხასიათის დისპროტეინემია, პლუს სისხლძარღვთა კედლის განვლადობის მომატება, ხდება დაავადების განვითარების წინაპირობა.

ათეროსკლეროზის განვითარება, ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მრავალ ფაქტორზეა დამოკიდებული. მათგან მაინც უმთავრესია: 1) გიდ-ისაქენ მემკვიდრეობითი მიდრეკილება, 2) დისლიპიდემია - დსლპ-ისა და ძმსლპ-ის მომატებით, მსლპ-ის დონის დაქვეითებით, 3) არტერიული ჰიპერტენზია, 4) თამბაქოს მოწევა, 5) ჭარბი წონა, 6) ჰიპოდინამია, 7) ნახშირწყლებისადმი ტოლერანტობის დარღვევა.

ცნობილია გიდ-ის და სიკვდილობის მაღალი მაჩვენებელი ოჯახებში და ახლო ნათესავებში. დაავადება ვითარდება 20 წლით ადრე და 2-11-ჯერ უფრო ხშირად. **Б.В. Ильинский (1977)** ათეროსკლეროზისადმი მემკვიდრეობით განწყობას უკავშირებს: ა) ფერმენტული სისტემების აქტივობის ცვლილებას, ბ) ორგანიზმის მორფოლოგიური სტრუქტურის თავისებურებას (მათ შორის სისხლძარღვების), გ) მარეგულირებელი სისტემების ფუნქციურ თავისებურებებს. რაც უფრო ახლოა ნათესაური კავშირი, მით უფრო ხშირია გსს-ის ათეროსკლეროზული დაზიანება. ინფარქტგადატანილი მშობლების (45 წლამდე ასაკში) შვილებს ქოლესტერინის დონე 10-15-ჯერ მაღალი აქვთ თანატოლებთან შედარებით.

F. Friedman, S. Rosental (1959) აღნიშნავენ პიროვნული თავისებურებების ე.წ. სტრეს-კორონარული პროფილის როლს (A ტიპი). ესენი არიან მიზანსწრაფული, შრომისმოყვარე, აგრესიული, მაქსიმალურად ემოციური და ფიზიკური დაძაბულობის ქვეშ მომუშავე პირები, რომლებიც ვერ ახერხებენ სრულყოფილ დასვენებას მუშაობის შემდეგ. ასეთი ტიპის ბავშვები ლაპარაკობენ ხმამაღლა, ჩქარა, საკვებსაც ჭამენ და დადიან სწრაფად, აქვთ სწრაფვა პირველობისაკენ (**L. Wolf et al 1982**).

ზოგიერთი ავტორი წამყვან როლს აკისრებს არა გენეტიკურს, არამედ გარემო ფაქტორებს (**Е.И. Чазов В.Н. Смирнов 1979**). აქ იგულისხმება კვებისა და არაჯანსაღი ცხოვრების წესის პირობებში განვითარებული ჰიპერდისლიპიდემია და ჰიპერგლიკემია, რასაც თანდათან მოჰყვება არტერიის ინტიმისა და თრომბოციტების აგრეგაციის ცვლილებები (**А.И. Клиорин 1981**). ჭარბი ცხიმოვანი და ნახშირწყლოვანი კვება, ცილისა და ვიტამინების (C, B_6) ნაკლებობა, მარილის ჭარბი გამოყენება და ა.შ. ქმნის ათეროსკლეროზის განვითარების წინაპირობას. აქვე აღსანიშნავია ორსულობისას დედის სომატური და ენდოკრინული დაავადებები, ტოქსიკოზები, ნაყოფის მუცლადყოფნის ჰიპოქსია და სხვა, რომელმაც ახალშობილობის ასაკიდანვე შეიძლება გამოიწვიოს დისლიპიდემიისადმი მიდრეკილება. **С.Е. Лебедевой-ს** მონაცემებით სამხრეთ ურალის რეგიონში 1-დან 16 წლამდე ასაკის ბავშვებში დისლიპიდემიის გავრცელება 26,2%-ს აღწევს. აღინიშნება მსლპ-ის დაქვეითება, ჰიპერქოლესტერინემია და ჰიპერტრიგლიცერიდემია.

უკანასკნელ წლებში თანდათან იმატა საუბარმა ცნს-ის როლზე დისლიპიდემიის განვითარებაში. დამტკიცებულია, რომ ჭარბი ემოციის ფონზე ორგანიზმში გროვდება კატექოლამინები, იმატებს მიოკარდიუმის მოთხოვნა ჟანგბადზე, იწყება ცხიმოვანი მჟავების მობილიზაცია დეპოებიდან, იმატებს მათი დონე სისხლში (მათ შორის დსლპ და ძდსლპ), პარალელურად ადრენალინისმაგვარი ნივთიერებები მოქმედებენ არტერიის კედლებზე; მათი მოქმედებით ფართოვდება უჯრედშორისი ენდოთელური ნაპრალეები და სუბენდოთელიუმში იჭრებიან ათეროგენული ლიპოპროტეიდები (**B Folkier et al 1981**). რაც შეეხება მსლ-ს, მათი დონის დაქვეითება ქოლესტერინის ნორმალური დონის დროსაც კი განიხილება, როგორც ათეროგენული სიტუაცია (**B.M. Rifkind 1982**). მის დონეზე უარყოფით გავლენას ახდენს თამბაქო, ჰიპერტენზია, ნაჯერი ცხიმოვანი მჟავებით მდიდარი საკვები.

დღეისათვის დამტკიცებულია, რომ არტერიული ჰიპერტენზიის მქონე პირებს ათეროსკლეროზი უფრო სწრაფად უვითარდებათ, ხოლო გიდ 3-4-ჯერ უფრო ხშირია (**Климов А.Н. 1981**). ჰიპერტენზიის დროს ზიანდება სისხლძარღვთა ენდოთელიუმი, იმატებს გამავლობა,

არის სპასტიკური შეკუმშვებისადმი მიდრეკილება, იცვლება კოაგულაციური სისტემის წონასწორობა, აღინიშნება დისლიპიდემია. აქედან გამომდინარე, არტერიული ჰიპერტენზია მიეკუთვნება „დიდ რისკფაქტორთა“ ჯგუფს. ბავშვთა ასაკში არც თუ იშვიათია არტერიული ჰიპერტენზიის ეპიზოდები, უპირატესად პუბერტატულ პერიოდში.

ასევე მნიშვნელოვან ფაქტორად განიხილება თამბაქოს გამოყენება. მწველებში გიდ 3-ჯერ უფრო ხშირია. 11 წლის ბიჭებში 7,4% მწველია (A.A. Александров 1984), 15 წლის ასაკში 44,3%-ს აღწევს ბიჭებში, 20%-ს - გოგონებში. შედეგად ადგილი აქვს კატექოლამინების და ნახშირჟანგის მომატებას სისხლში, ქვეითდება მსლპ-ის დონე, ადგილი აქვს არტერიული წნევის მომატებას, რაც ქმნის დაავადების განვითარების წინაპირობას.

ბავშვებში არცთუ იშვიათია ქარბი წონის შემთხვევები. სტატისტიკურად 7 წლის ასაკში ქარბი წონისაა ბავშვთა 12,8%. 13 წლისათვის - 23,8%, 16 წლისათვის - 17,7%. ამასთან ბავშვებს, რომელთაც აქვთ გაცხიმოვნება, 3-ჯერ უფრო ხშირად აღენიშნებათ არტერიული ჰიპერტენზია. აქვე უნდა ითქვას ჰიპოდინამიაზეც, რაც განაპირობებს სისხლძარღვთა კედლების ლიპოლიზური აქტივობის დაქვეითებას, იზრდება პერიფერიული წინააღმდეგობა და სისხლძარღვთა განვლადობა (Ю.М. Губачев 1979). არასაკმარისი აქტივობა იქნა გამოვლენილი 7 წლის ასაკში ბავშვთა 29,4%-ში, 10 წლის ასაკში - 42,5%-ში, 16 წლის ასაკში - 72,8%-ში (C.C. Острополец и соавт 1991).

შაქრიანი დიაბეტის როლი ათეროსკლეროზის და გიდ-ის განვითარებაში ასევე ეჭვს არ იწვევს. აღწერილია შემთხვევა (E.K. Shvelhood 1948) 12 წლის ბიჭის მიოკარდიუმის ინფარქტით გარდაცვალებისა, შაქრიანი დიაბეტის ფონზე. ინფარქტგადატანილებს შემდგომში ხშირად უდგინდებათ დიაბეტის არსებობა.

ძირითადი რისკ-ფაქტორები მოქმედებას იწყებენ ბავშვთა ასაკიდანვე. ორი რისკ-ფაქტორის ერთდროულად არსებობა ითვლება ათეროსკლეროზის ნაადრევი განვითარების წინაპირობად. თუმცა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ გიდ შეიძლება განვითარდეს რისკ-ფაქტორების არარსებობის პირობებშიც.

დღემდე ათეროსკლეროზის პათოგენეზის შესახებ ერთიანი აზრი არ არსებობს, მაგრამ ყველაზე უფრო გავრცელებულია შემდეგი თეორიები: ა) რეაქცია დაზიანებულ ენდოთელურ უჯრედზე, ბ) ლიპიდური (ჰიპერქოლესტერინემია), გ) მონოკლინური (ფოლაქები წარმოიქმნება გლუვკუნთოვანი ქსოვილის გადაგვარებული უჯრედებისაგან), დ) ვირუსული პერსისტირებული ინფექცია (ენდოთელიოტროპული), ე) ზეჟანგური (ლიპიდების თავისუფალ-რადიკალური ზეჟანგური დაჟანგვის გაძლიერება), ვ) იმუნური - ათეროსკლეროზულ კერაში ЛП - ანტისხეულაუტოიმუნური კომპლექსის არსებობა.

როგორც ზემოაღნიშნულიდან ჩანს, ათეროსკლეროზი პოლიეტიოლოგიური ფსიქოსომატური დაავადებაა. ფიზიკური, გონებრივი და სოციალური სტრესები აუცილებელია ჯანმრთელობისათვის, მაგრამ იგი არ უნდა აჭარბებდეს ინდივიდუალურ შესაძლებლობებს (H.A. Белоконь, М.В. Кубергер 1987). სტრესის ქარბი ზემოქმედებისაგან (როგორც ხანგრძლივობით, ისე სიძლიერით) ბავშვის ორგანიზმში ვითარდება დისტრესი და ვეგეტაციური დისრეგულაცია.

ათეროსკლეროზისათვის დამახასიათებელია ხანგრძლივად მიმდინარე ფარული პერიოდი (კლინიკამდელი), პირველი კლინიკური ნიშნები ვლინდება მაშინ, როცა უკვე სისხლძარღვთა სანათურის 2/3 შევიწროებულია, (A.Л. Мясников 1966). ამიტომ აუცილებელია ათეროსკლეროზის პრევენცია ბავშვობის ასაკიდანვე დაიწყოს. პედატრებს უნდა გვახსოვდეს, რომ ათეროსკლეროზის ადრეული განვითარება შესაძლებელია ოჯახური ჰიპერქოლესტერინემიის პირობებში, ამიტომ ისინი აუცილებლად უნდა იყვნენ მეთვალყურეობის ქვეშ ინსტრუმენტულ-ბიოქიმიური კვლევის თანხლებით. დაავადების დროული გამოვლინებისათვის საჭიროა ანამნეზის დანვრისგან შესწავლა და შემდეგი ფაქტორების გათვალისწინება: 1) ოჯახური ანამნეზი (გსს-ის დაავადებები, ათეროსკლეროზი, გიდ, არტერიული ჰიპერტენზია, ინსულტი, უეცარი სიკვდილი და სხვა), 2) რისკ-ფაქტორების არსებობა (სისხლძარღვთა ტონუსის დარღვევა, სხეულის ქარბი წონა, თამბაქო, გონებრივი გადაძაბვა, არარაციონალური კვება, არასაკმარისი ძილი და სხვა), 3) ოჯახში შაქრიანი დიაბეტის, ჰიპოთირეოზის, ჰიპერურიკემიის, ნალველ-კენჭოვანი დაავადების არსებობა, 4) გადატანილი თავის ტვინის ტრავმა. დაავადების კლინიკურ ნიშნებს მიაკუთვნებენ: გაცხიმოვნებას, ქსანტომებს, ვეგეტაციური სტატუსის შეცვლას

და ა.შ. ადრეული დიაგნოსტიკისათვის მნიშვნელოვანია ბიოქიმიური ანალიზი ლიპიდებზე. ჰიპერქოლესტერინემია, დსლპ-ის მომატება, მსლპ-ის დონის დაქვეითება - ათეროსკლეროზის სადიაგნოსტიკო კრიტერიუმი. მაგრამ ყოველთვის საჭიროა კლინიკის გათვალისწინება, შეიძლება ჰიპერქოლესტერინემია არ იყოს, მაგრამ იყოს კლინიკური გამოვლინებები.

დაგროვილი მონაცემები (Kannel W. 1982) მიუთითებენ, რომ მხოლოდ სწორი, რაციონალური კვებით შესაძლებელია რამოდენიმე რისკ-ფაქტორის მოხსნა (ჭარბი წონა, ჰიპერქოლესტერინემია, არტერიული ჰიპერტენზია). ამიტომ ჭამის კულტურის დანერგვა ბავშვობიდანვე მნიშვნელოვანია. ბავშვები უნდა შეაჩვიოთ არ ჭამონ სიმაძღრის შეგრძნებამდე, მიიღონ ნაკლები ცხიმი, პური, ტკბილეული და მარილი, იკვებონ მეტი ბოსტნეულითა და ხილით. საკვები მიიღონ 4-5-ჯერ დღეში (მცირე ულუფებით) და ბოლო კვებიდან დაძინებამდე 2-3 საათი მაინც უნდა გავიდეს. ქოლესტერინი და ნაჯერი ცხიმები დიდი რაოდენობითაა კვერცხის გულში, ღორის, ცხვრის, ძროხის ხორცში, რძის პროდუქტებში. ამიტომ ეს პროდუქტები რაციონში ბალანსირებულად უნდა იქნას ჩართული. ხოლო ქათმის ხორცი და მცენარეული ზეთები შეიცავენ ნაჯერ ცხიმებს და არ იწვევენ ჰიპერქოლესტერინემიას. თუ გავითვალისწინებთ, რომ მოზრდილ ასაკში გენეტიკური ფაქტორებისაგან ქოლესტერინის დონე უფრო კონტროლირებადია ვიდრე ჩვილ და ადრეულ ასაკში, გამოდის, რომ რაციონალური კვება ჩვილობის ასაკიდანვეა საჭირო. ამ მხრივ საუკეთესოა ბუნებრივი კვების ხანგრძლივად შენარჩუნება.

ბავშვები ადრეული ასაკიდანვე უნდა შეეჩვიოთ ფიზიკურ აქტივობას. ცნობილია, რომ ვეგეტატიური ნერვული სისტემა სიგნალებს ღებულობს მომუშავე კუნთებიდან, ამიტომ ტანვარჯიში და ფიზიკური დატვირთვა არის უნივერსალური ფსიქონევროლოგიურ-ენდოკრინულ-ბიოქიმიური გასაღები, რომელსაც შეუძლია უზრუნველყოს ჰომეოსტაზის ნორმალური პარამეტრები.

ბავშვს უნდა ვასწავლოთ უარყოფითი ემოციების მოხსნის ხელოვნება. არარეალიზებული სტრეს-ფაქტორი ხელს უწყობს ნევროზების განვითარებას, რისი პრევენციაც შეიძლება ფიზიკური აქტივობით ან საკმარისი ძილით, ემოციური ფონის შეცვლით და ა.შ. სხვა შემთხვევაში საჭიროა სედაციური და ტრანკვილიზატორული პრეპარატების გამოყენება.

რაც შეეხება თამბაქოს მოწევას, მისი მავნეობის შესახებ საჭიროა ფართო კამპანიის წარმოება, უნდა ჩამოყალიბდეს უარყოფითი საზოგადოებრივი აზრი. ამისათვის საჭიროა სათანადო აგიტაცია პრესის, ტელევიზიის, საზოგადოების თვალსაჩინო წევრების ჩართვით.

არტერიული წნევისა და ჭარბი წონის დაძლევა შესაძლებელია ასევე ფიზიკური აქტივობით, მარილისა და გლუკოზის დონის შემცირებით, განტვირთვის დღეების გაკეთებით (10 დღეში 1-ჯერ) და სხვა.

„რისკის ჯგუფის“ ბავშვები უნდა იყენებდნენ მხოლოდ მცენარეულ ცხიმებს (ამცირებს თრომბოციტების აგრეგაციას) ბოსტნეულს, ზღვის კომბოსტოს, ხახვს, ნიორს, ბულგარულ წიწაკას (ამაღლებს პლაზმის ფიბრინოლიზურ აქტივობას), ღვიძლს, ხილს და ა.შ. ნიშნავენ აგრეთვე C₁, B₁, B₅, P ვიტამინებს და ასპირინის მიკროდოზებს ფიზიკური ან ფსიქიური გადაძაბვის პერიოდში. „რისკის ჯგუფის“ ბავშვებში გარდა ლიპიდური ცვლისა, კონტროლის ქვეშ უნდა იყოს სისხლის შემადგენელი სისტემა, მათ უნდა ჩაუტარდეთ: ოფთალმოსკოპია, პულსური ტალღის სიჩქარის განსაზღვრა, ველოერგომეტრია და ა.შ. პედიატრი უნდა შეეცადოს გამოავლინოს რისკის მქონე ოჯახები, ბავშვები, რათა მათ ჩაუტარდეთ სპეცპროფილაქტიკა და დისპანსერული მეთვალყურეობა.

ბავშვთა ასაკში კლინიკური იმუნოლოგიის როლი გულისხმობს სისტემის დაავადებათა დროულ მკურნალობასა და პრევენციაში

ბავშვის იმუნურ სისტემას, ჩასახვიდან დაწყებული, ახასიათებს მთელი რიგი იმუნომორფოლოგიური თავისებურებანი, რომელიც შესაბამისად რეალიზდება იმუნურ რეაქციაში. იმუნოკორექციის ეფექტურობა დამოკიდებულია ორგანიზმის იმუნური რეაქტიულობის ცვლილებასთან.

იმუნური სისტემა ჩასახვიდანვე იწყებს დიფერენცირებას. თიმუსი მუცლადყოფნის მე-2 თვეზე იწყებს და 3 თვისათვის უკვე ფორმირებულია. ლიმფური კვანძების ჩასახვა ხდება მე-4 თვეზე და მათი საბოლოო ფორმირება ხდება პოსტნატალურ პერიოდში. ღეროვანი უჯრედები

ჩნდებიან ემბრიოგენეზის მე-3, მე-8 კვირაზე. თავდაპირველად ისინი წარმოიქმნებიან ღვიძლში, მოგვიანებით კი ძვლის ტვინში. ლიმფოციტები პირველად აღმოჩენილია მე-9 კვირაზე თიმუსში, 12-15 კვირაზე ელენთაში, სისხლში ლიმფოციტების მსგავსი უჯრედები ჩნდებიან 8-10 კვირაზე. IgM-ის სინთეზი იწყება მე-11 კვირაზე, ხოლო IgG-ს - 22-ე კვირაზე, აქედან 90%-ჯერ კიდევ დედისეულია. კომპლემენტური სისტემის ჩამოყალიბება სათავეს მე-8 კვირაზე იღებს, ხოლო უჯრედული და არასპეციფიური რეზისტენტობის ჰუმორული ფაქტორები ვლინდება ადრეულ ონტოგენეზში. T-დამოკიდებულ იმუნურ რეაქციებს შორის პირველი ვლინდება ანტიტრანსპლანტატური (მე-13 კვირა) რეაქცია. შენელებული ტიპის ჰიპერმგრძნობელობითი რეაქცია მნიშვნელოვნად გვიან რეალიზდება, ნაყოფში ცოტაა პლაზმური უჯრედების რაოდენობაც, რომელთაც უშუალოდ შეუძლიათ ანტისხეულების სინთეზი. B უჯრედების გავლენა T ლიმფოციტებზე და მაკროფაგებზე ძალიან შეზღუდულია, ძლიერია ქორიონული გონადოტროპინის, α -ფეტოპროტეინის და α -2 გლობულინის როლი. მუცლადყოფნის ინფიცირების დროს აღინიშნება იმუნური სისტემის ნაადრევი აქტივაცია. ადგილობრივი იმუნიტეტი ონტოგენეზში თითქმის განუვითარებელია.

დაბადებისას ახალშობილს აღენიშნება ფიზიოლოგიური ლეიკოციტოზი ($12-15 \cdot 10^9/\text{ლ}$), რომელთა შორის 35% ლიმფოციტებია. მათგან ნახევარზე მეტს შეადგენენ T-ლიმფოციტები (ჰელპერები 60%, სუპრესორები 40%). B-უჯრედების რაოდენობაც მომატებულია, მათ გააჩნიათ IgM და IgG რეცეპტორები. IgA და IgE ჭიპლარის სისხლში იშვიათად, ხოლო IgD საერთოდ არ გვხვდება. IgM-ის ზომაზე მეტად მომატება მუცლადყოფნის ინფიცირების მიმანიშნებელია. IgG დონე უმნიშვნელოა დაბადებისას და 7-8 წლამდე თანდათან იმატებს. მატების დინამიკა უფრო მაღალია ხელოვნურ კვებაზე მყოფ ბავშვებში, რაც ზრდის ალერგიულ-ატოპიური დაავადებების რისკს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბავშვის ცხოვრებაში გამოიყოფა რამდენიმე კრიტიკული პერიოდი, როცა იმუნური სისტემა და მთელი ორგანიზმი შედარებით სუსტია, ესენია: ახალშობილობა, 3-6 თვის, 2 წლის, 4-6 წლის, 12-14 წლის ასაკი. ახალშობილობის პერიოდში აღინიშნება ძლიერი სუპრესორული გავლენა, დედისეული პასიური ჰუმორული იმუნიტეტი, T-ლიმფოციტების ფუნქციური დისბალანსი. 3-6 თვის ასაკისათვის სუსტდება პასიური ჰუმორული იმუნიტეტი. კვლავ შენარჩუნებულია იმუნური რეაქციის სუპრესორული მიმართულება. მე-2 წლისათვის შენარჩუნებულია იმუნური პასუხის პირველადი ხასიათი. სუპრესორული მიმართულება იცვლება ჰელპერულით. ადგილობრივი იმუნიტეტის სისტემა განუვითარებელია, ბავშვები ხშირად ავადდებიან მწვავე რესპირატორული ვირუსული ინფექციებით. 4-6 წლის ასაკში IgG-ს და IgM-ის საშუალო კონცენტრაცია, IgA-საგან განსხვავებით, უტოლდება მოზრდილებისას, ხოლო IgE-ს კონცენტრაცია აღწევს მაქსიმუმს. ამ ასაკში ხშირია ატოპური, პარაზიტული და იმუნოკომპლექსური დაავადებები. მეხუთე კრიტიკული პერიოდია 13-15 წელი, სწრაფი ზრდა და სასქესო ჰორმონების სეკრეციის მატება, იწვევს უჯრედული იმუნიტეტის დაქვეითებას და ჰუმორული იმუნიტეტის სტიმულაციას.

არსებობს მონაცემები იმუნურ რეაქტიულობასა და სისხლის ჯგუფს შორის კავშირზე. სხვადასხვა პათოლოგიური პროცესების დროს სისხლის სხვადასხვა ჯგუფს შეუძლია იმუნური რეაქტიულობის დიფერენცირებული მარკირება. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ A(II) ჯგუფის დროს სხვადასხვა დაავადების განვითარების რისკი უფრო მაღალია, მაგრამ ეს მთლად ასე არ არის და უფრო უკავშირდება პოპულაციაში ამ ჯგუფის სისხლის მტარებელთა მაღალ ხვედრით წილს. მაგრამ არც იმის უარყოფა შეიძლება, რომ არსებობს გარკვეული დამოკიდებულება სისხლის გენეტიკური მარკერების მტარებელსა და უცხო ანტიგენის მიმართ იმუნოპათოლოგიური რეაქციის ხასიათს შორის, რაც გავლენას ახდენს პათოლოგიური პროცესის განვითარებაზე და მკურნალობის ეფექტურობაზე. იმუნური მოდულაცია გულისხმობს იმუნური სტატუსის დაქვეითებული მაჩვენებლების სტიმულაციას და მომატებულის დაქვეითებას ანუ კორექციას. ძირითადად არსებობს იმუნოკორექციის 4 მიმართულება:

1. იმუნოკორექცია ჰორმონებითა და იმუნური სისტემის მედიატორებით (მიელოპეპტიდები, ინტერფერონი, ინტერლეიკინი, ლიმფოციტ-მაკროფაგის ურთიერთმოქმედების ფაქტორი და სხვა).

2. იმუნური ინჟინერია (იმუნური ორგანოებისა და ქსოვილების გადანერგვა: ძვლის ტვინი, თიმუსი, სხვადასხვა კლასის იმუნოგლობულინების და პლაზმის შეყვანა და სხვა).

3. ბუნებრივი წარმოშობის იმუნოსტიმულატორებით კორექცია (ვაქცინები, ლიპოპოლისაქარიდები და ა.შ.) აგრეთვე სინთეზური პრეპარატებით (ლევამიზოლი, დიუციფონი, იზოპრენაზინი და სხვა).

4. ლაზერული და ულტრაბგერითი დასხივების გამოყენება, პლაზმაფერეზი, სხვა მეთოდები.

იმუნომოდულატორების რაოდენობა სადღეისოდ 200 დასახელებაზე მეტია და კვლავ იზრდება. ისინი ეფექტის მიხედვით შეიძლება დაყვით იმუნორესტავრატორებად (ინტერფერონი), იმუნოსტიმულატორებად (ტაქტინინი), იმუნოსუპრესორებად (კორტიკოსტეროიდები) და ა.შ. ამას შეიძლება დავამატოთ ასევე ფიზიკური ზემოქმედება - ულტრაბგერა, მაგნიტური ველი, სინათლის სხივი და ა.შ. ზოგიერთი ავტორი (В.И. Литвинов, И.В. Рубцов 1990) ამგვარ ზემოქმედებას მოიხსენიებენ, როგორც "იმუნოთერაპიას".

იმუნოტროპული ნივთიერებები კლინიკაში რომ იქნეს გამოყენებული, უნდა ახასიათებდეს მინიმალური აქტივობა, არ უნდა იწვევდეს უჯრედთა მუტაციას და სიმსივნურ გადაგვარებას, ორგანიზმის სენსიბილიზაციას. ამასთან იოლად უნდა მეტაბოლიზდებოდეს და გამოიყოფოდეს ორგანიზმიდან. სასურველია არ იწვევდეს მიჩვევას, მიიღებოდეს ორალურად, ჰქონდეს იმუნომოდულაციური თვისებები, წარმოადგენდეს ჩვეულებრივ პრეპარატს.

იმუნური დარღვევები გვხვდება მრავალი დაავადების დროს, მათ შორის, გულსისხლძარღვთა სისტემის დაავადებების დროს. რევმატიოიდული ართრიტით დაავადებულებში იმუნური სისტემის მნიშვნელოვანი დარღვევები აღინიშნება, რაც განპირობებულია არასრულფასოვანი იმუნური პასუხით და იმუნური კომპლექსების წარმოქმნით. ამ უკანასკნელთა ფორმირებაში ძირითად როლს ასრულებს რევმატიოიდული ფაქტორი, რომელიც წარმოდგენილია ანტისხეულებით (IgA ზოგჯერ IgG, IgA) მიმართული IgG-ს წინააღმდეგ. ზოგჯერ აღინიშნება ანტიბირთვული ანტისხეულები (დნმ-ის და რნმ-ის წინააღმდეგ) შემადგენელი ქსოვილის სხვადასხვა შემადგენელი ნაწილების წინააღმდეგ (კოლაგენი, უჯრედული ანტიგენები, სახსროვანი გარსები). T-ლიმფოციტების შემცველობა შემცირებულია სისხლში და მომატებულია სახსროვან სითხეში. ეცემა T-სუპრესორების და K-უჯრედების დონე, იმატებს ლიმფოციტების ციტოტოქსიურობა. იმუნოგლობულინების დონე სისხლში და სასახსრე სითხეში მომატებულია. დარღვეული იმუნური რეაქციის კორექციისათვის რევმატიოიდული ართრიტის დროს იყენებენ კორტიკოსტეროიდებს, ლევამიზოლს, ჰინგამინს, ნატრიუმის ნუკლეინატს, თიმუსურ პრეპარატებს და სხვა.

მიოკარდიტით ავადმყოფებში ადგილი აქვს მიოკარდიუმის მიმართ აუტოანტიგენების წარმოქმნას, T-ლიმფოციტების ფუნქციური აქტივობის დათრგუნვას, T-ლიმფოპენიას, T-სუპრესორების დონის დაქვეითებას, იმუნოგლობულინების კონცენტრაციის მომატებას. მიოკარდიტების დროს ეტიოტროპული საშუალებების გარდა გამოიყენება ანთების საწინააღმდეგო და მადესენსიბილიზებელი პრეპარატები - სალიცილის მჟავა, ინდომეტაცინი, დიკლოფენაკი, ანტიჰისტამინური პრეპარატები. აუტოიმუნური კომპონენტის პრევალირების შემთხვევაში - ჰისტაგლობულინი, კორტიკოსტეროიდები, აგრეთვე სუპრესორების სტიმულატორები (ლევამიზოლი, ნატრიუმის ნუკლეინატი).

ათეროსკლეროზის დროს აღინიშნება უპირატესად იმუნური სისტემის T-ნაწილის დეფიციტი, სუპრესორული მექანიზმების დათრგუნვა, ფუნქციურად არასრულფასოვანი უმნიშვნელო T-ლიმფოციტების მატება. B-ლიმფოციტების რაოდენობრივი ცვლილებები უმნიშვნელოა. დღეისათვის ათეროსკლეროზის მკურნალობაში რეკომენდირებულია თიმუსური პრეპარატები და ნატრიუმის ნუკლეინატი.

პრეპარატის თერაპიული ეფექტის შესაფასებლად მნიშვნელოვანია ინფორმაცია ოპტიმალური დოზის, სისხლის პლაზმაში მისი კონცენტრაციის და ფარმაცოლოგიური მოქმედების მექანიზმის შესახებ. მედიკამენტთა უმრავლესობისათვის კლინიკის პირობებში დადგენილია საშუალო ეფექტური დოზა და კონცენტრაცია, რომელიც საშუალებას იძლევა მიღებული იქნეს სასურველი ფარმაცოლოგიური მოქმედება.

ყოველდღიური პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ერთი და იგივე სამკურნალო საშუალებების ეფექტურობა და ორგანიზმის ამტანუნარიანობა სხვადასხვა ავადმყოფში სხვადასხვაგვარია. დადგენილია, რომ უმთავრესად ეს განსხვავება განპირობებულია გენეტიკური ფაქტორებით, მეტაბოლიზმის დეტერმინირებული პროცესებით, რეცეპციით, იმუნური პასუხით და ა.შ.

მედიკამენტებზე არაბუნებრივი რეაქცია ძირითადად გამოწვეულია ფერმენტული დეფიციტით და ნივთიერებათა ცვლის დარღვევით. ფერმენტთა სინთეზი იმყოფება მკაცრი გენეტიკური კონტროლის ქვეშ. მუტაციის შემთხვევაში ვითარდება ფერმენტოპათია, იცვლება ფერმენტის სინთეზის სიჩქარე, ან სინთეზირდება ატიპური ფერმენტი. ასეთი დარღვევების მაგალითია: ატიპური ფსევდოქოლინესთერაზა, გლუკოზო-6-ფოსფატდეჰიდროგენაზას უკმარისობა, აცეტილტრანსფერაზების და კატალაზების უკმარისობა და სხვა.

დაავადების პათოგენეზის გათვალისწინებით შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს-იმუნოსტიმულატორები, იმუნომოდულატორები ან იმუნოდეპრესანტები (აუტოიმიუნური დაავადების დროს). პირველი იმუნოსტიმულატორები იყო ვაქცინები, შემდეგ შეიქმნა პრეპარატები, რომლებიც მასტიმულირებელ გავლენას ახდენენ უჯრედული თუ ჰუმორული იმუნიტეტის მაჩვენებლებზე. იმუნოსტიმულატორები ძირითადად იყოფა სამ ჯგუფად: 1) მიკროორგანიზმების პროდუქტები (ბრონქოვაკსომი, კრესტინი, ბიოსტიმი, რიბომუნილი), 2) თიმუსის პეპტიდების ექსტრაქტები (თიმოსტიმულინი, ტაქტივინი, თიმომოდულინი), 3) ქიმიური პრეპარატები (ლევამიზოლი, იმპრეგი, ბრომიპირინი და სხვა).

იმუნოფარმაკოლოგიაში ახალ ჰორიზონტს ხსნის იმუნური პასუხის მედიატორების გამოყენების შესაძლებლობა (ინტერლეიკინები, ინტერფერონები და სხვა). მათ ვერ დავარქმევთ იმუნოსტიმულატორებს, რადგან ახასიათებთ მრავალმხრივი მოქმედება, ამიტომ უწოდეს იმუნომოდულატორები. მათი ეფექტი დადგენილია მრავალი დაავადების დროს, დაწყებული ალერგიული დერმატიტიდან დამთავრებული სიმსივნეებით.

იმუნომასტიმულირებელი საშუალებები გამოიყენება მორეციდივე ბაქტერიული და ვირუსული ინფექციების დროს, იმუნოდეპრესანტები აუტოიმიუნური დაავადებების დროს, ხოლო იმუნომოდულატორები ავლენენ როგორც ანტიინფექციურ, ისე ანტისიმსივნურ ეფექტს.

დღეისათვის უკვე დაგროვდა მონაცემები ათეროსკლეროზის განვითარებაში იმუნოპათოლოგიური მექანიზმების მონაწილეობის შესახებ. განიხილება კონცეფცია, რომ ეს მექანიზმები მოქმედებენ ცნობილ რისკ-ფაქტორებთან სინერგიულად და განაპირობებენ ათეროსკლეროზის განვითარებას. აქედან გამომდინარე, ამ მექანიზმებზე ზემოქმედებით ათეროსკლეროზის მკურნალობაში ეფექტის მიღწევა მომავლის რეზერვია. მეცნიერთა აზრით ანტიგენ-ანტისხეულის კომპლექსის სისხლძარღვთა ზედაპირზე დალექვა წარმოადგენს პირველ ნაბიჯს სისხლძარღვის კედელში ანთებისა და პათოლოგიური ცვლილებების განვითარების გზაზე (Opie). ხშირი ანთებითი ცვლილებები იწვევს არტერიის შიგნითა კედლის გასქელებას და დავინროებას (Albertini), ხოლო ანთებად უბნებში ხდება ლიპიდებისა და კალციუმის ჩალაგება (Zeek). სისხლძარღვთა ათეროსკლეროზულ ცვლილებებში იმუნოლოგიური მექანიზმების მონაწილეობას ადასტურებს აუტოფსიის შედეგებიც (Collins D.H. Goldie W.). ასეთი ცვლილებები ნანახია ახალგაზრდა ასაკში სტენოკარდიული კლინიკის განვითარებამდე. სისხლძარღვის კედლებში წარმოიქმნება ათეროსკლეროზული ფოლაქები ლიპიდების შესამჩნევი ჩალაგების გარეშე. მიკრობული ანტიგენები და მათთან დაკავშირებული იმუნური კომპლექსები ლაგდებიან დაზიანებულ (ანთებად) ენდოთელურ უბნებში და განაპირობებენ ათეროსკლეროზული ფოლაქების განვითარებას, მნიშვნელოვანია აგრეთვე არტერიოსკლეროზში უჯრედული იმუნური მექანიზმების როლიც.

ამრიგად, სისხლძარღვთა კედლების პათოლოგიური ცვლილებების განვითარებაში იმუნოლოგიური მექანიზმები მონაწილეობენ და სხვა ფაქტორების თანდართვისას, როგორიცაა ჰიპერლიპიდემია, აჩქარებენ და აძლიერებენ ათეროსკლეროზის განვითარებას. გასათვალისწინებელია, რომ ყოველი ადამიანი იმყოფება სხვადასხვა ეგზოგენური ანტიგენების ზემოქმედების ქვეშ და მათზე საპასუხო რეაქციის შედეგად სისხლძარღვთა კედლებში ვითარდება სხვადასხვა სიმძიმის პათოლოგიური ცვლილებები. ჰიპერმგრძნობელობა ანტიგენებისადმი, რომელსაც შეიცავს მაგ: სიგარეტი (Dubois E.L., Tuffanelli D.L. 1964, Bonfiglio T., Botti R. Hagstrom J. 1972), მედიკამენტები (Harvey A., Slulman L. 1954), რძე (Bulkley B.H., Roberts W.C. 1975), კვერცხი (Heihel R.H., Curtis E.U. 1976) და ენდოგენური ნივთიერება ინსულინი (Heihel R.H. O'Toole J.D. 1976) განაპირობებენ პათოლოგიურ ცვლილებებს სისხლძარღვებში. B ჰეპატიტის ანტიგენის შემცველი იმუნური კომპლექსები აღმოჩენილი იქნა კვანძოვანი პერიარტერიიტის დროს (El-Chobarey A., Grennan D.M. 1976). როცა ლაპარაკია იმუნოლოგიურ მექანიზმებზე, იგულისხმება

არა მარტო ჰუმორული ან უჯრედული იმუნიტეტი, არამედ ალტერნატიული გზების აქტივაცია, როგორცაა კომპლემენტისა და ჰაგემანის ფაქტორის აქტივაცია. ბევრია იმ ნივთიერებათა რაოდენობა, რომელთა ქრონიკულ ზემოქმედებას შეუძლია ამა თუ იმ გზის აქტივაცია, რაც განაპირობებს ათეროსკლეროზის დაჩქარებულ განვითარებას.

თავის ტვინი არის სამყაროს ყველაზე რთული ობიექტი, მახვილგონივრული კომპიუტერი, რომელიც ნორმაში ორგანიზმის იმუნური სისტემისაგან იზოლირებულია. მაგრამ უკანასკნელი ათწლეულების განმავლობაში გაჩნდა მონაცემები, რომელიც მიუთითებს, რომ თავის ტვინი თავად არის იმუნიტეტების უმაღლესი ორგანო (ი.ა. მალაშხია 1974, 2000) და მას ავტონომიური იმუნური სისტემა გააჩნია (Лисяный Н.П. 1990, Сепиашვილი З.Г., Малашхия Ю.А. 1989, Шебелев А.С. 1984, Fontana A. 1994). აღნიშნული ფაქტი განსაკუთრებული აქტუალობით წარმოაჩენს ნერვული და იმუნური სისტემების ურთიერთქმედების საკითხს, როგორც თეორიული ისე კლინიკური თვალსაზრისით.

უახლესმა გამოკვლევებმა აჩვენა, რომ თავ-ზურგ ტვინის სითხე, რომელიც ჰემატო-ენცეფალური ბარიერის მიღმა იმყოფება, შეიცავს T და B ლიმფოციტებს, რომლებიც სპეციალური იმუნური ფუნქციების მატარებლები არიან და აქვთ ლოკალური იმუნური პასუხის ჩამოყალიბების უნარი. ესენი არიან ძირითადად: T-ჰელპერები, T-სუპრესორები, T-ამპლიფიკატორები, ციტოტოქსიური T-უჯრედები, B-პლაზმოციტების წინამორბედები (რომლებიც თიმუსარადმო-კიდებულ ანტიგენებზე რეაგირებენ), B-იმუნური მახსოვრობის უჯრედები, B-სუპრესორები და ასევე K და NK უჯრედები (Малашхия Ю.А. 1991, Цветанова Е.М. 1986).

აღმოჩნდა, რომ ლიქვორის ლიმფოციტები ტოლერანტულნი არიან ნერვული ქსოვილის ანტიგენების მიმართ, მაშინ როცა სისხლის ლიმფოციტები კონტაქტის შემთხვევაში მათთან იმუნურ რეაქციაში შედიან (Малашхия Ю.А. 1986). ლიქვორში გამოვლენილი იქნა ყველა ძირითადი კლასის იმუნოგლობულინები (IgM, IgA, IgG, IgD, IgE). გაჩნდა მონაცემები მათი ტვინში ლოკალური სინთეზის შესახებ. დადგენილია, რომ სისხლისა და ძვლის ტვინის B-უჯრედების დონეზე არსებული დეფექტი, არ ეხება თავის ტვინს და იქ B-ლიმფოციტების წინამორბედები გადიან იმუნოსეკრეციულ უჯრედებად დიფერენცირების მთელს ციკლს. აქედან გამომდინარე სავარაუდოა, რომ ეს იმუნოკომპეტენტური უჯრედები ახორციელებენ კონტროლს თავის ტვინის ქსოვილზე და ქმნიან ტვინის იმუნურ ბარიერებს (Малашхия Ю.А., Мгеладзе М.Г. 1974, Малашхия Ю.А. 1986). გარდა ამისა, იმუნურ პასუხში მონაწილეობენ აგრეთვე ნეიროგლიის უჯრედები: ასტროციტები, ოლიგოდენდროციტები და მიკროგლია (Ломакин М.С. 1990, Сенишвили Р.И., Малашхия Ю.А. 1995, Shrikant P. Benveniste E.N. 1996). ასტროციტებთან კონტაქტის შემდეგ გააქტივებული CD4 უჯრედები ახდენენ ინტერფერონის პრდუქციას, რომელიც თავის მხრივ იწვევს ასტროციტების სტიმულაციას, ინტერლეიკინ-1-ის გამოყოფას და საბოლოოდ T-უჯრედების აქტივაციას (Шабелев А.С. 1984, Fonta A. 1985). თავ-ზურგტვინის სითხეში აღმოჩენილი იქნა ინტერფერონი ყველაზე მაღალი კონცენტრაციით, რაც მიუთითებს, რომ მისი სინთეზი ტვინის ქსოვილში წარმოებს. ნერვულ სისტემაზე დიდ გავლენას ახდენს ინტერლეიკინები - ილ-1 და ილ-2. თავის ტვინის ტრავმებისა და ინსულტების დროს მათი სინთეზი ძლიერდება, მათი ძალიან მაღალი კონცენტრაცია (მენინგიტი, ალცჰეიმერი, გაფანტული სკლეროზი) ცუდი პროგნოზის მაჩვენებელია.

კლინიკურ-ექსპერიმენტული მონაცემების (Малашхия Ю.А. 1986, 1991, 1974, 1995, Надареишვილი З.Г. 1995, Сепиашვილი З.И.) მიხედვით, თავის ტვინი იმუნური ფუნქციების შესრულებას ახორციელებს სამი ერთმანეთისაგან მორფოფუნქციურად განსხვავებული სისტემის მეშვეობით.

პირველი სისტემა წარმოდგენილია ლიმფოიდური უჯრედებით (T და B უჯრედები და მათი სუბპოპულაციები, მონოციტები, მაკროფაგები), მეორე - არალიმფოიდური უჯრედები (მიკროგლია, ასტრო და ოლიგოდენდროციტები, კაპილართა ენდოთელიუმი), მესამე - მედიატორები, პეპტიდები, ციტოკინები. ყველა ამ სისტემის ფუნქციონირება ურთიერთკავშირში ხორციელდება. თავის ტვინი, ფლობს რა ზემოაღნიშნულ იმუნურ სისტემებს, სავარაუდოა, რომ ისინი მონაწილეობენ არა მხოლოდ ცნს-ის, არამედ საერთოდ ორგანიზმის იმუნური პასუხის გენერაცია-რეგულაციაში. თუ ბავშვთა ასაკში სხვადასხვა დაავადებების დროს გსს-ის დარღვევები დამყარებულია გულის მუშაობის ნეიროენდოკრინულ ძვრებზე და ხშირად

ორგანიზმი საჭიროებს ჰიპერკომპენსატორული მექანიზმების ჩართვას, აუცილებლად გასათვალისწინებელია თავის ტვინის, როგორც იმუნური ორგანოს როლი, მითუმეტეს თუ სისხლის მიმოქცევის აპარატის პრე და პოსტკაპილარული სისტემა ჩაბმულია პათოლოგიურ პროცესში და წარმოადგენს გულის ორგანული დაზიანების შედეგს, რომელიც არცთუ იშვიათად სარქველოვანი აპარატისა და სისხლძარღვთა ფუნქციის დაზიანებით მიმდინარეობს.

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული გულ-სისხლძარღვთა სისტემის დაავადებათა დროს თანამედროვე მკურნალობაში გამოიყენება იმუნომოდულაციური საშუალებები. ერთ-ერთი იმუნომოდულატორი, რომელიც შესაძლოა ეფექტური აღმოჩნდეს, არის პრეპარატი GA-40 (სარეგისტრაციო მოწმობა N00308, 1999 წლის 8 დეკემბერი) (ჯოხაძე ნ. ჩახუნაშვილი გ. 2004). იგი წარმოადგენს პოლიპეტიდების კომპლექსს, რომელიც მიღებულია ეკოლოგიურად სუფთა ბუნებრივი მცენარეული ნედლეულიდან გასუფთავების ბიოქიმიური მეთოდების გამოყენებით. იგი შეიცავს ქრომატოგრაფიულად განმედილ პოლიპეტიდების სტანდარტიზებულ კომბინაციას. სამედიცინო პრაქტიკაში იგი გამოიყენება უფერო სითხის სახით. საერთაშორისო პროგრამის მიხედვით ჩატარებული წინაკლინიკური და კლინიკური გამოცდილების შედეგად დადგენილ იქნა, რომ პრეპარატი GA-40 წარმოადგენს იმუნომოდულატორს და გააჩნია რა იმუნური სისტემის კორექციის უნარი, მიეკუთვნება იმუნოკორექტორების ანუ იმუნოსარეაბილიტაციო ტიპის პრეპარატების კლასს. ამასთან ერთად ორგანიზმის მიერ გამომუშავებული ზოგიერთი ციტოკინების მსგავსად (სიმსივნის ნეკროზის ფაქტორი, ინტერფერონი), GA-40-ს გააჩნია პირდაპირი ციტოტოქსიკური მოქმედების უნარი ავთვისებიანი სიმსივნური უჯრედების მიმართ.

GA-40 აღადგენს იმუნიტეტის B და T უჯრედული სისტემების მაჩვენებლებს. კერძოდ, აღადგენს სისხლში T-საერთო, T-აქტიური, T-ჰეპერების, T-ციტოტოქსიკური, T-სუპრესორების, T-ქილერების (NK-უჯრედები) შემცველობის დარღვეულ რაოდენობრივ მაჩვენებლებს, ნორმაში მოჰყავს ლეიკოციტების, თრომბოციტების, მონოციტების, ეოზინოფილების, ბაზოფილების, ჩხირ-ბირთვიანების, სეგმენტბირთვიანების რაოდენობრივი მაჩვენებლები, ამცირებს ერითროციტების დალექვის სიჩქარეს, ნორმაში მოჰყავს აგრეთვე სისხლის ისეთი ბიოქიმიური მაჩვენებლები, როგორიცაა შარდოვანა, კრეატინინი, ბილირუბინი, შაქარი და სხვ.

GA-40-ის გამოყენების შედეგად შეინიშნება სისხლის ისეთი ბიოქიმიური მაჩვენებლების დადებითი დინამიკა, როგორიცაა: კანცეროემბროგენული ანტიგენები (CEA), პროსტატსპეციფიკური ანტიგენი (PSA), ალფა-ფეტოპროტეინი (AFP) და სხვ. პრეპარატი დადებით გავლენას ახდენს აგრეთვე სისხლში მინერალური ნაერთების, კერძოდ, ნატრიუმის, კალიუმის და სხვათა შემცველობაზე.

ექსპერიმენტში დადასტურდა, რომ პრეპარატი GA-40-ის ცხოველის წონაზე 1მლ/კგ-ზე დოზით შეყვანისას მიიღება იმუნომოდულაციური ეფექტი. ცვლილებები აღინიშნება უპირატესად კარდიომიოციტების ბირთვული სტრუქტურების მხრივ. კარდიომიოციტებში ნანახი ცვლილებები აღინიშნება აგრეთვე ამ ჯგუფის კაპილარების ენდოთელიუმში, ინტენსივობა იგივეა რაც კარდიომიოციტების შემთხვევაში.

პრეპარატ GA-40-ის მოქმედება გულ-სისხლძარღვთა სისტემაზე ექსპერიმენტში (ეკგ: ფკგ: რპგ) და მისი მორფოლოგიური დახასიათება ბოცვრებში იძლევა საფუძველს პერსპექტივაში, როგორც პრეპარატის შემდგომი გამოყენების შესაძლებლობას კლინიკაში.

ამრიგად, ექსპერიმენტულ მონაცემებზე დაყრდნობით, მიზანშეწონილია პრეპარატ GA-40-ის მოქმედების შემდგომი კვლევის გაგრძელება კლინიკაში, რამდენადაც სავარაუდოა ამ პრეპარატის გამოყენების შესაძლებლობა გულსისხლძარღვთა სისტემის დაზიანებით მიმდინარე დაავადებათა კომპლექსურ მკურნალობაში.

პროფესორი
ვაჟა გვანცელაშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (1995)

	დაიბადა 1932 წლის 6 აპრილს.
1950-1956	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-თერაპევტი.
1957-1958	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის პედიატრიული, სანჰიგიენური და სტომატოლოგიური ფაკულტეტის თერაპიის კათედრის ორდინატორი.
1958-1959	ქ.თბილისის №4 კლინიკური საავადმყოფოს თერაპიული განყოფილების ექიმი-ორდინატორი.
1959-1970	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის პედიატრიული, სანჰიგიენური და სტომატოლოგიური ფაკულტეტის თერაპიის კათედრის ასისტენტი.
1970-1989	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის პედიატრიული, სანჰიგიენური და სტომატოლოგიის ფაკულტეტის თერაპიის კათედრის დოცენტი.
1989-1994	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის პედიატრიული ფაკულტეტის თერაპიის კათედრის პროფესორი.
1991-1992	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ინტერნატურისა და საწარმოო პრაქტიკის ფაკულტეტის დეკანი.
1994-2006	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის პედიატრიის ფაკულტეტის თერაპიის კათედრის გამგე.

1988 წელს მიენიჭა მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის, 1992 წელს - პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 70 სამეცნიერო ნაშრომისა და 2 სახელმძღვანელოს ავტორი, სპორტის ოსტატი კალათბურთში. ორჯერ იყო სსრკ ჩემპიონი და ორჯერ სსრკ პრიზიორი კალათბურთში, „დინამოს“ ცენტრალური საბჭოს მრავალგზის ჩემპიონი და პრიზიორი, საქართველოს ჩემპიონი კალათბურთში.

სხვადასხვა დროს იყო თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ხარისხების მიმნიჭებელი საბჭოს წევრი, ციკლობრივი მედკომისიის თავმჯდომარე, გასტროენტერული და ინტერნისტთა საზოგადოების წევრი.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით.

ქრონიკული გასტრიტის სხვადასხვა ფორმების დროს კუჭის ღორწოვანი გარსის მორფო-ფუნქციური ცვლილებების კრიტერიუმების დადგენა და მათი დიაგნოსტიკური ღირებულება

ქრონიკული გასტრიტის შესწავლას დიდი ხნის ისტორია აქვს. ამ დაავადების კლინიკო-მორფოლოგიური და ფუნქციური ფორმების სადიაგნოსტიკო კრიტერიუმების დადგენა, რეალურად შესაძლებელი გახდა მას შემდეგ, როცა გასტრო-ენტეროლოგიაში დაინერგა გასტროფიბროსკოპია დამიზნებითი ბიოფსიით და ბიოფსიური მასალის მორფოლოგიური, მორფომეტრიული, ჰისტოქიმიური და ელექტრომიკროსკოპიული შესწავლა.

მიუხედავად ჩატარებული კვლევებისა, ქრონიკული გასტრიტის ცალკეული ფორმების შესახებ კვლავ აზრთა სხვაობა არსებობს. მისი ცაკლუელი ფორმების სადიაგნოსტიკო კრიტერიუმები არ არის საბოლოოდ დაზუსტებული. ამიტომაც, რომ ლიტერატურაში ქრონიკული გასტრიტის მრავალნაირი სახელწოდება გვხვდება. ასე მაგალითად, ენდოგენური და ეგზოგენური გასტრიტი (ს. რისი, 1971), აციდო-პეპტიკური გასტრიტი (ი. ფიშონ-რისი, 1974), გასტროგენული და იმუნური გასტრიტი (ვ. სალუპერე, 1974). ც. მასევიჩმა 1967 წელს ზედაპირული და ატროფიული გასტრიტის გარდა, გამოჰყო გასტრიტი ჯირკვლების დაზიანებით, რომლის არსებობას ყველა არ იზიარებს.

გ. ავთანდილოვმა (1981) გამოჰყო ნორმოპლასტიური, ატროფიული, ჰიპერპლასტიური გასტრიტი, გასტროპათია ატროფიული და ჰიპერპლასტიური. ჰიპერტროფიული გასტრიტის არსებობას იზიარებდა რ. შინდლერი (1966) და მედვედევი (1972).

მოწოდებულია ასევე ქრონიკული გასტრიტის ფუნქციური ფორმები – ნორმალური, მომატებული და დაქვეითებული სეკრეციით (ს. რისი, 1971; ფიშონ-რისი, 1974). ავტორთა გარკვეული ჯგუფი (ხ. სმირნოვა, 1970). პ. გრიგარევი და ე.იაკოვენკო (1996) თვლის რომ არსებობს ანტრალური, ფუნდალური და პანგასტრიტი.

1973 წელს Striclaad და Maky მოგვანოდა გასტრიტის ეტიოლოგიური კლასიფიკაცია, სადაც გამოყოფილია ორი ფორმა - A ტიპის (აუტოიმუნური) და B ტიპის (B ტიპის გასტრიტის ეტიოლოგია იმ პერიოდში უცნობი იყო).

მას შემდეგ, რაც აღმოჩნდა, რომ ქრონიკული გასტრიტის მიზეზი შეიძლება ჰელიკობაქტერია იყოს, კლასიფიკაცია შეიცვალა და გერმანიის პათოლოგანატომთა სამეცნიერო ჯგუფმა მოგვანოდა ახალი კლასიფიკაცია, სადაც გამოყოფილია გასტრიტის 6 ტიპი: 1. აუტოიმუნური (A ტიპის), 2. ბაქტერიული (B ტიპის) ჰელიკობაქტერიასთან ასოცირებული, 3. შერეული (A და B), 4. ქიმიურ-ტოქსიკური (C ტიპის) გამოწვეული დუოდენური რეფლექსით და ზოგიერთი ნამღებების ზემოქმედებით, 5. ლიმფოციტური, 6. განსაკუთრებული ფორმები (გრანულომატოზური, ეოზინოფილური კრონის დაავადება).

კლასიფიკაციაში კუჭის ღორწოვანი გარსის ცვლილებები გამოყოფილია შემდეგი მორფოლოგიური ვარიანტებით: 1. ნორმალური ღორწოვანი გარსი, 2. მწვავე გასტრიტი, 3. ქრონიკული გასტრიტი ინფილტრატის (4 ხარისხის გამოხატულობის მიხედვით), 4. ნაწლავისმიერი მეტაპლაზმა, 5. ეროზიები.

ბოლო წლების შრომებით გაირკვა, რომ ქრონიკული გასტრიტი არ არის ერთი კონკრეტული ეტიოპათოგენური დაავადება, ამიტომ მეცნიერებაში კიდევ უფრო გაღრმავდა სურვილი შეექმნათ ისეთი კლასიფიკაცია, სადაც გასტრიტის ცაკლუელი ფორმების კრიტერიუმები ნათლად და სრულყოფილად იქნებოდა გაშუქებული.

1990 წელს გასტროენტეროლოგების მსოფლიო კონგრესზე სიდნეიში (ავსტრალია) მიღებული იქნა გასტრიტის ახალი კლასიფიკაცია, რომელმაც მიიღო სახელწოდება „სიდნეის სისტემა“. მის შექმნაში მონაწილეობა მიიღო გასტროენტეროლოგებმა Misewich (ინგლისი) და Tytgot (ნიდერლანდები), პათოლოგანატომებმა Sipponen (ფინეთი), ჰისტოლოგმა Price (ინგლისი) მიკრობიოლოგმა Godwin (არაბეთის გაერთიანებული საემიროები) და იმუნოლოგმა Strikland (აშშ).

„სიდნის სისტემას“ აქვს ორი ნაწილი: ჰისტოლოგიური, სადაც აღწერილია ბიოფსიურ მასალაზე ჰისტოლოგიური ნიშნები და ენდოსკოპიური. ამ კლასიფიკაციის ჰისტოლოგიური ნაწილი წარმოდგენილია 3 ნაწილისაგან: ეტიოლოგია, ტოპოგრაფია და მორფოლოგია. ეტიოლოგიის მიხედვით გამოყოფენ: 1 - ჰელიკობაქტერიული (ასოცირებულ *Helicobacter pylori*); 2 - აუტოიმუნური, 3 - რეაქტიული (გამონეწეული დუოდენური რეფლექსით ან წამლის მიღებით), 4 - განსაკუთრებული ფორმები (გრანულომატოზული, მათ შორის კრონის დაავადება, საეკოლოზი, ტუბერკულოზი, ეოზინოფილური, ლიმფოციტური).

გასტრიტის ტოპოგრაფიის მიხედვით არჩევენ ანტრალურს და პანგასტრიტს. ამ კლასიფიკაციაში გამოყოფილია მორფოლოგიური ცვლილებების 3 სახე: მწვავე, ქრონიკული გასტრიტი და განსაკუთრებული ფორმები.

მწვავე გასტრიტი ხასიათდება ანთებით ინფილტრატში ნეიტროფილების არსებობით, ქრონიკული გასტრიტის დროს კი პლაზმური უჯრედები და ლიმფოციტები აღინიშნება. გასტრიტის განსაკუთრებული ფორმები სპეციფიკური მორფოლოგიური სურათით ხასიათდება.

პრეპარატის მორფოლოგიური აღწერილობის დროს გვირჩევენ ყურადღება გამახვილდეს ანთებით ინტენსივობაზე, პროცესის აქტიურობაზე, ატროფიაზე, ნაწლავისმიერ მეტაპლაზმაზე და ჰელიკობაქტერიით მოთესვაზე.

გარდა ამისა, ყურადღება ექცევა ლორწოვანი გარსის სპეციფიკურ ცვლილებებთან ერთად არა სპეციფიკურ ცვლილებებს (არა სპეციფიკურია - ლორწოს არსებობა, ეპითელის დისტროფია, შეშუპება, ეროზია, ფიბროზი).

კლასიფიკაციის ენდოსკოპიურ ნაწილში მოწოდებულია შემდეგი ენდოსკოპიური ფორმები:

1. ერითრომატოზული - ექსუდაციური (ზედაპირული გასტრიტი).
2. ატროფიული გასტრიტი.
3. ჰემორაგიული გასტრიტი.
4. ჰიპერპლასტიური გასტრიტი.

კლასიფიკაციის ავტორებმა მოგვანოდეს დიაგნოზის ფორმულირების შედეგი მაგალითები: აუტოიმუნური ქრონიკული პანგასტრიტი, ფუნდალური ნაწილის მძიმე ატროფიით; ანტრალური ქრონიკული გასტრიტი ასოცირებული ჰელიკობაქტერიასთან - ზომიერი აქტივობით; რეაქტიული ანტრალური გასტრიტი ასოცირებული ნაღველთან, რეაქტიული ანტრალური გასტრიტი ეროზიებით, ასოცირებული ანთების საწინააღმდეგო არასტეროიდულ მედიკამენტების მიღებასთან.

1994 წელს აშშ-ში, ჰიუსტონში გასტროენტეროლოგ-მორფოლოგების ჯგუფმა მოგვანოდეს, „სიდნის სისტემის“ მოდიფიკაცია.

ეს კლასიფიკაცია ემყარება სიდნის კლასიფიკაციის ძირითად პრინციპებს. ამ კლასიფიკაციაში გამოყოფილია 3 ტიპის გასტრიტი. ესენია: არატროფიული (მისი სინონიმებია: ზედაპირული, დიფუზური, ანტრალური, ქრონიკულ-ანტრალური, ინტერსტიციული, ფოლიკულარული, ჰიპერსეკრეტორული BB-ტიპი) მათი მიზეზია ჰელიკობაქტერია და სხვა ფაქტორები.

ატროფიული - (მიზეზი - აუტოიმუნური) სინონიმებია A-ტიპის, სხეულის დიფუზური, ასოცირებული პერნიციოზული ანემიით და მულტიფოკალური - მიზეზი - ჰელიკობაქტერია და კვების ფაქტორები და გარემო. მათი სინონიმები იგივეა, რაც ზემოთ აღვნიშნეთ და მესამე ფორმა კი განსაკუთრებული:

ქიმიური - მიზეზი: ქიმიური გამღიზიანებლები - ნაღველი და მედიკამენტები. მათი სინონიმია: რეაქტიული, რეფლექს გასტრიტი, ჩ-ტიპის გასტრიტი, რადიაციული (სხივური დაზიანება) გასტრიტი, ლიმფოციტური (მიზეზი - იონური, გლუტენი, Hp).

არაინფექციური - გრანულომატოზური (კრონის დაავადება, სარკსიდოზი, ვეგნერის გრანულომატოზი, უცხო სხეულები, იდეოპათიური), ეოზინოფილური (კვებითი ალერგია, სხვა ალერგენები), მისი სინონიმი - ალერგიული. სხვა ინფექცია - ვირუსები, სოკო, პარაზიტები. როგორც „სიდნის სისტემაში“ ისე ჰიუსტონის კლასიფიკაციაში არ არის შეტანილი კუჭის სეკრეციის მაჩვენებლები, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია პრაქტიკული მოსაზრებიდან გამომდინარე.

ა. გრიგარევი და ე. იკოვენკო (1996წ.) თვლის, რომ გასტრიტის დიაგნოზის ფორმულირება უნდა მოხდეს „სიდნის სისტემის“ მიხედვით და მას დაემატოს სეკრეციის მაჩვენებელი. ისინი კუჭის წვენის მაჩვენებლების მიხედვით გვთავაზობენ შემდეგ ტერმინებს: 1. ქრონიკული გასტრიტი მომატებული და შენახული (ნორმატური) სეკრეციით, 2. ქრონიკული გასტრიტი სეკრეციული უკმარისობით (ზომიერი, გამოხატული - აქლორჰიდრიით). ისინი დიაგნოზის ფორმულირებას შემდეგი სახით გვთავაზობენ: 1. ქრონიკული აუტოიმუნური გასტრიტი - კუჭის სხეულის ზომიერი სეკრეციული უკმარისობით, რემისიის ფაზაში. 2. ჰელიკობაქტერიული (Hp-ასოცირებული) ანტრალური გასტრიტი, სეკრეციის

მომატებით, გამწვავების ფაზაში. 3. რეაქტიული ანტრალური გასტრიტი ეროზიებით. ლიტერატურის მიმოხილვიდან აშკარად ჩანს, რომ არსებობს ქრონიკული გასტრიტის სხვადასხვა ტიპები და მათი დიაგნოსტიკისათვის საჭიროა ობიექტური კრიტერიუმების შემუშავება. ამიტომ ჩვენ გადავწყვიტეთ შეგვესწავლა, ქრონიკული გასტრიტის სხვადასხვა ფორმების დროს კუჭის ლორწოვანი გარსის მორფოლოგიური და ფუნქციური ცვლილებები კლინიკური სიმპტომატიკის გათვალისწინებით. ვინაიდან, ბოლო წლებში შემუშავებული კლასიფიკაციები ძირითად არაერთნაირ პრინციპებზეა აგებული, ჩვენი მასალა დავამუშავეთ „სიდნის სისტემის“ მიხედვით. მიზნად დავისახეთ გამოგვევლინა აუტოიმუნური გასტრიტი (A-ტიპის), ჰელიკობაქტერიასთან ასოცირებული გასტრიტი (B-ტიპის) და ქიმიურ გამღიზიანებლებთან ასოცირებული, როგორც ნაღველი და ანთების საწინააღმდეგო არასტეროიდული მედიკამენტები და შეძლებისდაგვარად გასტრიტის განსაკუთრებული ფორმები. ჩვენს მიერ გამოკვლეულია 172 ავადმყოფი კლინიკური დიაგნოზით - ქრონიკული გასტრიტი და 86 პრაქტიკულად ჯანმრთელი პირი. დავადების ხანგრძლივობა მერყეობდა რამდენიმე თვიდან 20 წლამდე. ავადმყოფთა ასაკი კი - 18-დან 70 წლამდე. მათ შორის ახალგაზრდა ასაკი იყო 48,5%-ში, საშუალო - 31,8%-ში და ხანშიშესულები - 20,2%-ში. ყველა ასაკობრივ ჯგუფში უფრო ხშირად გვხვდება ქალები, ვიდრე მამაკაცები. ავადმყოფს სრულყოფილი კლინიკური გამოკვლევის შემდეგ უტარდებოდა სპეციალური გამოკვლევები: კუჭის ენდოსკოპია, მრავლობითი დამიზნებითი ბიოფსიით და ბიოფსიური მასალის მორფოლოგიურ ჭრილში შესწავლით. ანტრალური მიდამოდან ვიღებდით ორ ბიოფტატს, მცირე სიმრუდიდან - სამს (ქვედა, შუა და ზედა მესამედიდან), სხეულის წინა ზედაპირიდან ასევე სამს (ქვედა, შუა და ზედა მესამედიდან), ზოგიერთ შემთხვევაში ბიოფტატი აღებულია სხეულის უკანა კედლიდან. სულ შესწავლილი იქნა 1032 ბიოფტატი, რომელიც ბიოფსირებული იყო კუჭის სხვადასხვა ტოპოგრაფიულ მიდამოდან. ბიოფტატის ორიენტირება და მარკირება წარმოებდა ლ. არუინის მიერ მიწოდებული მეთოდიკით (1968).

ფორმალინში ფიქსაციის შემდეგ (10% ფორმალინის ბუფერული ხსნარი ლილის მიხედვით და კარნუას სითხე) ბიოფტატს ვრეცხავდით წყლით, გაუწყურებას ვახდენდით სპირტის აღმავალი კონცენტრაციით, ვჟღენთავდით ცელოდინ-აბუსალათინის ზეთში. 38 ავადმყოფი შესწავლილი იქნა დინამიკაში 1,5-2 წლის განმავლობაში. პარიეტული უჯრედების, პლაზმური უჯრედების, ნეტროფილების მოცულობითი, პროცენტების მაჩვენებლები, ასევე კუჭის სეკრეციის მაჩვენებლები დავამუშავეთ ვარიაციული სტატისტიკის მეთოდით და კორელაციული ანალიზით.

ბიოფსიური მასალის ანალიზმა მოგვცა საშუალება გამოგვეყო ქრონიკული გასტრიტის შემდეგი მორფოლოგიური ფორმები: ზედაპირული გასტრიტი - ამ დროს ანთებითი ინფილტრაცია ლოკალიზირებულია კუჭის ლორწოვანი გარსის ორმოების დონეზე ეპითელიუმში. ანთებითი ინფილტრაცია წარმოდგენილია სხვადასხვა პოპულაციის ლიმფოციტებით, პლაზმოციტებით, ნეიტროფილებით, ეოზინოფილებით და სხვ. ინფილტრაციის რაოდენობრივი და თვისობრივი მხარე დამოკიდებულია ანთებითი პროცესის აქტივობაზე და სიმწვავეზე. საფარი ეპითელიუმი ძირითადად ცილინდრული ფორმისაა, ალაგ-ალაგ კუჭის ორმოებზე გასადავებულია, ბრტყელ ეპითელიუმს მოგვაგონებს და იგი გლიკოზომინი + გლიკანებს მცირე რაოდენობით შეიცავს. ეპითელიუმი საერთოდ დისტროფიულია და შეშუპებულია. გასტრიტის ასეთი მორფოლოგიური ფორმის დროს არც ფუნქციურ და არც პილორულ ჯირკვლებში ცვლილებები არ აღინიშნება. ჩვენს მიერ ასევე დადგენილი იქნა კიდევ ერთი მორფოლოგიური ფორმა ქრონიკული გასტრიტის. ეს არის ატროფიული გასტრიტი. ამ დროს ფუნდალურ ჯირკვლებში მცირდება, როგორც პარიეტალური, ისე ძირითადი უჯრედები და მატულობს დამატებითი უჯრედები. ასევე მცირდება პილორული ჯირკვლები ანტრალურ ლორწოვან გარსში.

როგორც აღვნიშნეთ, ატროფიის ხარისხების დასადგენად გამოვიყენეთ ავთანდილოვის წერტილოვანი ბადე, რომლის საფუძველზეც გამოვყავით 3 ხარისხის ატროფი: მსუბუქი - 10%-მდე, საშუალო - 11-დან 20%-მდე, გამოსატული - 20%-ზე მეტი. ატროფიული გასტრიტის დროს საფარი ეპითელიუმი კიდევ უფრო მეტადაა დაზიანებული და კუჭის ორმოს მეტ ფართობს მოიცავს, იგი გასადავებულია და მათ ციტოპლაზმაში შემცირებულია გლუკოზამინოგლიკანები. ანთებითი ინფილტრაცია სტრომაში თითქმის muscularis mucosae-ამდეა. ატროფიული უბნები ფიბროზით არის წარმოშობილი, ორმოები დაკლანკნილია. კუჭის ანტრალურ მიდამოში და ასევე სხეულის მიდამოში ატროფიულ უბნებში აღინიშნება ნაწლავისმიერი მეტაპლაზია.

გარდა ამისა ბიოფსიური მასალის ანალიზით გამოვლინდა, რომ შესაძლებელია ზედაპირული გასტრიტის არარსებობის ფონზე პირდაპირ განვითარდეს ფუნდალური ჯირკვლების ატროფია, რომელსაც ალბათ მართებულია ვუწოდოთ ფუნდალური იზოლირებული გასტრიტი, მაგრამ იგი გასტრიტის ყველა მორფოლოგიურ ნიშანს არ შეიცავს. მაგალითად, ზერელე გასტრიტს და სხვ. იგი

თავისი ბუნებით აუტოიმიუნურია. ავტორთა გარკვეული ჯგუფი მას უწოდებს გასტოპათიას, რაც მიზანშეწონილად არ უნდა ჩაითვალოს. იგი ამავდროულად ხასიათდება ლიმფოციტური ინფილტრაციით, რომელიც იწვევს ფუნდალური ჯირკვლების დაზიანებას. ამ პროცესში მონაწილეობს T-ლიმფოციტები. ბიოფსიური მასალის მორფომეტრიამ ავთანდილოვის ნერტილოვანი ბადით დაგვანახა, რომ ადგილი აქვს ფუნდალურ ჯირკვლებში პარიეტული უჯრედების მომატებას ავადმყოფთა გარკვეულ ჯგუფში. ამიტომ მიზანშეწონილია ასეთ პათოლოგიას ვუნოდოთ ფუნდალური ჯირკვლების ჰიპერპლაზია და არა ჰიპერტროფია, რომელიც მარილმჟავის მაღალ პროდუქციას განაპირობებს. რა თქმა უნდა ეს მორფოლოგიური ფორმა ჰიპერტროფიულ გასტრიტად არ ჩაითვალა.

ბიოფსიის ანალიზმა, სხვადასხვა ტოპოგრაფიული უბნიდან მოგვცა საშუალება დაგვედგინა იზოლირებული ანტრალური გასტრიტი, იზოლირებული ფუნდალური გასტრიტი და პანგასტრიტი. ამიტომ კორელაციური ანალიზის საფუძველზე ვთვლით, რომ დამიზნებითი ბიოფსია უნდა გაკეთდეს ანტრუმიდან ორი ბიოფსიის ალბით და ორი თითო-თითო ბიოფსია სხეულის მცირე სიმრუდის ქვედა მესამედიდან და სხეულის წინა ზედაპირის შუა მესამედიდან.

კუჭის სეკრეციის მაჩვენებლები კარგ კორელაციურ კავშირს ამჟღავნებს სხეულის წინა ზედაპირის შუა მესამედის მორფოლოგიურ ცვლილებებთან.

მრავლობითმა ბიოფსიამ ასევე დაგვანახა, რომ მორფოლოგიური ცვლილებები უფრო გამოხატულია კუჭის დისტალურ მიდამოში, ვიდრე პროქსიმალურში B და C ტიპის გასტრიტის დროს.

მრავლობითმა ბიოფსიამ გამოამჟღავნა, რომ ნაწლავისმიერი მეტაპლაზია უფრო ხშირად გვხვდება ანტრალურ მიდამოში და მცირე სიმრუდის ქვედა მესამედში. რაც შეეხება ანთების ხარისხს, იგი ისაზღვრება ლორწოვანი გარსის საკუთრივ შრეში ლიმფოპლაზმური ინფილტრაციით, ხოლო აქტიურობაზე მიუთითებს ლორწოვანი გარსის საკუთრივ შრეში სტრომის პოლიმორფობირთვული ლეიკოციტებით ინფილტრაცია. აქტიური ქრონიკული გასტრიტის დროს ეპითელიუმის და სტრომის ნეიტროფილური ლეიკოციტების ინფილტრაცია თითქმის ყოველთვის მიუთითებს პასუხზე, რომელიც ჰელიკობაქტერიულ რეაქციას მიეკუთვნება. ამ დროს შესაძლებელია ლორწოვან გარსზე გაჩნდეს ეროზია და წყლულები.

ლ. არუინმა და თანაავტორებმა (1991) მოგვანოდეს ჰელიკობაქტერიების მოთესვის სამი ხარისხი. მხედველობით არეში ერთეული ჰელიკობაქტერიის აღმოჩენა ითვლება მსუბუქ ხარისხად, მიკრობული სხეულაკების 20-დან - 50-მდე საშუალო ხარისხად და 50-ზე ზევით - მძიმე ხარისხად.

უნდა აღინიშნოს, რომ ქრონიკული გასტრიტის სადიაგნოსტიკოდ ძირითადი მეთოდი ბიოფსიური მასალის მორფოლოგიური შესწავლაა. ვინაიდან მიღებული შედეგებით შეიძლება განვსაზღვროთ გასტრიტის ტიპი, ლორწოვანი დაზიანებების სიღრმე და დაავადების პროგნოზი.

დიდი მნიშვნელობა აქვს მორფოლოგიურ მონიტორირებას კუჭის ლორწოვანი გარსის დისპლაზიის დროს. ითვლება, რომ გასტრიტი არის პრეკანცერომატოზური მდგომარეობა, ხოლო დისპლაზია - პრეკანცერომატოზური ცვლილებები, ასეთ ავადმყოფებში კიბოს ადრე გამოვლინება მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს პროგნოზს.

ბიოფსიური მასალის ანალიზმა ცხადჰყო, რომ AA-ტიპის (აუტოიმიუნური) გასტრიტის სადიაგნოსტიკოდ ერთ-ერთი მთავარი მორფოლოგიური კრიტერიუმი ფუნდალური ატროფიული გასტრიტის გამოვლენა, რომელიც უმრავლეს შემთხვევაში გამოხატული ატროფიით მიმდინარეობს ფუნდალური ატროფიული გასტრიტის სახით. კუჭის ანტრალურ მიდამოში ლორწოვანი გარსი უცვლელია ან აღინიშნება ზედაპირული გასტრიტი და ამ დროს პილორული ჯირკვლები სრულიად ნორმალურია. ასევე დადგინდა, რომ ამ ფორმის გასტრიტის დროს ფუნდალურ ლორწოვან გარსში საფარი ეპითელიუმი ნორმალურია, ცილინდრული ფორმისაა, ხოლო ინფილტრაცია წარმოდგენილი იყო სხვადასხვა პოპულაციის ლიმფოციტებით და სხვადასხვა კლასის პლაზმოციტებით. პრაქტიკულად ავადმყოფების ბიოფსიურ მასალაზე ნეიტროფილები არ შეგვხვდრია. ამ ფონზე კი მორფომეტრიამ გამოავლინა პარიეტული უჯრედის მნიშვნელოვანი შემცირება, რაც ფუნდალური ჯირკვლების ღრმა ატროფიაზე მიუთითებს.

ბიოფსიური მასალის ანალიზი გვაძლევს საფუძველს დავასკვნათ, რომ A-ტიპის გასტრიტის დროს პათოლოგიური პროცესი ლორწოვანი გარსის ზედა სართულში კი არ იწყება, არამედ, პირდაპირ ფუნდალური ჯირკვლების ატროფიით. მომავალში ალბათ, გასტრიტის ამ ტიპისათვის მორფოლოგიური სახელწოდება უფრო სხვანაირი იქნება და ამ ეტაპზე სიდნეის კლასიფიკაციას უნდა დავეთანხმოთ და იგი მივაკუთვნოთ A-ტიპის აუტოიმიუნურ გასტრიტს. კლინიკური მასალის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ A-ტიპის გასტრიტის დროს ჩივილები უმნიშვნელო ხასიათისაა და გამოვლინდება ყრუ ტკივილით, სიმძიმის გრძნობით ეპიგასტრიუმის მიდამოში.

ასეთ ავადმყოფებს არცთუ იშვიათად აღენიშნებათ პერნიციზული ანემია. ჩვენს მასალაზე იგი ორ შემთხვევაშია დიაგნოსტირებული. ასევე A-ტიპის გასტრიტის სადიაგნოსტიკოდ მნიშვნელობა აქვს პარიეტულ-უჯრედების მიმართ ანტისხეულების აღმოჩენას და ჰიპერგასტრიჰემიას. A-ტიპის გასტრიტი ჩვენს ბიოფსიურ მასალაზე აღენიშნებოდა უმრავლესობას (132 ავადმყოფს) - 76,3%.

კუჭის ლორწოვანი გარსის სხვადასხვა ტოპოგრაფიული მიდამოს შესწავლით, რომელიც ეყრდნობა მრავლობით დამიზნებით ბიოფსიას და პარიეტულ უჯრედში მორფომეტრის, მოგვეცა საშუალება B-ტიპის

გასტრიტის დროს გამოგვეყო ორი სახე. ერთ შემთხვევაში აღინიშნება პანგასტრიტი (101 ავადმყოფი), ხოლო მეორე შემთხვევაში - ანტრალური გასტრიტი და ფუნდალური ჯირკვლების ჰიპერპლაზია (ავად. - 31).

B-ტიპის გასტრიტის ორი სახე ერთმანეთისაგან განსხვავდება არა მარტო მორფოლოგიური სუბსტრატის, არამედ კლინიკური ნიშნებით და მარილმჟავას და პეპსინის კონცენტრაციით და მათი დებიტით. B-ტიპის გასტრიტის პირველი სახის დროს კლინიკური სიმპტომატიკა პანგასტრიტის სიმპტომატიკის მსგავსია, ხოლო კუჭის სეკრეციის მაჩვენებელი შეიძლება იყოს ნორმალური და დაქვეითებული, რაც ფუნდალური ჯირკვლების მორფოლოგიურ სურათზე დამოკიდებული. რაც შეეხება B-ტიპის გასტრიტის მეორე სახეს, იგი კლინიკურად ემსგავსება პეპტიკურ წყლულს, მაგრამ კლინიკური სიმპტომატიკა ნაკლები ინტენსივობით აღინიშნება, ხოლო კუჭის სეკრეცია გაზრდილია, კერძოდ მომატებულია როგორც მარილმჟავას კონცენტრაცია, ისე პეპსინის აქტივობა და მათი დებიტი.

ჰელიკობაქტერიით მოთესვა აღინიშნება სხვადასხვა ხარისხით, უმთავრესად ანტრალურ მიდამოში და სხეულის ქვედა მესამედში.

ამგვარად, B-ტიპის გასტრიტის ოპტიმალური სადიაგნოსტიკო კრიტერიუმად ითვლება ჰელიკობაქტერიის აღმოჩენა, ხოლო მისი ორი ვარიანტის გამოსავლინებლად საჭიროა ფუნდალური ჯირკვლის მორფომეტრია და, რა თქმა უნდა, კლინიკური სიმპტომატიკისა და ლაბორატორიული მონაცემების გათვალისწინება.

ჩვენს ბიოფსიურ მასალაზე C-ტიპის გასტრიტი დადგინდა შემთხვევათა 15,5%-ში. მათი გამომწვევი მიზეზი აღმოჩნდა დუოდენო გასტრული რეფლექსი (ნალველის რეგურგიტაცია) და ხანგრძლივი დროის განმავლობაში არა სტეროიდული ანთების სანინალმდეგო პრეპარატების მიღება. მორფოლოგიურად სახეზე გვქონდა ზედაპირული გასტრიტის სურათი, როგორც ანტრალური ლორწოვანი გარსის მიდამოში, ისე სხეულის ლორწოვანი გარსის დისტალურ მიდამოში. ამ ტიპის გასტრიტის დროს 5 შემთხვევაში აღმოჩნდა ეროზიები.

მასალის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ქრონიკული გასტრიტის ფორმების სადიაგნოსტიკოდ ბიოფტატი უნდა აღებული იქნეს ანტრალური მიდამოდან, მცირე სიმრუდის ქვედა მესამედიდან და სხეულის წინა ზედაპირის შუა მესამედიდან. ქრონიკული გასტრიტის ერთ-ერთი აუცილებელი კრიტერიუმი კუჭის საკუთარი გარსის ინფილტრაციის ხასიათის და რაოდენობის განსაზღვრა ანთების სიმწვავის დასადგენად, ამაზე მეტყველებს ჩვენს მიერ ჩატარებული ანალიზი.

გასტრიტის ენდოსკოპიურ და მორფოლოგიურ დიაგნოზებს შორის სრული პარალელიზმი არ არსებობს, რის გამოც უპირატესობა ენიჭებათ დამიზნებითი მრავლობით ბიოფსიას.

ვინაიდან B-ტიპის გასტრიტის დროს ანტრალური მიდამოს ატროფიის ფონზე ყველაზე ხშირად აღინიშნება დისპლაზია, ასეთ ავადმყოფებზე საჭიროებს დინამიური ზედამხედველობა, ვინაიდან ისინი მიეკუთვნებიან პრეკანცერომატოზულ მდგომარეობას.

რაც შეეხება B-ტიპის გასტრიტს, რომელიც მიმდინარეობს ანტრალური გასტრიტით და ფუნდალური ჯირკვლების ჰიპერპლაზიით და მაღალი მჟავეობით, შესაძლებელია ასეთ ავადმყოფებს მომავალში განუვითარდეს პეპტიკური წყლული.

დასკვნა:

1. ქრონიკული გასტრიტის მცნებაში გაერთიანებულია რამდენიმე დამოუკიდებელი ეტიოპათოგენეზური დაავადება, როგორებიც არიან: 1. აუტოიმუნური გასტრიტი (A-ტიპის), 2. ჰელიკობაქტერიასთან ასოცირებული გასტრიტი (B-ტიპის), 3. ნალველთან და ანთების სანინალმდეგო არასტეროიდულ მედიკამენტებთან ასოცირებული გასტრიტი (C-ტიპის) და განსაკუთრებული ფორმები.
2. ქრონიკული გასტრიტის აღნიშნული ფორმების სადიაგნოსტიკოდ მთავარი მეთოდია გასტროფიბროსკოპია და მრავლობითი ბიოფსიური მასალის მორფოლოგიური შესწავლა.
3. აღნიშნული გასტრიტის ფორმების სადიაგნოსტიკოდ საჭიროა ორი ბიოფტატის აღება ანტრუმის ლორწოვანი გარსიდან ხოლო, მცირე სიმრუდის ქვედა მესამედიდან და სხეულის წინა ზედაპირის შუა მესამედიდან - თითო-თითო.
4. ფუნდალური ჯირკვლების ატროფიის და ჰიპერპლაზიის ზუსტი ხარისხის დასადგენად საჭიროა გამოვიყენოთ ავთანდილოვის მიერ მოწოდებული მორფომეტრიული მეთოდი - „ნერტილოვანი ბადე“.
5. გასტრიტის მორფოლოგიური ფორმებია ზედაპირული გასტრიტი, ატროფიული გასტრიტი და ფუნდალური ჯირკვლების ჰიპერპლაზია.
6. გასტროსკოპიული და მორფოლოგიური დიაგნოზი ბიოფსიური მასალის მიხედვით ემთხვევაში 75%-ში.
7. გასტრიტის აქტივობაზე მიზანშეწონილია ვიმსჯელოთ ნეიტროფილური ლეიკოციტების რაოდენობით.
8. ანთებითი პროცესის ხარისხის დასადგენად საჭიროა განვსაზღვროთ მონონუკლეური ინფეტრაციის ინტენსივობა.
9. ჰელიკობაქტერია შეიძლება შეგვხვდეს ბიოფსიურ მასალაზე ერთეული სხეულაკების სახით ან მოთესილი იყოს დიდი რაოდენობებით.
10. ბიოფსიური მასალის ანალიზმა კუჭის ტოპოგრაფიული მიდამოს მიხედვით გვიჩვენა, რომ გასტრიტი შეიძლება შეგვხვდეს იზოლირებული სახით, როგორიცაა ანტრალური, ფუნდალური გავრცელებული პანგასტრიტის სახით.
11. კუჭის წველის მჟავეობის და პეპსინის აქტივობის მაჩვენებლები პირდაპირ კავშირშია ფუნდალური ჯირკვლების მორფოლოგიურ ცვლილებებზე, კერძოდ ნორმალური ფუნდალური ჯირკვლების დროს მჟავეობა და პეპსინის აქტივობა ნორმალურია. ფუნდალური ჯირკვლების ატროფიის ხარისხი განსაზღვრავს მჟავეობის და პეპსინის აქტივობის დაქვეითების ხარისხს, ხოლო მათი ჰიპერპლაზია მჟავეობის და პეპსინის აქტივობის ხარისხს.

პროფესორი
იგორ ლოლიბა

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (1999)

	დაიბადა 1939 წლის 7 თებერვალს.
1959-1965	სწავლობდა ლენინგრადის სახელმწიფო სამედიცინო პედაგოგიულ ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-ინფექციონისტი.
1965-1966	გროზნოს უსინათლო ბავშვთა რესპუბლიკური სკოლა-ინტერნატის ექიმი-პედაგოგი.
1966-1967	თბილისის №1 სამკურნალო ფიზკულტურის დისპანსერის ექიმი.
1967-1973	ექსპერიმენტული და კლინიკური ქირურგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის პათოფიზიოლოგიური განყოფილების უმცროსი მეცნიერ-თანამშრომელი.
1973-1978	ტრავმატოლოგიისა და ორთოპედიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ექსპერიმენტული პათოლოგიის განყოფილების გამგე.
1978-1980	საქართველოს ფიზიკური კულტურის სახელმწიფო ინსტიტუტის სპორტული მედიცინის კათედრის მასწავლებელი.
1980-1981	აჭარის რესპუბლიკური საავადმყოფოს მთავარი ექიმის მოადგილე.
1981-1992	სეფსისის საწინააღმდეგო რესპუბლიკური ცენტრის თერაპიული განყოფილების ექიმი-ორდინატორი.
1992-1994	თბილისის საერო სამედიცინო ინსტიტუტის „შინაგან სწავლებათა პროპედევტიკის“ კურსის დოცენტი.
1994-1995	თბილისის საერო სამედიცინო ინსტიტუტის „ინფექციურ სწავლებათა“ კურსის პროფესორი.
1995-1998	დერბენტის (დაღესტანი) მ.იარაგის სახ. საერთაშორისო უნივერსიტეტის ჰოსპიტალური თერაპიის კათედრის გამგე.
1998-2006	საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის სახელმწიფო აკადემიის სპორტული მედიცინის კათედრის პროფესორი.
2006-დღემდე	საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის სახელმწიფო აკადემიის სპორტული მედიცინის, ფიზიკური რეაბილიტაციისა და ადაპტიური სპორტის კათედრის გამგე.

1993 წელს მიენიჭა მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის, 1998 წელს – პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის უმაღლესი კატეგორიის ექიმი-ინფექციონისტი, 134 სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, მათ შორის 3 მონოგრაფიის.

არჩეულია ენერგოინფორმაციულ მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის ნამდვილ წევრად (1997).

კრიპტოგენული სეფსისის საიდუმლოებანი მოზრდილებში

პრობლემების მნიშვნელობა: სეფსისი თანამედროვე მედიცინის ურთულესი და ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემაა. როგორც არსებული ლიტერატურითაა ცნობილი, სეფსისით ავადობა არავითარ ტენდენციას არ ამჟღავნებს კლებისაკენ და ზოგიერთი ავტორის მონაცემებით მატულობს კიდევ (განსაკუთრებით კრიპტოგენული სეფსისი). მისგან განპირობებულია მაღალი ლეტალობა და საკმაოდ დიდი წილი მოსახლეობის სიკვდილიანობაში. საკმარისია ითქვას, რომ ისეთ ქვეყანაშიც კი, როგორიც ამერიკის შეერთებული შტატებია, სადაც შიდა გამოცხადებულია ნომერ პირველ პრობლემად, ყოველ წელიწადს მეტი იღუპება სეფსისისაგან, ვიდრე შიდსისაგან. თავის დროზე შექმნილი ოპტიმისტური განწყობილება, რომელიც ანტიბიოტიკების შემოღებასთან ერთად ჩაისახა სეფსისური დაავადებების მკურნალობის პერსპექტივის თვალსაზრისით, პანაცეა არ გამოდგა, უკანასკნელ წლებში სეფსისის ავადობის სიხშირე გაუთანაბრდა ანტიბიოტიკების შექმნის ერამდე არსებულ სიხშირეს. უფრო მეტიც, ბოლო დროს მიკრობების ანტიბიოტიკოგამძლე ფორმების რიცხვის ზრდისა და მოზრდილი ადამიანების ორგანიზმის რეზისტენტობის საერთო დაქვეითების ფონზე, აღინიშნება სეპტიური პროცესებით ავადობის სიხშირის მატების გარკვეული ტენდენცია. როგორც ზემოთ აღნიშნულიდან ჩანს, სეფსისის პრობლემა გაცილებით უფრო ღრმაა და რთულად გადასაწყვეტია, ვიდრე ეს დღემდე იყო წარმოდგენილი. ექიმ-კლინიკოსთა შორის განსაკუთრებულ თეორიულ და პრაქტიკულ ინტერესს იწვევს კრიპტოგენული სეფსისის საკითხი. ამ დაავადების მნიშვნელოვანი წილი წარმოადგენს ნაწლავური წარმოშობის სეფსისის გარკვეული კლინიკური ნიშნით, რაც თავის მხრივ ართულებს მის დროულ გამოცნობას (დიაგნოსტიკებას), მკურნალობასა და პროფილაქტიკური ღონისძიებების ჩატარებას. სეფსისის არსებულ დიაგნოსტიკურ პროცესში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ინფექციის ჭიშკრის დადგენას, მითუმეტეს, რომ ამ უკანასკნელის გარეშე შეუძლებელია სეფსისის წარმოშობა და მისი განვითარება. უფრო ზუსტი განმარტებით, ჩვენ უნდა ვეცადოთ დავადგინოთ პირველადი კერა ან ინფექციის ჭიშკარი და ამით კრიპტოგენული სეფსისი გადავაქციოთ არაკრიპტოგენულად, ანუ ისეთ სეფსისად, რომლის წყარო და ჭიშკარი დადგენილია. ლიტერატურაში ვხვდებით მონაცემებს, რომ კრიპტოგენული სეფსისი გახშირდა 50%-ით, რაც მნიშვნელოვნად დამოკიდებულებაშია სეფსისის სახეობაზე: ქირურგიული სეფსისის დროს ეს პროცენტი მინიმალურია, ხოლო თერაპიულია და პედიატრიულია - საკმაოდ მაღალი.

წარმოდგენილი შრომის მიზანია განვიხილოთ მოზრდილებში კრიპტოგენული სეფსისის საიდუმლოებანი, კერძოდ, ნაწილობრივ გადაწყვეტილი მისი თეორიულ-პრაქტიკული ხასიათის საკვანძო საკითხები; ეს უშუალოდ დაკავშირებულია ნაწლავისმიერი სეფსისის (ნაწლავისმიერი წარმოშობის სეფსისი მიმდინარეობს კრიპტოგენული სეფსისის კლინიკური ნიშნის ქვეშ) დიაგნოსტიკაზე და რაციონალური მკურნალობის შერჩევაზე, რაც დღემდე კლინიკურ მედიცინაში რჩება თითქმის გამოუკვლევებლად და ნაკლებად ცნობილია პრაქტიკოსი ექიმებისათვის.

ნაწლავისმიერი სეფსისის ვერიფიკაცია: სეფსისის სანაწლავო ცენტრში (ქ.თბილისი) გატარებული ავადმყოფების კლინიკურ-პათანატომიური მონაცემების რეტროსპექტული ანალიზის შედეგად ჩვენ შევძელით „კრიპტოგენული სეფსისით“ დაავადებულ ავადმყოფთა ჯგუფიდან (337 შემთხვევა) გამოგვეყო ნაწლავისმიერი წარმოშობის სეფსისი (124 შემთხვევა), რაც ეფუძნებოდა დაავადების დასაწყისის (გასტრიტი, შემდეგ მორეციდივე ცხელება; გასტროენტერიტი, შემდეგ გამონაყარი ტანზე მზარდი ტემპერატურული რეაქციით: გასტროენტერიტი და ცხელება, შემდეგ გამონაყარი ტანზე; გახანგრძლივებული შემცივნებები, შემდგომ გასტროენტერიტი, ცხელება და განმეორებითი შოკები; ნაწლავის არამყარი მოქმედება, შემდეგ ცხელება და ა.შ. პრემორბიდულ ფონს (გადატანილი მწვავე ნაწლავური ინფექციები, კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის ორგანოების ქრონიკული დაავადებები, საჭმლის მომნელებელი სისტემის ორგანოებზე ოპერაციული ჩარევის შემდგომი პერიოდი, კახექსია, შაქრიანი დიაბეტი), რისკ-ფაქტორებს (არარაციონალური ანტიბიოტიკოთერაპია, ხანგრძლივი გლუკოკორტიკოსტეროიდული თერაპია საჭმლის მომნელებელი ორგანოების ქრონიკული დაავადებების დროს დიეტრეჟიმის დარღვევა), პათანატომიური გაკვეთის შედეგებს (ნაწლავში წერტილოვანი სისხლჩაქცევები, კატარალური ან ჩირქოვანი ენტეროკოლიტი,

ნანლავის ლორწოვანი გარსის აბსცესები და ნეკროზები, ტერმინალური ილეიტი, ჯორჯლის ლიმფური კვანძების ჰიპერლაზია, ელენთის აბსცესები, ინფარქტები და ა.შ.) და ბაქტერიოლოგიური გამოკვლევის მონაცემებს.

ეტიოლოგია. პათოგენები. ნანლავისმიერი სეფსისისათვის დამახასიათებელი კლინიკური მიმდინარეობის დროს ჩვენ ვერ მოვახერხეთ ეტიოლოგიური ფაქტორის დადგენა ავადმყოფების მთლიანი ჯგუფის 41.1 პროცენტისთვის (51 შემთხვევა). კლინიკური დიაგნოზი ძირითადად ეყრდნობოდა ანამნეზურ მონაცემებს (დაავადების დასაწყისი, პრემორბიდული ფონი, რისკ-ფაქტორები) და გვამური მასალის ლაბორატორიული გამოკვლევების შედეგს. აღსანიშნავია ისიც, რომ ნანლავისმიერი სეფსისის ეტიოლოგიური დიაგნოზი ავადმყოფის სიცოცხლეში ბაქტერიოლოგიურად დასტურდებოდა 50,8% შემთხვევაში (63 ავადმყოფი) ან სიკვდილის შემდეგ — 8,1% შემთხვევაში, რაც შეადგენდა 10 გვამს. უარყოფითი ჰემოკულტურის შემთხვევაში ნანლავისმიერი სეფსისის ეტიოლოგიაზე ვმსჯელობდით იმ ჩატარებული სეროლოგიური ანალიზების შედეგიანობით, რომელიც არაპირდაპირი გზით მიუთითებდა ნანლავებიდან მოსალოდნელი ინფექციის გენერალიზაციის არსებობაზე. ამის დასტურად მიგვაჩნია სეროლოგიური რეაქციების დადებითი ტიტრი სალმონელებთან ან ნანლავეური იერსენიების ბაქტერიებთან (45,2%), შიგელების სხვადასხვა ჯგუფთან ნახშიროვანი აგლომერაციის დადებითი რეაქციები (5,9%) და კლინიკურ-ლაბორატორიულად გამოხატული ნანლავის დისბაქტერიოზი (49,9%).

პათოგენების დადგენის მიზნით ზრდადასრულებულ ძაღლებში ჩატარებულმა ექსპერიმენტულმა გამოკვლევებმა გვიჩვენა, რომ ნანლავეური ინფექციის გენერალიზაციას ხელს უწყობს დესტრუქციულ-დისტროფიული დარღვევები ნანლავის შიდა უჯრედოვან სტრუქტურებში და ნანლავის ლორწოვანის ყაეთოვან-შემწოვ ეპითელიუმში. ეს კი თავის მხრივ ინვესს ინფექციისაგან ნანლავის ეპითელიუმის დაცვითი მექანიზმის მოშლას და ენდოგენური ბაქტერიემიის განვითარებას. ენდოგენურ ბაქტერიემიას და ენდოტოქსინემიას, როგორც წარმოდგენილი სურათიდან (ნანლავისმიერი სეფსისის პათოგენები) ჩანს, ინვესს ნანლავის დეკომპენსირებულ დისბაქტერიოზს, რომელიც შეიძლება ჩამოყალიბდეს გარკვეული პრემორბიდული ფონისა და რისკ-ფაქტორების პირობებში სეფსისის სხვადასხვა კლინიკური ფორმების (სეპტიცემია, სეპტიკოპიემია, სეფსისური ენდოკარდიტი, სეპტიური შოკი) განვითარების რისკით. როგორც ჩატარებულმა სისტემურმა ანალიზმა გვიჩვენა, სიცოცხლეში სეფსისის ფორმის დიაგნოსტიკა არც თუ ისე იშვიათად არასწორად იყო გამოცნობილი. ამის თვალსაჩინო დადასტურებად შეიძლება მივიღოთ გვამური მასალის პათომორფოლოგიური კვლევის შედეგები, სადაც სეპტიცემია, სეპტიკოპიემია და სეფსისური ენდოკარდიტი დიაგნოსტიკად მოხსენიებულია შესაბამისად 55.9-20.6-23.5 პროცენტის შემთხვევაში, მაშინ, როცა ავადმყოფების სიცოცხლეში სეპტიცემია, სეპტიკოპიემია და სეფსისური ენდოკარდიტი დიაგნოსტიკებული იყო შესაბამისად 83.0-10.5-6.5 პროცენტში.

დიაგნოსტიკა. მიუხედავად მწვავე ნანლავისმიერი სეფსისის კლინიკური მიმდინარეობის პოლიმორფიზმისა, ამ დაავადებას აქვს გენერალიზებული ენდოგენური ინფექციისათვის დამახასიათებელი კლინიკო-ლაბორატორიული დინამიკა, რომელიც უშუალო კავშირშია მისი გამომწვევის სახეობაზე. ასე მაგალითად: ეშერიხიოზული ინფექციისათვის დამახასიათებელია განმეორებითი შოკებისადმი მიდრეკილება (ნორმალური ტემპერატურის პირობებშიც კი), ცვლილებები ცენტრალური ნერვული სისტემის მხრივ (თავის ძლიერი ტკივილები, ნონასწორობის დაკარგვა), ფსიქიურ-ემოციური არამდგრადობა, ერთემატოზურ-პაპულოზური გამონაყარი. პროტეუსული ეტიოლოგიის დაავადებებისას აგრეთვე ვლინდება მიდრეკილება შოკებისადმი და გარდა ამისა ენცეფალოპათიისადმი, კანში მიკროცირკულაციის მოშლისადმი („გვამური ლაქების“ მსგავსი), ჰემორაგიებისადმი (სპონტანური სისხლდენები სხვადასხვა ორგანოებიდან), პიელონეფრიტებისადმი. სტაფილოკოკური ინფექციისათვის დამახასიათებელია მიდრეკილება მრავლობითი პუსტულების წარმოქმნისადმი, ან მიგრირებული სუბფასციალური და კუნთათმორის ფლეგმონების განვითარებისადმი (მიგრირებული ართრალგიები, სახსრების შეშუპება და ინფილტრატები, ერთემატოზური გამონაყარი). ამას ხშირად თან ახლდა ნაწლისმიერი დაავადების განვითარებაც (ანტიბიოტიკოთერაპიაზე პოლიმორფული გამონაყარი ქავილით, ჰიპერთერმია, ცრემლდენა და ა.შ.). იშვიათად იყო ენდოტოქსიური შოკის გამოვლინება და ისიც, როგორც წესი, მოგვიანებით პერიოდში.

რაც შეეხება გაურკვეველი ეტიოლოგიის ნანლავისმიერ სეფსისს, მისთვის დამახასიათებელი იყო გარდამავალი კლინიკური სურათი, რომელიც მეტად ჩამოგავდა გენერალიზებულ გრამუარყოფით ინფექციას, თავისებური პოლიმორფული მიმდინარეობითა და გართულებებით.

ნანლავისმიერი სეფსისის დროს ეტიოლოგიური ფაქტორის გათვალისწინებით აღინიშნება

ჰემოგრამის მრავალსახოვანი ცვლილებები დაავადების სიმძიმის მიხედვით. სეფსისის ხანგრძლივი მიმდინარეობის შესაბამისად თეთრი სისხლი შეიძლება იყოს როგორც ნორმალური, ისე აღინიშნოს ლეიკოციტოზი ან ლეიკოპენია, წითელი სისხლი ხშირად ნორმის ფარგლებშია და ამასთან შეიძლება ავადმყოფს გამოეხატოს მკვეთრი ანემიაც (სიცოცხლესთან შეუთავსებელიც კი). ჰემოგრამაში მეტად დამახასიათებელია ანეოზინოფილია, იშვიათად - ჰიპერეოზინოფილია. ლეიკოციტარულ ფორმულაში უპირატესად ნეიტროფილოზია ჩხირბირთვიანი გადახრით, მომატებულია ედს-ი.

მკურნალობა. სეფსისის მკურნალობაში მალაღეფექტური ანტიბიოტიკის დროულ ჩართვას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს დაავადების კარგი გამოსავლისთვის. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ნაწლავისმიერი სეფსისის გამომწვევების ანტიბიოტიკებთან მგრძნობელობა მეტად განსხვავებულია იმ მიკრობების ანტიბიოტიკოგრამისაგან, რომლებიც გვხვდება არანაწლავური წარმოშობის სეფსისების (ტონზილოგენური, ფილტვისმიერი, ნეფროლოგიური და ა.შ.) დროს. ამასთან, რაციონალური ანტიბიოტიკების შერჩევის მიზნით გათვალისწინებული უნდა იყოს გრამუარყოფითი ინფექციების დროს იმ რეკომენდირებული ანტიბაქტერიული პრეპარატების გამოყენება, რომლის დროს ნაწლავებში არსებული მიკროფლორა განსაკუთრებულ მგრძნობელობას იჩენს.

მწვავე ნაწლავისმიერი სეფსისის დროს ანტიბიოტიკების ქიმიოთერაპიული ეფექტი მიიღწევა სხვადასხვა ხასიათის თერაპიულ-ქირურგიული მიდგომით, რომელიც დამოკიდებულია გამომწვევის სახეობაზე, კერძოდ:

- სტაფილოკოკური სეფსისის დროს ტემპერატურის ნორმალიზაცია მიიღწევა ანტიბიოტიკების გამოყენებით იმ პირობებში, როცა ორგანიზმში არსებული ჩირქოვანი კერა დრენირებულია ან რადიკალურად მოცილებული. ძირითადად მკურნალობის ეფექტი მიიღწევა ამინოგლიკოზიდების შერწყმით ანტიბიოტიკების სხვა ჯგუფის ქიმიოპრეპარატებთან (ნახევრადსინთეზური პენიცილინები, ლევომიცეტინი სუქცინატ ნატრიუმი, ცეფალოსპორინები, რიფამპიცინი, ლინკომიცინი). სტაფილოკოკური ნაწლავისმიერი სეფსისის დროს, არც თუ იშვიათად, საჭირო ხდება სეფსისის მკურნალობა ექვსივე მიმართულებით (ანტიბაქტერიული, იმუნური, ანტიკოაგულანტური, ანტიფერმენტული, ტრანსფუზიული თერაპია, ექსტრაკორპორალური დეტოქსიკაცია მკურნალობის არატრადიციული მეთოდებით) გამოყენება;

- ეშერიხიოზული სეფსისის დროს ანტიბიოტიკების ქიმიოთერაპიული ეფექტის მიღწევა ამინოგლიკოზიდების შერწყმით ნახევრადსინთეზურ პენიცილინებთან და ლევომიცეტინი სუქცინატ ნატრიუმთან. იმ შემთხვევაში, როდესაც მკურნალობაში გამოიყენება ზემოაღნიშნული ანტიბიოტიკებიდან ერთ-ერთი და მისი გამოყენების შემთხვევაში ტემპერატურა ქვეითდება სუბფებრილიტეტამდე და ხანგრძლივად ფიქსირდება ერთ დონემდე, ტემპერატურის ნორმალიზაცია მიიღწევა მკურნალობაში ინდომეტაცინის ჩართვის შემდეგ; ავადმყოფების ამ ჯგუფში დიდი ყურადღება ექცევა ჩანაცვლებით თერაპიას წყალ-ელექტროლიტური, ნახშირწყლების ცვლის დარღვევების კორექტირებას, რაც მკვეთრად აუმჯობესებს ორგანიზმის ძირითადი ფუნქციების აღდგენას;

- პროტეუსული სეფსისის დროს ეტიოტროპული მკურნალობის ეფექტი მიიღწევა ნახევრადსინთეზური პენიცილინების გამოყენებისას პრედნიზოლონის საშუალო დოზების (30მგ/კგ) და პეპარინოთერაპიის (20-30000 ერთ. დღე-ღამეში) ჩართვის ფონზე;

- დაუდგენელი ეტიოლოგიის სეფსისის დროს ანტიბიოტიკების მაღალი ქიმიოთერაპიული ეფექტი აღინიშნება ამინოგლიკოზიდების (25%) ან მათი შერწყმისას ნახევრადსინთეზურ პენიცილინებთან (35%) და ცეფალოსპორინებთან (20%). დადებითი შედეგი მიიღწევა აგრეთვე ლევომიცეტინი სუქცინატ ნატრიუმის გამოყენებისას (20%). საჭიროების შემთხვევაში ანტიბაქტერიული თერაპიის ეფექტიანობა შეიძლება გაგზარდოს სეფსისის სანინალმდეგო მკურნალობის ერთი ან რამდენიმე სამკურნალო საშუალებების (ექვსი მიმართულებიდან) ჩართვის შემდეგად. ზოგიერთ შემთხვევაში შეიძლება გამოყენებული იქნეს სტეროიდული ან არასტეროიდული ანთების საწინააღმდეგო პრეპარატები.

დასკვნა:

1. ტერმინის „ნაწლავისმიერი სეფსისი მოზრდილებში“ კლინიკურ პრაქტიკაში დაკანონება ხელს შეუწყობს მის ადრეულ დიაგნოსტიკას და, მაშასადამე ეტიოტროპული მკურნალობის მაღალ ეფექტურობას ამ დაავადების დროს, რომელიც ჯერ კიდევ განაპირობებს მაღალ ლეტალობას;
2. უცნობი ეტიოლოგიის ცხელების დროს, როცა აღინიშნება გარკვეული წინაპირობა (პრემორბიდული ფონი, რისკ-ფაქტორები, დაავადების დასაწყისი) „ნაწლავური ბარიერის“ დარღვევისა და სეფსისისათვის დამახასიათებელი კლინიკური სურათი ინფექციის შემავალი გზის დაუდგენლად, უნდა ვივარაუდოთ ნაწლავისმიერი სეფსისის არსებობა. ამას აქვს დიდი კლინიკური მნიშვნელობა ადრეული ადექვატური მკურნალობის დაწყებისათვის და ლეტალობის შესამცირებლად;
3. მწვავე ნაწლავისმიერი სეფსისის მიმდინარეობის კლინიკურ-ლაბორატორიულ თავისებურებათა გათვალისწინებით, უმეტეს შემთხვევაში, შეიძლება წინასწარ ვივარაუდოთ დაავადების გამომწვევის სახეობა და ამასთან ერთად განვსაზღვროთ რაციონალური ანტიბაქტერიული თერაპია.

პროფესორი
გიორგი თოთიგაძე
აკადემიის ნამდვილი წევრი
- აკადემიკოსი (1995)

	დაიბადა 1928 წლის 29 ოქტომბერს.
1947-1953	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-ფერმწერია.
1953-1954	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ხატვის კათედრის მასწავლებელი.
1954-1957	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ასპირანტურაში.
1954-1957	კინოსტუდია „ქართული ფილმის“ მულტფილმების მთავარი მხატვარი.
1957-1962	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ხატვის კათედრის მასწავლებელი.
1962-1965	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ფერწერის კათედრის ასისტენტი.
1965-1971	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ფერწერის კათედრის დოცენტი.
1971-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ფერწერის კათედრის პროფესორი.
1972-1982	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის რექტორი.
1982-1990	საკავშირო სამხატვრო აკადემიის თბილისის განყოფილების ფერწერისა და გრაფიკის შემოქმედებითი სახელოსნოების ხელმძღვანელი.
1990-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ფერწერის სახელოსნოს ხელმძღვანელი.

1971 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 20 სამეცნიერო ნაშრომისა და 200-ზე მეტი ფერწერული და გრაფიკული ნაწარმოების ავტორი.

სხვადასხვა დროს არჩეული იყო საქართველოს მხატვართა კავშირის პრეზიდიუმისა და სსრკ მხატვართა კავშირის გამგეობის წევრად. იყო თბილისის საქალაქო საბჭოს აღმასკომის პრეზიდიუმისა და უცხოეთთან კულტურული ურთიერთობების ორგანიზაციის გამგეობის წევრი.

არჩეულია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად (1996) და რუსეთის სამხატვრო აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად (1978), კულტურის საერთაშორისო ასოციაციის პრეზიდიუმის წევრად (1987) და თბილისის მხატვართა კავშირის მრჩეველთა საბჭოს თავმჯდომარედ (2003). არის მხატვართა კავშირის წევრი.

მისი ნამუშევრები ინახება ტრეტიაკოვის გალერეაში (მოსკოვი), საქართველოს და აშშ-ის მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებში.

მინიჭებული აქვს საქართველოს სახალხო მხატვრის, წლის საუკეთესო მხატვრისა და ამიერკავკასიის მხატვართა პირველი ბიენალეს ლაურეატის საპატიო წოდება.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენითა და „ხალხთა მეგობრობის“ ორდენით.

ავალორძინოთ და განვაპირობოთ კლასიკური სამხატვრო სკოლის საფუძვლები

1999 წლის 12 ივლისს თბილისის აპოლონ ქუთათელაძის სახელობის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის პროფესორ-მასწავლებელთა და სტუდენტთა მთელი შემადგენლობა ერთხმად შეუერთდა რუსეთის სამხატვრო აკადემიის ინიციატივას: „შევქმნათ მსოფლიოს მოწინავე უმაღლესი და საშუალო სამხატვრო სასწავლებლების მეგობრული კავშირი, კლასიკური რეალისტური სკოლის საფუძვლების აღდგენისა და განვითარებისათვის“.

გასული საუკუნის ოციანი წლებიდან მსოფლიოში იქმნება „არტ და შოუბიზნესის“ ორგანიზაციები. ძლიერი, კარგად აწყობილი პროპაგანდისტული მანქანის საშუალებით მათ დაიწყეს „მოდის“ კარნახი მუსიკალურ, თეატრალურ სამყაროში, სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში. ერთი სიტყვით, მთელი მსოფლიო კულტურის ბედი ბიზნესსა და ხელოვნებაში შემთხვევით მოხვედრილ მედროვეებს ჩაუვარდათ ხელში. კოსმოპოლიტიზმის იდეოლოგიის საფუძველზე შეიქმნა „პოპ-კულტურის“ სტერეოტიპი, რომელიც ელვისებური სისწრაფით გავრცელდა მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში. მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში ფსევდო-ავანგარდიზმის ძირითადი მიმართულებების სახესხვაობამ, ათეული წლების მანძილზე სტერეოტიპული ხასიათი მიიღო და მეორე ათასწლეულის დასასრულს მსოფლიოს მოწინავე საზოგადოებრიობამ დაკარგა ყოველგვარი ინტერესი „პოპ-კულტურის“ მიმართ.

დღეს არტ-ბიზნესის ორგანიზატორებს უნდათ ფსევდო-ავანგარდიზმის ჩანოლილი „შედეგები“ მსოფლიოს ჩამორჩენილ პროვინციებში გაასაღონ. ჭეშმარიტი ავანგარდიზმი ავანტიურაში გადაიზარდა! სულ უფრო ნაკლებად ეკიდებიან არტ-ბიზნესის დაქირავებული „ხელოვნებათმცოდნეების“ ანკესზე ჭეშმარიტი ინტელიგენციის წარმომადგენლები. პერეფრაზირებული შედეგების ახალ მიმართულებად წარმოჩენა ვაი-ხელოვნებათმცოდნეებს აღარ გამოსდით. ანდერსენის გენიალური ზღაპარი შიშველ მეფეზე ძალიან პოპულარული გახდა არტ-ბიზნესის მიერ მოწეობილ ფსევდოავანგარდიზმის „შედეგების“ აუქციონზე.

„მომავლის ხელოვნების“ მაუწყებლები პიროვნების სრულ, განუსაზღვრელ თავისუფლებას ქადაგებენ. ასეთი უკიდვრანო თავისუფლების პროპაგანდა ახალგაზრდებში დაუსჯელობის სინდრომს აღვიძებს, ამტკიცებს უზნეობას...

დღეს მოწინავე საზოგადოებრიობამ უკვე აიმაღლა ხმა ასეთი უმსგავსოების წინააღმდეგ. ხალხმა აქტიურად დაიწყო ბრძოლა დაღუპვის გზაზე დამდგარი კულტურის გადასარჩენად. დეჰუმანიზაციის ეპოქა მთავრდება!

მხოლოდ მაღალი კულტურა გადაარჩენს მსოფლიოს სულიერი და ფიზიკური კატასტროფისაგან!

გიორგი თოთიბაძე

საქართველოს სახალხო მხატვარი,
საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიისა და
რუსეთის სამხატვრო აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი,
საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო
მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, პროფესორი.

10 იანვარი, 2003 წელი

პროფესორი
გიორგი თოშაშვილი
აკადემიის საპატიო წევრი (2002)

1957-1962	დაიბადა 1940 წლის 18 აპრილს. სწავლობდა საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში პროფესიით ინჟინერ-ტექნოლოგია.
1962-1968	საქართველოს კვების მრეწველობის სამინისტროს სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელი.
1968-1970	სწავლობდა მოსკოვის კვებისა და ქიმიური ტექნოლოგიების ინსტიტუტის ასპირანტურაში.
1970-1975	თბილისის საპნის ქარხნის დირექტორი.
1975-1986	საწარმოო გაერთიანება „თბილლუდის“ გენერალური დირექტორი.
1986-1994	ლილოს ლუდის მშენებარე ქარხნის დირექტორი.
1994-დღემდე	ს/ს „ყაზბეგის“ პრეზიდენტი.

1999 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური, 2000 წელს — ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის წოდება. არის 20 სამეცნიერო ნაშრომისა და მონოგრაფიის ავტორი, რამდენიმე საერთაშორისო აკადემიის წევრი, საქართველოს სპორტის ზამთრის სახეობათა ფედერაციის პრეზიდენტი და საქართველოს ოლიმპიური კომიტეტის ვიცე-პრეზიდენტი. არჩეული იყო საქართველოს პარლამენტის წევრად.

პირველს საქართველოში მიენიჭა „ქართული კულტურის მეცენატის“ საპატიო წოდება და გადაეცა მეცენატის ოქროს მედალი (2005). ორჯერ მიენიჭა წლის საუკეთესო ბიზნესმენის წოდება. ბიზნესის განვითარებაში განსაკუთრებული წვლილისათვის ბრიუსელში დააჯილდოვეს „ევრომარკეტის“ ოქროს მედლით (1999).

მინიჭებული აქვს საქართველოს სახელმწიფო პრემიის ლაურეატის საპატიო წოდება.

საქართველო ნეოკოლონიალიზმის ყულფი

ამ ნაშრომის მიზანია, მოკლედ განმარტოს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების (საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის, სოროსის ფონდის და სხვ.) საქმიანობის არსი, კერძოდ — აჩვენოს ის უარყოფითი გავლენა, რასაც ეს ინსტიტუტები ახდენენ განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკაზე.

განვითარებადი ქვეყნები

ტერმინით „განვითარებადი ქვეყნები“ აღინიშნება იმ დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა ჯგუფი, რომლებიც ერთ დროს კოლონიებსა და ნახევრად კოლონიებს წარმოადგენდნენ და მათი ისტორიული გზის თავისებურებების გამო, სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დონით საგრძნობლად ჩამორჩნენ არა მარტო კაპიტალისტურ, არამედ სოციალისტურ ქვეყნებსაც. ამ ისტორიულ თავისებურებათა შორის უმთავრესად აღსანიშნავია ხანგძლივი ექსპლოატაცია სახელმწიფო-მეტროპოლიათა მხრიდან და კაპიტალიზმამდელი საწარმოო ურთიერთობების შენარჩუნება. განვითარებადი ქვეყნებს დიდხანს დასჭირდათ ბრძოლა საერთაშორისო ასპარეზზე მათთვის თანაბარუფლებიანი ეკონომიკური (სავაჭრო, სავალუტო, საკრედიტო და სხვ.) ურთიერთობების დასამყარებლად. დღეს ამ ქვეყნების უმრავლესობა მიუმხრობლობის და პოზიტიური ნეიტრალიტეტის პოლიტიკას ატარებს.

მეოცე საუკუნეში კაცობრიობამ გლობალური მნიშვნელობის მთელი რიგი საზოგადოებრივი მოვლენები გადაიტანა. პირველი ათწლეულები აღინიშნა გავლენის სფეროების გადანაწილებისათვის დაწყებული სისხლისმღვრელი ომებით ერთი მხრივ იმ ქვეყნებს შორის, რომელთაც ახასიათებდათ პროგრესირებადი ეკონომიკა და შორსმდევარი გეგმები - ჩამდგარიყვნენ მძლავრი სამრეწველო სახელმწიფოების რიგში. პირველ ჯგუფში შედიოდნენ დიდი ბრიტანეთი, საფრანგეთი, გერმანია, იტალია და ზოგიერთი ნაკლებად მძლავრი ეკონომიკის მქონე ქვეყანა, მეორეში - რუსეთი, თურქეთი, იაპონია და სხვები.

მომდევნო ათ-თხუთმეტ წელიწადში ევროპის რიგ ქვეყნებში შეიცვალა სახელმწიფო წყობა და ბევრგან სამთავრობო იდეოლოგიად როგორც საგარეო, ისე საშინაო პოლიტიკაში იქცა ნაციონალისტური პრინციპები, რაც სხვა ფაქტორებთან ერთად, თავის თავში მძლავრი სამხედრო-სამრეწველო პოტენციალის შექმნასაც გულისხმობდა.

მეოცე საუკუნის ორმოციან წლებში კვლავ წარმოიქმნა პრობლემა, რამაც მსოფლიო მასშტაბი შეიძინა - გავლენის სფეროების ხელახალი გადანაწილება და რიგი ქვეყნების სახელმწიფო საზღვრების გაფართოება. ამ პრობლემების წარმოშობამ 1939 წელს სათავე დაუდო ყველაზე სისხლისმღვრელ და დამანგრეველ ომს, რომლის ორბიტაშიც მოექცა მსოფლიოს პრაქტიკულად ყველა ქვეყანა, შედეგები კი 1945 წელს შეჯამდა, როცა გაირკვა გამარჯვებულები და როცა მათ დაადგინეს როგორც თავიანთი სახელმწიფოების ახალი საზღვრები, ისე ის რეგიონებიც, სადაც მათი პოლიტიკური და ეკონომიკური გავლენა ვრცელდებოდა.

თუმცა, მეორე მსოფლიო ომის ერთ-ერთ უმთავრეს, არსებით შედეგად იქცა მსოფლიოს ქვეყნების დაყოფა ორ მონინალმდევე ბანაკად.

ამ ბანაკების შემდგომი დაპირისპირება « ცივ ომად » მოინათლა და ეს ომიც ნებისმიერი ომის წარმოების ყველა წესის დაცვით წარიმართა, იქნებოდა ეს სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის შეუზღუდავი განვითარება, მასიური განადგურების იარაღის შექმნა-წარმოება, დივერსიულ-სადაზვერვო საქმიანობა, სახელმწიფო გადატრიალებების ორგანიზება ცალკეულ ქვეყნებში და მთელ რეგიონებში თუ საერთაშორისო ასპარეზზე საკუთარი გავლენის გაძლიერებისაკენ მიმართული სხვა ღონისძიებები.

მალე საბჭოთა კავშირის, იუგოსლავიისა და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების, ვარშავის სამხედრო-პოლიტიკური გაერთიანების დაშლით, ეს დაპირისპირება შეწყდა.

ეს ქვეყნები და რესპუბლიკები სუვერენული სახელმწიფოების შექმნის გზას დაადგნენ, მაგრამ მათი ეკონომიკა მსოფლიო კრიტერიუმებით არასაკმარისად განვითარებული აღმოჩნდა და მსოფლიო თანამეგობრობამ ისინი « განვითარებადი ქვეყნების » საერთო რიგს მიაკუთვნა.

სუვერენული სახელმწიფოების შექმნის გზაზე დამდგარ ქვეყნებს მოუწიათ ეპოვათ პასუხი კითხვაზე, თუ როგორ და რა სახსრებით განვითარებინათ ეკონომიკა, როგორ შეექმნათ სამრეწველო პოტენციალი, განეხორციელებინათ სოციალური პროგრამები, გადაეწყვიტათ სახელისუფლებო სტრუქტურების შექმნასა თუ საგარეო და საშინაო პოლიტიკის წარმოებასთან დაკავშირებული საკითხები და, რაც სასიცოცხლოდ პრინციპული პრობლემაა, როგორ მოეწყოთ და განვითარებინათ ქვეყნის თავდაცვისა და უსაფრთხოების სისტემები.

კოლონიური სისტემა წარსულში და აწმყოში

მძლავრი ფინანსური კაპიტალისა და სამხედრო-სამრეწველო პოტენციალის მქონე ქვეყნებმა კი არ დაასამარეს კოლონიური სისტემა, არამედ მხოლოდ გარეგანი ფორმა შეუცვალეს, მისი ძირითადი პრინციპები კი შეინარჩუნეს.

კოლონიების შექმნის სანყის პერიოდში ზემოქმედების მთავარ და ერთადერთ ბერკეტს წარმოადგენდნენ შეიარაღებული ძალები, რომლებიც ქვეყანას ჯერ იპყრობდნენ და შემდგომში ყველანაირად ახშობდნენ ადგილობრივი მოსახლეობის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას.

დღევანდელ დღეს, ფაქტიურად მეოცე საუკუნის ორმოცდაათიანი წლებიდან მოყოლებული, მოქმედებს კოლონიური სისტემის ახალი ფორმა. ზემოქმედების მთავარ ბერკეტებად ახლა ფინანსები და ეკონომიკა იქცა, შეიარაღებულ ძალებს კი უკვე მეორეხარისხოვანი როლი ენიჭებათ - მოახდინონ შესაძლო სამხედრო ზემოქმედება კონფლიქტურ რეგიონებში, სადაც, როგორც წესი, «სამშვიდობო ძალების» სტატუსით გამოჩნდებიან ხოლმე.

როდესაც ვაანალიზებთ განვითარებული ქვეყნების - აშშ-ს, დიდი ბრიტანეთის, გერმანიის, საფრანგეთის, იტალიის - ურთიერთობებს განვითარებადი ქვეყნების სტატუსის მქონე სახელმწიფოებთან, აუცილებლად მიგვაჩნია ხაზი გავუსვათ იმ ბერკეტებს, რომლებიც ფუნქციონალურად შენარჩუნებული იქნენ, თუმცა კი ფორმა შეიცვალეს.

სანყის ეტაპზე ყოველი განვითარებადი ქვეყნის (მათ შორის ყოფილი სსრკ-ს რესპუბლიკების) მიზანი სუვერენიტეტისა და ეკონომიკური დამოუკიდებლობის მიღწევაა.

დე-იურე სუვერენიტეტი მოიპოვა ყველა ყოფილმა კოლონიამ, ისინი გახდნენ გაეროს, ევროსაბჭოს თუ სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების წევრები, შექმნეს საკანონმდებლო, სახელმწიფო და სამთავრობო ორგანოები, მიიღეს კონსტიტუციები, აირჩიეს პარლამენტები, პრეზიდენტები, მათ უკვე აქვთ სახელმწიფო ატრიბუტიკა და სიმბოლიკა, ისინი საკუთარი სახელით ახორციელებენ სამთავრობოთაშორისო და დიპლომატიურ კონტაქტებს, ანუ მიაღწიეს ყველაფერ იმას, რაც არ გააჩნდათ მაშინ, როცა სსრკ-ს შემადგენლობაში შედიოდნენ ან სხვა სახელმწიფოებზე იყვნენ კოლონიურად დამოკიდებული.

წინასწარი განზრახვით თუ უბრალოდ რეგიონალური მრეწველობის ძირითადი პრინციპების უცოდინარობის გამო, საქართველოში, სომხეთში, მოლდოვაში, აზერბაიჯანში, ბალტიისპირეთში და შუა აზიის რესპუბლიკებში შენდებოდა ძირითადად ის საწარმოები, რომელთა დანიშნულებაც საბოლოო, დამამთავრებელი ტექნოლოგიური ოპერაციების შესრულება იყო, ამა თუ იმ პროდუქციის საბოლოო აწყობა, რაც ხორციელდებოდა კიდევ ეთქვამთ საავიაციო ქარხანაში, ელმავალმშენებელში, რუსთავის მეტალურგიულში, ჩარხმშენებელში, ქუთაისის საავტომობილოში და მთელ რიგ სხვა მძიმე და მსუბუქი მრეწველობის საწარმოებში. ამავე დროს, არ არსებობდა თითქმის არცერთი სამრეწველო ობიექტი სრული საწარმოო ციკლით.

ამ შემთხვევაში გამონაკლისს წარმოადგენდა სოფლის მეურნეობის პროდუქტთა გადამამუშავებელი მრეწველობა. ეს სწორედ ის დარგია, რომლის მთლიანი ციკლი (ნედლეულის მოყვანა, გადამამუშავება და რეალიზაცია) თავმოყრილი იყო ჩვენს ქვეყანაში და ამ დარგის განვითარება ქვეყნის გარე ფაქტორებზე არ იყო დამოკიდებული. მევენახეობა-მელვინეობა, ჩაის მოყვანა-გადამამუშავება, საკონსერვო მრეწველობა, ხილის წვენების, მინერალური წყლების და გამაგრებელი სასმელების წარმოება, ხორცის, რძის, მეფრინველეობის, ხე-ტყის გადამამუშავების და სხვა სამრეწველო დარგების ხვედრითი წილი შიდა ეროვნულ პროდუქტში თითქმის ნახევარს წარმოადგენდა.

სწორედ ქვეყნის გარე ფაქტორებისგან დამოუკიდებელი და განვითარების პერსპექტივის მქონე დარგები გახდნენ ახალი კოლონიური ფორმების დამწერგავი საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების (სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, მსოფლიოს სავაჭრო ორგანიზაცია და სხვა) სამიზნე. მათი სტრატეგიული ხაზის გასატარებლად - საქართველო საკუთარი მრეწველობის გარეშე - ყველაფერი კეთდება: დანყებული, ადგილობრივი მწარმოებლისათვის აუტანელი საგადასახადო

ტვირთის დაკისრებით, ორგანიზებული კონტრაბანდით, ხსენებული დარგების პროდუქტების იმპორტიორ კომპანიათა შექმნა-წახალისებით, ჰუმანიტარული დახმარებით და მათ ხელთ არსებული სხვა საშუალებებით.

შედეგად მივიღეთ ის, რომ სსრკ-ს დაშლისა და დამაკომპლექტებელი კვანძების მოწოდების თვალსაზრისით საწარმოო კავშირების განწყვეტის შემდეგ, დღეისათვის საქართველოში არსებობა შეწყვიტა მრეწველობის მთელმა რიგმა დარგებმა, გაქრა სამუშაო ადგილები, უმუშევრობამ მასიური ხასიათი მიიღო, ქვეყნის ბიუჯეტს არა აქვს სტაბილური შემოსავლები, არ არსებობს გასაღების ბაზარი, არ არის სახსრები მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფისათვის და ა.შ.

ზემოთ თქმული შეიძლება და უნდა შეფასდეს კიდევ, როგორც წინასწარ განზრახული და შეფარული კოლონიური პოლიტიკის შედეგი სსრკ-ს ერთ-ერთ მოწინავე რესპუბლიკაში. სწორედ ამგვარი გეგმის გამო არ იქმნებოდა რესპუბლიკაში ენერგეტიკა, ხოლო თუ იქმნებოდა, მხოლოდ და მხოლოდ მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო მოთხოვნილებებზე ხარჯის დასაფარავად, სამრეწველო დანახარჯებისათვის კი ელექტროენერგია რუსეთიდან შემოდიოდა. იდენტური მდგომარეობა იყო შექმნილი ბუნებრივი გაზის მოწოდების მხრივაც: ორი რესპუბლიკისათვის (საქართველო და სომხეთი) გაყვანილი იქნა ერთი გაზსადენი და დღეს ჩვენ იმ ვითარების მოწმენი ვართ, როცა მოსახლეობისთვის შუქის და გაზის მოწოდება დამოკიდებულია პოლიტიკურ კონიუნქტურაზე და ამა თუ იმ ქვეყნის ხელისუფალთა ამბიციებზე.

განვითარებადი ქვეყნები სუვერენული სახელმწიფოების სტატუსით

სუვერენული სახელმწიფოს ფუნქციონირება იწყება საკანონმდებლო ხელისუფლების, სახელმწიფო და სამთავრობო ორგანოების ფორმირებით, სახელმწიფოს მეთაურის არჩევით, ხსენებული ინსტიტუტების მიერ მიღებული საკანონმდებლო აქტებით ქვეყნის მართვის აპარატის მოწყობით, საკანონმდებლო ბაზის შექმნით, საფინანსო-ეკონომიკური და საბანკო სტრუქტურების ჩამოყალიბებით, მრეწველობის განვითარების უზრუნველყოფით.

როდესაც განვითარებადი ქვეყნები კოლონიური დამოკიდებულების პირობებში იმყოფებოდნენ, ძირითად ძალას, რომელიც თავისუფლება-სუვერენიტეტის მოსაპოვებლად აწარმოებდა ბრძოლას, როგორც წესი, ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობა წარმოადგენდა.

ნებისმიერი ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ხელმძღვანელ ელიტაში ყოველთვის არსებობს აზრთა სხვაობა ქვეყნის სამომავლო პოლიტიკური ორიენტაციის თაობაზე, სახელმწიფოს მშენებლობის პრობლემათა გადაწყვეტის პრინციპებზე, ანუ არსებობენ რადიკალური შეხედულებების მქონე მოღვაწეები, არიან ზომიერი პოზიციის მომხრეებიც და ისეთებიც, ვისი მიზანიც «ძველი სამყაროს მსხვერველად ნამსხვრევებზე საკუთარი, ახალი სამყაროს აშენებაა», ამას კი რიგ შემთხვევებში მოსდევს სისხლისმღვრელი, მრავალწლიანი სამოქალაქო ომი დამანგრეველი შედეგებით, როგორც საგარეო პოლიტიკისათვის, ისე ქვეყნის ეკონომიკისათვის. აქედან გამომდინარე - არსებითად მუხრუჭდება სუვერენული სახელმწიფოს ჩამოყალიბება, ხელი ეშლება ეკონომიკის განვითარებას და ჩნდება შესაძლებლობა გარეშე დინტერესებული სახელმწიფოებისათვის, ჩაერიონ ამა თუ იმ ქვეყნის შინაურ საქმეებში, გააფართოონ თავიანთი საქონლის გასაღების ბაზარი, იმოვონ ახალი ტერიტორიები საკუთარი სამხედრო ბაზების განსათავსებლად, განახორციელონ იდეოლოგიური ექსპანსია და ა.შ.

არსებითი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტსაც, რომ საკანონმდებლო და სამთავრობო ორგანოები ყალიბდებოდა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის აქტივისტებით, რომლებიც ძალზე იშვიათად თუ ავლენდნენ სახელმწიფო მოღვაწეობისათვის, სამთავრობო ინსტანციებისა თუ სამეურნეო და საწარმოო ობიექტების ხელმძღვანელობისათვის აუცილებელ კომპეტენტურობას.

უდავო ფაქტია: განვითარებადი ქვეყნების ხელმძღვანელები და მათი გარემოცვა, ვინც ხელში აიღო ძალაუფლება თავიანთ ქვეყნებში, უძლურნი აღმოჩნდნენ შეენარჩუნებინათ ეს ძალაუფლება და ისინი სხვებმა შეცვალეს. მათ ნაცვლად მოსული სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწენი კი ხშირ შემთხვევაში, უკვე უცხო სახელმწიფოების მიერ იყვნენ «ხელდასხმულნი», იმ სახელმწიფოების მიერ, რომელთაც საკუთარი პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო გავლენის ინტერესები ჰქონდათ ამა თუ იმ რეგიონში.

კოლონიურ რეჟიმში მყოფ ქვეყნებს არ გააჩნიათ საკუთარი ვალუტა და ხაზინა, ანუ ოქროს მარაგი, რომელიც უზრუნველყოფდა საქონელბრუნვაში ეროვნული ვალუტის შემოტანას. ეკონომიკის კანონები მოითხოვენ, რომ მთავრობამ განახორციელოს ხსენებული ღონისძიება და მართლაც, თითქოს დაუნერვლი კანონის კარნახით, ყველა მთავრობა უშვებს კიდევ ოქროთი უზრუნველყოფის არმქონე ამგვარ ვალუტას საერთო სახელწოდებით - კუპონი. ეს ვალუტა

კატასტროფული სისწრაფით კარგავს მსყიდველობით უნარს და საქონელბრუნვის ბაზარზე ფუნქციონირებს მილიონიანი ნომინალებითა და უდიდესი ქალაქის მასით.

როგორც წესი, მიმოქცევაში კუპონის, როგორც სახელმწიფო ფულადი ნიშნის შემოტანის შედეგად, იწყება ფინანსური სისტემის ნგრევა, ეკონომიკის რღვევა, მოსახლეობის ძარცვა-გალატაკება და სამთავრობო კრიზისი.

ყოველივე ეს წარმოადგენს ქვეყნის რეალური სუვერენიტეტის დასასრულს და მოცემულ რეგიონში თავისი გავლენის გაძლიერებით დაინტერესებული სახელმწიფოების ექსპანსიის დასაწყისს. ამ დროიდან იწყებენ მოქმედებას განვითარებადი ქვეყნის ფინანსური დაკაბალების ბერკეტები, რაც გულისხმობს დიქტატის განხორციელებას მის საკანონმდებლო ხელისუფლებაზე, ზენოლას მთავრობის საგარეო თუ საშინაო პოლიტიკაზე და დაინტერესებულ სახელმწიფოთა ფინანსურ სტრუქტურებზე მიბმული ეკონომიკის შექმნას.

საქონელბრუნვის მსოფლიო ბაზარზე თავისუფალ მიმოქცევაში მყოფი ქალაქის ფულის ნიშნების მნიშვნელობის შესახებ

საქონელბრუნვის მსოფლიო ბაზარზე ქალაქის ისეთი ფულის ნიშნების თავისუფალი მიმოქცევა, როგორებიცაა, ვთქვათ აშშ-ს დოლარი, ევრო და სხვ. - განპირობებულია ყველა ფიზიკური და იურიდიული პირის მიერ ამ ვალუტების საგადასახადო დონის შეთანხმებული აღიარებით და მათი კურსების ერთმანეთის მიმართ მერყეობის გათვალისწინებით.

მოდით, მოცემული საკითხი განვიხილოთ აშშ-ს დოლარის მნიშვნელობის კონტექსტში, რამდენადაც ეს ვალუტა მსოფლიო ბაზარზე ყველაზე მეტადაა გავრცელებული, როგორც საგადასახადო საშუალება.

ამერიკის მთავრობის გადანყვეტილებით, დოლარი არ არის უზრუნველყოფილი ოქროს მარაგით, ანუ მთავრობა არ უზრუნველყოფს ქალაქის ფულის ნიშნის ნომინალურ ღირებულებას არც სახელმწიფო ხაზინის სიმდიდრით, არც მთავრობის განკარგულებაში მყოფი საკუთრებით და მითუმეტეს, არც კერძო კაპიტალით - რაც თავისი მოცულობით პრაქტიკულად დომინირებულ როლს ასრულებს აშშ-ს სამრეწველო პოტენციალში.

რეალურად, აშშ-ს ქალაქის ფულის ნიშანი, რომელიც ჯიბეში უდევს ფიზიკურ პირს ან იურიდიული პირის ანგარიშზე ირიცხება, წარმოადგენს პირობით საგადასახადო საშუალებას ზედ მითითებული ციფრით. თუ გავითვალისწინებთ კაცობრიობის ცივილიზაციის მრავალსაუკუნოვან ისტორიას, უნდა შევნიშნოთ, რომ დიდი იმპერიები იქმნებოდნენ და ეძლეოდნენ დავიწყებას თავისი მონეტებიანად, თვით ოქროს მონეტებიანადაც კი, რომლებზედაც დიდებული და ძლევამოსილი იმპერატორები და კეისრები იყვნენ გამოსახულნი. მათგან ნანგრევების, ისტორიული რომანების და ნუმიზმატური კოლექციების გარდა არაფერი დარჩა.

ყველა ქვეყნის მთავრობებმა და სახელმწიფო მოხელეებმა აუცილებლად არგუმენტირებულად უნდა განუმარტონ საკუთარ მოსახლეობას, რომ ქალაქის ფულის ის ნიშანი, რომელსაც უცხო სახელმწიფო მიმოქცევაში უშვებს და თან უარს ამბობს ოქროთი მის უზრუნველყოფაზე (აშშ-ს პრეზიდენტ კარტერის გადანყვეტილება), არ შეიძლება იყოს მუდმივად გარანტირებული საგადასახადო საშუალება მასზე მითითებული ნომინალით, ფულის ამ ნიშნის მდგომარეობა დამოკიდებულია მთელ რიგ ისეთ ფაქტორებზე, როგორიცაა მთავრობის საგარეო პოლიტიკა, რეგიონალური ომები, საბირჟო აფიორები და სპეკულაცია, ურთიერთმოქიშპე სახელმწიფოების ეკონომიკური დივერსიები, ინფლაცია, ბუნებრივი კატაკლიზმები და სხვა ფორს-მაჟორული გარემოებები.

აქედან გამომდინარე, იდილია, რომელიც შეექმნა მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის მოქალაქეს აშშ-ს დოლარის ურყეობასთან დაკავშირებით, შეიძლება საკმაოდ მცდარი აღმოჩნდეს, კატასტროფა კი - რეალური.

სახელმწიფო ბიუჯეტი - ესაა სახელმწიფოს ყოველწლიური ხარჯთაღრიცხვა (შემოსავლების და ხარჯების განაწილება), ის წარმოადგენს ქვეყნის კანონს და მას ღებულობს საკანონმდებლო ხელისუფლება - პარლამენტი.

საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებით მცხოვრები სახელმწიფოსათვის დამახასიათებელია იმგვარი პარამეტრების ბიუჯეტი, რომელიც უზრუნველყოფს მის სტაბილურ ეკონომიკას, ანუ საშემოსავლო ნაწილი უნდა ჭარბობდეს ხარჯვით ნაწილს, სხვაობა კი მიიმართებოდეს სახელმწიფო ხაზინაში ეროვნული ვალუტის გადახდისუნარიანობის გასამტკიცებლად.

ბიუჯეტის 90-95% ესაა საგადასახადო შემოსავლები. აქედან გამომდინარე, ქვეყნის მაღალი სამრეწველო პოტენციალის პირობებში, ანუ როდესაც ფუნქციონირებს მრავალი საწარმო,

შემოსავლის მეტი წილი მათზე მოდის, ხოლო როცა მუშაობს საწარმოთა მცირე რაოდენობა, შემოსავლის მეტი წილი მოსახლეობას აწვება მხრებზე. მწირი სამრეწველო პოტენციალის მქონე ქვეყნებში ბიუჯეტი ივსება მოსახლეობის შემოსავლების ხარჯზე, დიდი სამრეწველო პოტენციალის მქონე ქვეყნებში კი - მთლიანად ქვეყნის სამრეწველო და სამეურნეო საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლებით.

აქედან გამომდინარე, ბიუჯეტის მიხედვით შეიძლება განისაზღვროს, რომ იმ მთავრობას, რომელიც ბიუჯეტს მოსახლეობის ჯიბიდან პირდაპირ თუ არაპირდაპირ გადახდილი გადასახადებით ავსებს, ქვეყანა კრახისკენ მიჰყავს, იმ მთავრობას კი, რომელიც ავითარებს მრეწველობას და შემოსავალს იღებს მისი საქმიანობიდან - აღმავლობისა და აყვავების გზით.

მაგალითისათვის განვიხილოთ არაპირდაპირი დამატებული ღირებულების გადასახადი. მისი არსი შემდეგშია: მწარმოებელი საბოლოო პროდუქტის ფასს უმატებს 20% და აგზავნის სარეალიზაციოდ. აღნიშნულ დანამატს ის ბიუჯეტს ურიცხავს.

თავის მხრივ, რეალიზატორი ვალდებულია ფასთა სხვაობიდან კიდევ 20% დაამატოს (ესეც ბიუჯეტს გადაურიცხოს) და მიანოდოს მყიდველს.

ჩვენთან პირველი მოხმარების ყოველი საგნის (პური, კარაქი, შაქარი, საპონი, ასანთი, ნათურა და სხვა) ყიდვისას მომხმარებელი იხდის პირობითად 8-10 თეთრის (ანუ 4-5 ცენტის) დამატებით ღირებულებას. იგივე 4-5 ცენტს იხდის ამერიკელიც, იაპონელიც, გერმანელიც და ყველა სხვა ქვეყნის მყიდველიც. აქედან გამომდინარე განვითარებული ქვეყნების მომხმარებელი ერთი თვის ხელფასით (ერთი საათის შრომის ანაზღაურება იქ მინიმუმ 6 დოლარია, ანუ ჩვენი პენსიონერის თვიური პენსიის ტოლია) იყიდის 2 ტონა პურს, შაქარს, საპონს, ერთ ტონა კარაქს და სხვა.

ახლა დავთვალოთ, რამდენი ყიდვას შეძლებს ჩვენი მასწავლებელი, პენსიონერი, ექიმი, მეცნიერი, ხელოვანი და ნათელი გახდება, რომ სავალუტო ფონდის ზენოლისა და ჩვენი ხელისუფლების კაპიტულანტური პოზიციის შედეგად მიღებული საგადასახადო სისტემა საზოგადოების დეგრადირებას და პიროვნების ღირსების შელახვას ემსახურება.

ზემოთ ნათქვამის განსამარტავად აღვნიშნავთ, რომ რაც უფრო მაღალია ქვეყნის სამრეწველო პოტენციალი, რაც უფრო მეტია სამუშაო ადგილები, მოსახლეობის მით უფრო მეტი ნაწილია უზრუნველყოფილი შემოსავლით - ხელფასის სახით, აქედან გამომდინარე კი - არ იმყოფება პირდაპირი და არაპირდაპირი გადასახადების წნეხის ქვეშ.

უკვე ვთქვით, რომ ის მრეწველობა, რაც მემკვიდრეობით ერგო განვითარებად ქვეყნებს კოლონიური პერიოდიდან, ფაქტიურად არ მოიცავდა სრულ საწარმოო ციკლს და ეს ქვეყნები ვერ იქცნენ ვერც გადასახადის ძირითად გადამხდელებად და ვერც საკუთარი მოსახლეობისათვის სამუშაო ადგილების შემთავაზებლებად.

როგორ იქცევა მთავრობა შექმნილ მდგომარეობაში? მან ან თავი უნდა მოუყაროს მთელ მატერიალურ და ფინანსურ რესურსებს სამრეწველო პოტენციალის შესაქმნელად, რაც დიდ ძალისხმევასთან, კორუფციის წინააღმდეგ დაუნდობელ ბრძოლასთან და სხვა იდენტურ ღონისძიებებთან არის დაკავშირებული, ანდა კრედიტისათვის მიმართოს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებს. ეს გზა ნაწილობრივ მართებულია, ოღონდ მხოლოდ ნაწილობრივ, რადგან ჩნდება პრობლემა: როგორ განკარგავს მთავრობა აღებულ კრედიტებს. თუკი სამრეწველო პოტენციალის შექმნისკენ მიმართავს, მაშინ ამ ნაბიჯს დადებითი მნიშვნელობა აქვს, (საუბედუროდ ჩვენთან აღებული კრედიტებიდან არაფერია გათვალისწინებული მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის). მაგრამ თუ მთავრობა ამ კრედიტს მოახმარს ბიუჯეტის იმ მუხლებს, რომლებიც დაკავშირებულია როგორც ხარჯებთან, ისე ქვეყნის მმართველობის აპარატის ხელფასის გადახდასთან და სხვა იდენტურ ქმედებებთან, მაშინ მოცემული კრედიტი უკვე ვეღარ მუშაობს ქვეყნის განვითარების პერსპექტივაზე, თავად ქვეყანა კი ფინანსურ კაბალაში ამოყოფს თავს. ფინანსური კაბალა კი, ფაქტიურად, წარმოადგენს სუვერენიტეტის დაკარგვას ყველა აქედან გამომდინარე შედეგით.

გლობალიზაცია ანუ ნეოკოლონიალიზმი

მეორე მსოფლიო ომის შედეგებიდან გამომდინარე, საერთაშორისო თანამეგობრობის წინაშე დადგა საკითხი სახელმწიფოთა საერთაშორისო ორგანიზაციის შექმნის თაობაზე. ასეთ ორგანიზაციად იქცა 1944 წელს დაფუძნებული გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია (სსფ), როგორც გაეროს სპეციალური დანესებულება.

სსფ-ის კაპიტალი იქმნება წევრი ქვეყნების შენატანებით და 1988 წლისთვის შეადგენდა 90 მილიარდს.

ფონდში წამყვანი პოზიცია უკავია აშშ-ს, რაც მას საშუალებას აძლევს თავისი მიზნებისათვის გამოიყენოს სსფ. ფონდის ადგილსამყოფელია ვაშინგტონი (აშშ).

რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკიც (რგსბ) გაეროს სპეციალური დაწესებულებაა. ისიც 1944 წელს შეიქმნა, თუმცა ოპერაციები 1946 წლიდან დაიწყო. 1944 წლისათვის მისი წევრი იყო 148 ქვეყანა. ბანკის კაპიტალი შეიქმნა წევრი ქვეყნების შენატანების საფუძველზე და შეადგენს 60 მილიარდ დოლარს. მმართველობა განთავსებულია ვაშინგტონში (აშშ).

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ საქართველოში გაჩნდა იმედი, რომ მსოფლიო თანამეგობრობაში ჩართვის, მსოფლიო პოლიტიკურ-ეკონომიკურ პროცესებში ინტეგრირების შედეგად, ქვეყანა თანდათანობით დაადგებოდა აღმავლობისა და წინსვლის გზას. ამგვარი იმედის საფუძველს წამდგომად იძლეოდა როგორც ქვეყნის გეოპოლიტიკური მდებარეობა, ისე მისი ბუნებრივი სიმდიდრე და პოტენციალი. მაგრამ, გავიდა თორმეტი წელი და საუბედუროდ, რეალობა სრულიად საპირისპირო აღმოჩნდა.

სახელმწიფო ბიუჯეტის მზარდმა დეფიციტმა გამოიწვია სოციალური სფეროს მკვეთრი გაუარესება და ფაქტიურად სრული განადგურება. მოსახლეობის უმრავლესობის ცხოვრების დონე კატასტროფულად დაეცა. ეკონომიკის სტრუქტურა მოიშალა და რაც მთავარია, ქვეყანა წელ-წელა კარგავს როგორც საგარეო, ისე საშინაო პოლიტიკის დამოუკიდებლად განსაზღვრისა და გატარების უნარს.

შეუძლებელია ბოლომდე ამოვსნათ მსგავსი ქმედებების მიზეზები და წარმატებით გადავჭრათ ქვეყნის შიდა პრობლემები, თუ არ გავითვალისწინებთ იმ ახალ პროცესებს, რაც მსოფლიოში ხდება და იმათ შემფოთებასაც იწვევს, ვისაც მსოფლიოს მომავალი აწუხებს. ლაპარაკია ეგრეთ წოდებულ გლობალიზაციაზე, რამაც უკვე ჩაითრია ბევრი ის ქვეყანა, რომელმაც მსოფლიო თანამეგობრობის სრულფასოვან წევრად გახდომის სურვილი გამოთქვა.

გლობალიზაციის პრობლემა დღეისათვის სამეცნიერო და პოლიტიკური დისკუსიების ცენტრალურ პრობლემად იქცა. ამ პროცესის უარყოფით ნიშან-თვისებებზე ბევრი ცნობილი პოლიტიკური მოღვაწე ამახვილებს ყურადღებას. გლობალიზაცია მათ განვითარებადი ქვეყნების ცხოვრების დონის დაქვეითების რეალურ ფაქტორად და ცალკეული სახელმწიფოების ეროვნული ინტერესების აშკარა საფრთხედ მიაჩნიათ.

საინტერესოა, რომ მსოფლიო ბანკის ყოფილი თავმჯდომარე ჯოზეფ სტიგლიცსი, დღეს აშკარად დებს ბრალს საერთაშორისო სავალუტო ფონდს და სხვა საფინანსო ორგანიზაციებს არადემოკრატიულ საქმიანობასა და მესამე სამყაროში სიღარიბის პრობლემის გამწვავებაში. ის და ბევრი სხვა ცნობილი ეკონომისტი, სოციოლოგი თუ პოლიტიკოსი, როგორებიც არიან თუნდაც დანი დოდრიკი ჰარვარდის უნივერსიტეტიდან, ანდა ლონდონის ეკონომიკური სკოლის წარმომადგენელი რობერტ ვეიდი არამარტო აკრიტიკებენ საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების საქმიანობას, არამედ აფრთხილებენ განვითარებად ქვეყნებს იმ საფრთხის შესახებ, რაც მათ გლობალიზაციის თანამედროვე ფორმებმა და მეთოდებმა შეიძლება შეუქმნას. სტიგლიცსი ამტკიცებს, რომ თავისუფალ ვაჭრობას მხოლოდ მდიდარი ქვეყნებისთვის მოაქვს სარგებელი, რომ პრივატიზაციას ბევრ ქვეყანაში კატასტროფული შედეგები მოჰყვა. მისი აზრით, გლობალური კაპიტალიზმის წესები რადიკალურად თუ არ შეიცვალა, მსოფლიოს მდიდარ და ღარიბ სახელმწიფოთა უთანასწორობა მკვეთრად გაამწვავებს არასტაბილურობას დედამიწის მრავალ წერტილში.

დავუბრუნდეთ ისევ გლობალიზაციის საკითხს. სამეურნეო ცხოვრების ინტერნაციონალიზაციის პროცესი უკვე XIX საუკუნის ბოლოდან აქტიურად მიმდინარეობს. XX საუკუნეში მან ხარისხობრივად სხვა ელფერი შეიძინა, რაც გვაძლევს უფლებას ვილაპარაკოთ მსოფლიო მეურნეობის განვითარების იმ ახალ ეტაპზე, რომელიც «გლობალიზაციის» ცნებასთან არის გაიგივებული. ამ ახალი მდგომარეობის არსი ისაა, რომ თანდათან სულ უფრო ცხადი ხდება სამეურნეო ცხოვრების ინტერნაციონალიზაციის უარყოფითი გავლენა ცალკეული ქვეყნების სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ განვითარებაზე. რაში გამოიხატება ეს უარყოფითი გავლენა :

1) ნაციონალური საზღვრებიდან გასვლის და ერთი ქვეყნიდან მეორეში დაუბრკოლებლად გადაადგილების მოსურნე კაპიტალი აძლიერებს ზეწოლას ეროვნულ მთავრობებზე იმ მიზნით, რომ აიძულოს იმგვარი საერთაშორისო ხელშეკრულებების დადება, რომლებიც მოხსნიან კაპიტალის ასეთი გადაადგილებისათვის ყველაზე უფრო არსებით შეზღუდვებს და წინააღმდეგობებს. ეროვნული ხელისუფლების კონტროლიდან გამოსული და მათი მხრიდან წინააღმდეგობისგან გათავისუფლებული საერთაშორისო კაპიტალი, ერთგვარ „მსოფლიო მთავრობას“ აყალიბებს საერთაშორისო ეკონომიკური და ფინანსური ორგანიზაციების სახით. ტრანსნაციონალური კორპორაციებისა და საერთაშორისო ფინანსური კაპიტალის ძალაზე დაყრდნობით, ეს საერთაშორისო

ორგანიზაციები უკვე თამამად კარნახობენ ეროვნულ სახელმწიფოებს საკუთარ პირობებს. მის შედეგად, ეროვნული ხელისუფლების რეალური ძალაუფლება მნიშვნელოვნად სუსტდება, ხოლო საერთაშორისო საფინანსო და ეკონომიკური ინსტიტუტების გავლენა კი პირიქით, უფრო და უფრო ძლიერდება.

2) გლობალიზაციას თან სდევს ფინანსური ბაზრების (სავალუტო, საკრედიტო, საფონდო) მკვეთრი ზრდა. ეს ბაზრები თანდათან სულ უფრო მეტ დამოუკიდებელ მნიშვნელობას იძენენ და წყდებიან წარმოებისა და ვაჭრობის სფეროს. ეს ინვესტ ფინანსური სპეკულაციების რაოდენობის მკვეთრ მატებას. ფინანსურ კაპიტალს გაუჩნდა ძალიან ბევრი ახალი შესაძლებლობა, თავადვე გაზარდოს საკუთარი მოცულობა წარმოების სფეროს გვერდის ავლით. ამ მიზანს ემსახურება ოფშორული ზონების, ეგრეთ წოდებული „საგადასახადო ოაზისების“ არსებობა, სადაც კაპიტალი საიმედოდაა დაცული და სადაც მას შეუძლია მრავალგზის იქნას დატრიალებული. ეკონომიკური გლობალიზაცია სულ უფრო და უფრო აშკარად ფინანსური გლობალიზაციის ფორმას იძენს და რეალურად არყევს ეროვნული ფულად-საფინანსო სისტემების საფუძვლებს, რისი თვალნათელი მაგალითებიც იყო ფინანსური კრიზისები ჯერ სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიაში, შემდეგ კი სამხრეთ ამერიკაში.

3) გლობალიზაციის პროცესები არ იფარგლება მხოლოდ ამით. ეს პროცესები ზემოქმედებენ კულტურაზე, მორალზე, ცხოვრებისეულ ფასეულობებზე. მაგრამ, ყველაზე მთავარია, რომ ისინი უარყოფით გავლენას ახდენენ სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტების ფუნქციონირებაზე, არყევენ და ანგრევენ კიდევ მათ.

1998 წლის ივნისში საფრანგეთში შეიქმნა ანტიგლობალისტური საერთაშორისო ორგანიზაცია «ატაჟფრანსი». თავდაპირველად ეს ორგანიზაცია მიზნად ისახავდა დემოკრატიული ძალების გაერთიანებას ე.წ. ტობინის „გადასახადის“ შემოღებისათვის.

ჯეიმს ტობინმა - ამერიკელმა ეკონომისტმა, ეკონომიკის დარგში ნობელის პრემიის ლაურეატმა, წამოაყენა წინადადება სავალუტო ბაზარზე ყველა სპეკულაციური ოპერაციის დაბეგვრის თაობაზე. მისი გამოთვლებით, 0,1 პროცენტის ოდენობის გადასახადს შეეძლო წელიწადში 166 მილიარდი შემოსავალი მოეტანა. ტობინის აზრით, ეს თანხა უნდა გადასცემოდა დღეს არსებული მსხვილი საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების (სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი, და სხვ.) ალტერნატიულ საერთაშორისო ორგანიზაციებს, განვითარებად ქვეყნებში ეკონომიკის წამოწევის მიზნით.

1999 წლის ივნისში, პარიზში გაიმართა დიდი საერთაშორისო შეხვედრა დევიზით - «საბაზრო დიქტატურა?»

პარიზის კონფერენციამ წამოაყენა წინადადება ფინანსურ ოპერაციებზე გადასახადის დაწესებისა და ოფშორული ზონების გაუქმების თაობაზე. კონფერენციის რეზოლუციაში ასევე ხაზგასმული იყო იმ საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების ნეგატიური როლი, რომელთა საქმიანობამაც ეკონომიკური სიტუაციის გაუარესება გამოიწვია აზიაში, სამხრეთ ამერიკაში, პოსტსაბჭოთა სივრცეში.

კონფერენციაზე ხაზი გაესვა, რომ «გლობალურობა» სინამდვილეში სხვა არაფერია, ყოველგვარი შეზღუდვისგან თავისუფალი ბაზრის დიქტატურის გარდა. ყველაზე უფრო მდიდრების და ძალაუფლების მქონეთა მიერ პრივატიზებული და გაკონტროლებული მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები ხელს უწყობენ გლობალურობაზე მცდარი აზრის გაბატონებას. სინამდვილეში კი ნეოლიბერალური პოლიტიკა ნიშნავს დასაქმების სისტემის, საზოგადოებრივი კეთილდღეობის, განათლების, ჯანდაცვის, რესურსების, მართვის სისტემების მორყევას და დეგრადაციას. კონფერენციაზე აღინიშნა, რომ თანამედროვე გლობალიზაცია დამანგრეველი საფრთხეა სიცოცხლის ძირეული უფლებებისათვისაც და თავად სიცოცხლისთვისაც დედამიწაზე. მას მოაქვს კრიზისები და ნგრევა და მსოფლიოს კატასტროფისაკენ უბიძგებს. სწორედ ამიტომაცაა აუცილებელი მისი შეჩერება.

ყოველივე აქედან გამომდინარე, ეკონომიკურად და პოლიტიკურად ჯერ კიდევ ძალიან სუსტი ჩვენი სახელმწიფოს ჩათრევა გლობალიზაციის მორევში, შეიძლება ის უფსკრული აღმოჩნდეს, საიდანაც ვეღარასოდეს დავიხსნით თავს.

სსფ-ის საწესდებო მიზნები, ამოცანები და რეალური საქმიანობა განვითარებადი ქვეყნებისათვის დახმარების განევის სფეროში

უკვე ითქვა, რომ გაეროსთან შეიქმნა სპეციალური დაწესებულებები - საერთაშორისო სავალუტო ფონდი და რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი.

ფონდისა და ბანკის წესდებები განმარტავენ, რომ მათ შემადგენლობაში შესვლა შეუძლია გაეროს წევრ ნებისმიერ ქვეყანას, დე-იურე სუვერენულ ნებისმიერ სახელმწიფოს. ფონდის კაპიტალი იქმნება მისი ყოველი წევრის შენატანებით ოდენობის შეუზღუდავად, ანუ ვისაც რამდენი შეუძლია.

წესდება ასევე განმარტავს, რომ კრედიტი ეძლევა არა ზოგადად სახელმწიფოს როგორც ასეთს, არამედ მხოლოდ გარკვეულ, კონკრეტულ პროგრამებს.

რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის რეკომენდაციით, უშუალოდ განსაზღვრავს კრედიტის გაცემის პირობებს, აკონკრეტებს მისი დაფარვის ვადებს, საბანკო კრედიტის (მომსახურების) ოდენობას და, რაც მთავარია, რასაც აუცილებლად უნდა მიექცეს საგანგებო ყურადღება - ადგენს კრედიტის ნაწილების ოდენობას, ანუ ტრანშს პროგრამის შესრულების ეტაპების მიხედვით და იტოვებს უფლებას აღარ გასცეს შემდგომი ნაწილი-ტრანში, თუკი ჩათვლის, რომ პროგრამის წინა ნაწილი არ შესრულდა. ანუ მას შეუძლია მთლიანობაში დაამუხრუჭოს პროგრამის შესრულება და დააყენოს მთავრობა ბიუჯეტის შეუსრულებლობის ფინანსური კატასტროფის წინაშე.

დანიშნულებისა და რეალიზებული შედეგის მიხედვით პროგრამები ორ ძირითად კატეგორიად იყოფა.

პირველ კატეგორიას განეკუთვნება ის პროგრამები, რომელთა განხორციელებითაც მიიღება რეალური ფინანსური შემოსავლებით გამოხატული ეკონომიკური ეფექტი.

მეორე კატეგორიას ის პროგრამები მიეკუთვნება, რომელთა რეალიზებასაც ეკონომიკური ეფექტი არ მოსდევს. პირველ კატეგორიაში შემავალი პროგრამები მიმართულია იმ ობიექტების დაფინანსებისაკენ, რომელთა საქმიანობაც ქმნის მატერიალურ ფასეულობებს, ანუ საქონელს, რომელიც მონაწილეობს საქონელბრუნვაში და შესაბამისად, მოაქვთ ეკონომიკური მოგება თავად ობიექტებისათვის.

ამგვარი ობიექტების საქმიანობას არსებითი მნიშვნელობა აქვს საერთო სახელმწიფოებრივი მასშტაბით, რადგან იქმნება სამუშაო ადგილები შრომისუნარიანი მოსახლეობისათვის და ადამიანები უზრუნველყოფილი ხდებიან ხელფასით.

მეორე კატეგორიის პროგრამები, რომლებიც არ იძლევიან ეკონომიკურ ეფექტს, მიზნად ისახავენ შექმნან ნორმატიული აქტები, რის საფუძველზეც უზრუნველყოფილი გახდება სახელმწიფოს, როგორც სუვერენული სუბიექტის ფუნქციონირება, როგორც საერთაშორისო ურთიერთობების სისტემაში, ასევე თავად შიდა სახელმწიფო სტრუქტურების საქმიანობა. იგულისხმება ისეთი სტრუქტურები, როგორიცაა სამთავრობო და მისდამი დაქვემდებარებული ორგანოები, პარლამენტი და მისი ხელისუფლების საკანონმდებლო ორგანოები, თავდაცვის, უშიშროების, სამართალდამცველი უწყებები, პროკურატურა და მისი ქვედანაყოფები. ამავე პროგრამების ფორმატში მოიაზრება რიგი სხვა სამსახურების უზრუნველყოფა და მოსახლეობის სოციალური დაცვის ორგანიზება. მოცემული კატეგორიის პროგრამებით ხორციელდება ზემოთხსენებული სახელმწიფო სტრუქტურების მატერიალურ-ტექნიკური უზრუნველყოფაც.

საკრედიტო საშუალებებით განხორციელებული პროგრამების დანიშნულების ანალიზის საფუძველზე შეიძლება გავაკეთოთ შემდეგი დასკვნა:

სახელმწიფოს საკრედიტო პოლიტიკა ეფექტური იქნება იმ შემთხვევაში, თუკი საკრედიტო სესხები გარკვეული მოცულობით მიიმართება ისეთი ობიექტების შექმნისა და სტაბილური ფუნქციონირებისაკენ, რომლებიც თავიანთი საქმიანობით უზრუნველყოფენ ეკონომიკური ეფექტიანობის გარკვეულ დონეს.

როცა ზემოთქმულის საფუძველზე ვაანალიზებთ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საქმიანობას და მრავალი განვითარებადი ქვეყნის მდგომარეობას საერთაშორისო არენაზე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ დაფინანსებული პროგრამების თემატიკის კონტროლის გზით სსფ-ს აქვს კონკრეტული შესაძლებლობა მიზანმიმართულად განახორციელოს გავლენა განვითარებადი ქვეყნის ეკონომიკაზე ამ ქვეყნის თუ მთლიანად რეგიონის მიმართ საკუთარი გლობალური პოლიტიკური და სამხედრო გეგმებიდან გამომდინარე.

საიდუმლო არაა, რომ სსფ-ისათვის, ფაქტიურად კი აშშ-სათვის, ყოველი განვითარებადი ქვეყნის ტერიტორია შეიძლება გახსნილიყო როგორც პლაცდარმი მოცემული კონკრეტული და მისი ახლომდებარე ზონის შემდგომი ექსპანსიისათვის. აქ იგულისხმება როგორც სამხედრო ბაზების განთავსება, ისე ნავთობისა და გაზსადენების კონტროლი და ექსპლოატაცია, საკუთარი მრეწველობის მიერ შექმნილი პროდუქციის გასაღების ბაზრის გაფართოება, გაღატაკებული მოსახლეობის იაფ სამუშაო ძალად გამოყენება, ნედლეულის ბაზის ხელში ჩაგდება, განვითარებადი

ქვეყნის ბუნებრივი და წიაღისეული რესურსების ათვისება და ექსპლოატაცია საკუთარი ფირმების ძალებით, რომლებიც საკმაოდ მაღალ მოგებას ნახულობენ, საჰაერო და საზღვაო სივრცის თავისუფალი გამოყენება და ასე შემდეგ.

თავისი მიზნის მისაღწევად, აშშ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საკრედიტო პოლიტიკის მეშვეობით, განვითარებადი ქვეყნის მთავრობას საკუთარი საგარეო პოლიტიკის თანაგამტარებლად აქცევს.

ქვეყნის სტაბილური ეკონომიკის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია, რომ წარმოებული ეროვნული პროდუქტის მოცულობა საერთო საბაზრო ფასით, შეესაბამებოდეს მოსახლეობის შემოსავლების საერთო რაოდენობას, ანუ მოსახლეობის ხელთ არსებული ფულადი საშუალებების ჯამს.

პირველი: ამ ორი მაჩვენებლის თანაფარდობის პირობებში, საქონლისა და მოსახლეობის მომსახურების სახით წარმოებულ ეროვნულ პროდუქტს ჰყავს რეალური მყიდველი და მომხმარებელი, ანუ ეროვნული პროდუქტი და ეროვნული ვალუტა უზრუნველყოფენ შიდა ბაზრის სტაბილურობას და სტიმულს აძლევენ სანარმოსა და ბაზრის საქმიანობას.

მეორე: ბალანსის დარღვევას ამ ორ მაჩვენებელს შორის, ქვეყნის ეკონომიკა იმ მდგომარეობამდე მიჰყავს, როცა:

საქონლის რაოდენობა საბაზრო ფასებით აღემატება მოსახლეობის ხელში მყოფ ფულად მასას - მაშინ საქონლის ნაწილი არარეალიზებული რჩება და ადგილობრივი მწარმოებელი ზარალდება.

საქონლის რაოდენობა ნაკლებია ფულად მასაზე - ამ დროს პირობითად დაზარალებული უკვე მოსახლეობაა, რადგან ფული უფასურდება, ის რეალურ გამოყენებას ვერ პოულობს.

თუკი მოყვანილ არგუმენტებს დავუმატებთ სსფ-ს საკრედიტო სისტემის არსსაც, დავინახავთ იმ პოლიტიკის სრულ სურათს, რასაც განვითარებული ქვეყნები ახორციელებენ განვითარებად ქვეყნებთან მიმართებაში: გადააქციონ ისინი ახალი ფორმაციის კოლონიებად, როცა შენარჩუნებულია »კოლონიური სისტემის« ძირითადი პრინციპები - სრული დიქტატი საგარეო და საშინაო პოლიტიკის წარმოებასთან დაკავშირებით, ქვეყნის ეკონომიკისა და საფინანსო-ფულადი სისტემის კონტროლი, სახელმწიფო ბიუჯეტის პარამეტრების დადგენა, ადგილობრივი მრეწველობის მოშლა, გასაღების საკუთარი ბაზრის გაფართოება, ქვეყნის ტერიტორიის საკუთარი სამხედრო ინტერესებისათვის (ბაზების შექმნისათვის) გამოყენება და ა.შ.

კრედიტების, გასაღების ბაზრის, კომერციული საქმიანობის, ეროვნული თუ თავისუფლად კონვერტირებადი ვალუტის და ქვეყნის მოსახლეობის ინტერესების საკითხი განვიხილოთ განვითარებადი ქვეყნის ეკონომიკის ფონზე ერთ კონტექსტში, შემდეგი სქემით:

1. განვითარებადი ქვეყნის მთავრობა, რომელმაც მიიღო კრედიტი, ხდება ქვეყანა — კრედიტორის მოვალე.

2. განვითარებადი ქვეყნის მთავრობა, ეროვნული ბანკის მეშვეობით, მიღებულ ვალუტას მიმოქცევაში უშვებს ქვეყნის შიდა ბაზარზე და ეს ვალუტა მოძრაობას იწყებს კომერსანტების ხელში.

3. კომერსანტები ამ ვალუტით საერთაშორისო ბაზარზე (პირობითად ქვეყანა-კრედიტორის ბაზარზე) ყიდულობენ საქონელ-პროდუქციას და შემოაქვთ მოვალე-ქვეყნის ბაზარზე, სადაც ამ საქონლის რეალიზება ხდება უკვე ეროვნულ ვალუტაში.

მოვალე-ქვეყანა (განვითარებადი ქვეყანა) იღებს ეროვნულ ვალს კონვერტირებად ვალუტაში ქვეყანა-კრედიტორისაგან, რაც ყოველწლიურად იზრდება კრედიტის მომსახურების ერთი პროცენტით, ვალით შემოაქვს თავის გასაღების ბაზარზე იმპორტირებული პროდუქცია საკუთარი მრეწველობის მიერ წარმოებული პროდუქციის საზიანოდ და შესაბამისად, მისი მრეწველობა ხდება წამგებიანი და არაეფექტური - უქმდება სამუშაო ადგილები, იზრდება უმუშევრობა, მოსახლეობა ღატაკდება, კვალიფიცირებული სამუშაო ძალა ტოვებს ქვეყანას, კლებულობს შემოსავლები ბიუჯეტის სამშემოსავლო მუხლებში და აქედან გამომდინარე, მცირდება ხარჯები იმ მუხლებზე, რომლებიც მიმართულია მოსახლეობის სოციალურ საჭიროებებზე, მედიცინაზე, კულტურაზე, თავდაცვაზე, სახელმწიფო უსაფრთხოებაზე და სუვერენული სახელმწიფოს აღმშენებლობისათვის აუცილებელ სხვა ღონისძიებებზე. რაც მთავარია, მოვალე-ქვეყანაში (განვითარებად ქვეყანაში) არა მარტო არ ვითარდება სამრეწველო პოტენციალი, არამედ ხდება მისი შემცირება, ანუ აშკარაა ეკონომიკის რეგრესი.

ჩვენს მიერ განხილული სსფ-ის და განვითარებადი ქვეყნების საკრედიტო პოლიტიკა ასეთი შეფასების საფუძველს იძლევა: სსფ უარყოფითად მოქმედებს განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკაზე, რამდენადაც, მიზნად ისახავს ფონდის მიერ გაცემულ კრედიტებზე დამოკიდებული

გახადოს ეს ქვეყნები.

პრაქტიკულად მეორე თაობად მოგვევლინენ გარკვეული სახელმწიფოების მიერ ხელდასხმული პირები, ვისაც წინასწარ დაუსახეს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ხაზი, ვინც, შესაბამისად, პირდაპირ თუ არაპირდაპირ აღასრულებენ იმ სახელმწიფოს ხელისუფლების ნებას, რომელმაც ისინი ქვეყნის სათავეში მოიყვანა, უზრუნველყო მათი ხელისუფლებაში დარჩენა და განსაზღვრა მათი როლი, როგორც სხვათა ნების მორჩილი აღმსრულებლებისა და სხვათათვის სასურველი საგარეო თუ საშინაო პოლიტიკის გამტარებლებისა.

ამ ამბიციური პოლიტიკოსების განზრახვები დამლუპველი იქნება ქვეყნის დამოუკიდებლობისათვის, რადგან რაც უფრო მძლავრ სახელმწიფოს მიერ ხელდასხმული ლიდერი მოგვევლინება, მით უფრო ნაკლები იქნება მისი თავისუფლების ხარისხი საკუთარი ქვეყნის ინტერესების დაცვისას.

აუცილებლად მიგვაჩნია დავასახელოთ რამდენიმე არხი, რომლებითაც კონკრეტული ხაზებით შემოსული ფულადი სახსრების ნაწილი არ მიიმართება დანიშნულებისამებრ და ხაზინის ქურდების ხელში ხვდება.

აღნიშნული საკითხის შესწავლისას გამოვლინდა, რომ კორუფციონერთა შემოსავლის ძირითად წყაროს წარმოადგენს ის თანხები, რომლებიც ჩვენს მიერ მეორე კატეგორიისათვის მიკუთვნებული პროგრამების რეალიზაციისათვის შემოდის ქვეყანაში. ანუ, იმ პროგრამების, რომლებიც არ იძლევიან ეკონომიკურ ეფექტს (არ ქმნიან ნატურალურ პროდუქტს, მათ შორის საქონლის მწარმოებელ საწარმოებს).

ამ პროგრამების შესრულებაზე მიმართული კრედიტებიდან ძირითადად ფინანსდება სახელმწიფო, სამთავრობო და სხვა უწყებრივი შენობების, ნაგებობების, ოფისების და სხვა მსგავსი ობიექტების სამშენებლო და სარემონტო სამუშაოები.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია სამუშაო ადგილების მასიური კომპიუტერიზაციის ტენდენცია, რამაც გამოიწვია ხსენებული ტექნიკის დიდი მოცულობით შესყიდვა და ზემოთ მოყვანილი სქემის გათვალისწინებით, ამანაც მნიშვნელოვანი თანხები მოუტანა ფინანსების განმკარგულებებს.

გვინდა მივანიშნოთ საკრედიტო ხაზით შემოსული სახსრების დაკარგვის კიდევ ერთ არხზე: ესაა ის თანხები, რაც იხარჯება საკანონმდებლო და ნორმატიული აქტების შექმნასა და ექსპერტიზაზე, სახელმწიფო, სამთავრობო, საუნწყებო სამსახურებისა და სახელმწიფო მმართველობის სხვა ორგანოების, საკანონმდებლო დაწესებულებების ეგრეთ წოდებულ რეორგანიზაციის გატარებაზე და სსფ-ის ექსპერტების შრომის ანაზღაურებაზე.

ეს ნაშრომი კრიმინალურ გამოძიებას არ წარმოადგენს და, აქედან გამომდინარე, საკრედიტო ფულადი სახსრების დაკარგვის არხების ჩამოთვლას აღარ გავაგრძელებთ. რეალობა განვითარებადი ქვეყნის ეკონომიკისათვის კატასტროფულია, მაგრამ დასკვნის გაკეთება აუცილებელია.

ჩვენი ერის განვითარება და მომავალი მდგომარეობა მსოფლიო არენაზე, ჩვენი შვილების ხვალისდელი დღე ბევრად უფრო მნიშვნელოვანი და ფასეულია, ვიდრე დღევანდელი მატერიალური უზრუნველყოფა.

ერმა მთლიანად და ცალ-ცალკე, ყოველმა მისმა წევრმა, თავისი საქმიანობით დღეს უნდა უზრუნველყოს საკუთარი მომავალი.

ბევრი ქვეყნის ისტორიული წარსულის განხილვისას, მათ შორის ინდოეთის, ეგვიპტის, ინდოჩინეთის, ჩრდილო და სამხრეთ ამერიკის ქვეყნების, ვხედავთ რომ შორეულ წარსულში აქ არსებობდა მაღალგანვითარებული ცივილიზაციები, უმაღლესი კულტურით, იმ დროისათვის მოწინავე მეცნიერებითა და ტექნიკით, მათ უხვად მოეპოვებოდათ ისეთი მატერიალური ფასეულობები, როგორიცაა ოქრო, ძვირფასი ქვები და სხვ. მაგრამ საკმარისი აღმოჩნდა იარაღის ძალით მათი დაპყრობა და კოლონიებად გადაქცევა. რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში მოხდა ამ ქვეყნების ეკონომიკური განვითარების კატასტროფული დამუხრუჭება, მოსახლეობის გაღატაკება, მთლიანობაში ერის ინტელექტუალური შესაძლებლობების დაქვეითება და შემდგომში მსოფლიო თანამეგობრობაში სრული ინტეგრირებით, მეცნიერულ-ტექნიკურ ობიექტებთან ურთიერთობით და კაცობრიობის გონებით შექმნილ მეცნიერულ მიღწევებთან ზიარებით მათ მაინც ვეღარ შეძლეს ბოლომდე მიეღწიათ იმ დონისათვის, რა დონეზეც სახელმწიფო-მეტროპოლიებში მცხოვრები ერები იმყოფებიან, მიუხედავად იმისა, რომ ამ უკანასკნელთა განვითარება ისტორიულად შეუდარებლად მოკლე პერიოდს მოიცავს.

განვიხილოთ მაგალითი, როდესაც სსფ-ის რეკომენდაციებით ამა თუ იმ ქვეყნის საკანონმდებლო ხელისუფალნი ახდენენ კანონების კორექტირებას დემოკრატიის პრინციპების თეზისის მოშველიებით, თუმცა კი ამ ქვეყნის ეროვნული მრავალსაუკუნოვანი ტრადიციების გაუთვალისწინებლად, კერძოდ,

გავიხსენოთ კანონი რელიგიის შესახებ საქართველოში - ქვეყანაში, სადაც მკვიდრი მოსახლეობა უკვე 1700 წელია აღიარებს ქრისტიანობას, იმ რელიგიას, რომელიც ათეისტური კომუნისტური რეჟიმის დამკვიდრებამდე, საკანონმდებლო დონეზე ითვლებოდა სახელმწიფო რელიგიად. ამასთანავე, აუცილებლად მიგვაჩნია ხაზი გავუსვავთ, რომ, როგორც სახელმწიფო ხელისუფლება, ისე ერი მთლიანობაში, აბსოლუტურად ტოლერანტულია საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრები სხვა რელიგიური აღმსარებლობის პიროვნებათა მიმართ. დღეს კი ამ სფეროში აშკარად დისონანსის შეტანის მიზნით, დაისვა რელიგიის კანონის მიღების საკითხი და სიტყვიერ განხილვებს კვალდაკვალ მოჰყვა დაპირისპირების აქტებიც.

ეს ძალით თავსმოხვეული კანონის შემოღება არანაირად არ ჯდება ჩვენ ქვეყანაში საუკუნეთა მანძილზე დამკვიდრებული ტრადიციისა და ურთიერთობების ჩარჩოებში და მას პრობლემის ხელოვნურად შექმნის აშკარა ელფერი დაჰკრავს.

თუ ყოველივე ზემოთქმულს შევაჯამებთ, შეგვიძლია გამოვკვეთოთ რამდენიმე ძირითადი ხერხი და ბერკეტი, რისი გამოყენებითაც საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები ცდილობენ ამა თუ იმ განვითარებადი ქვეყნის საკუთარი ზეგავლენის ქვეშ მოქცევას:

1) ცხადია, მდიდარი ისტორიული წარსულისა და ტრადიციის მქონე ერი უფრო ძნელად ემორჩილება უცხო ზეგავლენას. ამდენად, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა სწორედ იმ საფუძვლების მორყევა და შესუსტება, რასაც ემყარება ეროვნული სიამაყე და ღირსების გრძნობა. თუ ჩვენი ბიუჯეტის მიხედვით ვიმსჯელებთ, რომელიც უკვე ტრადიციულად სწორედ გარედან მიღებული რეკომენდაციების თუ დირექტივების მიხედვით იგეგმება, ნათლად დავინახავთ, რა დოზით და რა ოდენობით ვფიქრობთ დღეს საკუთარ კულტურაზე, ისტორიაზე, ტრადიციაზე, ანუ ყოველივე იმაზე, რაც ნებისმიერი თავმოყვარე ერის თვითმყოფადობის, სიამაყისა და ღირსების საფუძველს წარმოადგენს. ამ სფეროებზე გათვალისწინებული თანხები სახსენებლადაც კი სასაცილოა.

2) საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციების მიერ გამოყოფილი კრედიტებისა და ტრანშების უკონტროლობა მათი ჩინოვნიკების მხრიდან სერიოზულ მიზანს ემსახურება: ჯერ ერთი, თავად სსფ-ს ემისრები თვითონაც კარგად ითბობენ ხელს განვითარებად ქვეყნებთან ურთიერთობისას, და, რაც მთავარია, ასე ხდება ხელისუფლების მათთან მომუშავე შტოს სრული გახრწნა და არა საკუთარი ქვეყნის, არამედ ამ ინსტიტუტების ინტერესების გამტარებელი ხდება.

3) აუტანელი, გაუსაძლისი ეკონომიკური კლიმატის შექმნა სრულიად ალოგიკური და უპრეცედენტო საგადასახადო კანონმდებლობის მეშვეობით. ამგვარი კანონმდებლობა, რომლის ლობისტებადაც ქვეყანაში სწორედ უცხოური კრედიტებითა და ტრანშებით გარყვნილი ადგილობრივი მოხელეები გვევლინებიან, პერსპექტივაში გულისხმობს ქვეყნის ადგილობრივი სოფლის მეურნეობისა და მრეწველობის მოშლას, სრულ განადგურებას და ქვეყნის გადაქცევას მონინავე განვითარებულ სახელმწიფოთა სარეალიზაციო ბაზრის ერთ-ერთ შემადგენელ ნაწილად.

4) ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ბერკეტი სახელმწიფოს ენერგოსისტემაა. ამ სისტემის ხელში ჩაგდება არის ქვეყნის ხელისუფლებაზე ზეწოლის პირდაპირი და ყველაზე ეფექტური გზა, რამდენადაც ენერგოსისტემის კონტროლი, ფაქტობრივად ქვეყნის ყველა საარსებო სფეროზე კონტროლს ნიშნავს. ხაზგასასმელია ტარიფების უზომო და გაუმართლებელი ზრდის ფაქტიც, რაც ავტომატურად იწვევს არა მარტო მოსახლეობის უკმაყოფილებას, არამედ მრეწველობის ბევრი ენერგოტევადი დარგის დაღუპვას.

და ბოლოს, როცა ენერგეტიკის სფეროს უცხოელი აკონტროლებს, ფაქტიურად ქვეყანა უკვე კოლონია ხდება.

5) ეროვნული ბაზრის გაჯერება ჰუმანიტარული და საქველმოქმედო დახმარების ნიშნით შემოსული იმგვარი პროდუქტებით, რისი წარმატებით წარმოებაც ადგილზეც თავისუფლად შეგვიძლია. (მაგალითად ფქვილი, მედიკამენტები, მსუბუქი და კვების მრეწველობის ნაწარმი, საპონი და სხვა სარეცხი საშუალებები და მრავალი სხვა). ესაა ტრადიციული დარგების მიზანმიმართული დანგრევის ძალზე ეფექტური საშუალება, საბოლოოდ კი ახლადფეხადგმული ქვეყნის დამოუკიდებელი ეკონომიკის ჩანასახშივე ჩაკვლის, განვითარების პერსპექტივის მოსპობის უმძლავრესი მექანიზმი.

დღეს, ჩვენი ქვეყანა სავალალო მდგომარეობაშია ჩავარდნილი, ჩამოსახრჩობად განწირული და ყულფში თავგაყოფილი, თითქოს ყულფიდან თავის დახსნას კი არ ცდილობს, არამედ მხოლოდ დროის გაწელვას იმ წუთამდე, როცა ბოლოს და ბოლოს ფეხქვეშ სკამს გამოაცლიან.

* * *

2003 წ.

ნაშრომი უფრო ვრცლად იხილეთ გ.თოფაძის ამავე სახელწოდების ნიგნში.

პროფესორი
როლანდ კალანაძე

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2004)

1961-1966	დაიბადა 1940 წლის 21 აგვისტოს. სწავლობდა თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტში. პროფესიით ისტორიკოსია.
1966-1968	ჩრდილოეთ ყაზახეთში, ყამირ მიწებზე საქართველოს სტუდენტური საამშენებლო რაზმების შტაბის უფროსი.
1968-1974	საქართველოს ალკკ ცკ-ის სტუდენტური საამშენებლო რაზმების შტაბის მეთაური.
1974-1980	თბილისის ი. ჭავჭავაძის სახ. უცხო ენათა სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის პრორექტორი.
1980-1992	საქართველოს ფიზიკური კულტურის სახელმწიფო ინსტიტუტის პრორექტორი.
1987-2004	საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა კათედრის დოცენტი.
1992-2006	საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის აკადემიის პედაგოგიური ფაკულტეტის დეკანი, ჰუმანიტარულ-სოციოლოგიურ მეცნიერებათა კათედრის გამგე.
2004-დღემდე	საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის აკადემიის ჰუმანიტარულ-სოციოლოგიურ მეცნიერებათა კათედრის პროფესორი.

2002 წელს მიენიჭა ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის, 2004 წელს - პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 30 სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. ამჟამად საქართველოს ფიზიკური კულტურისა და სპორტის აკადემიის ჰუმანიტარულ-სოციოლოგიურ მეცნიერებათა კათედრის გამგეა.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენითა და „საპატიო ნიშნის“ ორდენით.

ქართული დემოკრატია აფხაზეთის, ოსეთისა და აჭარის საკითხის გადაწყვეტაში (1918–1921 წ.წ.)

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკისათვის ყველაზე მტკივნეული იყო აფხაზეთისა და ოსეთის საკითხი. მაგრამ მთავრობამ ეს პრობლემა, პროფესორ რ. გრძელიძის სიტყვებით რომ ვთქვათ, „უაღრესად სამართლიანად და დემოკრატიულად გადაწყვიტა, შეინარჩუნა ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობა და ერთიანი და განუყოფელი საქართველოს ფარგლებში აფხაზეთისა და აჭარის ფართო ავტონომიური მართვა-გამგეობა დააფუძნა“. ხოლო, თუ როგორი დემოკრატიული ღონისძიებებითა და მეთოდებით მოახერხა ეს ყველაფერი ქვეყნის ხელისუფლებამ, ამის წარმოდგენას შევეცდებით დღეისათვის არსებულ მდიდარ სამეცნიერო და ჩვენს მიერ ზოგიერთ ახლადმიკვლეულ წყაროებზე დაყრდნობით.

დავინწყოთ აფხაზეთით, სადაც 1918 წლის პირველ თვეებში აფხაზთა სეპარატისტული მოძრაობის გამო ძალიან გართულდა სიტუაცია. ამავე წლის 9 თებერვალს თბილისში გაიმართა აფხაზეთის სახალხო საბჭოსა და საქართველოს ეროვნული საბჭოს წარმომადგენელთა შეხვედრა, რომელზედაც მიღწეულ იქნა შეთანხმება აფხაზეთისათვის, საქართველოს შემადგენლობაში ფართო შინაგანი ავტონომიის მინიჭების შესახებ. ამასთანავე, საქართველოს ხელისუფლება დახმარებას ჰპირდებოდა აფხაზებს გაგრის ოლქის დაბრუნებაში, რომელიც რუსეთის თვითმყოფლობამ თავის მმართველობას დაუპირისპირა.

ამის მიუხედავად, ერთი თვის შემდეგ აფხაზმა ბოლშევიკებმა საბჭოთა ხელისუფლების დამყარება და რუსეთთან შეერთება მოითხოვეს. მათ შექმნეს სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტი, წითელი რაზმი, აიღეს სოხუმი და იქ საბჭოთა ხელისუფლება გამოაცხადეს. ამასობაში რუსეთიდან აფხაზეთში შემოვიდა ყუბანელ კაზაკთა 2 ათასიანი რაზმი, დაამარცხა გუდაუთასთან მდგარი ქართული ბატალიონი და სოხუმი დაიკავა.

ამიერკავკასიის დაშლის შემდეგ, ახლადშექმნილმა საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობამ აფხაზეთში ჯარის საკმაოდ დიდი რაოდენობა გაგზავნა, თუმცა სამხედრო მოქმედებები არ უწარმოებია, რადგან აფხაზეთის პოლიტიკურ ძალებთან მშვიდობიანი მოლაპარაკება გადაწყვიტა.

აფხაზეთის სახალხო საბჭომ, რომელიც 1917 წლის ნოემბერში შეიქმნა, 1918 წლის 8 ივნისს, საქართველოს მთავრობასთან ასეთი ხელშეკრულება გააფორმა: 1) აფხაზეთის სახალხო საბჭოს წარდგინებით საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობასთან იქმნება აფხაზეთის საქმეთა მინისტრის პოსტი; 2) აფხაზეთის შინაგანი მმართველობის (თვითმმართველობის) ფუნქცია ეკისრება აფხაზეთის სახალხო საბჭოს; 3) აფხაზეთის მმართველობისათვის საჭირო კრედიტები და ფული გამოიყოფა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის სახსრებიდან; 4) რევოლუციური წესრიგის სასწრაფოდ დამყარებისა და ხელისუფლების განმტკიცებისათვის აფხაზეთში გაიგზავნება საქართველოს სახალხო გვარდიის შენაერთები; 5) აფხაზეთში ჩამოყალიბდება ინტერნაციონალური რაზმი, რომელიც დაექვემდებარება აფხაზეთის სახალხო საბჭოს; 6) აფხაზეთში სოციალურ რეფორმებს გაატარებს ადგილობრივი სახალხო საბჭო საქართველოს რესპუბლიკის კანონმდებლობის შესაბამისად და ადგილობრივ თავისებურებათა გათვალისწინებით; 7) აფხაზეთის სახალხო ყრილობას მოიწვევენ რაც შეიძლება მალე და იგი განსაზღვრავს აფხაზეთის სახელმწიფოებრივ სტატუსს.

ამრიგად, აფხაზეთი ადასტურებდა საქართველოს შემადგენლობაში ყოფნას, ხოლო საქართველოს დემოკრატიული ხელისუფლება მას ავტონომიის გარანტიას აძლევდა, პირდებოდა ეკონომიკურ და სამხედრო დახმარებას. მაგრამ, ამ დოკუმენტის ძალაში შესვლის შემდეგაც ვერ მოხერხდა აფხაზეთში პოლიტიკური სიტუაციის სტაბილიზაცია. კერძოდ, აფხაზეთში არსებობდა ერთმანეთის საპირისპირო პოლიტიკური დაჯგუფებები, რომელთა ერთი ნაწილი იზიარებდა აფხაზეთის „კავკასიის მთიელთა გაერთიანებულ კავშირში“ შესვლის იდეას. ხოლო, მას შემდეგ, რაც ბათუმის ოლქი ოსმალთა მფლობელობაში აღმოჩნდა, მეორე ჯგუფში მომძლავრდა მისწრაფება თურქეთის შემადგენლობაში აფხაზეთის გაერთიანებისა. თუმცა ამ მიმართულებებს წარმატება არ მოუპოვებია, ვინაიდან აფხაზეთის მოსახლეობის უმრავლესობა და მისი ინტერესების ამსახველი

დემოკრატიული ძალები საქართველო-აფხაზეთის განუყოფელობის პოზიციაზე იდგნენ.

ზემოაღნიშნული საპირისპირო მიმართულებანი თავის ასახვას ჰპოვებდა აფხაზეთის სახალხო საბჭოში, სადაც ისე გამწვავდა სიტუაცია, რომ 1918 წლის ოქტომბერში მისი გადატრიალების ცდას ჰქონდა ადგილი. ამიტომ საქართველოს მთავრობამ, აფხაზი ხალხის ინტერესებიდან გამომდინარე, 1918 წლის 10 ნოემბრის გადაწყვეტილებით გააუქმა აფხაზეთის სახალხო საბჭო.

ამის მიუხედავად, საქართველოს მთავრობამ გააგრძელა სვლა აფხაზეთში დემოკრატიული რეფორმების გზით, რაც გამოიხატა იმავე წლის დეკემბერში საარჩევნო კამპანიის დაწყებით ამ რეგიონში. „საქართველო-აფხაზეთის ურთიერთობა განსაკუთრებული სიფრთხილის ღირსია, — წერდა მთავრობას საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრი ნ. რამიშვილი — დღემდის იქ მოქმედებდა მხოლოდ ხმალი მთავრობის და ამის მეოხებით ეს კუთხე შედარებით დამშვიდებას ელირსა. მაგრამ სამხედრო მოქმედებას მუდამ თანა სდევს მშვიდობიანი ხალხის ამა თუ იმ სახით შევიწროვება. ასეთ პირობებში სახალხო საბჭოს დაუყოვნებლივ მოწვევა, საერობო თვითმმართველობის დაჩქარებით შემოღება და სხვა რეფორმათა განხორციელება საჩქაროდ უნდა მოხდეს“.

ამ წერილის შემდეგ, 1918 წლის 17 დეკემბერს მთავრობამ მოისმინა ნ.რამიშვილის მოხსენება აფხაზეთის საკითხზე და დაადგინა მიეღო აფხაზეთის სახალხო საბჭოს არჩევნების დებულების პროექტი. ამავე დადგენილებით უნდა გამოქვეყნებულიყო მთავრობის მიმართვა, სადაც აღინიშნებოდა, რომ აფხაზეთს აქვს სახალხო წარმომადგენლობისა და შიდა ცხოვრების ავტონომიურ საფუძველზე მონყოფის უფლება. იმავე წლის 27 დეკემბერს კი საქართველოს ეროვნულმა საბჭომ და მთავრობამ დაამტკიცა „დებულება სახალხო საბჭოს არჩევნებისა“, რომლის საფუძველზე, მომდევნო წლის 12 მარტს ჩატარდა არჩევნები.

აფხაზეთის სახალხო საბჭო არჩეულ იქნა დემოკრატიული ნორმების დაცვით საყოველთაო, პირდაპირი, თანასწორუფლებიანი და ფარული არჩევნებით. არჩეულ დეპუტატთაგან 27 იყო სოციალ-დემოკრატი, 9 დამოუკიდებელი სოციალისტი, 3 სოციალისტ-რევოლუციონერი, თითო დეპუტატი ჰყავდათ სოციალისტ-ფედერალისტებს და ეროვნულ-დემოკრატებს. სოციალ-დემოკრატიულმა ფრაქციამ უარყო აფხაზ ნაციონალისტთა სწრაფვა თურქეთსა თუ ჩრდილოეთ კავკასიისაკენ და კვლავ დაადასტურა საქართველო-აფხაზეთის ერთიანობის პოზიცია დემოკრატიულ საფუძველზე. კერძოდ, ახალმა სახალხო საბჭომ 1919 წლის 20 მარტს გადაწყვიტა: „1. აფხაზეთი შედის საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის შემადგენლობაში, როგორც მისი ავტონომიური ერთეული, ამის თაობაზე ცნობს საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობას და მის დამფუძნებელ კრებას. 2. ავტონომიური აფხაზეთის კონსტიტუციის შესადგენად და ცენტრალურ ავტონომიურ ხელისუფლებას შორის ურთიერთობის განსაზღვრისათვის არჩეულ იქნეს შერეული კომისია საქართველოს დამფუძნებელი კრებისა და აფხაზეთის სახალხო საბჭოს წევრთა თანაბარი რაოდენობით“.

ეს აქტი საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ ერთსულოვნად მოიწონა და დაამტკიცა, რითაც კიდევ ერთხელ დაადასტურა და გამოხატა თავისი დემოკრატიული პოლიტიკა აფხაზეთის საკითხის მიმართ. კერძოდ, მან დაამტკიცა აფხაზეთის შიდა მმართველობა და კონკრეტულად განსაზღვრა აფხაზეთის კონსტიტუციის მოსამზადებელი სამუშაოები დემოკრატიული პრინციპების (შერეული კომისიის შექმნა) დაცვით.

მართალია, აფხაზეთი 1918 წლიდან საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ავტონომიურ ერთეულს წარმოადგენდა, მაგრამ ეს არ უშლიდა ხელს ქართველ და აფხაზ კომუნისტებს, რუსეთის დახმარებით, მოენყოთ აჯანყებები და სამხედრო ინტერვენციაც კი საქართველოს მთავრობის წინააღმდეგ. აფხაზი სეპარატისტები მიზნად ისახავდნენ თავიანთი უფლება-კომპეტენციის კიდევ უფრო გაფართოებას და სრული დამოუკიდებლობის მოპოვებას. ამ მიზნით, 1919 წლის დასაწყისში გენერალ დენიკინის ჯარებმა შეტევა განახორციელეს გაგრის რაიონში, რათა იგი იარაღის ძალის გამოყენებით შეეყვანათ რუსეთის ადმინისტრაციულ მმართველობაში.

ჩვენთვის განსაკუთრებით ნიშანდობლივია, რომ ყველაფერ ამას რუსი და აფხაზი „პოლიტიკოსები“ დემოკრატიის ნიღბის ქვეშ აკეთებდნენ და თითქოს დემოკრატიულ პრინციპებს უჭერდნენ მხარს. ამაზე მეტყველებს საარქივო დოკუმენტი, რომელიც წარმოადგენს 1919 წლის 23 მაისის თათბირის ოქმს, სადაც ე. გეგეჭკორი და ნ. რამიშვილი ესაუბრებიან დენიკინის წარმომადგენელს გენერალ ბრიგს. ეს უკანასკნელი აღნიშნავდა, რომ „თუ აფხაზები რუსეთის სახალხო კრებაზე გამოთქვამდნენ სურვილს იყვნენ საქართველოსთან, მაშინ დემოკრატიული პრინციპების ეს სახალხო ნება დაკმაყოფილებული უნდა იყოს, და დენიკინი, რომელიც განწყობილია დემოკრატიულად, ამის წინააღმდეგი არ იქნება-ო“. ამაზე ნ. რამიშვილს ასე უპასუხია: „დემოკრატიული პრინციპები, რომლებზეც თქვენ საუბრობთ, გენერალო, წარმოადგენს სწორედ იმას, რითაც ხელმძღვანელობს საქართველოს მთავრობა და საფუძველად უდევს ყველა მის მოქმედებას“. საქართველოს მთავრობა

მიიჩნევდა, რომ აფხაზეთის პოლიტიკური მმართველობისა და წყობის ფორმას განსაზღვრავდა დამფუძნებელი კრება და რესპუბლიკის კონსტიტუცია.

საინტერესოდ წარიმართა 1919 წლის 2 აგვისტოს დამფუძნებელი კრების სხდომა, სადაც განიხილეს ეროვნულ-დემოკრატიული ფრაქციის მიერ მთავრობის სახელზე შეტანილი შეკითხვა „სოხუმის ოლქის მდგომარეობისა და ამბების შესახებ“. ამასთან დაკავშირებით სიტყვით გამოვიდა შინაგან საქმეთა მინისტრი ნ. რამიშვილი, რომელმაც დაახასიათა რა აფხაზეთის სახალხო საბჭოს საქმიანობა, ყურადღება გაამახვილა არსებული ორი საწინააღმდეგო პოზიციის დემოკრატიული საფუძვლებით გადანაცვებაზე, პოლიტიკოსთა შეთანხმების აუცილებლობაზე: „ყველა მკვიდრი აფხაზეთისა აგრარულ საკითხში თანასწორი უფლებებით სარგებლობს. აგრეთვე სხვა პოლიტიკურ საკითხებშიაც, როგორც არის საარჩევნო უფლება და სოციალური კანონმდებლობა. ეს უნდა იყოს იმათ სასარგებლოდ, ვინც ოდესმე ბატონობდა, მაგრამ ამჟამად უპირატესობა დაკარგა. ჩვენ არც შეგვიძლია გავაბატონოთ იქ არც ბერძნები და არც სომხები, რომელნიც იქ მოკალათებულნი არიან, და რომელნიც ცდილობენ ამ მხარეში თავისი ნივთიერი კეთილდღეობა გაიუმჯობესონ. და სწორედ ეს პოლიტიკა აერთებს, გვაძლევს საშუალებას ამ დემოკრატიულ ნიადაგზე გავაერთიანოთ ყველა ერი... რაც შეეხება საერთოდ ჩვენ ხაზს დემოკრატიული პოლიტიკისა — ის, რასაკვირველია, დარჩება ძალაში...“

შინაგან საქმეთა მინისტრის მოხსენება დამატებითი ფაქტებით შეავსო სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის წარმომადგენელმა ბ. ჩხიკვიშვილმა, რომელმაც უარყო ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ბრალდებანი მთავრობის მიერ აფხაზეთში ანტიქართული პოლიტიკის შესახებ. ხოლო თვით აფხაზმა დეპუტატმა გურჯუამ დაიცვა რესპუბლიკის მთავრობის პოლიტიკა აფხაზეთში. მან განაცხადა, რომ „აფხაზეთი, როგორც ავტონომიური ერთეული, მაგრამ ნაწილი ამ საქართველოსა, მხოლოდ თავის შინაურ საქმეში იქნება დამოუკიდებელი. ჩვენ მიერ გამოუმუშავებული კონსტიტუცია თქვენ უნდა მიიღოთ და მოიწონოთ, თქვენ მიერ მიღებული სახელმწიფოებრივი კანონები ჩვენთვისაც იქნება სავალდებულო. ჩვენ მეტს არაფერს არ ვთხოვლობთ და ამის წინააღმდეგ საქართველოში ნამდვილი დემოკრატიის წარმომადგენლები არასოდეს არ იყვნენ და არც იქნებიან წინააღმდეგნი“.

მთავრობა აფხაზეთის საკითხში მკვეთრად გააკრიტიკეს ლ.შენგელიამ, ს.მდივანმა, ს.კედიამ და სხვ. ეროვნულ-დემოკრატი ს.კედია ქვეყნის დემოკრატიული წყობისა და სახელმწიფოებრიობისათვის ყველაზე სახიფათო პრობლემას აფხაზეთში ხედავდა. „დღეს აქ აქტიური და მოქმედი ფრონტია, - აღნიშნავდა იგი, - ფრონტის უკან კი გადაშლილია ის აფხაზეთი, სადაც დღეს ჩვენი სახელმწიფოებრივი სიმტკიცე და ინტერესები განსაცდელშია ჩავარდნილი. მოსალოდნელი სამხედრო მოქმედების მოსაგებად და, საერთოდ, ჩვენი შინაური სიმტკიცისათვის საჭიროა, რომ აფხაზეთში მსწრაფლ შეიცვალოს წესი და მეთოდი მუშაობისა და აგრეთვე გადაყენებულ იქმნენ ის პირნი, რომელთაც ვერ გამოიჩინეს სახელმწიფოებრივი მოღვაწეობის ნიჭი და უნარი“.

აფხაზთა ანტიქართული ნაციონალისტური ჯგუფების დაწოლის გამო დამფუძნებელ კრებაში საბოლოო გადანაცვლებების მიღება ჭიანჭურდებოდა. აფხაზთა დელეგაციის მხრიდან განსაკუთრებით ჭირვეულობდა რ. კაკუბა, რომლის ზეგავლენით აფხაზებმა საქმე მოლაპარაკების ჩაშლამდე მიიყვანეს. ამით სარგებლობდნენ ანტიქართული ჯგუფები აფხაზეთში და თავის საქმეს აკეთებდნენ. ისინი აფართოებდნენ რუსეთის ორიენტაციის უპირატესობის იდეას, ებრძოდნენ ქართულ ეკლესიას და სხვ.

ამის მიუხედავად, საქართველოს მთავრობა არ ღალატობდა თავის დემოკრატიულ პოლიტიკას, ცდილობდა მოლაპარაკებებისა და სამართლებრივი გზებით მოეგვარებინა ყველა ეროვნული თუ სხვა პრობლემა. ამ ფაქტს, ანუ ქართული სახელმწიფოს მიერ დემოკრატიზმის პოლიტიკაზე ორიენტაციას და მასზე დაყრდნობას შესანიშნავად გამოხატავს ნ. რამიშვილის მიერ წარმოდგენილი სიტყვა 1920 წლის 6 თებერვალს აფხაზეთის სახალხო საბჭოს სხდომაზე. მან საქართველოს მთავრობის სახელით ხაზგასმით აღნიშნა, რომ „ავტონომიას, რომლის ჩარჩოებშიაც მოეწყობა აფხაზეთის ცხოვრება, თავის საზღვრებად ექნება საქართველოს რესპუბლიკის დემოკრატიული წყობილება; დემოკრატიული აღმშენებლობა, დემოკრატიული ძირითადი კანონმდებლობა იქნება ის საერთო ნიადაგი, რომელიც შეაერთებს და შეაღულებს მთელს რესპუბლიკას მის განუყოფელ ავტონომიურ ნაწილთან — აფხაზეთთან“.

სწორედ დემოკრატია ჰქონდა „საერთო ნიადაგად“ „აფხაზეთის ავტონომიური მმართველობის დებულების პროექტს“, რომელიც 1920 წლის 29 დეკემბერს შეიმუშავა დამფუძნებელი კრების საკონსტიტუციო კომისიამ. პროექტის პირველ მუხლში აღნიშნულია, რომ აფხაზეთი, მდინარე მესხდირიდან მდინარე ენგურამდე, შავი ზღვის სანაპიროდან კავკასიის მთამდე საქართველოს რესპუბლიკის განუყოფელი ნაწილია და ამ ტერიტორიაზე მართავს თავის შინაგან საქმეებს.

აფხაზეთს ექნებოდა აღმასრულებელი ორგანო (აფხაზეთის კომისარიატი), რომლის წევრებს აირჩევდა სახალხო საბჭო. აფხაზეთის სახელმწიფო ენად ცხადდებოდა ქართული. იქვე მინიშნებული იყო, რომ სახალხო სკოლებში, დანესებულებებში და ადგილობრივ საქმეთა წარმოებაში შეიძლებოდა ადგილობრივი ენის გამოყენება.

1921 წლის 21 თებერვალს, ზემოთაღნიშნული პროექტი, საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ კონსტიტუციასთან ერთად დაამტკიცა და იმ დღიდან შევიდა ძალაში, თუმცა როგორც ცნობილია, მან მხოლოდ რამდენიმე დღე იარსება.

საქართველოს ახლადშექმნილ სახელმწიფოს თავისი დემოკრატიული კურსის გატარებაში მნიშვნელოვანი პრობლემები შეუქმნა ოსთა საკითხმა, რომელიც თანდათან მოექცა ეროვნული პოლიტიკის სფეროში. ცნობილია, რომ ქართული მიწების დატაცებასთან იმ საერთო მისწრაფებამ, რითაც ხასიათდებოდა 1917-1918 წლების აგრარული მოძრაობა, აიყოლია ოსი გლეხობაც, რომელთაც სურდათ შიდა ქართლის მემამულეთა იმ მიწების მიტაცება, სადაც ადრე სახლობდნენ ე.წ. „ხიზნური“ უფლებით. ამ მოძრაობას აქეზებდნენ გორისა და შორაპანის მაზრებში ფრონტიდან დაბრუნებული ჯარისკაცები, რომლებიც ეწეოდნენ პროპაგანდას, რომ ისინი ადრე სახმარი მიწის სრულუფლებიანი პატრონები გამხდარიყვნენ.

როგორც ცნობილია, ოსი სეპარატისტებისა და კომუნისტების ნაქეზებით 1918-1920 წლებში შიდა ქართლში ადგილი ჰქონდა აჯანყებებს, რომლებიც მიზნად ისახავდნენ საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებას, და, რაც ყველაზე საყურადღებოა, საქართველოდან სამხრეთ ოსეთის გამოყოფას და საბჭოთა რუსეთთან მის შეერთებას. რა თქმა უნდა, ასეთი სიტუაცია დიდად ზღუდავდა დემოკრატიის განვითარებას რესპუბლიკაში.

ქართველმა და ოსმა კომუნისტებმა გლეხთა აჯანყებების აღკვეთისათვის ბრძოლა, რომელსაც სახალხო გვარდია ახორციელებდა, ოსთა წინააღმდეგ მიმართულ ანტიეროვნულ კამპანიადა გამოაცხადეს და ოსებით დასახლებული შიდა ქართლის ტერიტორიის საქართველოდან გამოყოფისა და საბჭოთა რუსეთთან შეერთების მოთხოვნებსაც აყენებდნენ.

ოსთა აგრესიულ ნაციონალიზმს და სეპარატიზმს კიდევ უფრო აღვივებდა სამხრეთ ოსეთის საბჭო, რომლის შესახებ გაზეთი „ერთობა“ წერდა, რომ საქართველოში ასეთ პირობებში ეროვნული საბჭოების არსებობა დასაშვებია მხოლოდ კანონით ნებადართულ საზღვრებში და ამ საბჭოებს შეუძლიათ მხოლოდ კულტურულ-საგანმანათლებლო ფუნქციების შესრულება. რაც შეეხება უფრო ფართო უფლებებს, ხაზგასმულია წერილში, ეს კანონით უნდა იყოს დაშვებული. ასეთი კანონი — დებულება პარლამენტის მიერ მიეცა აფხაზეთს, რომელმაც აირჩია თავისი ეროვნული სახალხო საბჭო.

1919 წლის ივლისში ახლადარჩეულმა საქართველოს დამფუძნებელმა კრებამ ოსთა ეროვნული საბჭოს არაერთგზის მოთხოვნიდან გამომდინარე შეიმუშავა ოსეთში საეროებო ერთეულების შემოღების დეკრეტის პროექტი და გადასცა განსახილველად სამინისტროების წარმომადგენელთაგან შემდგარ კომისიას, რომელსაც ხელმძღვანელობდა იუსტიციის მინისტრის მოადგილე გ. გველესიანი.

ვიდრე საპარლამენტო კომისია ოსთა საეროებო ერთეულების ჩამოყალიბების მიზანშეწონილობისა და მისი საზღვრების დადგენის საკითხებზე მუშაობდა, ოსეთის ეროვნული საბჭო აქტიურად იბრძოდა სეპარატისტული მიზნების განხორციელებისათვის, რაშიც მათ იმედს აძლევდა 1920 წლიდან ჩრდილოეთ კავკასიაში წითელი არმიის შესვლა და იქ საბჭოთა ხელისუფლების გამოცხადება.

ქართველი და ოსი ხალხების დაპირისპირებამ, რაც კლასობრივ სამოსელში იყო გახვეული, კულმინაციურ წერტილს 1920 წლის მარტში მიაღწია. 23 მარტს სკპ (ბ) კავკასიის სამხარეო კომიტეტმა მიიღო გადაწყვეტილება სამხრეთ ოსეთის რევკომის შექმნის შესახებ, რომელმაც 8 მაისს როქის რაიონში გამოაცხადა საბჭოთა ხელისუფლება. ერთი თვის შემდეგ მათ გადაწყვიტეს რეგიონის გაფართოება და საბჭოთა ხელისუფლება ონიდან დუშეთამდე გამოაცხადეს. ამასთანავე შეატყობინეს რუსეთის მთავრობას ჩაერთოთ მთელი ეს ტერიტორია „საბჭოთა რუსეთის განუყოფელ ნაწილად“.

ოს სეპარატისტთა ავანტიურზიმზე მეტყველებს აგრეთვე „მშრომელი სამხრეთ ოსეთის მემორანდუმი რევოლუციური მოძრაობის შესახებ“, რომელიც 1920 წლის 28 მაისს განიხილა და დაამტკიცა რკპ (ბ) სამხრეთ ოსეთის საოკრუგო ორგანიზაციის II კონფერენციამ. „ჩვენ დავამხეთ ჩვენში მენშევიკთა ხელისუფლება და საბჭოების ხელისუფლება გამოვაცხადეთ და ვადასტურებთ მშრომელი სამხრეთ ოსეთის ურყევ ნებას, რომელიც ჯერ კიდევ 1918 წელს იქნა გამოთქმული: 1) სამხრეთ ოსეთი საბჭოთა რუსეთის განუყოფელი ნაწილია. 2) სამხრეთ ოსეთი საბჭოთა რუსეთის შემადგენლობაში შედის პირდაპირ, საერთო საფუძველზე. 3) უშუალოდ საბჭოთა რუსეთში შესვლას საქართველოს ან სხვა რესპუბლიკების მეშვეობით, თუნდაც იგი საბჭოთა რესპუბლიკა იყოს,

ჩვენ არავითარი სახით არ ვუშვებთ იმ მოსაზრებიდან გამომდინარე, რომ წვრილი ეროვნული რესპუბლიკები, მაგალითად, ქართული, რომელიც თვითონ 60-70%-ით დასახლებულია სხვა ეროვნებებით — სომხებით, თათრებით, რუსებით, ებრაელებით, აფხაზებით, ოსებით და სხვა, თავისთავში ინარჩუნებენ ყველა მონაცემს, რათა მასში განვითარდეს ნაციონალიზმის ბუდეები, აქედან გამომდინარე დამლუპველი შედეგებით"... და სხვ.

მემორანდუმში დაგმობილია ის რეპრესიები, რომლებიც საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ მიმართა ოსი სეპარატისტების წინააღმდეგ. „იგი, მართლაც, ძნელად დასავიწყებელია, - აღნიშნავს პროფესორი ლ. თოიძე - მაგრამ ნუთუ არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს იმის აღიარებას, რომ ეს რეპრესიები პასუხი იყო აჯანყებულთა იმჟამინდელ და ადრინდელ მოქმედებებზე. აჯანყების ხელმძღვანელებს ნუთუ თავიანთი დანაშაულიც არ უნდა დაენახათ ყოველივე ამაში. ეს აჯანყება ხომ თავიდანვე განწირული ავანტიურა იყო”.

საქართველოს მმართველი პარტია, როგორც რესპუბლიკის წამყვანი პოლიტიკური ძალა, კატეგორიულად გმობდა ოსთა აჯანყებებს და ამას შემდეგნაირად ასაბუთებდა: 1) სამხრეთ ოსეთის თვითგამორკვევა ნიშნავს საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ გალაშქრებას; 2) ოსეთის შეიარაღებული აჯანყება საქართველოს რესპუბლიკის წინააღმდეგ, რუსეთთან საზავო ხელშეკრულების დარღვევაა; 3) ოსეთი ქართული ვანდეაა, რომელიც რევოლუციის და დემოკრატიის სახელით დასჯილი და დამარცხებული უნდა იქნას.

ამრიგად, ოს სეპარატისტთა და ავანტიურისტთა ასეთი მოქმედება საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ტერიტორიული მთლიანობის აშკარა ხელყოფა იყო. ამიტომ საქართველოს მთავრობას სრული სამართლებრივი და მორალური უფლება ჰქონდა რესპუბლიკის საზღვრებისა და მისი ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად თავისი შეიარაღებული ძალებით აჯანყება ჩაეხშო. სახალხო გვარდიის ნაწილებმა ბ.ჯუღელის ხელმძღვანელობით სამაგალითოდ დასაჯეს აჯანყებულები და 25 ოსური სოფელი, სადაც საბჭოთა ხელისუფლება იყო გამოცხადებული, ცეცხლს მისცეს. ამის შემდეგ, შიგა ქართლის ოსური მოსახლეობის ნაწილი, ბოლშევიკური პარტიის წევრები და შეიარაღებული რაზმების მონაწილენი, ჩრდილოეთ ოსეთში გაიხიზნენ. ამით სამხრეთ ოსეთის ავტონომიის საკითხი დღის წესრიგიდან მოიხსნა.

„წარმოიდგინეთ რა დღეში ჩავარდებოდა საქართველო, თუ მასში მოსახლე სხვა ეროვნული უმცირესობებიც მსგავს მოთხოვნებს წამოაყენებდნენ და შეისრულებდნენ კიდეც, - აღნიშნავს პროფესორი ლ.თოიძე, - სხვას ეს, შეიძლება, ეროვნული საკითხის დემოკრატიულ გადაწყვეტად, ერთა თვითგამორკვევის უფლების იდეალურ განხორციელებად მიეჩნია. საქართველოსთვის კი ეს დიდი უსამართლობა და ფაქტობრივად დალუპვა იქნებოდა”.

რაც შეეხება საქართველოს მთავრობის მიერ ოსთა საკითხის დემოკრატიულად გადაწყვეტას თვით ოსი ეროვნების პუბლიცისტი ა. ფარნიევი 1918 წელს წერდა: „ქართველი დემოკრატია არასოდეს არ უზღუდავდა უფლებებს ოსის დემოკრატიას. ქართველ დემოკრატიას არასოდეს არ დაუტანებია ძალა ოსის დემოკრატიისათვის სამშობლო ენაზე ხელი აიღეო... მე ვფიქრობ, ისინი, ვინც ოსების დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექმნაზე ოცნებობენ, მათ არაფერი გაეგებათ ქვეყნიერების ავკარგისა, ანდა განგებ სურთ შეატაკონ ქართველი და ოსის დემოკრატია ერთმანეთს და დალუპონ ის, რაც მოიპოვა ხალხმა”.

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ყურადღების ცენტრში იყო აგრეთვე აჭარა-სამცხის პრობლემა, რაც გარკვეულწილად ეროვნულ საკითხს უკავშირდებოდა და ძირითადად თურქეთის იმდროინდელი დამპყრობლური პოლიტიკით იყო გამოწვეული.

1918 წლის 30 ოქტომბრის „მუდროსის ზავის“ თანახმად თურქებს თავისი ჯარები უნდა გაეყვანა ამიერკავკასიიდან, რის საფუძველზეც ანტანტის სახელმწიფოებს შეეძლოთ დაეკავებინათ ბათუმი და ბაქო. ამით ისარგებლა ინგლისმა და იმავე წლის დეკემბერში ჯარი შეიყვანა საქართველოში, სადაც ის დარჩა 1920 წლის ივლისამდე.

როდესაც საქართველოს მთავრობისათვის ცნობილი გახდა აღნიშნული ფაქტი, მას იმედი გაუჩნდა, რომ საქართველოში მყოფი ინგლისის ჯარი ორ საქმეში დაეხმარებოდა: პირველი, შეაჩერებდა დენიკინის არმიის განუწყვეტელ მოქმედებებს საქართველოს წინააღმდეგ სოჭის მხრიდან და მეორე, დაიცავდა საქართველოს დამოუკიდებლობას სხვადასხვა აგრესორთა მოსალოდნელი საშიშროებისაგან.

აჭარა-სამცხის გეოგრაფიული მდებარეობა და ეკონომიკური პერსპექტიულობა სტიმულს აძლევდა ძლიერ სახელმწიფოთა ინტერესებს მოეპოვებინათ გავლენა ამ რეგიონში, რაც იწვევდა კონფლიქტურ სიტუაციებს, ეროვნული თუ პოლიტიკური მდგომარეობის გამწვავებას. პოლიტიკურ პარტიათა სიმრავლე, ისლამის გავრცელების არსებობის თავისებურება, რაც გამოიხატებოდა

მისი იდეოლოგიის დამკვიდრებაში, გარკვეულ სირთულეებს უქმნიდა ახლადშექმნილ ქართულ დემოკრატიულ სახელმწიფოს. ახლადშექმნილი ქართული რესპუბლიკის მთავრობას, თავისი სუსტი სახელმწიფოებრივი და ეკონომიკური ინფრასტრუქტურის გამო, რომელსაც ემატებოდა რთული საერთაშორისო მოვლენები, მრავალი დაბრკოლების გადალახვა უხდებოდა, მათ შორის მთავარი იყო დამოუკიდებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობის შენარჩუნება.

1918 წლის დეკემბერში, როდესაც აჭარა-მესხეთიდან თურქეთის ჯარის ევაკუაცია მიმდინარეობდა, თურქული ორიენტაციის ძალების მხარდაჭერით, ავანტიურისტთა ერთმა ჯგუფმა შექმნა ე.წ. „კომისარიატი“, რომელმაც რეზიდენცია ყარსში დაიდო და თავისთავი „სამხრეთ-დასავლეთ კავკასიის მთავრობად“ გამოაცხადა. მისი მესვეური იყო სერვერ-ბეგ ათაბაგი, რომელიც არ სცნობდა საქართველოს ხელისუფლებას. სერვერ-ბეგის მრავალრიცხოვანი ჯარისკაცები ანიოკებდნენ ადგილობრივ მოსახლეობას და იძულებდნენ მათ მხარი დაეჭირათ მისი პოლიტიკური წარმონაქმნისათვის. მაგრამ 1919 წლის აპრილში ქართულმა არმიამ გენერალ გიორგი კვინიტაძის მეთაურობით განდევნა მისი სამხედრო ნაწილები ახალციხიდან და ახალქალაქიდან. სერვერ-ბეგი გადავიდა ბათუმში და ინგლისელთა დახმარებით განაგრძო ბრძოლა „ყარსის მთავრობის“ აღსადგენად. მისი მითითებით მოქმედებდნენ ახალციხე-ახალქალაქისა და ბათუმში შექმნილი მუსლიმანური „ეროვნული კომიტეტები“. აღსანიშნავია, რომ ეს ავანტიურისტები ხშირად მიმართავდნენ დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოებს დახმარებისათვის.

1918 წლის 14 ივლისს ოსმალთა ხელისუფლებამ საზოგადოებრივი აზრის გაგების მიზნით აჭარაში ჩაატარა რეფერენდუმი, რომელიც ითვალისწინებდა ამ რეგიონის მოსახლეობის ორიენტაციის გარკვევას. არჩევნებში მონაწილე მოქალაქეები ოსმალთა ასკერებით იყვნენ გარშემორტყმულნი და პირადი დაუცველობის შეგრძნებით იძულებული იყვნენ თავისი სურვილის საწინააღმდეგოდ გამოეხატათ ოსმალური ორიენტაცია. მაგალითად, ქობულეთში გამართულ ე.წ. „დემოკრატიულ“ არჩევნებს „ამშვენებდა“ საარჩევნო ყუთთან განლაგებული ზარბაზნები. აქაც ხმოსნებს ამკარად ეკითხებოდნენ, - მუსლიმანობა გინდათ, თუ ქრისტიანობაო.

შექმნილ ვითარებაში საჭირო გახდა ეროვნულ ძალებს განეხორციელებინათ ენერგიული ღონისძიებები. მართლაც ჩატარდა ქალაქის თვითმმართველობის არჩევნები. მართალია საარჩევნო კანონი შემუშავებული იყო ინგლისელების მიერ და კომისიაშიც არაერთი ინგლისელი მონაწილეობდა, მაგრამ ეროვნულ-პროპორციული სისტემით ჩატარებულ არჩევნებში გამარჯვება მოიპოვა ქართულმა ეროვნულმა ფრონტმა, დაწესებული 36 ხმიდან მან 20 დეპუტატი გაიყვანა.

ეს არჩევნები ფორმალურად იყო მუნიციპალური, თუმცა არსებითად წარმოადგენდა პოლიტიკურ პლებისციტს, რომლის ლოზუნგი იყო ბათუმის ოლქის დარჩენა საქართველოს შემადგენლობაში და იგი დემოკრატიულად განწყობილი ეროვნული ძალების გამარჯვებად უნდა ჩაითვალოს. აი, რას ამბობდა ამის შესახებ აკ. ჩხენკელი: „ჩვენ გვაქვს ერთი მნიშვნელოვანი დატა-29 თებერვალი. ეს არის ბათუმი, რომელიც ღალატებს ჩვენ აწმყოზე და მომავალზე, რომელმაც საყოველთაო არჩევნებში თავისი ხმა დედა საქართველოს მისცა. ბათუმი არის დასაბამი ჩვენი განმათავისუფლებელი მოძრაობისა, ჩვენი დემოკრატიული რესპუბლიკის ძლევა მოსილებისა, ჩვენი პოლიტიკური სიმწიფისა; ბათუმი არის სათავე, რომელმაც დემოკრატია გახადა სრული სუვერენული, არა მარტო თავის სამშობლოში, რომელმაც იგივე დემოკრატია გახადა, აგრეთვე მესვეურად დიდი რუსეთის რევოლუციისა“.

„სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის“ ინიციატივით 1919 წლის 31 აგვისტოს ბათუმში შედგა სამუსლიმანო საქართველოს წარმომადგენელთა პირველი ყრილობა, რომელსაც ესწრებოდა 100-მდე დელეგატი. ყრილობის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღო დამფუძნებელი კრების დელეგაცია პ. საყვარელიძის, ს. ფირცხალავას და პ. სურგულაძის შემადგენლობით, აგრეთვე საქართველოს მთავრობის წარმომადგენელმა ბათუმში ნ. აღნიაშვილმა, აზერბაიჯანის, სომხეთისა და სპარსეთის კონსულებმა.

ყრილობა გახსნა „სამუსლიმანო საქართველოს განმათავისუფლებელი კომიტეტის“ თავმჯდომარემ მემედ აბაშიძემ. მან მისასალმებელ სიტყვაში აღნიშნა: „ასეთი გაჭირვების დროში არვის ვხედავთ ჩვენს მშველელს, გარდა საქართველოს, რომელიც ცდილობს ჩვენი დაღუპვისაგან გადარჩენას. ჩვენ უნდა დავაფასოთ ეს და დავემყაროთ მის ძალასა და გამოცდილებას, რადგან ქართველმა ხალხმა უკვე დაანახვა ქვეყანას, რომ ის ღირსია მისგან მოპოვებული დამოუკიდებლობისა... ჩვენ უნდა შევიგნოთ, რომ გარდა საქართველოსი, ჩვენი ხსნა არ არის.

გახსოვდეთ, რომ თქვენ ხართ პასუხისმგებელი ისტორიისა და შთამომავლობის წინაშე“.

იმავე დროს ყრილობამ მიიღო ისტორიული ხასიათის რეზოლუცია: „ამიერიდან და სამარადისოდ ბათუმი და ბათუმის ოლქი შეუერთდეს თავის ბუნებრივ სამშობლოს - საქართველოს რესპუბლიკას, სამუსლიმანო საქართველოს ფართო ავტონომიის ნიადაგზე და ამ ავტონომიის ფარგლებში ეროვნულ

უმცირესობებს მიენიჭოთ ჩვენთან თანასწორი პოლიტიკური და მოქალაქეობრივი უფლება. ეს დადგენილება ეცნობოს პარიზის საზავო კონფერენციას და ეთხოვოს საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობას, მიიღოს ყველა ზომა ჩვენი დადგენილების განსახორციელებლად“.

ამ დღეს სამუსლიმანო საქართველოს პირველმა ყრილობამ აირჩია მეჯლისი, რომელიც პრაქტიკულად კომიტეტის პოლიტიკურ ხაზს განაგრძობდა. ყრილობამ მემედ აბაშიძის ხელმძღვანელობით საქართველოს დამფუძნებელ კრებას შემდეგი შინაარსის დეპეშა გაუგზავნა: „სამუსლიმანო საქართველოს წარმომადგენელთა ყრილობა მხურვალე სალამს უძღვნის დედა-სამშობლოს საქართველოს უზენაესი ნების გამომხატველს დამფუძნებელ კრებას და მისი სახით მთელ ქართველ ერს. ყრილობა გამოთქვამს თავის ღრმა რწმენას, რომ სამუსლიმანო საქართველო უკუღმართი პირობების გამო დღეს მოწყვეტილი თავის დედა-სამშობლოს, მალე შეუერთდება მას ფართო ავტონომიურ ნიადაგზე. ერთობა ჩვენ განუყრელ ძმებთან, ქართველ ქრისტიანებთან, მათთან ჭირისა და ლხინის გაყოფაა, მათთან სიცოცხლე, მათთან სიკვდილი. აი, ყრილობის ერთსულოვანი გადაწყვეტილება. გაუმარჯოს ამ ერთობას, გაუმარჯოს საქართველოს დამფუძნებელ კრებას, გაუმარჯოს სამუსლიმანო საქართველოს ფართო ავტონომიას დედა-სამშობლოს - საქართველოს ფარგლებში.“

ჩვენთვის განსაკუთრებით საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ აჭარის პროგრესულად მოაზროვნე ძალები, მათ წინაშე არსებულ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ თუ სხვა პრობლემების გადაწყვეტას დემოკრატიულ საფუძველზე ცდილობდნენ და დემოკრატიზმის ინტერესების გათვალისწინებით მოქმედებდნენ. ამის შესანიშნავი მაგალითია 1920 წლის მარტში ბათუმში გამართული „მუშათა A და მოქალაქეთა“ მრავალრიცხოვან მიტინგზე მიღებული დადგენილება, რომელშიც ნათქვამია: „ქ. ბათუმისაგან კარიკატურული სახელმწიფოს შექმნა მოასწავებს საქართველოს დემოკრატიის ინტერესების ფეხქვეშ გათელვას და რესპუბლიკის ეკონომიკურ-პოლიტიკური განვითარებისათვის კარების დახშობას. ეს ბათუმის ოლქის მცხოვრებთა სპეკულიანტთა ხელში გადაცემა იქნება, რომლებიც ეხლა იქ დათარეშობენ და ამიერკავკასიის დემოკრატიას ყველგან“.

საქართველოს დამფუძნებელ კრებას აჭარის ქართველ მუსლიმანთა დეკლარაციისა და ბათუმის „მუშათა და მოქალაქეთა“ მიტინგის დადგენილებას ერთსულოვანი მხარდაჭერა ხვდა. 1919 წლის 25 დეკემბერს აჭარის ოლქი ბათუმითურთ გამოცხადდა საქართველოს კუთვნილებად და აღიჭურვა ავტონომიის უფლებებით. მომდევნო წლის 14 იანვარს გამოქვეყნდა შემდეგი ოფიციალური ცნობა: „თანახმად მთელის საქართველოს მოქალაქეთა სურვილისა და პარლამენტის დადგენილებისა და ყოველგვარი გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლად, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობა გადაჭრით აცხადებს, რომ სამუსლიმანო საქართველოს ანიჭებს ავტონომიას“.

როდესაც მეცნიერები საუბრობენ ეროვნულ პრობლემებზე საქართველოს პირველ რესპუბლიკაში, ჩვეულებრივ არ ეხებიან აქ მცხოვრებ სხვა უცხო ეთნიკური ერთეულების - რუსების, სომხების, ებრაელების და სხვათა მიმართ სახელმწიფო პოლიტიკას. საქმე ის იყო, რომ ყველას ვისაც კანონით მინიჭებული ჰქონდა საქართველოს მოქალაქეობა, ეთნიკური კუთვნილების განურჩევლად, ქართველებთან თანაბარი სოციალურ-პოლიტიკური უფლებები გააჩნდათ და თავს შეზღუდვების გარეშე გრძნობდნენ. თუმცა, როგორც პროფესორი პ. სურგულაძე შენიშნავს, „ამ ეთნიკურ ერთეულებში იგრძნობოდა ქართველი ხალხისადმი სხვადასხვაგვარი დამოკიდებულება“. ნ. ჟორდანიას თავის მოგონებებში წერდა: „ჩვენი ნაციონალური პოლიტიკა ნაციონალურ უმცირესობის მიმართ გამომდინარეობდა ჩვენი პოლიტიკის დოქტრინიდან, მთელი წარსული მოღვაწეობიდან. სოც. დემოკრატიას იმით ჰქონდა გავლენა საქართველოში, რომ ყველა ერის ინტერესებს თანასწორად ვიცავდით, ჩვენთვის არ იყო ელინი და ბარბაროსი, ყველას ელინებად ვრაცხავდით“.

ამრიგად, მოყვანილი მოვლენებისა და ფაქტების ობიექტური ანალიზი გვიჩვენებს, რომ საქართველოს პირველი რესპუბლიკის პოლიტიკა აფხაზთა, ოსთა და აჭარელთა მიმართ უპირველეს ყოვლისა, დემოკრატიული პრინციპების განვითარებაში გამოიხატებოდა. კერძოდ, იგი მათ პრობლემებს ისტორიული სამართლიანობის საფუძველზე და ხალხის მოთხოვნათა გათვალისწინებით წყვეტდა. ხოლო, ქვეყანაში არსებული ეთნიკური კრიზისებისა და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული საკითხების სიმწვავე იყო არა მთავრობის მიერ გატარებული დემოკრატიული პოლიტიკის შედეგი, არამედ გარეშე არაკეთილმოსურნე ძალების იდეოლოგიური და ფაქტობრივი აგრესია.

* * *

ნაშრომი უფრო ვრცლად იხილეთ რ. კალანდაძის ამავე სახელწოდების წიგნში.

პროფესორი
თამარი მაქარიაშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (1995)

	დაიბადა 1931 წლის 5 აგვისტოს.
1949-1955	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-თერაპევტი.
1955-1957	თბილისის №1 კლინიკური საავადმყოფოს თერაპიული განყოფილების ექიმი-ორდინატორი.
1957-1958	თბილისის ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტის თერაპიის კათედრის უფროსი ლაბორანტი.
1958-1961	თბილისის ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტის თერაპიის კათედრის ასისტენტი.
1961-1962	საქართველოს ჯანდაცვის სამინისტროს ექსპერიმენტული და კლინიკური თერაპიის სამედიცინო-კვლევითი ინსტიტუტის სწავლული მდივანი.
1962-1972	საქართველოს ჯანდაცვის სამინისტროს ექსპერიმენტული და კლინიკური თერაპიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ვექტორელექტროკარდიოგრაფიის სექტორის ხელმძღვანელი.
1972-1976	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური თერაპიის კათედრის ასისტენტი.
1976-1979	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური თერაპიის კათედრის დოცენტი.
1979-1980	ანგოლის სახალხო რესპუბლიკაში - სახელმწიფო სამედიცინო დახმარების გენერალური დირექტორი.
1980-1993	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური თერაპიის კათედრის გამგე.
1993-1994	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის შინაგან სნეულებათა კათედრის პროფესორი.
1994-2006	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის შინაგან სნეულებათა კათედრის გამგე.

1994 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 47 სამეცნიერო ნაშრომისა და 2 სახელმძღვანელოს ავტორი, სპორტის ოსტატი კალათბურთში. ორჯერ იყო სსრკ თასის მფლობელი და ორჯერ სსრკ ჩემპიონი კალათბურთში. ორჯერ - სსრკ ჩემპიონი კრივში.

არჩეულია თბილისის თერაპევტთა სამეცნიერო საზოგადოების პრეზიდიუმის წევრად.

ვექტორკარდიოგრაფიული კვლევის ახალი ასპექტები

გულისხსლადრღვთა დაავადებების მკურნალობა დღესაც ერთერთ ძირითად საკითხს წარმოადგენს თანამედროვე მედიცინაში.

გულის კუნთის დაზიანების სხვადასხვა ფორმების, კერძოდ გულის იშემიური დაავადების შესწავლის საკითხში მოპოვებული წარმატებები ძირითადად ისეთ ინსტრუმენტულ-სადიაგნოსტიკო მეთოდების გამოყენებასთან არის დაკავშირებული, როგორიცაა ელექტროკარდიოგრაფია, ვექტორკარდიოგრაფია, ბალისტოკარდიოგრაფია და სხვა.

ზემოაღნიშნული მეთოდების დანერგვა კლინიკურ პრაქტიკაში ერთის მხრივ აღნიშნული მეთოდების გამოყენების დროს დამატებითი განხრებით სარგებლობას, ხოლო მეორე მხრივ, სრულიად ახალი მეთოდების დამკვიდრებას გულისხმობდა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ამჟამად ყველაზე უფრო გავრცელებული ელექტროკარდიოგრაფიული მეთოდი, ყოველთვის არ იძლევა საშუალებას მიოკარდიუმის ნეკროზის ცალკეული ფორმების გამოვლინებისათვის. ზემოაღნიშნულთან დაკავშირებით სულ უფრო იზრდება ინტერესი გულის კუნთის ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდით შესწავლისადმი.

დღესდღეობით, როგორც რუსეთში, ისე ევროპის კლინიკურ პრაქტიკაში ვექტორკარდიოგრაფიის სხვადასხვა მეთოდებია დანერგილი. რუსეთში უფრო გავრცელებულია გულმკერდის ორპოლუსიანი ვექტორკარდიოგრაფიული სისტემა (ი.ტ. აკულინიჩევი, 1953წ.) და ვექტორკარდიოგრამების ანალიზი ამ სისტემაში განხორციელებული ფაზური პრინციპით (მ.ბ. ტარტაკოვსკი, 1962წ.).

ჩვენი აზრით, ზემოაღნიშნული მეთოდი შესაძლებელია წარმატებით იყოს გამოყენებული, როგორც დამატებითი საშუალება მიოკარდიუმის დაავადებათა და კერძოდ, გულის ინფარქტის დიაგნოსტიკისათვის. ვექტორკარდიოგრაფიის ფაზური ანალიზი საშუალებას გვაძლევს ორი ელექტროკარდიული განხრის ფაზური ურთიერთშეფარდების საფუძველზე გამოვავლინოთ გულის კუნთის ნაკლებად გამოხატული ნატიფი ცვლილებები.

ცნობილია, რომ გულის დაავადებათა დროს, უმეტეს შემთხვევაში ადგილი აქვს ალგზნების ურთიერთშეფარდების გარდამავალ დარღვევას, რაც ალგზნების პროცესის ასინქრონიზმი გამოიხატება. ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდი საშუალებას გვაძლევს შევისწავლოთ ორი ელექტროკარდიოგრაფიული განხრის ფაზური ურთიერთშეფარდების დარღვევა, მისი ასინქრონიზმი, რაც საშუალებას გვაძლევს გამოვიტანოთ დასკვნა გულის კუნთში მომხდარ ნატიფ პათოლოგიურ ცვლილებებზე. გულის მწვავე ინფარქტის დიაგნოსტიკის დროს მნიშვნელობა აქვს დაზიანებული უბნის არა მარტო ლოკალიზაციას, მისი ოდენობის განსაზღვრას, არამედ არანაკლები და შეიძლება უფრო დიდი მნიშვნელობა ჰქონდეს მის ლოკალიზაციას, მიოკარდიუმის სიღრმეში, განსაკუთრებით თუ დაზიანებული უბანი მარცხენა პარკუჭის უკანა კედელში, უკანა-დიაფრაგმულ, უკანა-ბაზალურ ან სუბენდოკარდიულ შრეში იმყოფება.

ზემოაღნიშნული ლოკალიზაციის მიოკარდიუმის ინფარქტის დიაგნოსტიკისათვის ელექტროკარდიოგრაფიული მეთოდის გამოყენებით პრაქტიკულად თითქმის შეუძლებელია.

ვექტორკარდიოგრაფია საკმაოდ დიდ ინფორმაციას გვაძლევს მიოკარდიუმის ინფარქტის ნაწიბუროვანი სტადიის შესახებ, მაშინ, როცა ელექტროკარდიოგრაფიული გამოკვლევით ზემოაღნიშნული ინფორმაციის მიღება ვერ ხერხდება. ვექტორკარდიოგრამის გამოყენებით შესაძლებელია მივიღოთ აგრეთვე ინფორმაცია მიოკარდიუმის უკანა კედელზე არსებული ლოკალური ნაწიბუროვანი ცვლილებების შესახებ.

ზემოაღნიშნული მოსაზრების უფრო ღრმად შესწავლის მიზნით ჩვენ გადავწყვიტეთ დაგვეპირისპირებინა მიოკარდიუმის ინფარქტით შეპყრობილ ავადმყოფთა კლინიკური, ელექტროკარდიოგრაფიული და ვექტორკარდიოგრაფიული მონაცემები.

ჩვენი დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა გულის იშემიით დაავადებული 29 ავადმყოფი, რომელთაც ჰქონდათ გულის მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის ინფარქტის დიაგნოზი. ავადმყოფთა შორის 23 იყო მამაკაცი, 6 – ქალი. წლოვანება მერყეობდა 34-დან 79 წლამდე. ძირითადი მასა ავადმყოფებისა იყო 40-69 წლის. ყველა ავადმყოფი ორ ჯგუფად იყო დაყოფილი: პირველ ჯგუფში გაერთიანდნენ

ავადმყოფები, რომელთაც გულის იშემიური დაავადება, კორონარული არტერიების ათეროსკლეროზი და გულის ინფარქტი ესენციური ჰიპერტონიის ფონზე განუვითარდათ (24 ავადმყოფი). მეორე ჯგუფი შეადგინა ავადმყოფებმა, რომელთაც კორონაროსკლეროზი და მიოკარდიუმის ინფარქტი ესეციალური ჰიპერტონიის გარეშე განუვითარდათ (5 ავადმყოფი).

ვექტორკარდიოგრამების გადაღება ხდებოდა აპარატით BXC-0,1 გამაძლიერებლის ზოლზე გაშვებისას 0-დან - 125 ჰც-მდე გაძლიერებით, 1 მვ შეესაბამება 20 მმ. გარდა სტანდარტული გამაძლიერებლისა ჩვენ ვიყენებდით ამაღლებულ დონეს (60-80 მმ - 1 მვ). ზემოაღნიშნული ამაღლებული მაჩვენებელი არ არის გათვალისწინებული ხელსაწყოს სქემით, ამიტომ მგრძნობელობის გაძლიერებისათვის დამატებით გამოვიყენეთ ინჟინერ ი.პ. პუპკოს (1962) სქემა.

ვექტორკარდიოგრამების ანალიზს ვანარმოვებდით მ.ბ. ტარტაკოვსკის მიერ მონოდეზიგნირებული მართკუთხა კოორდინატთა სისტემით (სურ 1).

ვექტორკარდიოგრამებზე შეისწავლებოდა მარყუჟის QRS ტიპი, ორიენტაცია და ჩანერის მიმართულება, აგრეთვე T მარყუჟის ორიენტაცია, მათ შორის ურთიერთ შეფარდება. შეისწავლებოდა აგრეთვე QRS მარყუჟის B კუთხე, T მარყუჟის B კუთხე. გარდა ამისა იზომებოდა QRS მარყუჟის ფართობის პლანიმეტრიების მეთოდის გამოყენებით ცალკე თითოეული ვექტორკარდიოგრამა და QRS მარყუჟის ჯამური ფართობი. ორპოლუსიანი გულმკერდის განხრების გადაღებისათვის გამოვიყენეთ ხუთი გულმკერდის ელექტროდი, რომლებიც განლაგებული იყო გულმკერდის შემდეგ წერტილებში: I წერტილი იმყოფებოდა მეორე ნეკნთაშუა არეში, მკერდის ძვლის მარჯვნივ, II წერტილი მარცხენა ლავინქვეშა არეში, III წერტილი მესამე ნეკნთაშუა არეში, მარცხენა ილლიის ფოსოს მიდამოში ლოკალიზაციით, IV წერტილი იმყოფებოდა მკერდის ძვლის შუბის ტარის მიდამოში, V წერტილი ზურგის მიდამოში მარცხენა ბეჭის კუთხესა და ხერხემალს შუა.

ზემოაღნიშნული წერტილების განივი შეერთებით იქმნება 6 ელექტროკარდიოგრაფიული განხრა (წერტილებიდან 1-3; 2-4; 5-2; 5-3; 1-5; 5-4). ციფრებით მითითებულია შესაბამისი ვექტორკარდიოგრაფიული განხრები: BA₁, BA₂, BA₃, BA₄, სადაც B მიუთითებს ვექტორკარდიოგრამაზე, ხოლო A - მეთოდის ავტორზე, ი. ტ. აკულინიჩევზე.

ელექტროკარდიოგრამების გადაღება ხდებოდა აპარატებით: „სიმენსი“ „ЭКГ“ - 0,1,16 განხრაში. აქედან 3 იყო სტანდარტული, 3 ერთპოლუსიანი განხრა კიდურებიდან 7, ერთპოლუსიანი გულმკერდის განხრები და 3 ნების განხრა.

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული, გულის მარცხენა პარკუჭის უკანა კედელზე არსებული ინფარქტის გამოვლინება, ფრიად დიდ სიძნელებთან არის დაკავშირებული, რადგან ამ მიზნით მხოლოდ სამი განხრის გამოყენებაა შესაძლებელი.

მხედველობაში უნდა იყოს მიღებული აგრეთვე ის გარემოება, რომ III განხრას ნორმის პირობებში ძლიერი ვარიაციულობა ახასიათებს, რაც ზუსტ დიფერენცირებას მოითხოვს. გულის კუნთის მარცხენა პარკუჭის ინფარქტის დროს, განვასხვავებთ ერთი მხრივ საკუთრივ ვექტორკარდიოგრაფიულ, ხოლო მეორეს მხრივ ელექტროკარდიოგრაფიულ ნიშნებს. ორივე ეს მონაცემები ვექტორკარდიოგრამაზე ასახული. ერთერთ ელექტროკარდიულ ნიშანს, რომელიც გულის უკანა კედლის ინფარქტზე მიუთითებს და ასახულია ვექტორკარდიოგრამაზე, წარმოადგენს A₃ განხრა. ეს უკანასკნელი შეესაბამება ნების განხრას (Dorsalis) ინფარქტის შემთხვევაში, არა იმდენად უკანა კედელზე, რამდენადაც უკანა-გვერდით კედელზე მარცხენა პარკუჭისა. ამ განხრაში ბათოლოგიური Q კბილია გამოხატული.

ზემოაღნიშნული კბილის წარმოქმნა ვექტორკარდიოგრამაზე განაპირობებს იმ გარემოებას, რომ QRS მარყუჟის სანყისი ნაწილი ან QRS მარყუჟი მთლიანად აღმოჩნდება BA₅ განხრაში, რომელიც თავის მხრივ კოორდინატთა სისტემის ქვემოთ არის განლაგებული. ზემოაღნიშნულის ილუსტრაციისათვის მოგვაქვს ამონაწერი ავადმყოფის ისტორიიდან.

ავადმყოფი ბ-ვ, 49 წლის, ინჟინერი, პოლიკლინიკური შესწავლის დროს გამოტანილია ჰიპერტონული დაავადების დიაგნოზი, რის გამოც უტარდებოდა სათანადო მკურნალობა. უეცრად მას დაეწყო ძლიერი ტკივილი გულის არეში, თანდართული წერვული ალგზებით. სასწრაფო გადაუდებელი დახმარების ექიმის მიერ ნარკოტიკების განმეორებით შეყვანის შემდეგ ტკივილი ერთგვარად შემცირდა, იგი პოსპიტალიზირებული იყო საავადმყოფოში.

ობიექტური მონაცემები - სისხლის სურათი ნორმის ფარგლებში, ტრანსამინაზა 54 ერთეული, პროთრომბინის ინდექსი - 90%. ელექტროკარდიოგრამაზე (სურ. 2) რიტმი სინუსური: სტანდარტულ განხრებში ელექტრული ღერძის გადახრა არ აღინიშნება, მესამე სტანდარტულ განხრაში მკვეთრად გამოხატული უარყოფითი ტოლფერდა T კბილი. ერთპოლუსიანი განხრები კიდურებიდან; aVF განხრაში უარყოფითია, უახლოვდება ტოლფერდა T კბილს.

გულმკერდის განხრებში: გულის გამობატული შემობრუნება საათის ისრის საწინააღმდეგო მიმართულებით. ყურადღებას იქცევს T კბილის ამპლიტუდის დადაბლება V_6 განხრაში და უარყოფითი T კბილის საწყისი ტენდენცია V_7 . ნების განხრაში: „D“ განხრაში აღინიშნება უარყოფითი T კბილი, რომელიც ფორმით არ არის ტოლფერდა, რაც არ გვხვდება კორონარული უკმარისობის დროს.

ზემოაღნიშნული ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემების საფუძველზე შეიძლება გამოვიტანოთ წინასწარი დასკვნა, რომ ავადმყოფს მარცხენა პარკუჭის უკანა გვერდით არეში აქვს კორონარული უკმარისობის მოვლენები.

ვექტორკარდიოგრამაზე (სურ. 2^ა) QRS მარყუჟის ჯამური მოცულობის ფართი შეადგენს $19,5 \text{ სმ}^2$, რაც შეეხება QRS მარყუჟს, იგი ყველა განხრაში I ტიპს განეკუთვნება. ყველაზე დიდი მოცულობა QRS მარყუჟისა გამობატულია BA_3 განხრაში, რაც გულის შუამდებარე ელექტრულ პოზიციაზე მიუთითებს. QRS მარყუჟის ორიენტაცია ყველა განხრაში ჩვეულებრივია. ყურადღებას იქცევს II კვადრანტში მდებარე BA_5 განხრაში QRS მარყუჟის საწყისი ნაწილის სიგრძე, რომელიც აღემატება $0,036^{11}$.

ზემოაღნიშნული ცვლილებები შესაძლებელია განხილული იყოს, როგორც მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის კეროვანი დაზიანების იშვიათი ტიპი.

ზემოთმოტანილი მონაცემები ადასტურებს, რომ გულის კუნთის მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის ინფარქტის დროს, ელექტროკარდიოგრამაზე შესაძლებელია მხოლოდ კორონარული უკმარისობის (იშემიის) ნიშნები იყოს გამობატული, ხოლო ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდი ამ დროს საშუალებას გვაძლევს მარცხენა პარკუჭის უკანა კედელზე გულის კუნთის კეროვანი დაზიანების ნიშნები აღმოვაჩინოთ.

შემდგომი ჩვენი დაკვირვება შეეხება ერთის მხრივ ელექტროკარდიოგრაფიულ მოგვიანებულ დინამიკას, რომელიც თავს იჩენს გულის არეში ტკივილის დაწყების მომენტიდან, ხოლო მეორეს მხრივ ვექტორკარდიოგრაფიულ მეთოდს და მის შეფასებას გულის მარცხენა პარკუჭის უკანა-გვერდითი კედლის სუბენდოკარდიული ნაწილის ინფარქტის გამოვლინების პროცესში.

ქვემოთ მოგვაცქვს ავადმყოფის ისტორია: ავადმყოფი გ-ვ, 54 წლის, უჩივის უკანასკნელ წლებში სტენოკარდიის გამობატულ შეტევებს, რომელიც თავს იჩენს მოჭერიტი ხასიათის ტკივილით გულის არეში, ირადიაციით მარცხენა მხარში. ტკივილის კუპირება არ ხდება, არც ვალიდოლით და არც ნიტროგლიცერინით. ტკივილი ერთგვარად მცირდება მხოლოდ ნარკოტიკების ინექციის შემდეგ. ტკივილი გულის არეში გრძელდებოდა ერთი საათის განმავლობაში. ერთერთი სტენოკარდიული შეტევის დროს ავადმყოფი მოთავსდა სტაციონარში.

ობიექტური მონაცემები: მდგომარეობა საშუალო სიმძიმისა, სისხლის სურათი ნორმის ფარგლებშია. ტრანსამინაზა - 21 ერთ. პროთრომბინის ინდექსი - 98%. პირველადი გამოკვლევის დროს (7/XI) ელექტროკარდიოგრამაზე (სურ. 3) გადახრა ნორმიდან არ აღინიშნება. მესამე დღეს აღინიშნება ტრანსამინაზის აქტივობის გაზრდა 145 ერთეულამდე, რის საფუძველზეც კლინიკური დიაგნოზი მიოკარდის ინფარქტისაკენ გადაიხარა. მიუხედავად იმისა, რომ ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები ამას არ ადასტურებდა. ე.კ.გ. დინამიკამ მხოლოდ 6 დღის შემდეგ გამოავლინა მარცხენა პარკუჭის უკანა-გვერდითი კედლის იშემია. ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები დაფიქსირებული 13/XI (სურ.3^ა) შემდეგნაირად იყო წარმოდგენილი: T კბილის გამობატული შემცირება გულმკერდის მარცხენა განხრაში V_{5-6} და ნების „A“ განხრაში. ნების „D“ და III სტანდარტულ განხრებში გამოიხატა უარყოფითი T კბილი, რომელიც მარცხენა პარკუჭის უკანა-გვერდითი უბნის იშემიაზე მიუთითებდა. ვექტორკარდიოგრამაზე 10/XI - (სურ. 3^ა) BA_5 განხრაში მარყუჟი QRS იმყოფება IV კვადრანტში და მისი საწყისი ნაწილი ინერება საათის ისრის საწინააღმდეგო მიმართულებით. ზემოაღნიშნულის საფუძველზე სრულიად დარწმუნებით შეიძლება გამოვიტანოთ მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის ინფარქტის დიაგნოზი.

ზემოაღნიშნული მონაცემები ინტერესს იწვევენ იმის გამო, რომ კლინიკურად გამობატული მიოკარდიუმის ინფარქტის შემთხვევაში ე.კ.გ-ზე, მხოლოდ კორონარული უკმარისობის ნიშნები იყო გამობატული მეექვსე დღეს, ამავე დროს ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდის საშუალებით ზემოაღნიშნული ლოკალიზაციის მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის მწვავე ინფარქტის დიაგნოზი პირველ დღეებშივე იყო გამოტანილი.

ქვემოთ მოვიტანთ მაგალითს ავადმყოფის ისტორიის დემონსტრაციით, სადაც ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდის გამოყენებით შესაძლებელი გახდა ხანგრძლივი დროის შემდეგ გამოვლენილიყო ნაწიბუროვანი ცვლილებები მარცხენა პარკუჭის უკანა კედელზე.

ავადმყოფი ფ-ა, 68 წლის, დიასახლისი. უკანასკნელ წლებში შეამჩნია არტერიული წნევის მომატება ($180/110 \text{ m.m.Hg}$).

მკურნალობას იტარებდა პოლიკლინიკის პირობებში. პერიოდულად ჰქონდა ტკივილი გულის არეში, განსაკუთრებით ფიზიკური და ფსიქიკური გადატვირთვის შემდეგ. შემდგომ განუვითარდა ძლიერი ტკივილი გულის არეში, ირადიაციით ზურგში. ნარკოტიკების შეყვანამ ტკივილი დააცხრო, მაგრამ ზოგადი მდგომარეობა არ გაუმჯობესდა, რის გამოც იგი ჰოსპიტალიზირებული იქნა კლინიკურ სტაციონარში, სადაც მას დაუსვეს გულის მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის მწვავე ინფარქტის დიაგნოზი. სტაციონარიდან ავადმყოფი დამაკმაყოფილებელი მდგომარეობით გამოიწერა. წლინახევრის შემდეგ ავადმყოფს კვლავ გამოეხატა ტკივილი გულის არეში, რეინფარქტის საეჭვო დიაგნოზით იგი კვლავ მოთავსდა სტაციონარში.

ობიექტური სტატუსი, სტაციონარში მოთავსების დროს: მდგომარეობა საშუალო სიმძიმისაა. სხეულის ტემპერატურა 37°. სისხლის სურათი პათოლოგიური გადახრის გარეშე. ტრანსამინაზა — 17 ერთეული. პროთრომბინი 87%. ელექტროკარდიოგრამა (სურ. 4) სტანდარტულ განხრებში: ელექტრული ღერძის გადახრა მარცხნივ, კიდურებიდან ერთპოლუსიან განხრებში — აღინიშნება მკვეთრად გამოხატული

შემობრუნება გულის ღერძისა საათის ისრის საწინააღმდეგო მიმართულებით. ნების „D“ და „A“ განხრებში ადგილი აქვს S-T სეგმენტის გამოხატულ ცთომას იზოხაზის ქვემოთ, ამასთან ერთად იგი მწვერვალთ ქვემოთ არის მიმართული.

ამრიგად ელექტროკარდიოგრაფიული შესწავლის შედეგად არ იყო გამოვლენილი კეროვანი ცვლილებები გულის კუნთში, რომელსაც გამომდინარე დაავადების კლინიკური სურათიდან ველოდით. მეორეს მხრივ, არც გადატანილი ინფარქტის ნიშნები გამოვლინდა.

ვექტორკარდიოგრაფიული შესწავლით კი სულ სხვა სურათი იყო მიღებული (სურ. 4^ა).

უპირველეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს, რომ ვექტორკარდიოგრამაზე QRS ჯამური ფართობი 9,9სმ²-ს უდრიდა. QRS მარყუჟები ყველა განხრაში I ტიპს განეკუთვნებოდა. QRS-ის მარყუჟების ორიენტაცია BA₁, BA₂, BA₃, BA₄ განხრებში ჩვეულებრივი აღმოჩნდა, რაც არ შეიძლება ითქვას BA₅ განხრაში. არსებული ორიენტაციის შესახებ, რომლის მცირედი ნაწილი II კვადრანტში იმყოფება. ზემოაღნიშნული ტიპის ვექტორკარდიოგრაფიული ცვლილებები პირდაპირ მიუთითებს კეროვან ცვლილებებზე მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის მიდამოში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ QRS მარყუჟის მიმართულებაც არ არის ჩვეულებრივი. ისეთი ორიენტაციის დროს, როდესაც იგი I კვადრანტში მდებარეობს, მისი მარყუჟები საწყისი ნაწილისა, საათის ისრის მოძრაობის მიმართულებით უნდა იყოს მიმართული, მაგრამ ამ შემთხვევაში იგი საათის ისრის მოძრაობის საწინააღმდეგოდ არის მიმართული.

ავადმყოფის კლინიკური სურათი, კერძოდ გულის არეში გამოხატული ძლიერი ტკივილები, რომელთა კუპირება ნიტროგლიცერინით ვერ მოხერხდა, გულის კუნთის განმეორებით ინფარქტზე მიუთითებდა. ზემოაღნიშნულ მოსაზრებას ერთგვარად ეწინააღმდეგებოდა ამინოტრასფერაზის და სისხლის ნორმალური მაჩვენებლები. ამ დროს გულის ინფარქტი არა ელექტროკარდიოგრამის, არამედ ვექტორკარდიოგრამის მონაცემებმა დაადასტურა. წლინახევრის წინ გადატანილი ინფარქტით გაპირობებული კეროვანი ცვლილებები გულის კუნთში ელექტროკარდიოგრამაზე არ გამოჩნდა, მაშინ, როდესაც ზემოაღნიშნული ცვლილებები ვექტორკარდიოგრაფიული შესწავლით იყო გამოვლენილი.

ინფარქტით გართულებული გულის იშემიური დაავადებით შეპყრობილ 29 ავადმყოფზე ჩატარებული კლინიკური, ელექტროკარდიოგრაფიული და ვექტორკარდიოგრაფიული დაკვირვების შედეგად გამოტანილი იყო შემდეგი დასკვნები: გულის კუნთის მარცხენა პარკუჭის უკანა კედლის ინფარქტის 29 შემთხვევიდან, ელექტროკარდიოგრაფიული მეთოდის გამოყენებით მიოკარდიუმის ნეკროზი დადასტურებული იყო 19 შემთხვევაში, ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდით კი - 24 შემთხვევაში.

ვექტორკარდიოგრაფიული მეთოდით დიაგნოცირებული გულის ინფარქტის შემთხვევებიდან, სამ შემთხვევაში გამოვლენილი იყო სუბენდოკარდიული ინფარქტი.

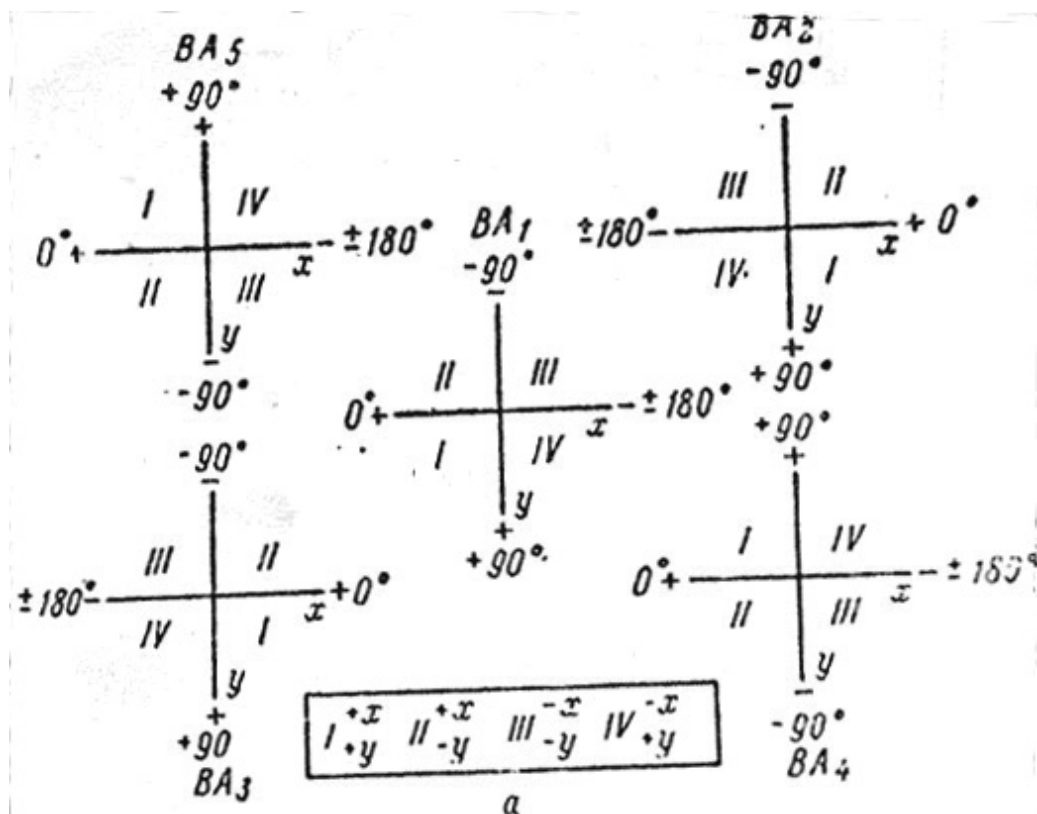
ჩვენს მიერ მიღებული შედეგები საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ ვექტორკარდიოგრაფიის უპირატესობა ელექტროკარდიოგრაფიულ მეთოდზე გულის მწვავე ინფარქტის დიაგნოსტიკაში.

ვექტორკარდიოგრაფიული გამოკვლევა უნდა ჩატარდეს ყველა იმ შემთხვევაში, როდესაც მწვავე კორონარული უკმარისობის კლინიკური სურათი არ ჰპოვებს გამოხატულ დადასტურებას ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემების მხრივ.

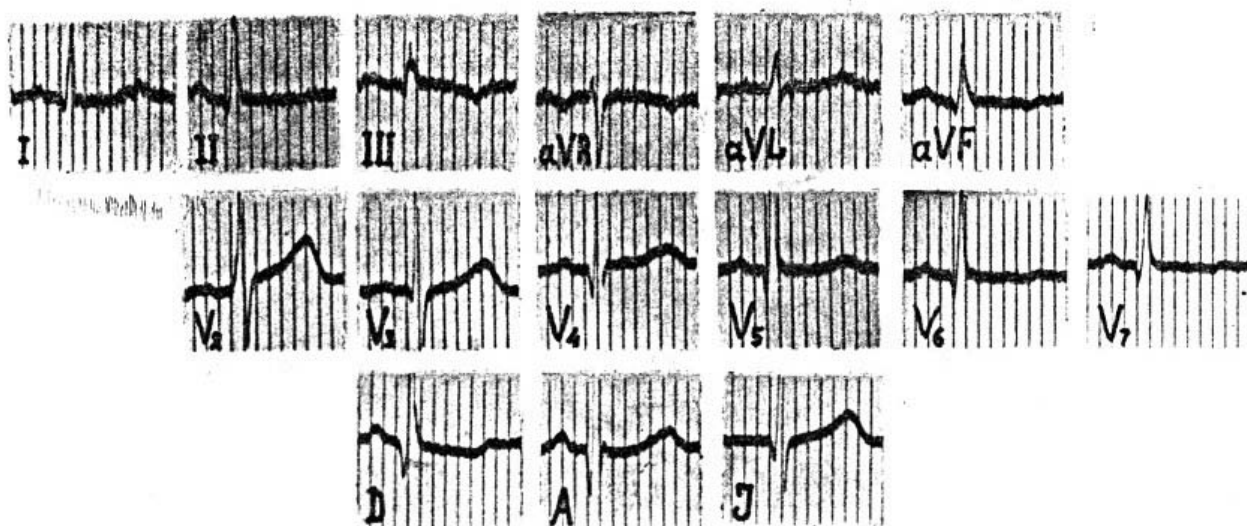
განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ვექტორკარდიოგრაფიული გამოკვლევა იმ შემთხვევაში, როდესაც მწვავე ინფარქტი გულის მარცხენა პარკუჭის უკანა და გვერდით კედელზეა ლოკალიზებული. ასევე ჰპოვებს უპირატესობას ვექტორკარდიოგრაფიული გამოკვლევა, როგორც

დიაგნოსტიკური მეთოდი, გულის უკანა კედლის სუბენდოკარდიული ინფარქტის არსებობის დროს. ელექტროკარდიოგრაფიული გამოკვლევით დიაგნოზის დადგენა რიგ შემთხვევაში ვერ ხერხდება.

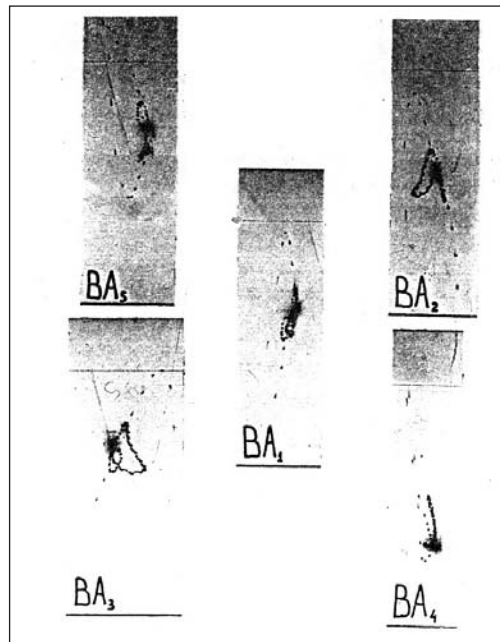
გამომდინარე ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან ჩვენ იმ დასკვნამდე მივყავართ, რომ მწვავე კორონარული უკმარისობის დროს მიზანშეწონილია, როგორც ვექტორკარდიოგრაფიული, ისე ელექტროკარდიოგრაფიული მეთოდების გამოყენება.

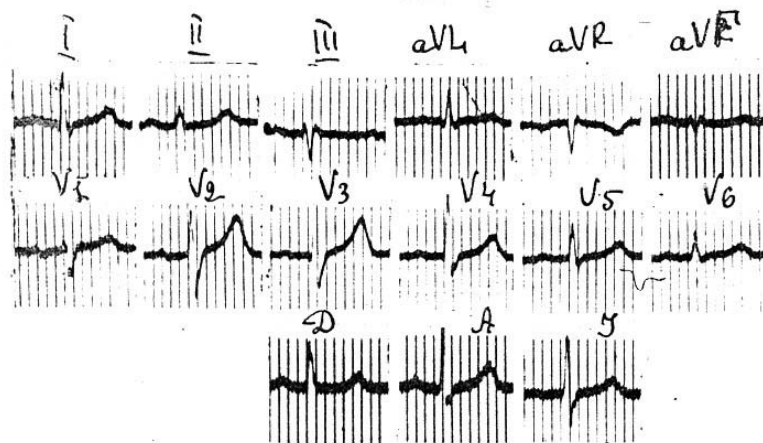
სურ.1. ვექტორკარდიოგრამის პოლარება და კვანძრანტების შექმნა წარმოქმნილი გულმკერდის განხრების სისტემაში.

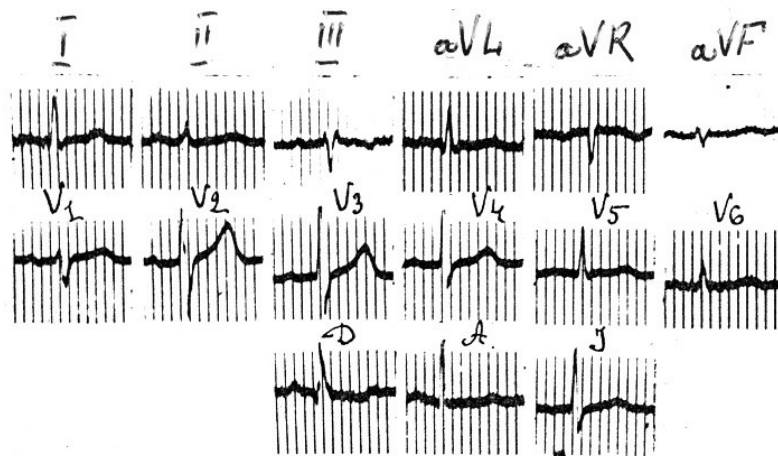
სურ 2. ავად. ბ=-ვ, 49 წლის, ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები.

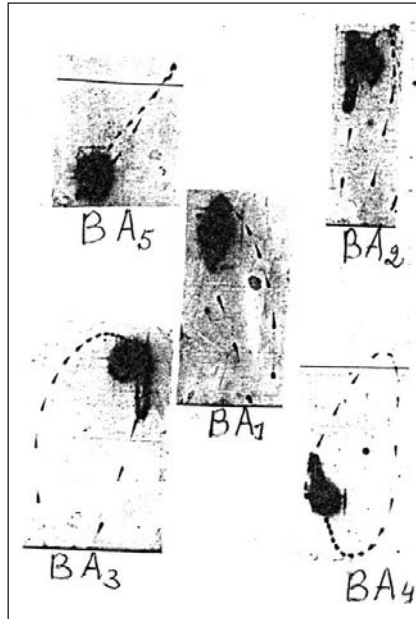
სურ. 2ა. ავად. ბ-ვ, 49 წლის ვექტორელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები.

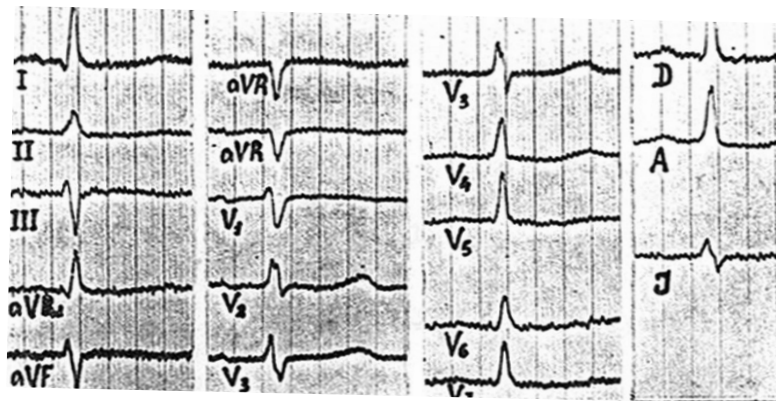
სურ.3. ავად. გ-ვ, 54 წლის, 7.11>. – ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები.

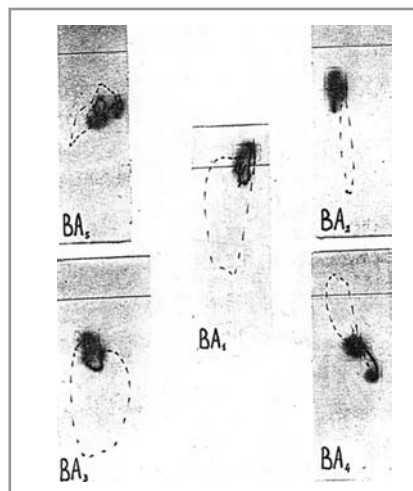
სურ.3ა. ავად. გ-ვ, 54 წლის, 13.11>. – ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები.

სურ. 3ბ. ავად. გ-ვ, 54 წლის, 12.11. ვექტორკარდიოგრაფიული მონაცემები.

სურ. 4. ავად. ფ-ა 68 წლის, ელექტროკარდიოგრაფიული მონაცემები.

სურ. 4ა. ავად. ფ-ა 68 წლის, ვექტორკარდიოგრაფიული მონაცემები.

პროფესორი
თამაზ ნათიაშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2006)

	დაიბადა 1932 წლის 31 მარტს.
1952-1958	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით არქიტექტორია.
1958-1961	„საქქალაქმშენსახპროექტის“ არქიტექტორი.
1961-1964	მოსკოვის ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის საქართველოს ფილიალის უფროსი არქიტექტორი.
1964-1967	ამიერკავკასიის თბილისის ზონალური ინსტიტუტის არქიტექტორთა ჯგუფის ხელმძღვანელი.
1967-1972	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო ხელოვნების კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1972-1985	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო ხელოვნებისა და ინტერიერის კათედრის დოცენტი.
1985-2001	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის საფუძვლების კათედრის დოცენტი.
2001-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის საფუძვლების კათედრის პროფესორი.

2004 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 78 სამეცნიერო ნაშრომისა და 30 არქიტექტურული პროექტის ავტორი. მონაწილეობდა 12 საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მუშაობაში. მისი ინიციატივით საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში გაიხსნა 10 მუზეუმი-ნაკრძალი.

არჩეული იყო საქართველოს არქიტექტორთა კავშირის გამგეობის წევრად. მუშაობდა საქართველოს ისტორიისა და კულტურის ძეგლთა დაცვის მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

არჩეულია ძეგლებისა და ღირშესანიშნავი ადგილების საერთაშორისო საბჭოს წევრ-კორესპონდენტად (1988 წ.). არის არქიტექტორთა კავშირის წევრი და ამ კავშირის მეცნიერებისა და განათლების კომისიის თავმჯდომარედ.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით და მედლით „შრომითი მამაცობისათვის“.

ქეპლი და პრობლემა

კულტურის ძეგლებისადმი ინტერესის ზრდა ეროვნული მსოფლმხედველობის ჭეშმარიტი გამოვლინებაა. ეს პრობლემა იმდენად საყოველთაოა, რომ მის მიმართ არ არსებობს დაპირისპირებული და გაორებული აზრი - ძეგლების გადარჩენა აღიარებული და გადაუდებელი ამოცანაა.

ამ ამოცანის გადასაწყვეტად მოწოდებულია სახელმწიფო ორგანო - საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრო, მაგრამ ძეგლების გადარჩენაზე ზრუნვა მხოლოდ სახელმწიფო ორგანოს საქმე არ გახლავთ, აღსადგენი ძეგლის შესწავლაში, რაც წინ უძღვის რესტავრაციის პროცესს, სხვადასხვა სპეციალობის მეცნიერები მონაწილეობენ.

რადგან ძეგლს ქმნის ეპოქა, მანვე უნდა აღადგინოს იგი. თანამედროვე ეპოქა მდიდარია მრავალი შესაძლებლობითა და ხერხებით, რომლებიც ღრმა მეცნიერულ საფუძვლებს ეყრდნობა.

ძეგლთა დაცვის პრობლემას მსოფლიოში სულ უფრო მეტი ყურადღება ექცევა. განსაკუთრებული სახელმწიფოებრივი დამოკიდებულება კულტურის ძეგლების მიმართ განპირობებულია არა მხოლოდ მათი მხატვრულ-ესთეტიკური და ეგზოტიკური ფასეულობებით, არამედ იმით, რომ კულტურის ძეგლი უპირველეს ყოვლისა ქვეყნის ისტორიაა. იგი ისტორიულმა სინამდვილემ წარმოშვა. სწორედ კულტურის ძეგლები აღძრავენ ისტორიული რეალობების გრძნობას, წარმოაჩენენ მათში ჩადებულ ეროვნულ იდეებსა და მათი განხორციელების ენერგიას.

ამ აზრს თუ საკამათოდ არ გავხდით, მაშინ ეროვნულობის განსაზღვრის დროს - ენის, მამულისა და სარწმუნოების გვერდით თამამად შეიძლება დავაყენოთ კულტურის ძეგლები, როგორც ერის ისტორიული ბედის განუყრელი თანამგზავრები.

ამ გარემოებით აიხსნება ის, რომ ნებისმიერ ცივილიზებულ სახელმწიფოში ისტორიისა და კულტურის ძეგლების დაცვას სახელმწიფოსთან ერთად, ახორციელებენ ამ საქმისათვის შექმნილი სპეციალური სტრუქტურები - ორგანიზაციები, საზოგადოებები, ფონდები და ცალკეული მოქალაქეებიც.

ვინაიდან ჩვენი საუბარი შეეხება არქიტექტურის ძეგლებს, შევეცადოთ არქიტექტურის ძეგლის რაობის განსაზღვრას, მისდამი თანამედროვე დამოკიდებულების თვალსაზრისით.

არქიტექტურის ძეგლი არის ნაგებობა და ნაგებობათა კომპლექსი, რომელიც წარმოადგენს ღირსშესანიშნავ მხატვრულ ნაწარმოებს, გარემოსთან კარგად შეხამებულს, რომელიც ხასიათდება თავისი დროისათვის მაღალი ფუნქციური თვისებებითა და დროში უცვლელი კანონზომიერებებით - მასშტაბით, პროპორციებითა და სტრუქტურით.

არქიტექტურის ძეგლი, როგორც წესი, არის ისტორიული ინფორმაციის მატარებელი და ამიტომ ისტორიის ძეგლადაც გვევლინება, რაც ზრდის მის მეცნიერულ ღირებულებას.

ძეგლის მხატვრული სახე გულისხმობს აგრეთვე მის უწყვეტ კონტაქტს მიმდებარე, ისტორიულად ჩამოყალიბებულ არქიტექტურულ და ლანდშაფტურ გარემოსთან.

ამ განსაზღვრებიდან განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს არქიტექტურის ძეგლის უწყვეტი კონტაქტი მიმდებარე გარემოსთან, როგორც ძეგლის პრობლემის აქტუალური და თანამედროვე ხედვა. ეს არსებითად ანსხვავებს არა მხოლოდ ძეგლის რაობის, არამედ დაცვის თვალსაზრისით მისდამი მიდგომის საკითხს.

ასეთ შემთხვევაში კონსერვაციის, რესტავრაციისა და რეკონსტრუქციის მეთოდები გამოყენებული უნდა იქნას ძეგლისა და მისი არქიტექტურულ-ლანდშაფტური გარემოს აუცილებელი გათვალისწინებით. სწორედ ამასია ის თავისებურება, რაც არქიტექტურის ძეგლს წარმოაჩენს როგორც სისტემის ნაწილს და, რაც არსებითად ახლებურად აყალიბებს ძეგლთა დაცვის მეთოდიკას.

ასე, რომ არქიტექტურის ძეგლი და მისი ანტურაჟი წარმოადგენს ერთიან სოციალურ და ესთეტიკურ გარემოს და შესაბამისად თანაბრად ექვემდებარება დაცვას.

ისტორიული ქალაქების განვითარების შესწავლამ გამოავლინა, რომ ჩვენი წინაპრები ანალოგიური პრობლემის წინაშე იდგნენ და ისინიც განსაკუთრებული სიფრთხილით ახორციელებდნენ ახლის მშენებლობას ქალაქის ჩამოყალიბებულ უბნებში. „მათ ისევე, როგორც ჩვენ, უწევდათ ძველ ქალაქში ახალი ფუნქციების შესრულება და ახალი შენობების ჩართვა ძველ სამშენებლო ფონდში. იმ დროსაც ხორციელდებოდა მოძველებული სახლების ნგრევა, რომელთა ადგილს იკავებდნენ ახალი შენობები. მიუხედავად ყველა ცვლილებებისა, ჩვენმა წინაპრებმა მოახერხეს უწყვეტი ურთიერთკავშირის უზრუნველყოფა ქალაქებში და მათი არქიტექტურული მთლიანობის შენარჩუნება“ (ი. რაუში).

საკითხის ამგვარი დაყენება არ ნიშნავს ძეგლის მნიშვნელობის, მისი ისტორიული, მეცნიერული და მხატვრული ფასეულობების დაკნინებას, ან შეუფასებლობას. პირიქით, ძეგლის ღირებულება იზრდება, როდესაც მას ემატება ურთიერთგავლენის ფუნქცია არსებულ ბუნებრივსა თუ ხელოვნურ გარემოსთან. არქიტექტურის ძეგლი, მსგავსად პიროვნებისა საზოგადოებაში, გარემოში თავისი ადგილით ხშირად ფასობს. მისი მონაწილეობის გარეშე დაირღვეოდა, ან უარესობისაკენ შეიცვლებოდა საუკუნეებით ჩამოყალიბებული თანაფარდობა. ე.ი. ძეგლის მხატვრული ღირებულება განისაზღვრება იმ ერთობლიობითაც, რასაც შეადგენს ძეგლის ურთიერთკავშირი ისტორიულად ჩამოყალიბებულ არქიტექტურულ-სივრცობრივ გარემოსთან.

არქიტექტურის ძეგლის კონტაქტი გარემოსთან ორი სახით წარმოგვიდგება - ვიზუალური, ანუ ექსპოზიციური და შინაარსობრივი, ანუ ფუნქციური.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ ჩვენამდე მოღწეული ძეგლების უმრავლესობამ დაკარგა თავისი აუტენტური ფუნქცია (ციხე-სიმაგრეები, ქარვასლები, სასახლეები და ა.შ.), განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ძეგლის გარემოსთან კონტაქტის ვიზუალური მხარე. მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ძეგლის შინაარსს სრული იგნორირება გაუვკეთოთ. ხშირ შემთხვევაში არქიტექტურის ძეგლი შეიცავს ისტორიულ-მემორიალურ შინაარსს. ამ დროს ძეგლის მხოლოდ ექსპოზიციური მხარის წარმოჩენა შეცდომა იქნებოდა, რასაც არც თუ იშვიათად ვხვდებით პრაქტიკაში.

ექსპოზიციურ ფასეულობებზე გადაჭარბებულმა ზრუნვამ ბევრი ძეგლი შეინირა და ბევრ ძეგლს შეუცვალა პირვანდელი სახე ბუტაფორულ-დეკორატიულ ყაიდაზე, რამაც გამოიწვია მათი დაღუპვა.

მხოლოდ ვიზუალური ეფექტის მისაღწევად, არსებული ფორმებითა და მოცულობებით ძეგლების შემკობას, რამაც ბოლო ხანებში საგანგაშო მასშტაბებს მიაღწია, რა თქმა უნდა, არქიტექტურის ძეგლის დაცვის მეთოდად ვერ ვაღიარებთ.

„იუნესკოს“ რეკომენდაციებში პირდაპირ არის მითითებული, რომ ისტორიული და ტრადიციული ანსამბლების შენარჩუნება და მათი ინტეგრაცია თანამედროვე ცხოვრებასთან არის ფუნდამენტური ფაქტორი ქალაქების კეთილმოწყობის დროს და არქიტექტორებმა უნდა უზრუნველყონ მათი გამოყენება შესაბამისად თანამედროვე მოთხოვნებისა.

„მსოფლიო კულტურისა და ბუნებრივი მემკვიდრეობის დაცვის კონვენცია“ ნებისმიერი ქვეყნის კულტურისა და ბუნების ძეგლს აღიარებს მსოფლიო ცივილიზაციის ნაწილად, რის გამოც იგი საერთაშორისო ინტერესების საგანი ხდება. ამიტომ, სახელმწიფოები, რომლებიც მიუერთდნენ აღნიშნულ კონვენციას (მათ შორის საქართველოც არის), ვალდებული არიან გაითვალისწინონ „იუნესკოს“ რეკომენდაციები.

ძირითადი პრობლემა ძველ თბილისთან მიმართებაში, ჩემი აზრით, ის გახლავთ, რომ პასუხი უნდა გაეცეს კითხვას - როგორ შევიტანოთ (რა საშუალებებით) ახალი სიცოცხლე ძველი განაშენიანების სტრუქტურაში; როგორ გადავარჩინოთ იგი, რომ იყოს რენტაბელური და თანამედროვე შინაარსით დატვირთული; როგორ ვიხსნათ ის, რაც გადაურჩა სატრანსპორტო ქაოსს, უცხო, მრავალსართულიანი ბანკების, სასტუმროების, კორპორაციების, ფირმებისა და ოფისების შემოჭრას.

დავინწყოთ იმით, რომ ყოველ შენობას შესაბამისი ფუნქცია აკისრია, ანუ მან უნდა უზრუნველყოს სათანადო პირობები ადამიანის ცხოვრებისა და საქმიანობისათვის. შენობის არსებობის ხანგრძლივობა განპირობებულია მისი უწყვეტი გამოყენებით. ძველ შენობებში, რომლებშიც იცვლება თაობები, აუცილებელია შიდა ტრანსფორმაციის განხორციელება, რაც უნდა აკმაყოფილებდეს თანამედროვე ადამიანების მოთხოვნებს.

მხოლოდ ფუნქციის მუდმივ განახლებას ძალუძს ძველი შენობის არსებობის შენარჩუნება. ე.ი. იმისათვის, რომ ახალი სიცოცხლე შევიდეს ძველი განაშენიანების სტრუქტურაში, აუცილებელია შენობებს გაუხანგრძლივდეთ ფუნქცია შიდა ტრანსფორმაციის, ანუ ადაპტაციის ხარჯზე, რაც გულისხმობს შენობის პირვანდელი ფუნქციის (მათ შორის ძეგლისაც) ახალი ფუნქციით შეცვლას, მისი გარეგნული იერის მაქსიმალური შენარჩუნებით.

საგულისხმოა, რომ მე-18 საუკუნემდე არქიტექტურული ნაგებობის მიმართ დამოკიდებულება განისაზღვრებოდა მხოლოდ მისი პრაქტიკული გამოყენების ინტერესებით. იგი არ აღიქმებოდა როგორც ძეგლი, ანგარიშს არ უწევდნენ მის მხატვრულ ფასეულობებს. მიშენებები და დაშენებები, სტილისტური ცვლილებები, ზოგჯერ ფიზიკური განადგურება და გამოთავისუფლებულ ადგილზე ახალი შენობის აგება, არც თუ იშვიათი მოვლენა იყო.

დღეს კი, როდესაც ჩვენი მთავარი ამოცანა ძეგლის გადარჩენაა, ვიყენებთ ადაპტაციის მეთოდს, ანუ ვუხანგრძლივებთ ფუნქციას თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად.

1930 წლიდან, ესპანეთის მთავრობა სათანადო გადაკეთებების შემდეგ იყენებს ძველ

ნაგებობებს ტურისტული სასტუმროების მოსაწყობად. ახალი ფუნქცია მიენიჭა ციხე-კოშკებს, სასახლეებს, მონასტრებს. შენობების თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად ადაპტირების დროს, სპეციალისტები ყველა ღონეს ხმარობენ, რომ არ დაირღვეს მათი ისტორიულად ჩამოყალიბებული სტრუქტურა, არ განადგურდეს ცალკეული არქიტექტურული ელემენტები, ძველებური ეზოები, კიბეები და სხვა სახასიათო ნაწილები.

ადაპტაციის მეთოდი ესპანეთიდან სწრაფად გავრცელდა მთელ ევროპაში. დიდ ბრიტანეთში შეიქმნა სპეციალური ტრესტი, რომლის ერთადერთი დანიშნულება იყო ისტორიული და არქიტექტურული მნიშვნელობის მქონე პატარა სახლების დაცვა მათთვის ახალი ფუნქციის მინიჭების მეთოდით. ძირითადად ეს სახლები ტურისტებისათვის და ავტოტურისტებისათვის იქნა გამოყენებული, რამაც სპეციალისტების აღიარებით, არა მარტო არქიტექტურის ძეგლები, არამედ ათასობით ინგლისური სოფელი იხსნა განადგურებისაგან.

ამჟამად მოქმედი არქიტექტურის ძეგლების დაცვის მეთოდები სრულიად მაინც ვერ უზრუნველყოფენ ძეგლების გადარჩენას, რადგანაც ჩნდება ახალი სერიოზული მიზეზები, გამონეული ტექნიკის პროგრესითა და ადამიანის მიერ შეტანილი ცვლილებებით გარემო ბუნებასა და არსებულ განაშენიანებაში.

მეცნიერების მიერ დადგენილია მძიმე შედეგები, გეოლოგიურ სტრუქტურაში გამოწვეული მინისქვეშა ურბანიზაციით. გეოლოგიური რეჟიმის დარღვევა, თავის მხრივ, არღვევს საუკუნეებით ჩამოყალიბებულ წონასწორობას ძეგლებსა და გეოლოგიურ გარემოს შორის.

ადამიანის ზემოქმედება ბუნებრივ გარემოზე განსაკუთრებული ინტენსივობით ხორციელდება ძველ ქალაქებში, სადაც ეგრეთწოდებული ტექნოგენეზის ზეგავლენით, მნიშვნელოვანმა ცვლილებებმა იჩინა თავი. დადგენილია, რომ არქიტექტურის ძეგლების დეფორმაცია და ავარიული მდგომარეობის 70% გამოწვეულია გეოლოგიურ ფენებში ანიროპოგენული ცვლილებებით.

ბევრი ძეგლი დაზიანდა მინისქვეშა წყლების დონის მომატების შედეგად, რაც გამოიწვია ნალექების რაოდენობისა და აორთქლების საუკუნეებით შემუშავებული ბალანსის დარღვევამ. ბალანსის დარღვევა კი შედეგია აორთქლების ფართის შემცირებისა (ტერიტორიის მოასფალტება, განაშენიანების სიმჭიდროვის ზრდა, ბუნებრივი რელიეფის შეცვლა, წყალ-კანალიზაციის ქსელის გაუონვა და ა.შ.).

ქალაქებში, სატრანსპორტო არტერიების ფართო განვითარების გამო, მკვეთრად იმატა დინამიურმა დატვირთვებმა, რამაც გამოიწვია გრუნტების არათანაბარი გამკვრივება, რაც თავის მხრივ, მიზეზია ძეგლების საძირკვლების არათანაბარი ჯდენისა.

თუ ამას დავუმატებთ ძეგლებზე გამოწვეულ ცვლილებებს ფიზიკური, ქიმიური, ბოტანიკური და მიკრობიოლოგიური ზემოქმედებით, ადვილად წარმოვიდგენთ, თუ რა მასშტაბების სამუშაოებია ჩასატარებელი არა მარტო ძეგლებზე, არამედ მისი მიმდებარე გარემოს დასაცავად. ასე რომ, სისტემა „ძეგლი-გარემო“, ვიზუალური კონტაქტის გარდა, შინაგანი სასიცოცხლო ფესვებით არის შედუღებული.

როდესაც აქტიურად ზემოქმედ გარემოს მიმართ სათანადო ზომები არ არის განხორციელებული, ძეგლებზე შესრულებულ დაცვით სამუშაოს მეტად ხანმოკლე ეფექტი აქვს.

აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ უნდა გადარჩეს არა მხოლოდ ცალკეული ნაგებობა და ანსამბლი, არამედ მათი ურთიერთობა ქალაქურ ცხოვრებასთან. მთავარი არსებული განაშენიანების უცვლელად შენარჩუნება კი არ არის, არამედ, მთავარია ვიხსნათ რღვევისაგან ქალაქის ცხოვრების ხასიათი.

არც ერთი ქალაქი არ ახდენს ემოციურ ზემოქმედებას, რომელსაც არ გააჩნია ისტორიული წარსულის ნაკვალები და სტილების მრავალფეროვნება.

ამასთან, განურჩევლად იმისაგან, თუ სად ცხოვრობს თანამედროვე ადამიანი, მას უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა ისარგებლოს ცივილიზაციის ყველა მიღწევით.

პროფესორი
იოსებ სამსარაშვი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2006)

	დაიბადა 1953 წლის 20 იანვარს.
1972-1978	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-პედიატრია.
1978-1979	თათრეთის არ-ის ბავშვთა რესპუბლიკურ-კლინიკური საავადმყოფოს (ქ. ყაზანი) ინტერნატურის სტაჟიორი ბავშვთა ქირურგიის სპეციალობით.
1979-1982	თათრეთის არ-ის ქ. ლენინოგორსკის ბავშვთა საავადმყოფოს ქირურგი.
1982-1987	თბილისის ბავშვთა მე-5 კლინიკური საავადმყოფოს ქირურგი.
1987-1988	თბილისის ბავშვთა მე-6 კლინიკური საავადმყოფოს ქირურგი.
1990-1995	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ბავშვთა ქირურგიის კათედრის ასისტენტი.
1995-1998	თბილისის ბავშვთა მე-6 კლინიკური საავადმყოფოს მთავარი ექიმის მოადგილე სამედიცინო ეკონომიკისა და რეფორმის დარგში.
1995-1998	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ბავშვთა ქირურგიის კათედრის დოცენტი.
1997-დღემდე	გ. ჟვანიას სახ. პედიატრიული კლინიკის სასწრაფო გადაუდებელი ქირურგიის განყოფილების გამგე.
1999-დღემდე	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის ბავშვთა ქირურგიის პროფესორი.

1994 წელს მისი საკანდიდატო ნაშრომი, როგორც იშვიათი გამონაკლისი, შეფასდა უმაღლესი ბალით და ავტორს პირდაპირ მიენიჭა მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის წოდება, 2002 წელს მას მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 80-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომის, მათ შორის ერთი მონოგრაფიის, ერთი სახელმძღვანელოს და ექვსი მეთოდური რეკომენდაციის ავტორი. აქტიურად მონაწილეობს ადგილობრივ და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციების მუშაობაში. იგი სამი გამარჯვებული გრანტის ავტორია.

არჩეულია ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის წევრად.
მინიჭებული აქვს საქართველოს სახელმწიფო პრემია.

ჰეპარინოთერაპიის აუცილებლობის დასაბუთება გავშვებში პერიტონიტული პარეზის დროს

პრობლემის აქტუალობა: ნაწლავთა პარეზი წარმოადგენს ერთ-ერთ უხშირეს პოსტოპერაციულ გართულებას აბდომინურ ქირურგიაში. იგი განსაკუთრებით მძიმედ მიმდინარეობს მწვავე პერიტონიტების დროს ბავშვთა ასაკში. ნაწლავთა პარეზის გამოვლენის ხარისხი დამოკიდებულია პერიტონეუმის ფურცლებში განვითარებული ანთების სიღრმეზე. იგი ამძიმებს ავადმყოფის ზოგად მდგომარეობას და აბლოკირებს აღდგენით პროცესებს ორგანიზმში.

მწვავე პერიტონიტის, ისე როგორც რიგი მძიმე ქირურგიული ინფექციების პათოგენეზში, მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ანთების კერაში გამომუშავებული ციტოკინების გავლენით განვითარებული სისხლძარღვთა ენდოთელიუმის დისფუნქცია, პროთრომბოზული კოაგულოპათია და არასრულფასოვანი ფიბრინოლიზი. აღნიშნული ტრიადა ქმნის თრომბოპემორაგიული სინდრომის საფუძველს, რომელიც წარმოადგენს დაავადების მნიშვნელოვან მამოძრავებელ მექანიზმს, განაპირობებს მიკროცირკულაციის დისიმინირებულ დარღვევებს, ქსოვილთა ჰიპოპერფუზიას და ორგანოთა დისფუნქციას.

მწვავე პერიტონიტების დროს ნაწლავთა პარეზის გენეზში ზემოაღნიშნული მექანიზმების როლზე მიუთითებენ მიკრომორფოლოგიური კვლევები, რომლებშიც ნაჩვენებია პერისტალტიკის განმახორციელებელი ნაწლავის გლუვ კუნთებსა და მათ მაინერვირებელ სტრუქტურებში მიკროცირკულაციური დარღვევები. კერძოდ, ნაწლავის ჯორჯლისმხრივ კიდეში, მსხვილი სისხლძარღვებისა და ნერვების გავლის ზონაში აღინიშნება პერინერვული სისხლძარღვების (vasa nervorum) დილატაცია, სისხლსავსეობა და თრომბოზი. შესაბამის ნერვულ ბოჭკოებში ვლინდება აქსოპლაზმის შეშუპება (იხ. სურათი). ანალოგიური დისტროფიული ცვლილებები ჩანს ნაწლავის კუნთთაშორისი ნერვული განგლიების ტრუქტურებში და თავად კუნთოვან ბოჭკოებში. ნერვულ განგლიებში შეინიშნება აქსოპლაზმის გაფერმკრთალება, ციტოპლაზმის ჰომოგენიზაცია, მორჩების ვაკუოლიზაცია და პერიცელულური შეშუპება. დისტროფიული ცვლილებები აგრეთვე წარმოდგენილია კუნთთაშორისი შეშუპებით, გლუვკუნთოვანი ბოჭკოების განშრევებით, მათი არაერთგვაროვანი შეფერვით, ციტოპლაზმის სიმკვრივით, ბირთვების პიკნოზით ან ჰიპერტროფიით. აღნიშნული მორფოლოგიური სურათი შესაძლოა შეფასდეს, როგორც თრომბოპემორაგიული სინდრომის ადგილობრივი გამოვლინება. ამრიგად, მწვავე პერიტონიტების დროს, ნაწლავთა პარეზის ერთ-ერთ მიზეზს წარმოადგენს ნაწლავის გლუვკუნთოვანი შრის ინერვაციის დარღვევა, რაც განპირობებულია პერინერვული და პერიგანგლიური სისხლძარღვების ჩათრევით თრომბოპემორაგიულ სინდრომში.

ნაჩვენებია, რომ ჰეპარინი წარმოადგენს თრომბოპემორაგიული სინდრომის მკურნალობის პათოგენეზურად დადასტურებულ მედიკამენტს. მწვავე პერიტონიტების დროს ნაწლავთა პარეზის განვითარების ზემოაღნიშნული მექანიზმების გათვალისწინებით, დღის წესრიგში დგება ჰეპარინოთერაპიის საჭიროება აღნიშნული მდგომარეობის მკურნალობის კომპლექსში.

კვლევის მიზანი: წარმოდგენილი შრომის მიზანია ჰეპარინოთერაპიის აუცილებლობის დასაბუთება პერიტონიტული პარეზის მკურნალობისას ბავშვებში.

კვლევის ამოცანები: მწვავე პერიტონიტის მქონე პედიატრიულ პაციენტებში ნაწლავის პარეზის გამოვლინებათა დინამიკის შეფასება მკურნალობის კომპლექსში ჰეპარინოთერაპიით და მის გარეშე.

მასალა და მეთოდები: გამოკვლევამ მოიცვა 0-14 წლის 203 ავადმყოფი, რომლებიც მკურნალობდნენ თსსუ პედიატრიულ კლინიკაში მწვავე პერიტონიტის დიაგნოზით. ავადმყოფები განაწილდნენ ძირითად და საკონტროლო ჯგუფებში. საკონტროლო ჯგუფის ავადმყოფებს პოსტოპერაციული პარეზის საკორექციოდ უტარდებოდათ სტანდარტული მკურნალობა, ხოლო ძირითადი ჯგუფის ავადმყოფები დამატებით იღებდნენ ინტრავენურ ჰეპარინოთერაპიას თრომბოპემორაგიული სინდრომის მკურნალობისათვის მონოდებული დოზებით.

ნაწლავთა პარეზების სტანდარტული მკურნალობა მოიცავდა ავადმყოფის საწოლში მოთავსებას ფოვლერის პოზიციაში, სუნთქვით ვარჯიშებს, პერისტალტიკის სტიმულაციას პროზერიინისა და ჰიპერტონული ოყენების გამოყენებით. სათანადო ჩვენებისას ტარდებოდა პარიდურული ანესთეზია. ტარდებოდა ადექვატური ინფუზური თერაპია და ავადმყოფთა დროული გადაყვანა პარენტერულიდან ენტერულ კვებაზე.

ძირითადი ჯგუფის ავადმყოფებში პოსტოპერაციულ პერიოდში ჰეპარინოთერაპია იწყებოდა სასტარტო დოზით 300 ერთეული ერთ კილოგრამ წონაზე დღე-ღამეში. პრეპარატის შეყვანა ხორციელდებოდა უწყვეტი თანაბარი ინტრავენური ინფუზიის სახით. სისხლის ჯამური შედედების ხანგრძლივობის მაჩვენებელი დგინდებოდა ლი და უაიტის მეთოდით. ავადმყოფებს, აგრეთვე, განესაზღვრათ სისხლში პარაკოაგულაციის პროდუქტების დონე. ჰეპარინის დოზის კორექცია ხდებოდა აღნიშნული ლაბორატორიული მონაცემების გათვალისწინებით. დოზის შერჩევა ხორციელდებოდა იმგვარად, რომ მიგვეღწია მედიკამენტური ჰიპოკოაგულაციისათვის (შედედების დრო ლი და უაიტის მეთოდით 13-16 წუთი). ჰეპარინოთერაპია ავადმყოფის სიმძიმის შესაბამისად გრძელდებოდა 6-18 დღის განმავლობაში. მედიკამენტის მოხსნა ხდებოდა დოზის ფრაქციული შემცირებით — დღე-ღამეში 1/3-ით ან 1/4-ით.

შედეგები და განხილვა: დაკვირვების ქვეშ მყოფი ავადმყოფებიდან 93 განაწილდა ძირითად ჯგუფში, ხოლო 110 — საკონტროლოში. საკონტროლო ჯგუფში პოსტოპერაციული პარეზის მკურნალობის შედეგები იყო შემდეგი: მუცლის შებერვა პოსტოპერაციული პერიოდის 1-2 დღეს აღენიშნა ყველა ავადმყოფს (110/110-100%), მე-5 დღეს 65-ს (59,1%), მე-10 დღეს 18-ს (16,4%) პაციენტს, ხოლო მე-15 დღეს 11 ავადმყოფს (10,0%).

ამავე ჯგუფის ბავშვებში პერისტალტიკის ხმა აუსკულტაციით შესუსტებული იყო ან არ მოისმინებოდა პოსტოპერაციული პერიოდის 1-2 დღეს ყველა ავადმყოფთან, მე-5 დღეს 92 პაციენტთან (83,6%), მე-10 დღეს 54 ბავშვთან (49,1%), ხოლო მე-15 დღეს 28 შემთხვევაში (25,5%).

საკონტროლო ჯგუფის ავადმყოფებიდან ლეტალური გამოსავალი აღინიშნა 5 შემთხვევაში. ძირითად ჯგუფში (93 ავადმყოფი) თრომბოპემორაგიული სინდრომის გათვალისწინებით წარმართული თერაპიის ფონზე მიღებულ იქნა შემდეგი შედეგები: მუცლის შებერვა 1-2 პოსტოპერაციულ დღეს აღენიშნებოდა 64 ავადმყოფს (68,8%), მე-5 დღეს 40 პაციენტს (43,0%), მე-10 დღეს — 3 ბავშვს (3,2%).

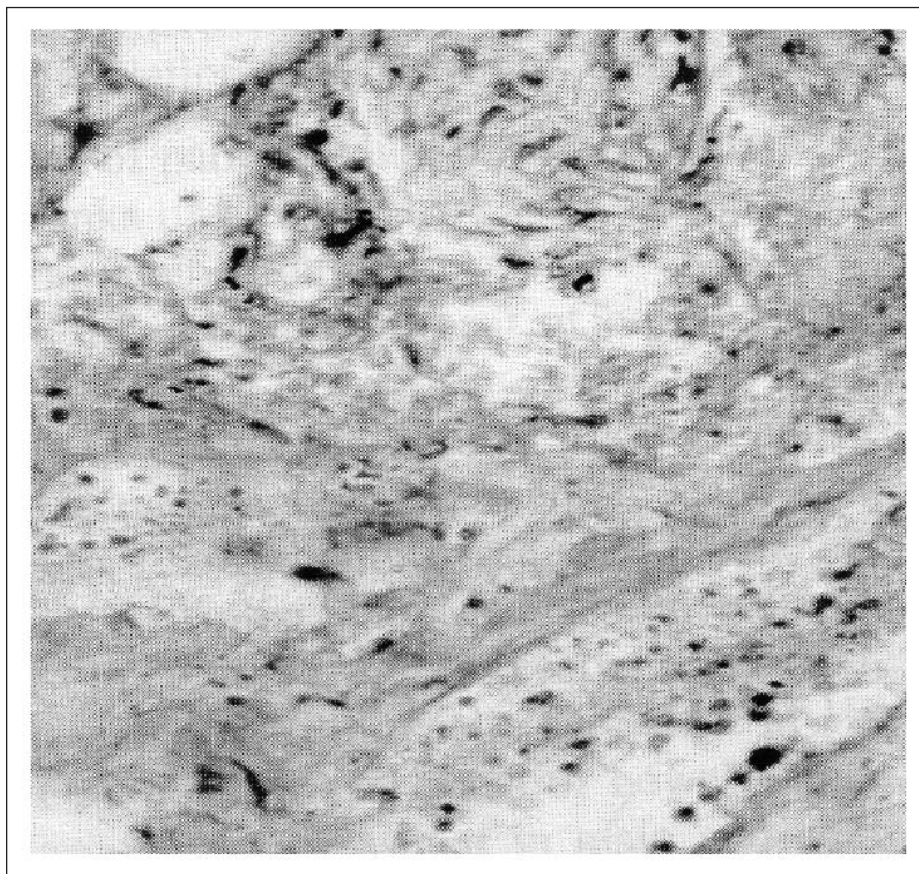
ამავე ჯგუფის ბავშვებში ნაწლავთა პერისტალტიკის ხმა აუსკულტაციით შესუსტებული იყო ან არ მოისმინებოდა პოსტოპერაციული პერიოდის 1-2 დღეს 93 ავადმყოფს (100%), მე-5 დღეს 62 პაციენტს (66,7%), მე-10 დღეს — 34 (36,6%), ხოლო მე-15 დღეს — 3 ბავშვს (3,2%).

ძირითად ჯგუფში ავადმყოფთა ლეტალური გამოსავალი არ დაფიქსირებულა.

ძირითადი და საკონტროლო ჯგუფების ავადმყოფთა მკურნალობის შედეგების ურთიერთშედარებითნათელიხდება მწვავე პერიტონიტების ფონზე განვითარებული ნაწლავთა პარეზის მკურნალობის კომპლექსში ჰეპარინოთერაპიის შეტანის აუცილებლობა.

მართალია, ჰეპარინს არ გააჩნია ნაწლავთა პერიტალტიკის პირდაპირი მასტიმულირებელი თვისება, სამაგიეროდ, იგი აღადგენს ჰემომიკროცირკულაციას პერიგანგლიურ და პერინერვულ სისხლძარღვებში, აგრეთვე ნაწლავის გლუვკუნთოვან შრეში, რაც ხელს უწყობს აღნიშნულ სტრუქტურებში პერიტონიტის ფონზე განვითარებული დისტროფიული ცვლილებების აღაგებას და ნერვული იმპულსების შეუფერხებელ გატარებას ნორმალურ გლუვკუნთოვან ბოჭკოებამდე. შესაბამისად, ჰეპარინოთერაპია ზრდის ნაწლავთა პარეზის სანინალმდეგოდ მიმართული სხვა ღონისძიებების ეფექტურობას.

დასკვნები: მწვავე პერიტონიტების მკურნალობის დროს ბავშვებში ნაწლავთა პარეზის კუპირების მიზნით აუცილებელია ჰეპარინოთერაპიის გამოყენება. ჰეპარინოთერაპია, თრომბოჰემორაგიული სინდრომის კორექციისათვის მონოდებული დოზებით, ზრდის პირდაპირი ანტიპარეზული მოქმედების მქონე სამკურნალო ღონისძიებების ეფექტურობას.

პროფესორი
სულსან ქიქოშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი – აკადემიკოსი (1995)

1959-1965	დაიბადა 1941 წლის 24 აგვისტოს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-ქირურგია.
1965-1967	გარდაბნის რაიონის სოფ. გამარჯვების საავადმყოფოს ექიმი-ქირურგი.
1967-1970	სწავლობდა თბილისის ექსპერიმენტული და კლინიკური ქირურგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ასპირანტურაში.
1971-1972	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური ქირურგიის კათედრის უფროსი ლაბორანტი.
1972-1980	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური ქირურგიის კათედრის ასისტენტი.
1980-1994	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ჰოსპიტალური ქირურგიის კათედრის დოცენტი.
1994-დღემდე	თბილისის მე-2 კლინიკური საავადმყოფოს ქირურგიული კლინიკის ხელმძღვანელი, პროფესორი.

1996 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 102 სამეცნიერო ნაშრომისა და 3 მონოგრაფიის ავტორი. მისი ხელმძღვანელობით დაცულია 2 საკანდიდატო დისერტაცია. მან ქირურგიულ პრაქტიკაში დანერგა მრავალი მნიშვნელოვანი სიახლე: პანკრეასის სუფთა წვენის მიღების მეთოდი ქრონიკულ ექსპერიმენტში, მრავალარხიანი ზონდი კუჭნაწლავის დამბლის დროს შიგთავსის ევაკუაციისათვის, წინასწარ ვასკულარიზებული აუტოვენიტ სანაღვლე სადინარის პლასტიკა, აპენდიკულარული ინფილტრაციის კლასიფიკაცია, კარდიასპაზმის კლასიფიკაცია, საყლაპავი კუჭის და საყლაპავი ნაწლავის ორიგინალური ანასტომოზი, ჰარტმანის ოპერაციის მოდიფიკაცია, ანასტომოზის და სტომის ერთდროული გამოყენება პერიტონიტის დროს.

მონაწილეობდა 4 საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მუშაობაში.

ნაკერის უკმარისობის პრობლემა და მისი გადაჭრის გზები საჭმლის მომნელებელი ტრაქტის ქირურგიაში

კუჭ-ნაწლავის ტრაქტზე წარმოებული ქირურგიული ოპერაციების ცუდი შედეგების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი ნაკერის უკმარისობაა და მისი თავიდან აცილება ქირურგიის აქტუალური პრობლემაა. აქტიური ქირურგიული მუშაობის 35 წლის მანძილზე ჩვენ შევიმუშავეთ და ვიყენებთ მთელ რიგ მეთოდებს, რომელთა დანერგვამ შესაძლებლობა მოგვცა მაქსიმალურად შეგვემცირებინა ნაკერის უკმარისობის შემთხვევები.

მიუხედავად იმისა, რომ მოწოდებულია საყლაპავ-კუჭისა და საყლაპავ-ნაწლავის ანასტომოზის მრავალი ვარიანტი, საყლაპავზე წარმოებული ოპერაციების შემდეგ ნაკერთა უკმარისობა აღენიშნება პაციენტთა 20-40 პროცენტს.

საყლაპავის ნაკერის უკმარისობის ხელშემწყობი ფაქტორებია:

საყლაპავის ანატომიური თავისებურებანი - სეროზული გარსის უქონლობა, სუსტი ვასკულარიზაცია და დაჭიმულობა ანასტომოზის მიდამოში. პირველ ორ ფაქტორზე ქირურგიული მეთოდებით რადიკალური ზემოქმედება შეუძლებელია, ამიტომ, ჩვენი ძალისხმევა მივმართეთ სწორედ ანასტომოზის დაჭიმულობის შემცირება-ლიკვიდაციისაკენ.

საყლაპავ-კუჭისა და საყლაპავ-ნაწლავის ანასტომოზის არეში დაჭიმულობის მაქსიმალურად შემცირების მიზნით სათანადოდ მობილიზებული საყლაპავის უკან წინასწარ ვაკეთებთ კუჭის დარჩენილი ნაწილის ან ნაწლავის ექსტრაანსტომოზურ ფიქსაციას. ამის შემდეგ ორსართულიანი კვანძოვანი ნაკერებით კუჭის დარჩენილ ნაწილს ან ნაწლავს ედება ანასტომოზი მათზე თავისუფლად დადებულ საყლაპავს შორის. ამ მიმართულებით 10 ძალზე ჩატარებულმა ექსპერიმენტებმა კარგი უშუალო და შორეული შედეგები მოგვცა.

კლინიკაში საყლაპავ-კუჭის ან ნაწლავის ფიქსირებული ანასტომოზი გამოყენებულია 24 შემთხვევაში, კარდიალური მიდამოს კიბოს გამო წარმოებული პროქსიმალური რეზექციისა და გასტრექტომიების დროს. აღნიშნული ჩარევა ჩვენს მიერ პირველად წარმატებით გაკეთდა 1978 წ. 67 წლის მამაკაცზე. მას შემდეგ წარმოებული 24 ოპერაციიდან ანასტომოზის უკმარისობას ადგილი ჰქონდა 3 შემთხვევაში.

ამრიგად, ჩვენს მიერ წარმოებული „ფიქსირებული“ ანასტომოზი საყლაპავ-კუჭის და საყლაპავ-ნაწლავის ანასტომოზის ნაკერთა უკმარისობის სიხშირის შემცირების ეფექტური საშუალებაა.

კუჭ-ნაწლავზე წარმოებულ ქირურგიულ ჩარევათა დროს ნაკერთა უკმარისობის კლასიკური მაგალითია თორმეტგოჯა ნაწლავის ტაკვის უკმარისობა, რომელიც ვითარდება Bilroth-II წესით კუჭის რეზექციის შემდეგ.

აღნიშნული გართულება განსაკუთრებით ხშირია თორმეტგოჯა ნაწლავის უკანა კედლის დაბალი წყლულიდან პროფუზული სისხლდენის მაქსიმუმზე წარმოებული რეზექციების შემდეგ, ვინაიდან, ამ შემთხვევაში აუცილებელია წყლულის ამოღება. გარდა ამისა, პოსტჰემორაგიული ანემია, რომელიც თან ახლავს აღნიშნული ჯგუფის ავადმყოფებს, სერიოზული დამამძიმებელი ფაქტორია ნაკერის უკმარისობის თვალსაზრისითაც. ასეთ შემთხვევაში ვიყენებთ თორმეტგოჯა ნაწლავის ტაკვის დამუშავების მეთოდებს, რომლის არსი მდგომარეობს შემდეგში:

თორმეტგოჯა ნაწლავის დასაწყისი ნაწილის სრულყოფილი მობილიზაციის შემდეგ მას გადავკვეთთ ისე, რომ წყლულის მოპირდაპირე მხარეს დარჩეს რაც შეიძლება მეტი ნაწლავის კედელი. წყლულის ქვემოთ ვახდენთ საღი ლორწოვანის პრეპარირებას 1-3 სმ-ზე. თორმეტგოჯას ტაკვს ვკერავთ წყლულის ღერძის მიმართულებით. გაკერვას ვიწყებთ მობილიზებულ საღ ლორწოვანზე ატრავმატული ნემსით კვანძოვანი ნაკერების დადებით. ასეთივე ნაკერებით იკერება დანარჩენი ლორწოვანი ან თორმეტგოჯას კედელი. შემდეგ წყლულის მოპირდაპირე მხარეს შექმნილი კონუსის ფუძეზე ვადებთ ქისისებურ ნეკერს და თორმეტგოჯას გაკერვით შექმნილ კუთხეს ვაბრუნებთ

სანათურში. კვანძოვანი ნაკერების მესამე სართულს ვადებთ პირველი რიგის პერპენდიკულარულად და ვაკერებთ წყლულის კრატერში. ამრიგად, თორმეტგოჯა ნანლაგის ტაკვს ვხურავთ „ცვალებადი“ ნაკერით (ნახ. 1).

ბოლო წლებში თორმეტგოჯა ნანლაგის პოსტბულბარული „მედიალური“ წყლულიდან სისხლდენის მაქსიმუმზე წარმოებული კუჭის რეზექციის 75 შემთხვევაში ჩვენ გამოვიყენეთ ტაკვის დამუშავების ზემოთაღწერილი მეთოდი, რომელიც მიგვაჩნია „ტიპიურად“. ტაკვის უკმარისობას ადგილი არ ჰქონია. ორი ავადმყოფი გარდაიცვალა გულის ინფარქტით, ერთი - ანასტომოზის ნაკერის უკმარისობით.

ნაკერის უკმარისობა საკმაოდ ხშირია მსხვილ ნანლაგზე ოპერაციების შემდგომ. განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც შეუძლებელია ავადმყოფის სრულყოფილი მომზადება ოპერაციის წინ (პერფორაცია, მწვავე გაუვალობა და სხვ.). ამ გართულების ასაცილებლად მოწოდებულია მრავალმომენტიანი ოპერაციები (კეიდლერ-შლოფერის, ჰარტმანის, მიკულიჩის და სხვ.). მათი უარყოფითი მხარეა მკურნალობის გახანგრძლივება, განმეორებითი რთული ჩარევების აუცილებლობა.

რექტოსიგმოიდური მიდამოს ან სიგმური კოლინჯის პათოლოგიის დროს, საყოველთაოდ მიღებულ საზღვრებში წარმოებული რეზექციის შემდეგ, ანასტომოზის ნაკერთა უკმარისობის პროფილაქტიკის მიზნით სიგმური ნანლაგის ან დასწვრივი კოლინჯის პროქსიმალური ბოლოდან ვახდენთ ერთლულიანი უკანა ტანის ფორმირებას, ხოლო დისტალურ ბოლოს ვაკერებთ პირით გვერდში ხელოვნური უკანა ტანის 15-20 სმ-ით პროქსიმალურად (ნახ. 2).

კოლოსტომა უზრუნველყოფს ანასტომოზის მიდამოს დეკომპრესიას, რაც ნაკერთა უკმარისობის პროფილაქტიკის მძლავრი ფაქტორია. ანასტომოზის საიმედოდ შეხორცების შემდეგ (2-3 კვირა), ადგილობრივი გაუტიკვარებით ვხურავთ ხელოვნურ უკანა ტანს.

პირველი ოპერაცია ამ წესით ჩვენს მიერ გაკეთდა 1979 წელს 72 წლის მამაკაცზე, კარგი შედეგით. მას შემდეგ მეთოდი გამოყენებულია კიდევ 42 შემთხვევაში სიგმური კოლინჯის რექტოსიგმოიდური მიდამოს რეზექციის დროს. მათ შორის 28 ავადმყოფს ოპერაცია გაუკეთდა სასწრაფო ჩვენებით სიგმური კოლინჯის ნაწილობრივი ან სრული გაუვალობის გამო.

გაუვალობის დაგვიანებულ შემთხვევაში, როდესაც სიგმური კოლინჯის დიამეტრი 1,5-2-ჯერ აღემატება ნორმალურს, ვაკეთებთ ჰარტმანის ოპერაციას იმ განსხვავებით, რომ ხელოვნური ანუსის პროქსიმალურად კუნთოვან ზონარზე ვაკერებთ სწორი ნანლაგის კვანძოვანი ნაკერებით დახურულ ტაკვს. ამრიგად, იქმნება მომავალი ანასტომოზის უკანა კედელი. ამით ტექნიკურად ადვილდება ოპერაციის მეორე ეტაპი და მნიშვნელოვნად მცირდება ანასტომოზის უკმარისობის განვითარების საშიშროება, ვინაიდან ანასტომოზის უკანა კედელი უკვე ფორმირებულია.

აღნიშნული ჩარევები მსხვილ ნანლაგზე საშუალებას გვაძლევს გავაფართოვოთ პირველადი ანასტომოზის გამოყენების ჩვენებები, გავაუმჯობესოთ რექტოსიგმოიდური მიდამოს კიბოთი შეპყრობილ ავადმყოფთა მკურნალობის შედეგები, მნიშვნელოვნად, 3-4 თვით შევამციროთ მათი მკურნალობის ხანგრძლივობა.

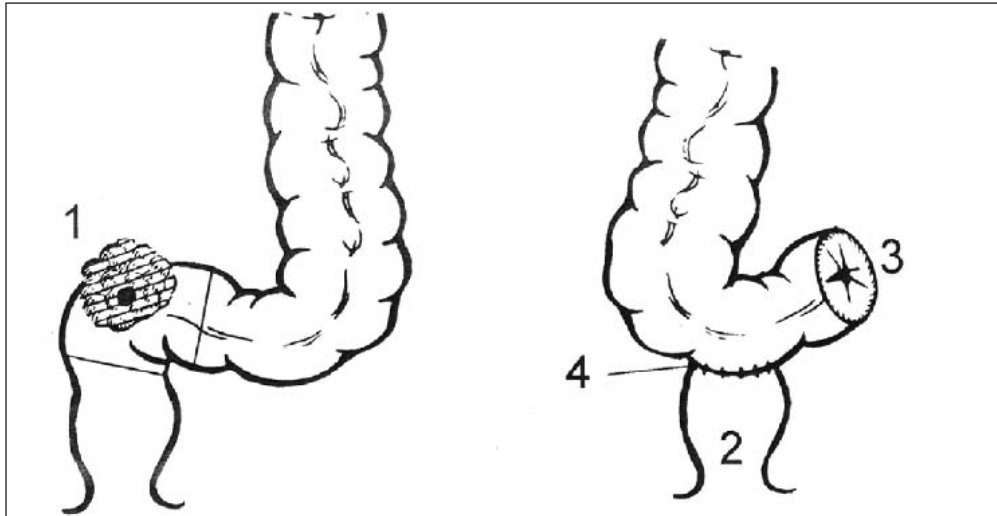
საჭმლისმომწელებელ ტრაქტზე ქირურგიული ნაკერის უკმარისობის პრობლემა მჭიდრო კავშირშია ნანლაგის მოტორიკასთან. ქირურგიაში დომინირებდა აზრი, რომ კუჭ-ნანლაგის ტრაქტის მოტორიკის დათრგუნვა კუჭ-ნანლაგზე ნაკერის დადებიდან პირველ დღეებში უკმარისობის პროფილაქტიკის საუკეთესო საშუალებაა. ჩვენ დავრწმუნდით სანინალმდეგოში - კუჭ-ნანლაგის ტრაქტის მოტორიკის ადრეული აღდგენა ნაკერის უკმარისობის პროფილაქტიკის ეფექტური საშუალებაა. ამიტომ მოტორიკის მედიკამენტოზურ სტიმულაციას ვიწყებთ ოპერაციის დამთავრებისთანავე.

კუჭ-ნანლაგის ტრაქტზე ანასტომოზის დადების შემდეგ ნანლაგის მოტორიკის ნაადრევი სტიმულაცია ჩვენს მიერ წარმოებულია 500-ზე მეტ შემთხვევაში, ავადმყოფთა ასაკი მერყეობდა 14-დან 92 წლამდე. ანასტომოზის უკმარისობა განვითარდა 5 შემთხვევაში.

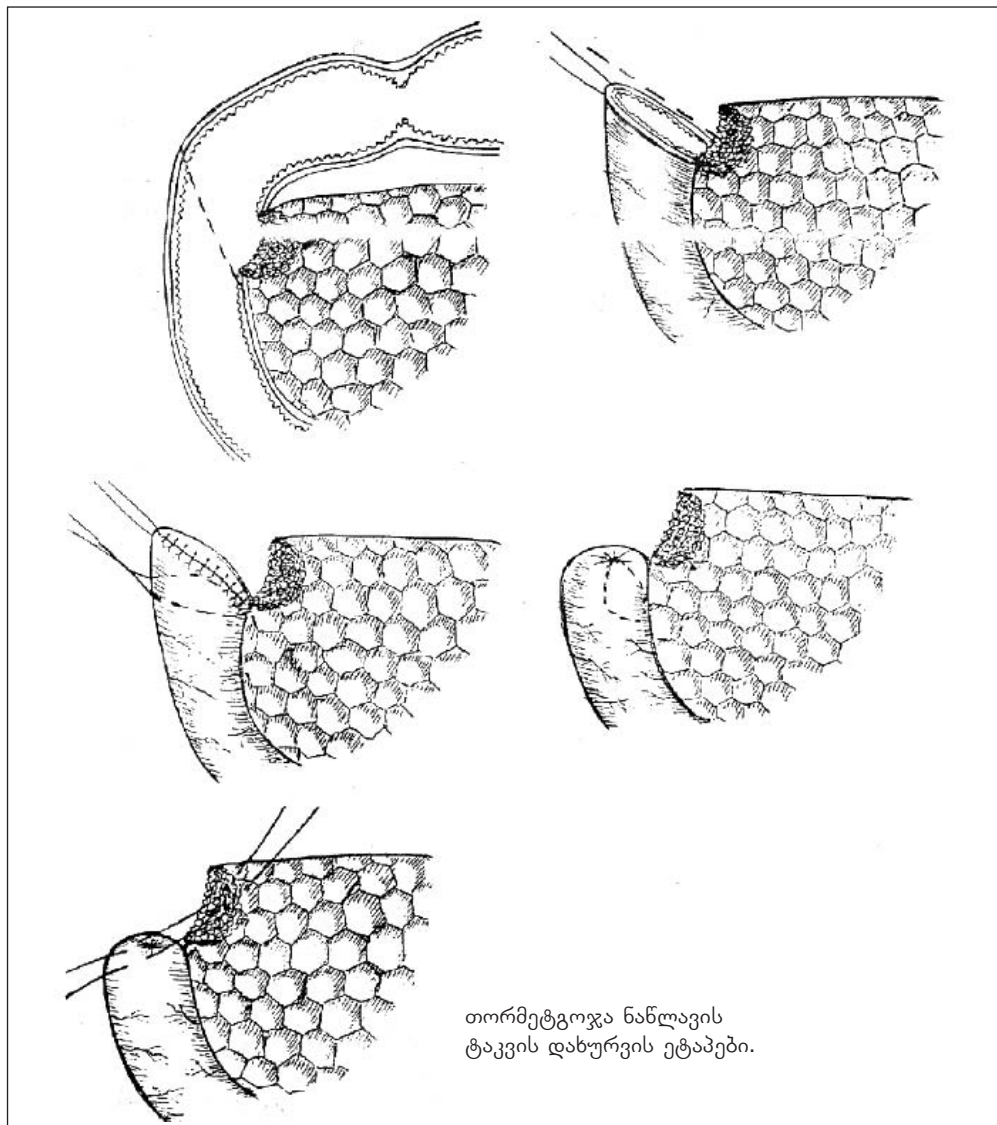
უნდა აღინიშნოს, რომ პერიტონიტის დროს განვითარებული ნანლაგთა მყარი პარეზის შემთხვევაში მივმართავთ „უანასტომოზო“ ქირურგიას - ნანლაგი გამოგვაქვს სტომის სახით მუცლის წინა კედელზე.

ანგარიშგასაწევია ისიც, რომ მოტორიკის ადრეული აღდგენა პოსტოპერაციული შეხორცებითი გაუვალობის პროფილაქტიკის ერთ-ერთი მძლავრი საშუალებაა.

ჩვენს მიერ ქირურგიულ პრაქტიკაში დანერგილი საყლაპავ-კუჭის, საყლაპავ-ნანლაგის, თორმეტგოჯა ნანლაგის ტაკვის დახურვის, ჰარტმანის ოპერაციის მეთოდთა მოდიფიკაციები, ნანლაგის პერიტალტიკის ადრეულ სტიმულაციასთან ერთად მნიშვნელოვნად ამცირებენ კუჭ-ნანლაგის ტრაქტზე წარმოებული ქირურგიული ოპერაციების ერთ-ერთი უმძიმესი გართულების - ნაკერის უკმარისობის განვითარების საშიშროებას.

კოლორექტალური ანასტომოზისა და კოლოსტომის კომბინაცია.
 1- რექტოსიგმოიდური მიდამოს სიმსივნე, 2 - სწორი ნაწლავი,
 3- კოლოსტომა, 4 - კოლორექტალური ანასტომოზი.

თორმეტგოჯა ნაწლავის
 ტაკვის დახურვის ეტაპები.

პროფესორი
კონსტანტინე ჩახუნაშვილი
 აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (2006)

1972-1978	დაიბადა 1949 წლის 5 თებერვალს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-თერაპევტი.
1978-1980	თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის ალერგოლოგიის კათედრის კლინიკური ორდინატორი.
1980-1996	რესპუბლიკური ცენტრალური კლინიკური საავადმყოფოს ფუნქციონალური დიაგნოსტიკის განყოფილების ექიმი-კარდიოლოგი.
1996-დღემდე	რესპუბლიკური ცენტრალური კლინიკური საავადმყოფოს ფუნქციონალური დიაგნოსტიკის განყოფილების გამგე.
2002-2006	თბილისის სამედიცინო პედიატრიული ინსტიტუტის თერაპიული კურსის ხელმძღვანელი.

2002 წელს მიენიჭა მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის წოდება. არის 44 სამეცნიერო ნაშრომისა და 8 გამოგონების ავტორი. მისი ათამდე სამეცნიერო ნაშრომი სხვადასხვა დროს გამოქვეყნდა საქართველოს, რუსეთის ავსტრიის, ნიდერლანდების, თურქეთის, აზერბაიჯანის სამეცნიერო ჟურნალებში, მოხსენებულია კონგრესების მუშაობისას.

არჩეულია საქართველოს სოციალური პედიატრიის ფონდის თანათავმჯდომარედ, საქართველოს ბავშვთა კარდიოლოგიის ასოციაციის ვიცე-პრეზიდენტად და ევროპის კარდიოლოგთა ასოციაციის წევრად.

ათეროსკლეროზის ეტიოპათოგენეზის ზოგიერთი ასპექტი და კვებითი აპიდანამატების, იმუნომაღუპილობის პრეპარატების როლი მის პროფილაქტიკაში

ათეროსკლეროზი, როგორც არტერიოსკლეროზის ერთ-ერთი გავრცელებული ფორმა დღესდღეობით რჩება ინვალიდობისა და სიკვდილიანობის ხშირ მიზეზად. ცნობილია, რომ მის განვითარებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ნივთიერებათა ცვლის დარღვევები, ნეიროენდოკრინული და ჰემოდინამიკური ფაქტორები, მემკვიდრეობითი განწყობა და ა.შ. თუმცა, იმის გარკვევა, თუ რომელია ამ ფაქტორებიდან უფრო მნიშვნელოვანი და ძირითადი, რთული და საკმაოდ სადისკუსიოა.

ცვლითი ფაქტორებიდან ყველაზე მნიშვნელოვნად ითვლება ქოლესტერინისა და ლიპოპროტეიდების ცვლის დარღვევა. თუმცა დადგენილია, რომ ჭარბი ეგზოგენური ქოლესტერინი არ არის ყოველთვის ათეროსკლეროზის გამომწვევი და წამყვანი როლი მიეკუთვნებათ დაბალი და ძალიან დაბალი სიმკვრივის პლაზმის ლიპოპროტეიდების მომატებას მაღალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდებთან შედარებით. დაბალი და ძალიან დაბალი სიმკვრივის მაღალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდებისაგან განსხვავდება იმით, რომ პირველისათვის ლიპიდური კომპონენტი წარმოდგენილია ქოლესტერინით, ხოლო მეორისათვის - ფოსფოლიპიდებით. ე.ი. ათეროსკლეროზის დროს ცვლითი პროცესების დარღვევებს საფუძვლად უდევს დისლიპოპროტეიდემია დაბალი და ძალიან დაბალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდების პრევალირებით, რომელიც განაპირობებს ქოლესტერინის არარეგულარულ უჯრედულ ცვლას და ინტიმაში ე.წ. „ქაფიანი“ უჯრედების გაჩენას, რომლებთანაც დაკავშირებულია ათეროსკლეროზული ფოლაქების წარმოქმნა. უეჭველია ჰემოდინამიკური ფაქტორის როლიც ათეროგენეზში. ჰიპერტენზიის ხასიათის მიუხედავად აღენიშნება ათეროსკლეროზული პროცესის გაძლიერება.

განსაკუთრებული როლი ათეროსკლეროზის ეტიოლოგიაში ენიჭება ნერვულ ფაქტორს — სტრესულ და კონფლიქტურ სიტუაციებს, რომელიც დაკავშირებულია ფსიქოემოციურ გადაძაბვასთან, რაც საბოლოოდ განაპირობებს ნივთიერებათა ცვლის ნეიროენდოკრინული რეგულაციის დარღვევას და ვაზომოტორულ აშლილობებს. ათეროსკლეროზით დაავადებულების ინტელექტუალური და პიროვნული თავისებურებების პრობლემა სადღეისოდ მკვლევართა განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრშია. სისხლძარღვთა აშკარად გამოხატული ათეროსკლეროზის მქონე ავადმყოფებისათვის დამახასიათებელია ინტელექტუალურ მოშლილობათა შემდეგი სახეები: პროდუქტიული ინტელექტუალური საქმიანობის, განსჯისა და განზოგადების უნარის შევიწროვება, ინტელექტუალური საქმიანობის დინამიკის დარღვევა, ტემპის არასტაბილურობა, რიგიდულობა, დაუძლეულობა, მეხსიერების, ინფორმაციის შენახვისა და გადაცემის გაუარესება. კვლევის შედეგები მიუთითებს, რომ ათეროსკლეროზის საწყის ეტაპებზე უკვე წარმოიქმნება გონებრივი შრომისუნარიანობის დარღვევები. ამიტომ შემდეგი საკითხი, რომელიც ამ დარღვევათა აღმოჩენისას ბუნებრივად ისმება, არის საკითხი მათი მდგომარეობის შესახებ. გონებრივი შრომისუნარიანობის გამოვლენილ დარღვევათა უკუგანვითარების საკითხის გადაუჭრელად სწორად ვერ იქნება გადაჭრილი ათეროსკლეროზის პროფილაქტიკის, ავადმყოფთა მკურნალობისა და რეაბილიტაციის საკითხი. პრაქტიკულად გონებრივი შრომისუნარიანობის ყველა საკვლევი პარამეტრის მიხედვით აღმოჩენილია მკურნალობის ზემოქმედებით დადებითი ცვლილებები. შედარებით ნათლად გამოვლინდა გონებრივი შრომისუნარიანობის შემდეგი მხარეების დადებითი დინამიკა: მარტივი ავტომატიზირებული ინტელექტუალური ოპერაციების შესრულების სიჩქარე, რთული ლოგიკური ამოცანების სწორად გადაჭრა, არაპირდაპირი დამახსოვრების მოცულობა, შესწავლილის დამახსოვრება. დანარჩენი პარამეტრების ცვლილებები მიუთითებს მხოლოდ გაუმჯობესების ტენდენციაზე. ამგვარად, პიროვნული სივრცე აღმოჩნდა დასული იმ ფაქტორებამდე, რომლებიც შეზღუდული ფორმით ინახავენ ავადმყოფის პიროვნების შესახებ შედარებით არსებით ინფორმაციას. ჩატარებულმა

გამოკვლევებმა გვიჩვენა, რომ ჯანმრთელებსა და ათეროსკლეროზის საწყისი გამოვლინებების მქონე ავადმყოფების პიროვნული ხასიათის თავისებურებებს შორის არსებითი განსხვავებაა. პიროვნული განსხვავება იმდენადაა გამოხატული, რომ საშუალებას გვაძლევს პიროვნული თავისებურებების მიხედვით შევექმნათ სისხლძარღვოვანი პათოლოგიის ექიმამდელი დიაგნოსტიკის ეფექტური წესი. ამ მონაცემების შუქზე ათეროსკლეროზის საწყისი გამოვლინებების მქონე ავადმყოფები ხასიათდებიან სწრაფი ფსიქიკური გამოფიტვისაკენ, არამდგრადი ხასიათისა და მომატებული მგრძნობელობისაკენ მიდრეკილებით.

მეცნიერების ნაწილი მიუთითებს იმუნურ სისტემაში დეზორგანიზაციაზე ათეროსკლეროზის დროს. დადგენილია, რომ დაბალი სიმკვრივის ლიპოპროტეიდები აუარესებენ T-სუარესორების ფუნქციას, აძლიერებენ დნმ-ს სინთეზს B-ლიმფოციტებში, რაც იწვევს უჯრედულ სენსიბილიზაციას ათეროგენეზზე. არასტაბილური სტენოკარდიის დროს დაქვეითებულია ლეიკოციტების სპონტანური მიგრაცია და მომატებულია მათი ადგილობრივი აქტივობა, ხდება ლეიკოციტების დაგროვება იმუნური კომპლექსების ფიქსაციის ადგილებში და იქმნება ანთებითი კერა. დაავადების პროგრესირება იწვევს კოლაგენის პროლიფერაციის დარღვევას და განაპირობებს შემაერთებული ქსოვილის განვითარებას.

ათეროსკლეროზის ეტიოლოგიის განხილვისას გვერდს ვერ ავუვლით ვირუსების შესაძლო როლს მის განვითარებაში. დაგროვილია ბევრი ფაქტორი, რომელიც ამ იდეის მართებულობას ასაბუთებს. საკითხი, ადამიანაში ათეროსკლეროზული პროცესის ფორმირებაში რომელიმე განსაზღვრული ჰერპეს-ვირუსის ეტიოლოგიური როლის შესახებ დღეს განიხილება ორი მხრიდან. კლინიკური და ეპიდემიოლოგიური კვლევის საფუძველზე მეცნიერები მივიდნენ დასკვნამდე, რომ ათეროსკლეროზის ეტიოლოგიაში გარკვეულ როლს უნდა ასრულებდეს ეპშტეინ-ბარის ვირუსი, რომელიც ფართოდაა გავრცელებული გარეგნულად ჯანმრთელ ადამიანებში და ხშირად მიდის როგორც უსიმპტომო ინფექცია. დღეისათვის ცნობილია, რომ მოხუცებულობით და ამილოიდურ ფოლაქებს აქვთ საერთო პათოგენეზი და მათი შესაძლო მორფოლოგიური განსხვავება შეიძლება აიხსნას დროში ამილოიდის არაერთგვაროვანი ჩალაგებით. უკანასკნელ წლებში ეს მონაცემები არა მარტო მრავალჯერ იქნა დადასტურებული, არამედ მნიშვნელოვნად გაფართოვდა კიდევ. აღმოჩნდა, რომ სისხლძარღვთა ამილოიდი, ამილოიდური ფოლაქების გულანას ფიბრილები და ორმაგი სპირალური ფილამენტები შედგებიან ერთი და იგივე სუბერთეულისაგან. უფრო მეტიც, სულ ახლო წარსულში ნაჩვენები იქნა, რომ ამილოიდის წინამორბედის სინთეზის მაკოდირებელი გენი ათეროსკლეროზის, ბუნებრივი დაბერების, დაუნის დაავადების, აგრეთვე პარკინსონიზმის დროს გამოირჩევა მაღალი კონსერვატიზმით და განლაგებულია ქრომოსომაში. აქედან წარმოიშვა იდეა მილოიდური ფოლაქების ნელა მიმდინარე ვირუსულ ინფექციასთან კავშირის შესახებ. ეს იდეა წარმოიშვა 25 წლის წინ. მას შემთხვევით ვერ ვუნოდებთ, რადგან საკითხის ამგვარად დაყენება დაფუძნებული იყო ფაქტიურ მასალაზე, რომელიც მუდმივად მყარდება ახალახალი მონაცემებით. ახლა, როცა გადაჭრილია საკითხი ათეროსკლეროზის დროს ამილოიდური ფოლაქების წარმოშობის თაობაზე, მიზანშეწონილია გავიხსენოთ პრიონული ცილის გენეტიკური დეტერმინირებულობის აღმოჩენა, რომელიც ნახეს როგორც ცხოველთა დნმ-ში, ისე გარეგნულად ჯანმრთელი ადამიანის ქსოვილებისაგან მიღებული ინტაქტური უჯრედების დნმ-ში. ამასთან დაკავშირებით, ათეროსკლეროზის პრობლემა იმაში უნდა მდგომარეობდეს, რომ ნორმალურ უჯრედებში არსებულ გენეტიკურ ინფორმაციას პრიონული ცილის სტრუქტურების შესახებ რა ზომით შეუძლია აქტიური ზემოქმედების მოხდენა და როგორია ასეთი აქტივაციის მექანიზმები. გამორიცხული არ არის, რომ სწორედ ამაში მდგომარეობს პროცესში პრიონების მონაწილეობის გამოცანა. მიუხედავად პრიონების და ვირუსების სტრუქტურისა და თვისებების არსებითი განსხვავებულობისა, ვირუსული ინფექციები, გამონვეული ჩვეულებრივი და არაჩვეულებრივი ანტიგენებით, პათოგენეტიკურად შეიძლება გაერთიანდნენ ერთ ჯგუფში — ნელა მიმდინარე ვირუსულ ინფექციებში.

ამგვარად, თანამედროვე წარმოდგენა ათეროსკლეროზის ეტიოლოგიისა და განვითარების იმუნური მექანიზმების შესახებ იხრება ვირუსების ქლამიდებისა და სოკოებისაკენ.

ათეროსკლეროზის ეტიოპათოგენების ზემოაღნიშნული მიმოხილვიდან გამომდინარე, ჩვენ მიზნად დავსახეთ ათეროსკლეროზის რისკ-ფაქტორის მქონე პაციენტებში კვებითი აპიდანამატების (აპივიტი, აპიკორი) და იმუნომარეგულირებელი პრეპარატების (GA-40) როლი მის პროგლამატიკაში.

აპივიტი არის ნატურალური კვებითი ბიოდანამატი, რომელიც ბუნებრივი, მაღალხარისხოვანი კონცენტრირებული და ბიოლოგიურად აქტიური კვებითი პროდუქტია. იგი წარმოადგენს ფუტკრის მიერ შეგროვილი პროდუქტების ნახევარფაბრიკატს, რომელიც შეიცავს ცოცხალი ორგანიზმის სიცოცხლისათვის აუცილებელ ყველა ნივთიერებას, ცილებს, ცხიმებს, ნახშირწყლებს, ამინომჟავების

22 ნაირსახეობას (ვალის, ლიზინს, ლეიცინს, გლუტამინის მჟავას, ცისტინს და ა.შ.) ვიტამინების სრულ კომპლექტს, რომელთაგან ალანიზინია აქტიური აქტიოქსიდანტი ვიტამინი E; B ჯგუფის ვიტამინები, რომელთა ნაკლებობაც აღინიშნება ათეროსკლეროზის დროს; ნიკოტინის მჟავას და ვიტამინ C-ს, რომლებიც მისი ცნობილი მრავალმხრივი მოქმედების გარდა ხელს უწყობს დაჟანგული ვიტამინი E-ს აღდგენას, მას შეუძლია შეაჩეროს ლიპოპროტეიდების ჟანგვითი მგრძნობელობა და ამით შეანელოს ათეროსკლეროზული ფოლაქების წარმოქმნა. იგი შეიცავს გლუკოზიდ რუტინს, რომელიც ხელს უწყობს კაპილარების კედლების რეზისტენტობას და აუმჯობესებს გულის მუშაობას. „აპივიტი“ ენერგიული, მაღალკალორიული ბიოსტიმულატორია, რომელიც ასუსტებს სხვადასხვა პათოლოგიური პროცესების ინტენსივობას, აძლიერებს ორგანიზმის დაცვით უნარს, ხელს უწყობს კარდიოჰემოდინამიკის გაუმჯობესებას, ჟანგბადის პერფუზიას ტვინის ქსოვილში, აუმჯობესებს შრომისუნარიანობას, მესხიერებას, მაღალკალორიულობის გამო ამცირებს ცხიმებზე მოთხოვნილებას. შემდგომში ჩვენს მიერ შექმნილი იქნა უკვე კომბინირებული კვებითი ბიოდანამატი „აპივიტი“ + ყურძნის ნიჰნა, რომელსაც კიდევ უფრო გაძლიერებული აქვს ანტიოქსიდანტური თვისებები. ათეროსკლეროზის რისკ-ფაქტორებიდან ხშირად გვხვდება ჰიპერტენზია და დისლიპოპროტეინემია. ცნობილია, რომ ამ დროს ორგანიზმში მატულობს თავისუფალი რადიკალების წარმოქმნა, რომლებიც განაპირობებენ კორონარული არტერიების ენდოთელიალურ დისფუნქციას. „აპივიტი“ და „აპიკორის“ გამოყენება ხელს უწყობს ზემოთაღნიშნული სუპერდამჟანგავი ანიონებისაგან და სხვა რეაქტიული ნივთიერებებისაგან ორგანიზმის განმენდას. (აპივიტი დაპატენტებულია საქართველოში № u823, აპიკორი № u824), რაც შეეხება GA-40-ს, იგი წარმოადგენს მცენარეული ნედლეულიდან მიღებული პოლიპეტიდების კომპლექსს - იმუნომოდულატორს. (ფლაკონები 0.02% საინექციო ხსნარით), იგი კერძოდ მიეკუთვნება იმუნოკორექტორების ანუ იმუნოსარეაბილიტაციო პრეპარატების კლასს, აწესრიგებს T და B ლიმფოციტების მაჩვენებლებს, მაკროფაგების, გრანულოციტების რაოდენობას, მოქმედებს სისხლის ფორმიანი ელემენტების რაოდენობრივ მაჩვენებლებზე, დადებით გავლენას ახდენს მიკროელემენტების შემცველობაზე (Na^+ , Ca^{++} , K^+ და ა.შ.), ნორმაში მოჰყავს სისხლის ბიოქიმიური მონაცემები.

კვლევის მასალა და მეთოდები: დაკვირვების ქვეშ იმყოფებოდა 35-45 წლამდე ასაკის 120 პაციენტი, რომელთაც აღენიშნებოდათ ათეროსკლეროზის ერთი ან რამდენიმე რისკ-ფაქტორი (არასტაბილური არტერიული წნევა, ჭარბი წონა, ჰიპოლიპიდემია, თამბაქოს მოწევა, სტრესი, მემკვიდრეობითი მიდრეკილება და ა.შ.) ანუ მიეკუთვნებოდნენ ათეროსკლეროზის რისკის ჯგუფს. საკონტროლო ჯგუფს კი შეადგენდა იმავე ასაკის პრაქტიკულად ჯანმრთელი პირები (20 ადამიანი). პაციენტები დაყავით 3 ქვეჯგუფად, თითო ჯგუფში 40-40 კაცის ოდენობით. ცალკეულ ქვეჯგუფში შერჩეულ იქნა პრევენციული თერაპიის განსხვავებული სქემა, კერძოდ სიმპტომურ მკურნალობასთან ერთად. I ქვეჯგუფში შემავალ პაციენტებს დაენიშნათ მხოლოდ დიეტოთერაპია. II ქვეჯგუფში - დიეტოთერაპია „აპივიტი“, ხოლო III ქვეჯგუფში — კომპლექსური მკურნალობა, დიეტოთერაპია + „აპივიტი“ + GA-40: აპივიტი ეძლეოდათ 3-3 აბი 2-გრ დღეში, ხოლო GA-40 2მკგ/კგ-ზე დღეგამოშვებით, 15 ინექცია I კურსზე განმეორებითი კვლევა ტარდებოდა 3 თვის შემდეგ.

რაც შეეხება კვლევის მეთოდებს, ყველა ავადმყოფში შესწავლილი იქნა ლიპიდური ცვლა, რომელიც წარმოებდა აპარატზე „deflotron“ (გერმანია). ვსაზღვრავდით საერთო ქოლესტერინის, დაბალი, ძალიან დაბალი, მაღალი სიმკვრივის ლიპოპროტეინების დონეს, ტრიგლიცერიდებს. ეკგ გამოკვლევა ტარდებოდა 12 სტანდარტულ განხრაში 5 არხიან პოლიფიზიოგრაფზე Biocomb-5 (უნგრეთი) დინამიკაში. მიოკარდიუმის ბიოელექტრული აქტივობის განსაზღვრისათვის გამოყენებული იყო ეკგ-ს პლანიმეტრიული ანალიზის მეთოდი. ვსაზღვრავდით მარცხენა პარკებს დეპოლარიზაციისა და რეპოლარიზაციის ფარტობს, ინტენსივობას, სიჩქარეს, დეპოლარიზაციისა და რეპოლარიზაციის ინტენსივობის შეფარდებას და სხვა (მპდპ, მპრპ, შპდი, მპრი, მპდVს, მპრVს და დი/რი). ცენტრალურ და გულშიდა ჰემოდინამიკის ვიკვლევით ერთი და ორგანოშილიბიანი ექაიკარდიოსკოპიით აპარატზე „aloka“ SSD 280 LS (იაპონია). მარცხენა პარკუჭების დიასტოლურ ფუნქციას ვაფასებდით იმპულსური დოპლერგრაფიული მეთოდით, დოპლერ-ბლოკის UGR-23-ის გამოყენებით. ვსაზღვრავდით შემდეგ პარამეტრებს: მარცხენა პარკუჭის საბოლოო სისტოლურ და დიასტოლურ ზომებს (სსზ, სდზ) და მოცულობებს. (სსმ, სდმ) მარცხენა პარკუჭის, უკანა კედლის და პარკუჭთაშუა ძგიდის სისქეს, სისტოლასა და დიასტოლაში (მპუკს, მპუფდ, მპძს, მპძდ), განდევნის ფრაქციას (გფ), მიოკარდიული ბოჭკოების ცირკულარული შეკუმშვის სიჩქარეს. (V_{c1}) დარტყმით წუთმოცულობას (დმ), წუთმოცულობას (წმ), წამმოცულობას ($V_{წმ}$), გულის ინდექსს (გ.ი.) მარცხენა პარკუჭების მიოკარდიუმის მასას (მპმმ), საშუალო ჰემოდინამიკურ წნევას (სპწ), სისხლძარღვთა ზოგად და ხვედრით პერიფერიულ წინააღმდეგობას (სპზწ, სსპწ) ორმაგ წარმოებულს (ონ) მარცხენა

პარკუჭის ენერგიას და სიმძლავრეს (ემპ, სმპ), მარცხენა პარკუჭის წნევის მომატების საწყის სიჩქარეს და სხვა.

კვლევის შედეგი და ანალიზი: როგორც ცხრილი №1 და ცხრილი №2-დან ჩანს დიეტოთერაპიის შემდეგ მნიშვნელოვანი დროითი ძვრები არ დაფიქსირებულა. პაციენტებს II ქვეჯგუფში აპივიტის მიღების შემდეგ და განსაკუთრებით III ქვეჯგუფში (GA-40 ++ აპოთერაპია + დიეტოთერაპია) აღენიშნათ საერთო მდგომარეობის (გუნება-განწყობილების გაუმჯობესება, შრომისუნარიანობის მომატება და ა.შ.), ლაბორატორიული მაჩვენებლების კარდიოჰემოდინამიკური და მიოკარდიუმის ბიოელექტრული აქტივობის მაჩვენებლების გაუმჯობესება.

გარდა ამისა, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ბუნებრივი კვებითი დანამატი აპივიტი, ან აპიკორი (მთელი რიგი ვიტამინების კომბინაცია ბიოლოგიურად აქტიურ ნივთიერებებთან) ზემოქმედებას ახდენს ათეროსკლეროზის პათოგენეზის ცალკეულ რგოლებზე, იწვევს დადებით ეფექტს, აძლიერებს კორონარულ პერფუზიას, ამცირებს ვაზომოტორულ დისფუნქციას, ნმენდს ორგანიზმს დამუანგავი რადიკალებისაგან, აუმჯობესებს სისხლძარღვთა კედლის რეზისტენტობას და GA-40-თან ერთად აძლიერებს იმუნურ რეაქციას ინფექციურ აგენტებზე, ლეიკოციტების ეფექტს მიგრაციულ აქტივობაზე და ადგეზიაზე, კოლაგენის პროლიფერაციაზე. ხოლო აპივიტის მაღალკალორიულობა და ნატურალურობა ხსნის დიეტოთერაპიასთან დაკავშირებულ ბევრ პრობლემას.

ლიბიდური ცვლის მაჩვენებლები ათეროსკლეროზით რისკის ჯგუფიდან პაციენტებში დიეტოთერაპიის, დიეტოთერაპია + აპივიტი, დიეტოთერაპია+აპივიტი+ GA-40 დროს.

(ცხრილი №1

მაჩვენებლები მმოლ/ლ	საერთო ქოლესტერინი	დსლპ	ძდსლპ	მსლპ	ტრიგლიცერიდები
მკურნალობა	5.6±0.6	4.6±0.5	0.93±0.2	0.85±0.2	2.15±0.2
I ქვეჯგუფი	5.5±0.5	4.5±0.5	0.93±0.2	0.88±0.2	2.0±0.2
II ქვეჯგუფი	5.1±0.4	4.0±0.5	0.88±0.2	0.94±0.2	1.8±0.2
III ქვეჯგუფი	4.6±0.2	3.7±0.5	0.81±0.1	0.98±0.2	1.6±0.2

კარდიოჰემოდინამიკისა და მიოკარდიუმის ბიოელექტრული მაჩვენებლები სხვადასხვა ქვეჯგუფში (P<0.001) (ცხრილი №2).

(ცხრილი 2)

მაჩვენებლები	მკურნალობა	I ჯგუფი	II ჯგუფი	III ჯგუფი
საწ	140.3±2.1	128±2.7	121±2.8	118±2.8
დაწ	90.2±2.8	85±2.4	83±2.4	81±2.0
სდზ	5.03±0.2	4.88±0.8	4.68±0.8	4.42±0.2
სსზ	3.48±0.21	3.21±0.6	3.11±0.6	2.88±0.1
სდმ	107.6±1.8	104.2±1.8	101.3±0.08	98.3±1.6
სსმ	42.4±1.6	40.3±1.6	38.2±2.2	35±2.8
მპუკს	16.0±0.7	14.3±0.5	12.2±0.5	11.3±0.2
მპუკდ	11.0±0.2	10.8±0.4	8.4±0.2	7.8±0.3
მპძს	14.2±0.1	12.8±0.1	11.2±0.2	10.6±0.2
მპძდ	11.1±0.16	10.8±0.4	9.6±0.3	9.2±0.3
გფ	59.1±0.4	58.6±0.2	55.6±0.6	54.8±0.2
დმ	73.1±0.3	72.8±3.1	71.6±1.8	71.4±0.6
წმ	6241±110	6128±142	6078±118	5982±132
Vწმ	92.6±1.8	91.8±1.4	90.6±1.6	89.8±1.8
VC1	1.16±0.08	1.08±0.06	0.92±0.08	0.88±0.04
გი	39.2±0.2	40.4±0.4	42.4±0.2	43.4±0.1
მპმმ	225.5±4.8	223.4±3.6	222.8±2.8	221±2.6
სპწ	116.5±1.3	114±1.6	112.2±1.4	110.4±1.2
სზპწ	1924.0±25.1	1842±23.8	1220±34.1	1792±20.2
სხპპ	3.54±0.05	3.24±0.03	3.08±0.04	2.98±0.02

ამრიგად, ჩატარებულმა კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ დაავადების კლინიკურ მანიფესტაციამდე გაცილებით ადრე ადგილი აქვს ათეროსკლეროზის რისკისჯგუფიდან პაციენტებში მის შესაძლო მიმდინარეობას, რომლის ამოცნობისათვის მნიშვნელოვანია: ასაკი (>35 წელზე) არასტაბილური-ჰიპერტენზია+რომელიმე რისკ-ფაქტორი (თამბაქო, ქარბი წონა, ჰიპოდინამია, გენეტიკური მიდრეკილება და ა.შ.)+ დისლიპოპროტეინემია, ამიტომაც მისი პრევენციის მიზნით რეკომენდირებულია კვებითი ბიოდანამატი „აპივიტი“-ს ან „აპიკორი“-ს გამოყენება, ხოლო მის პროგრესირებასთან ერთად ორგანიზმის დაცვითუნარიანობის დაქვეითების გამო მიზანშეწონილია, კომპლექსურ მკურნალობაში იმუნომამოძლავებელი პრეპარატების (GA-40) ჩართვა.

ექიმი-ქირურგი
ლევან ჭაჭიაშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2003)

ქართველ ქირურგთა თვალსაჩინო წარმომადგენელი, ქირურგთა მრავალი თაობის აღმზრდელი ლევან ჭაჭიაშვილი დაიბადა 1923 წლის 21 ოქტომბერს, ექიმთა ოჯახში. დედა - ელენე მაჭავარიანი ექიმი-გინეკოლოგი იყო, მამა - გიორგი ჭაჭიაშვილი - ექიმი-უროლოგი. სწორედ მშობელთა პროფესიამ განსაზღვრა მისი, როგორც გულისხმიერი ექიმისა და გამორჩეული მეგობრის ჩამოყალიბება.

1941 წელს თბილისის 25-ე საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლა გააგრძელა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტზე, რომელიც 1946 წელს დაამთავრა. ახალგაზრდა ქირურგი მუშაობას იწყებს თბილისის რკინიგზის საავადმყოფოში ქირურგიული განყოფილების ორდინატორად. აქ, როგორც საუკეთესო ქირურგმა, არაერთხელ გამოიჩინა თავი და მრავალი სიახლის წამომწყებიც იყო. ამიტომაც, 1953 წელს იგი ერთი წლით კვალიფიკაციის ასამაღლებლად მიავლინეს ქ. მოსკოვში, ტრავმატოლოგიისა და ორთოპედიის ცენტრალურ ინსტიტუტში. სამშობლოში დაბრუნებული ლ.ჭაჭიაშვილი დანიშნეს თბილისის რკინიგზის საავადმყოფოს ახლადგახსნილი ტრავმატოლოგიური განყოფილების გამგედ.

1956 წელს ერთწლიანი სასწავლო პროგრამით იგი წარგზავნილ იქნა თბილისის ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტში ტრავმატოლოგიისა და ორთოპედიის განხრით, რომელსაც ამთავრებს წარჩინებით. 1958 წელს მივლინებულ იქნა ყამირზე, ქ.კუსტანაიში, საიდანაც ყამირზე წარგზავნილი საქართველოს ახალგაზრდობა სანიმუშო საექიმო მომსახურებისათვის საპატიო ჯილდოთი დაბრუნდა. 1963, 1965 და 1966 წლების ზაფხულის პერიოდში მუშაობდა ქ.წალენჯიხაში რაიონული საავადმყოფოს ქირურგიული განყოფილების გამგედ. 1968 წელს კონკურსის გავლის შემდეგ არჩეულ იქნა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტის ქირურგიის კათედრის ასისტენტად. ნიჭიერი და შრომისმოყვარე ქირურგი 1965-1970 წლებში იმავდროულად მუშაობდა ამიერკავკასიის რკინიგზის მთავარ ქირურგად, ხოლო 1970 წლიდან დღემდე საქართველოს რკინიგზის მთავარი ტრავმატოლოგია.

ლევან ჭაჭიაშვილს, ღვაწლმოსილ ქირურგსა და გულისხმიერ პედაგოგს ხშირად უწევდა ერთდროულად ემუშავა რამდენიმე თანამდებობაზე. 25 წელიწადი იგი იყო თბილისის ცენტრალური კლინიკური საავადმყოფოს მეან-გინეკოლოგიური განყოფილების ქირურგი-კონსულტანტი. მრავალი წლის მანძილზე შეფობდა ქ.მარტვილის რაიონულ საავადმყოფოს. 1988 წელს, ორი თვის განმავლობაში თავდაუზოგავად შრომობდა ქ.ერევანში, სპიტაკის მიწისძვრით დასახიჩრებულთა გადასარჩენად და სამკურნალოდ.

ლევან ჭაჭიაშვილს დაუფასდა უანგარო შრომა და ფასდაუდებელი გამოცდილება. 1967 წელს მას მიენიჭა საქართველოს დამსახურებული ექიმის საპატიო წოდება, იმავე წელს უმაღლესი კატეგორიის ქირურგის სახელმა დაამშვენა მისი ბიოგრაფია, ხოლო 1977 წელს უმაღლესი კატეგორიის ტრავმატოლოგის სახელიც მოიპოვა. 1987 წელს სამამულო ქირურგიის განვითარებისათვის აკად. გრიგოლ მუხაძის მედლითა და „შრომის ვეტერანის“ მედლით დააჯილდოვეს. მინიჭებული აქვს „საპატიო რკინიგზელის“ წოდება, დაჯილდოებულია „ღირსების მედლით“.

ადამიანთა ჯანმრთელობისთვის დამამწვრალი ღირსეული ქირურგი ლევან ჭაჭიაშვილი 35 სამეცნიერო ნაშრომის ავტორია. არჩეულია საქართველოს სამედიცინო-ბიოლოგიური აკადემიის (2002) და საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად (2003).

ექიმი - ოტორინოლარინგოლოგი
ვახტანგ ხუციშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2003)

1940-1947	დაიბადა 1923 წლის 15 სექტემბერს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტში. პროფესიით ექიმი-ოტორინოლარინგოლოგია.
1947-1949	საქართველოს უშიშროების სამინისტროს პოლიკლინიკის ექიმი-თერაპევტი.
1949-1959	თბილისის №1 კლინიკური საავადმყოფოს ყელ-ყურ-ცხვირის სნეულებათა განყოფილების ექიმი-ორდინატორი.
1959-1976	თბილისის №4 კლინიკური საავადმყოფოს ყელ-ყურ-ცხვირის სნეულებათა განყოფილების გამგე.
1976-1983	საქართველოს ჯანდაცვის სამინისტროს საექიმო-კოსმეტიკური ცენტრის ქირურგიული განყოფილების გამგე.
1983-1992	საქართველოს რკინიგზის აკად. ე.ფიფიას სახ. კლინიკური საავადმყოფოს ლორ-ორგანოების აღდგენითი და პლასტიკური ქირურგიის განყოფილების გამგე.
1992-დღემდე	პლასტიკური და ესთეტიკური ქირურგიის კლინიკა „ნოპეს“ ხელმძღვანელი.

1949 წლიდან გაკეთებული აქვს ათასობით ტონზილექტომია, ცხვირის ძვირის კორექცია; ცხვირის, თვალის, ტუჩის, ნიკაპის, ყურის, მკერდის, ბარძაყის, მუცლის პლასტიკური ოპერაცია. იგი საქართველოში პლასტიკური და ესთეტიკური ქირურგიის პიონერია.

მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული ექიმის საპატიო წოდება და ექიმი-ოტორინოლარინგოლოგის უმაღლესი კატეგორია. არის თბილისის საპატიო მოქალაქე.

დაჯილდოებულია მედლით „ჯანდაცვის წარჩინებული“.

ესთეტიკა, როგორც თანამედროვე პლასტიკური ქირურგიის განუყოფელი ნაწილი

რა არის სილამაზე? - უცნობია, ვინ დასვა პირველად ეს კითხვა. ჰაკობრობა დღემდე ცდილობს პასუხი გასცეს მას. პლატონი, ანტიკური ესთეტიკის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, ლამაზად თვლიდა მხოლოდ იმას, რაც არა მხოლოდ თვალს ახარებს, არამედ, რასაც სარგებლობა მოაქვს.

არისტოტელე, უპირატესობას ადამიანის შინაგან სილიმანეს ანიჭებდა. მისთვის სილამაზე დაკავშირებული იყო ისეთ მცნებებთან, როგორიცაა „კეთილშობილება“, „სამართლიანობა“, „სიმამაცე“ და ა.შ. იმანუილ კანტი თვლიდა, რომ ლამაზია ის, რაც ყველას მოსწონს. სილამაზის გაშიფვრას ადამიანები ოდითგანვე ცდილობდნენ. ცნობილია, სილამაზის შეფასება „ოქროს კვეთის წესით“ პროპორციების გეომეტრიული, მათემატიკური თანაფარდობით. მაგრამ ესთეტიკის კანონები ბევრად უფრო რთულია და მხოლოდ მათემატიკურ წესებს ვერ დაექვემდებარება.

მაინც რა არის სილამაზე, რა გვიბძგებს არჩევანისას ვამჯობინოთ ერთი ობიექტი მეორეს? სულ პატარა ბავშვიც კი, აძლევს რა უპირატესობას რომელიმე სათამაშოს, თავისებურად წყვეტს სილამაზის საკითხს.

ჩვენი მსჯელობის საგანი ამჟამად ანატომიური სილამაზეა და არ ვვხებით იმას, რასაც მომხიზვლელობა, შარმი ჰქვია. ჩვენ არ ვფიქრობთ იმას, რომ ინდივიდუალური ანატომიური აგებულება და ასაკობრივი ცვლილებები განაპირობებს ჩვენს დამოკიდებულებას ადამიანებისადმი. დავინწყით თვალეზით: მათი გამომეტყველება მეტწილად განპირობებულია თვალის ორბიტის ინდივიდუალური ანატომიური აგებულებით და ქუთუთოების ასაკობრივი ცვლილებებით. ჩვენ უპირატესობას, რასაკვირველია, ახალგაზრდა „გახსნილ“ გამოხედვას ვანიჭებთ.

ქვეცნობიერად არა მხოლოდ „ცუდი“ ანატომია იწვევს უსიამოვნო შეგრძნებებს, არამედ სახეზე ჩვეული წესრიგის უქონლობა. მაგალითად, წყვილი ორგანოების ასიმეტრიულობას, სხვადასხვა ფერის ფერადი გარსის მქონე თვალეზს ჩვენ არასოდეს არ ვუწოდებთ ლამაზს. სილამაზის საიდუმლოება ჩვენი არსებობის სიღრმეში იმალება.

თანამედროვე ნეიროვიზიოლოგიური გამოკვლევები ტვინის ფიზიოლოგიასა და სილამაზეს შორის პირდაპირ კავშირზე მეტყველებენ. ერთი შეხედვით მარტივი რამ - ჩვენი ხანმოკლე მეხსიერების გამტარებლობის უნარი შეადგენს საშუალოდ 16 ბიტი-წამში (ეს ნიშნავს, რომ ჩვენ შეგვიძლია წამში ალვიკვით, მაგალითად, 16 ასოიანი ფრაზა). თუ ინფორმაცია მოდის უფრო დიდი სიჩქარით, ჩვენ განვიცდით გადატვირთვას, თუ ნაკლებით - მოწყენილობას. ამიტომ ინფორმაციას, რომელიც მოდის ოპტიმალური სიჩქარით, ჩვენ ალვიკვით სიამოვნებით, თუ ინფორმაცია მოდის დიდი რაოდენობით - მაშინ ვეძებთ მისი გამარტივების საშუალებას. მაგალითად, სიმღერა, რომელშიც სიტყვები ხშირად მეორდება, უფრო მოგვწონს. სახლი, რომლის არქიტექტურული დეტალები მეორდება, უფრო ლამაზად მიგვაჩნია, ვიდრე სახლი, რომელიც გადატვირთულია ერთმანეთისაგან განსხვავებული არქიტექტურული დეტალებით.

როგორც ფ. ბეკონს უთქვამს: „სილამაზე ძვირფას ქვას ჰგავს, რაც უფრო სადაა იგი, მით უფრო ძვირფასია.“

თუ შეგიძნევიათ, ყველა ლამაზ სახეს რაღაც საერთო აქვს. მაგალითად, ცხვირის თხელი ძგიდე ერთნაირად მიმზიდველად ეჩვენება ევროპელსაც, აფრიკელსაც და ჩინელსაც. აახალი გვინების ერთ-ერთი ტომის - ეიპოს გაცნობისას, მკვლევარებს აბორიგენები ეუბნებოდნენ: „ეს ლამაზი კაცია, მას თხელი ცხვირი აქვსო“. თუმცა ადამიანი განათლებისა და კულტურის პროდუქტია, მაინც არ არსებობს ეჭვი იმაში, რომ ამ ქვეყნად ჩვენ ვიბადებით არა სუფთა, სტერილური გონებით, არამედ წინასწარ, ერთგვარად დაპროგრამებული და განსაზღვრული. გარეგან სტიმულებს უკვე ადრეულ ბავშვობაში მოქმედებაში მოჰყავთ ესთეტიკური უპირატესობების მზა პროგრამა.

მაგალითად, თხოვეთ თქვენს პატარა შვილს, თუ შვილიშვილს, დახატოს დედის პორტრეტი ერთი წარმოდგენით, მეორე კი - ნატურიდან. გარწმუნებთ, რომ საგრძნობი განსხვავება იქნება. წარმოდგენით დახატულს ბევრად უფრო ლამაზი ნაკვთები ექნება.

ხელოვნების უდიდესი ნიმუშები ერთნაირად მოსწონს უამრავ ხალხს - ეს გვაფიქრებინებს, რომ არსებობს სილამაზის უნივერსალური კრიტერიუმები. ერთ-ერთ ასეთ კრიტერიუმს წარმოადგენს გარკვეული წესრიგის არსებობა. ჩვენ არ მოგვწონს ის ობიექტი, გამოსახულება, ბგერების

ერთობლიობა, რომელშიც არ არის შინაგანი ჰარმონია, თუმცა ზედმეტი ნესრიგიც მოსაწყენია. მაშასადამე, ჩვენი წარმოდგენა „მშვენიერზე“ ითხოვს ტრადიციული საფუძვლების შერწყმას სიახლის ელემენტებთან, მაგრამ სიახლეს, მხოლოდ ზომიერების ფარგლებში. ზედმეტად ახალი და მოულოდნელი - უსიამოვნო შეგრძნებას, ზოგჯერ შიშსაც კი იწვევს.

ამრიგად, ლამაზად ჩვენ ვთვლით სტანდარტიდან მხოლოდ მცირე გადახრას, რალაც მოულოდნელ და აუხსნელ ნიუანსს. მაგალითად, ზედა ტუჩზე დამჯდარი ხალი ქალს ძალიან უხდება. თუმცა, იგივე ხალი ცხვირის წვერზე ლამაზად არ აღიქმება.

როგორი ქალები მოსწონთ მამაკაცებს? აღმოჩნდა, რომ უმეტესწილად ისეთები, რომლებშიც ქალური სიმნიფე ბავშვურ სახესთან არის შერწყმული. ასეთი გარეგნობა მამაკაცებში უფრო მეტ ყურადღებას, დამცველისა და მფარველის ინსტიქტებს აღვიძებს.

სხვადასხვა დროში, სხვადასხვა ფორმაციების დროს სილამაზის ეტალონი, მაგალითად, ქალის მკერდი სხვადასხვა იყო, ხანდახან დიამეტრალურად განსხვავებულიც. შორეულ წარსულში ადამიანები ქალის მკერდს განიხილავდნენ, როგორც ბავშვების საკვებ ორგანოს. ამიტომაც ხელოვნებაში სარძევე ჯირკვლებს დიდს, გიგანტურს, მძიმეს, ზოგჯერ მრავლობითსაც კი გამოსახავდნენ. სარძევე ჯირკვლები სიცოცხლის სიმბოლო იყო. ჰპატარა მკერდის მქონე ქალები პატივისცემით არ სარგებლობდნენ.

ანტიკური კულტურის განვითარების პერიოდში სარძევე ჯირკვლი ესთეტიკური სიამოვნების ობიექტი გახდა. XII საუკუნეში კი, როცა მკაცრმა რელიგიურმა დოგმებმა ქალის მომხიბვლელობა სატანურ სანყისებს დაუკავშირეს, მოდამი შემოვიდა მჭიდრო კორსეტები და დრაპირებული ტანსაცმელი, რომელიც ყველანაირ სარძევე ჯირკვალს უკვალოდ მალავდა.

XVI-XVIII საუკუნეებში მოდა ხან ამიშვლებს, ხან მალავს მკერდს. XVIII საუკუნის დიდი ფრანგული რევოლუციის შემდეგ ტანსაცმელი უფრო ბუნებრივი, ქალის სხეულის ლამაზი ფორმების ხაზგამსმელი ხდება.

XX საუკუნის მეორე ნახევრიდან მკერდი ქალურობის სიმბოლოდ იქცა და მკერდის გადიდება, მისი ფორმის გაუმჯობესება ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ოპერაცია იყო. ჰპარადოქსულია, მაგრამ თანამედროვე ადამიანსაც ქალის სხეულის სილამაზის ორნაირი იდეალი აქვს: პირველი, უკვე კარგად ცნობილი და ჩვენს დროში მეტად პოპულარული - ბერძენი ქალღმერთი აფროდიტე. მეორე კი - პალეოლითის ხანის ვენერა ვილენდორფელი - მოკლე, მსუქანი ფიგურა მასიური მუცლით და დიდი სარძევე ჯირკვლებით.

მთელი მსოფლიოს ქირურგი-პლასტიკოსების ყოველდღიური გამოცდილება გვარწმუნებს იმაში, რომ უპირატესობით სარგებლობს ახალგაზრდა სხეულის მახასიათებლები. საინტერესოა, რომ ჩვენი წარმოდგენები ლამაზ სახეზე ემყარება დაშტამპულ მცნებებს, რომლებიც დღეს მოკლებული არიან რეალურ საფუძველს. მაგალითად, ვლადიმერ პუტინი რა იდეალურ სახეზე, ხშირად ვსარგებლობთ გამოთქმით „ბერძნული პროფილი“. ძველი ბერძნული ქალღმერთების პროფილი მართლა ლამაზია, მაგრამ თანამედროვე და ჩვენს პრაქტიკაში არასოდეს არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ვინმეს „ბერძნული ცხვირი მოეთხოვოს. პირიქით კი რამდენიც გნებავთ.

მოდიტ, ახლა სტილის პრობლემებზე შევჩერდეთ. ყველა ვიცნობთ ეპოქალურ სტილებს - რომანულს, გოთურს, ბაროკოს და ა.შ. ახლა კი თანამედროვე სტილის ასპექტები განვიხილოთ.

სტილის საშუალებით მსოფლიოს ხალხები სილამაზის ნაციონალური თვისებების დიდი მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. და ბოლოს, არსებობს ინდივიდუალური სტილი, რომელიც ვლინდება, მაგალითად, მაკიაჟში.

სილამაზე ვლინდება ისეთ ნაირსახეობაში, როგორიცაა „გრაციოზული“ მოძრაობის სილამაზე, „დახვეწილი“ ნაკეთების ან საგნის ფორმების სილამაზე.

ესთეტიკა - იდეოლოგიური მოვლენაა. იგი მჭიდრო კავშირშია მსოფლმხედველობასთან, მორალურ პრინციპებთან, სასიცოცხლო ინტერესებთან, ცალკეული პიროვნების ესთეტიკურ იდეალებთან. ესთეტიკური შეხედულებების განსაზღვრული სისტემის საფუძველზე ჩნდება განსხვავებული გემოვნება. ნაციონალური, ფსიქოლოგიური, ასაკობრივი, პროფესიონალური თავისებურებები მოქმედებენ ინდივიდუალური გემოვნების განვითარებაზე. ამიტომაც არის შეუძლებელი აბსოლუტიზაცია, სტანდარტი გემოვნებაში. ანტიკური სკულპტორების მიერ გამოსახულ ქალღმერთებს ზოგი ჩვენი თანამედროვე დაბალ და მსუქან ქალებად მიიჩნევს, მაგრამ გემოვნებაზე არ მსჯელობენ.

პლატონი თვლიდა, რომ ნამდვილი სილამაზე არ არის დამოკიდებული არც დროზე, არც ადგილზე და არც საკუთარ აზრზე, არამედ მას აქვს დამოუკიდებელი ფასეულობა. კვიდე უფრო მეტი კატეგორიულობით გამოირჩევა ოსკარ უაილდის გამონათქვამი: „სილამაზე - ეს თავისებური გენიალობაა, ან გენიალობაზე მეტიც, რადგან ახსნას არ საჭიროებს.

პროფესორი
მანანა ლომიჯაშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი — აკადემიკოსი (2006)

	დაიბადა 1947 წლის 5 ნოემბერს.
1967-1971	სწავლობდა თბილისის ვ.სარაჯიშვილის სახ. სახელმწიფო კონსერვატორიაში, პროფესიით პიანისტია.
1971-1973	სწავლობდა თბილისის ვ.სარაჯიშვილი სახ. სახელმწიფო კონსერვატორიის ასპირანტურაში.
1973-1974	თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სპეციალური ფორტეპიანოს კათედრის მასწავლებელი.
1974-1980	თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სპეციალური ფორტეპიანოს კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1980-1992	თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სპეციალური ფორტეპიანოს კათედრის დოცენტი.
1992-დღემდე	თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის სპეციალური ფორტეპიანოს კათედრის პროფესორი.
1996-დღემდე	თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის დიდი დარბაზის სამხატვრო ხელმძღვანელი და დირექტორი.
2000-დღემდე	თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის რექტორი.

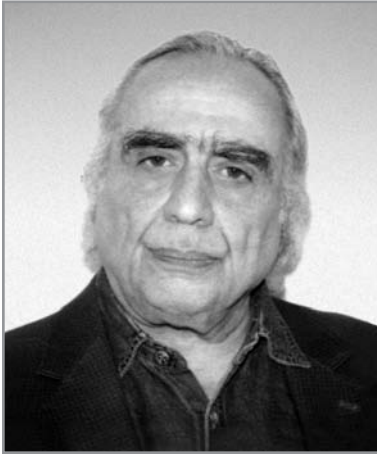
1997 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის „საქართველოს მუსიკოს-შემსრულებელთა“ და „პიანისტთა თბილისის საერთაშორისო“ კონკურსების დამფუძნებელი. სხვადასხვა დროს მიწვეული იყო საერთაშორისო კონკურსების ჟიურის წევრად და საპატიო სტუმრად. რამდენიმე წელიწადი იყო საქართველოს ტელევიზიის პოპულარული გადაცემის, „მსოფლიოს გამოჩენილი პიანისტების“, ავტორი და წამყვანი.

მუსიკოსის მრავალფეროვან რეპერტუარშია ქართველი, რუსი და ევროპელი კომპოზიტორების კლასიკური და რომანტიკული მუსიკა: მოცარტი და შუმანი, ბახი და ჰაიდნი, ბრამსი და ენესკუ, ჩაიკოვსკი და რახმანინოვი, სკრიაბინი და პროკოფიევი, შოსტაკოვიჩი, თაქთაქიშვილი, ლალიძე, ნასიძე, შავერზაშვილი... სწორედ ამ რეპერტუარით გამართული კონცერტებით მოიპოვა მან წარმატებები რუსეთში, აშშ-ში, ესპანეთში, გერმანიაში, ავსტრიაში, ბულგარეთში, ფინეთში, ისლანდიაში, არგენტინაში, ფინეთში, ჩეხეთში...

არის მრავალი საერთაშორისო კონკურსისა და მუსიკალური ფესტივალის ლაურეატი. მისი სოლო პროგრამები და სიმფონიურ ორკესტრთან გამოსვლები ჩანერილია აუდიო-კასეტებზე.

მინიჭებული აქვს სახალხო არტისტის, ზაქარია ფალიაშვილის პრემიის ლაურეატისა და საფრანგეთის „ლიტერატურისა და ხელოვნების ორდენის რაინდის“ საპატიო წოდებები.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენითა და მედლით „სანკტ-პეტერბურგის 300 წლისთავი“.

მწერალი და ფილოსოფოსი
გივი მარგველაშვილი (გერმანია)
აკადემიის საპატიო წევრი (1997)

გივი მარგველაშვილი დაიბადა 1927 წლის 14 დეკემბერს გერმანიაში, ქალაქ ბერლინ-შალოტენბურგში, ქართველი ემიგრანტის ოჯახში. დედა რომ გარდაეცვალა იგი ოთხი წლის იყო და აღზრდის მთელი სიმძიმე მამამ იტვირთა. მამა, ტიტე მარგველაშვილი ფილოსოფიის მასწავლებელი და გერმანიაში გამომავალი ქართული ემიგრანტული გაზეთის „კავკასიონის“ თანამშრომელი გახლდათ.

სახალხო სკოლის დამთავრების შემდეგ, ომის მძიმე პირობების მიუხედავად, გივი მარგველაშვილი სწავლას აგრძელებს ბისმარკის სახელობის გიმნაზიაში. 1946 წელს იგი მამასთან ერთად ბერლინის დასავლეთი ზონიდან გადავიდა ბერლინის აღმოსავლეთ ზონაში. უშიშროების სამსახურის მიერ მამის დახვრეტისა და 6 კვირიანი პატიმრობის შემდეგ გივი გამოცხადდა საბჭოთა „ზახზენჰაუზენში“. 1947 წლის შემოდგომაზე კი მოახერხა ჩამოეღწია საქართველოში.

გულისხმიერმა ადამიანმა, ახალგაზრდებისთვის მუდამ ხელისგამმართავმა, პროფესორმა მიხეილ კვესელავამ გივი მარგველაშვილი 1954 წელს მიიწვია თბილისის უცხო ენების ინსტიტუტში გერმანული ენის მასწავლებლად. ინსტიტუტში მან 1970 წლამდე იმუშავა. ამ პერიოდში შეიქმნა მისი პირველი რომანები და ფილოსოფიური ნაშრომები.

1971 წელს გივი მარგველაშვილი ნიკო ჭავჭავაძის თაოსნობით მიიწვიეს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ფილოსოფიის ინსტიტუტში. აქ მან ცნობილი ქართველი ფილოსოფოსებისა და ინსტიტუტის თანამშრომელთა დიდი პატივისცემა მოიპოვა.

1983 წლის ნოემბერში გივი მარგველაშვილი გაიცნო აღმოსავლეთ ბერლინელმა ლიტერატორმა და კავკასიის ექსპერტმა ეკეჰარდ მაასმა, რომელიც შემდგომში თავისი „ვარტბურგიდან“ ყოველ წელს ეწვეოდა ხოლმე „გერმანულ ქართველს“. მანვე, „პერესტროიკის“ პერიოდში, გივი მარგველაშვილი მიიწვია აღმოსავლეთ ბერლინში და დაეხმარა ლიტერატურული ნაწარმოებების გამოცემაში. ბერლინის კედლის დანგრევის შემდეგ გივიმ შეძლო მოენახულებინა სახლი გუნცელშტრასეზე, სადაც იგი 1946 წლამდე ცხოვრობდა მამასთან ერთად.

გივი მარგველაშვილს სალექციო კურსების წასაკითხად ხშირად და დიდი ხნით ინვევენ გერმანიის სხვადასხვა უნივერსიტეტებში. 1990 წელს მან რამდენიმე თვე დაჰყო ზაარბრიუკენში; მონაწილეობდა ლიტერატურულ კონფერენციებში ფრანკფურტში, ტიუბინგში, ჰანოვერში, ბერლინში და სხვა ქალაქებში. გერმანულ და ქართულ ენებზე გამოცემულია მისი ოცზე მეტი წიგნი; ლიტერატურული ნაწარმოებები და ფილოსოფიური ნაშრომები სისტემატურად იბეჭდება გერმანულ-ჟურნალ-გაზეთებში.

გივი მარგველაშვილის ელიტარულ და ეზოთერულ ლიტერატურას დიდად აფასებენ ევროპაში სახელგანთქმული მწერლები: ვოლფ ბირმანი, ადოლფ ენდლერი, რაინერ კირში, ელკე ერში და სხვები. იგი იღებს ბუნდეს პრეზიდენტის საპატიო სტიპენდიას, აგრეთვე, ბერლინში DAAD-ის და კიოლნში ჰაინრიხ ბოლის სტიპენდიებს.

ბერლინში მცხოვრებმა ქართული წარმომავლობის გერმანულენოვანმა მწერალმა გივი მარგველაშვილმა 1995 წლის დეკემბერში მოიპოვა ბრანდერბურგის ლიტერატურული პრიზი, 1997 წლის მარტში კი ბერლინის ხელოვნების აკადემიის ლიტერატურისა და ხელოვნების მთავარი პრიზი.

გივი მარგველაშვილი 1997 წელს აირჩიეს საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრად.

გენერალი
ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილი (აშშ)
აკადემიის საპატიო წევრი (1997)

ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილი დაიბადა 1936 წლის 27 ივნისს ქ. ვარშავაში (პოლონეთი) ქართველი ემიგრანტი ოფიცრის დიმიტრი შალიკაშვილის ოჯახში. მამა წარმომავლობით მესხი თავადი იყო, მაგრამ XIX საუკუნის დასაწყისში კახეთში ჩასახლებული შალიკაშვილების შთამომავალი თავს კახელად თვლიდა. თითქმის ყველა შალიკაშვილი რუსეთის არმიაში მსახურობდა, მათ შორის აშშ-ის მომავალი გენერლის პაპა, მისი ორი ძმა და ბიძა რუსეთის არმიის მაღალი ჩინის ოფიცრები იყვნენ.

1921 წლის თებერვალში დიმიტრი და დავით შალიკაშვილები რუსეთის საოკუპაციო მე-11 არმიას თბილისის მისადგომებთან, შავნაბადას მთაზე დაუხვდნენ გენერალ გიორგი მაზნიაშვილის ნაწილებთან ერთად. უთანასწორო ბრძოლა ქართველების მარცხით დამთავრდა. ბოლშევიკების მიერ დემოკრატიული საქართველოს მთავრობის დამხობის შემდეგ ძმები შალიკაშვილები მთავრობას თან გაჰყვნენ და ცოტა ხნით კონსტანტინეპოლში დასახლდნენ. მოგვიანებით დიმიტრი პოლონეთში დაფუძნდა და პოლონეთის არმიის ოფიცერი გახდა. პოლონეთში დიმიტრიმ ცოლად შეირთო გერმანელი ქალი, რომელთანაც ორი ვაჟი - ოთარი და მალხაზი შეეძინა.

1944 წელს დიმიტრი შალიკაშვილის ოჯახი გერმანიაში გადავიდა საცხოვრებლად, ხოლო 1952 წელს შალიკაშვილები აშშ-ში გადასახლდნენ.

1958 წელს ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილმა ბაკალავრის ხარისხით დაამთავრა ბრედელის უნივერსიტეტი. ახალგაზრდა ინჟინერ-მექანიკოსმა ცოტა ხნის მუშაობის შემდეგ სწავლა განაგრძო ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტში, რომლის სრული კურსის დამთავრების შემდეგ მათემატიკის მეცნიერებათა მაგისტრის ხარისხი მიენიჭა. ახალგაზრდა სპეციალისტს მეცნიერებაში არ უმუშავია და ახლოებულია რჩევით სამხედრო საქმე შეისწავლა. ჯერ საველე არტილერიის სკოლაში სწავლობდა, შემდეგ - სამხედრო-საზღვაო სარდლობის კოლეჯში.

სამხედრო სასწავლებლის დამთავრებისთანავე ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილი გაგზავნეს ალიასკაზე. შემდეგ იყო ვიეტნამი, კორეა... სწორედ კორეაში შეეძინა ვაჟი. მას მოჰყვა ქალიშვილი.

ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილმა დიდი ხანი იმსახურა ევროპაში - იტალიასა და ბელგიაში განლაგებულ სამხედრო შენაერთებში. შემდეგ იყო აშშ-ის შეიარაღებული ძალების გაერთიანებული შტაბების უფროსთა კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე, გერმანიაში განლაგებული აშშ-ის მე-7 არმიის სარდალი. ხოლო 1987-1992 წლებში ევროპაში განლაგებული ნატოს შეიარაღებული ძალების სარდალია. 1992 წელს დაინიშნა აშშ-ის არმიების შტაბის უფროსთა გაერთიანებული კომიტეტის თავმჯდომარედ, რომელიც აშშ-ში უმაღლესი სამხედრო თანამდებობაა. იგი აქტიურად მონაწილეობდა ამერიკა-ვიეტნამის და ერაყ-ქუვეითის ომებში.

ქართული წარმომავლობის ამერიკელმა გენერალმა ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილმა 35 წელი იმსახურა აშშ-ის არმიაში, მინიჭებული აქვს არმიის გენერლის სამხედრო წოდება, დაჯილდოებულია მრავალი ორდენითა და მედლით. იცის ინგლისური, გერმანული და პოლონური ენები.

1997 წლის 4-7 აგვისტოს თბილისში ოფიციალური ვიზიტის დროს გენერალი ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილი 5 აგვისტოს შეხვდა საქართველოს პრეზიდენტს და სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტს, აკადემიკოს დემურ ბაშელეიშვილს. აკადემიის პრეზიდენტმა ამერიკელ გენერალს გადასცა საქართველოს პრეზიდენტის და სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრის დიპლომი და საქართველოს სახალხო მხატვრის დავით გაბიტაშვილის მიერ შესრულებული ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილის ფერწერული პორტრეტი.

შეხვედრის შემდეგ გაიმართა დარბაზობა, რომელზეც გენერალმა ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილმა და აკადემიკოსმა დემურ ბაშელეიშვილმა სიტყვებით მიმართეს ერთმანეთს. სიტყვით გამოვიდა საქართველოს თავდაცვის მინისტრი გენერალ-ლეიტენანტი ვარდიკო ნადიბაიძე. დარბაზობას ესწრებოდნენ საქართველოს ელჩი აშშ-ში თედო ნინიძე, აკადემიკოსები - გიორგი თოთიბაძე და დავით გაბიტაშვილი, ქართველი ინტელიგენციის წარმომადგენლები, ამერიკელი და ქართველი გენერლები. შეხვედრა გაშუქდა ქართულ პრესაში.

ნაწილი

მეორე

სახელოვნებო

ნაწარმოებები

SECOND

PART

ART

WORKS

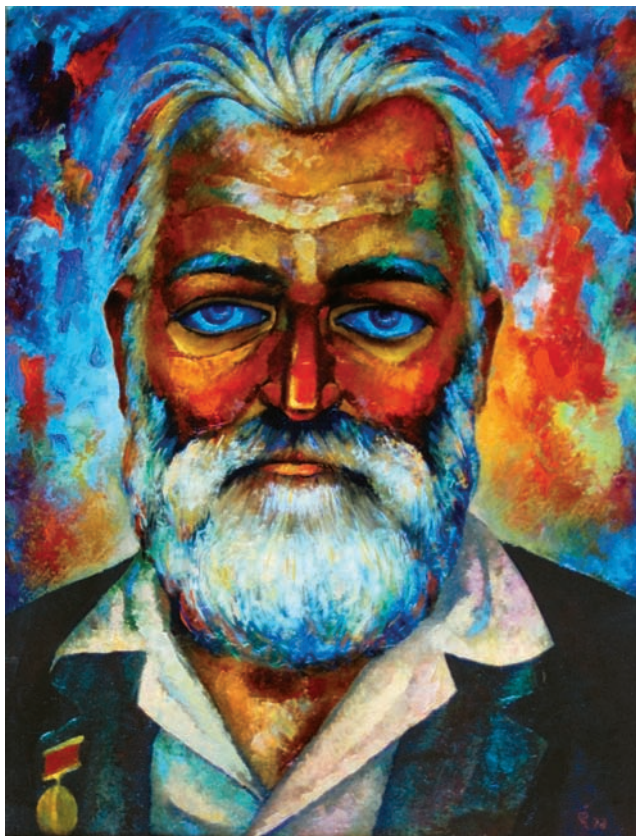
პროფესორი
დავით გაჩეჩილაძე
აკადემიის პრეზიდენტი,
აკადემიის ნამდვილი წევრი —
აკადემიკოსი (1995)
(ტექსტი იხ. გვ.20)

ჩემი ქვეყნის თვალსაწიერი. 1984. მოზაიკა ქუთაისში

ადამიანი კოსმოსში. 1981. მოზაიკა ზესტაფონში

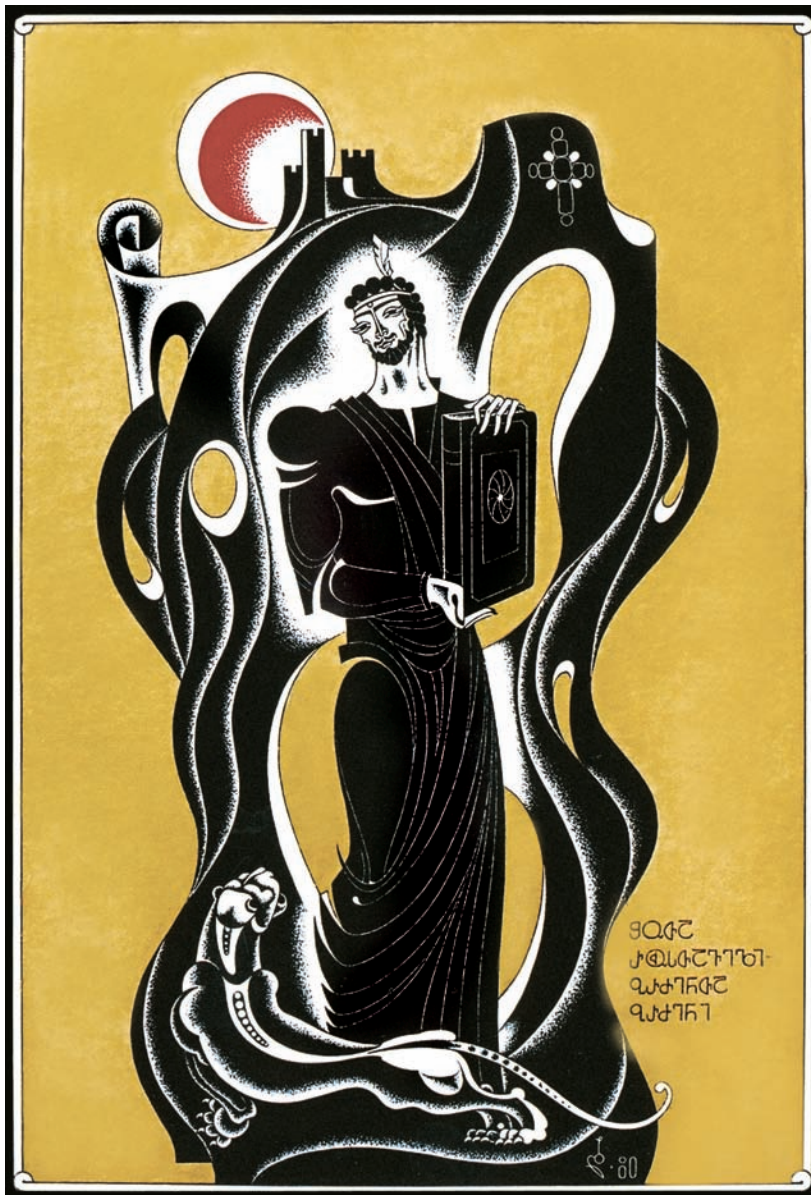
ინჟინერი გიორგი მაევსკი
1973. ტ.ზ.

წითელი მთა კრასნაია პოლიანაში
1962. ტ.ზ.

არაგველები. 2003. ქ.ტ.გ. მოვარაყებული

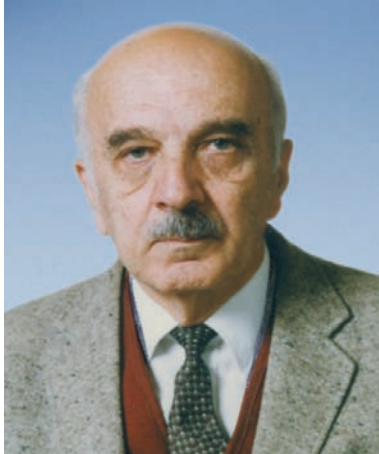
შოთა რუსთაველი — ბრძენთა ბრძენი
1980. ქ.ტ.გ. მოგვარაყებული

აქ აშენდება დედაქალაქი (მეფე ვახტანგ გორგასალი). 1962-1982. ქ.ტ.გ. მოგვარაყებული

მზე ყოველთა ქართველთა — თამარ მეფე. 1980. ქ.ტ.გ. მოვარაყებული

პროფესორი

თამარ ღვინიაშვილი

აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიის
ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (1995).

1944-1950	დაიბადა 1925 წლის 1 სექტემბერს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-მოქანდაკეა.
1951-1954	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ასპირანტურაში.
1954-1958	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ხატვის კათედრის უფროსი მასწავლებელი. საქართველოს მხატვართა კავშირის თავმჯდომარის მოადგილე.
1959-1963	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1963-1968	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის დოცენტი.
1965-1968 1968-2006	საქართველოს მხატვართა კავშირის მდივანი. თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის პროფესორი.

1973 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის ასზე მეტი
ქანდაკების ავტორი. მისი ქანდაკებები დადგმულია საქართველოში (თბილისი, ქუთაისი, გორი,
ზუგდიდი, ფოთი, ბორჯომი, საჩხერე, ყვარელი), უზბეკეთში. ნამუშევრები ინახება საქართველოს
მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებში.

თ. ღვინიაშვილის შემოქმედებითი ბიოგრაფიის ზუსტი ანათვალი ივ. ჯავახიშვილის
ფიგურული პორტრეტით იწყება, როცა, 1953 წელს ახალგაზრდა მოქანდაკის სადიპლომო
ნამუშევარი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მთავარი კორპუსის წინ, ბაღში დაიდგა.

მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული მხატვრის საპატიო წოდება, იაკობ
ნიკოლაძის სახ. პრემია. არის მხატვართა კავშირის წევრი.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით.

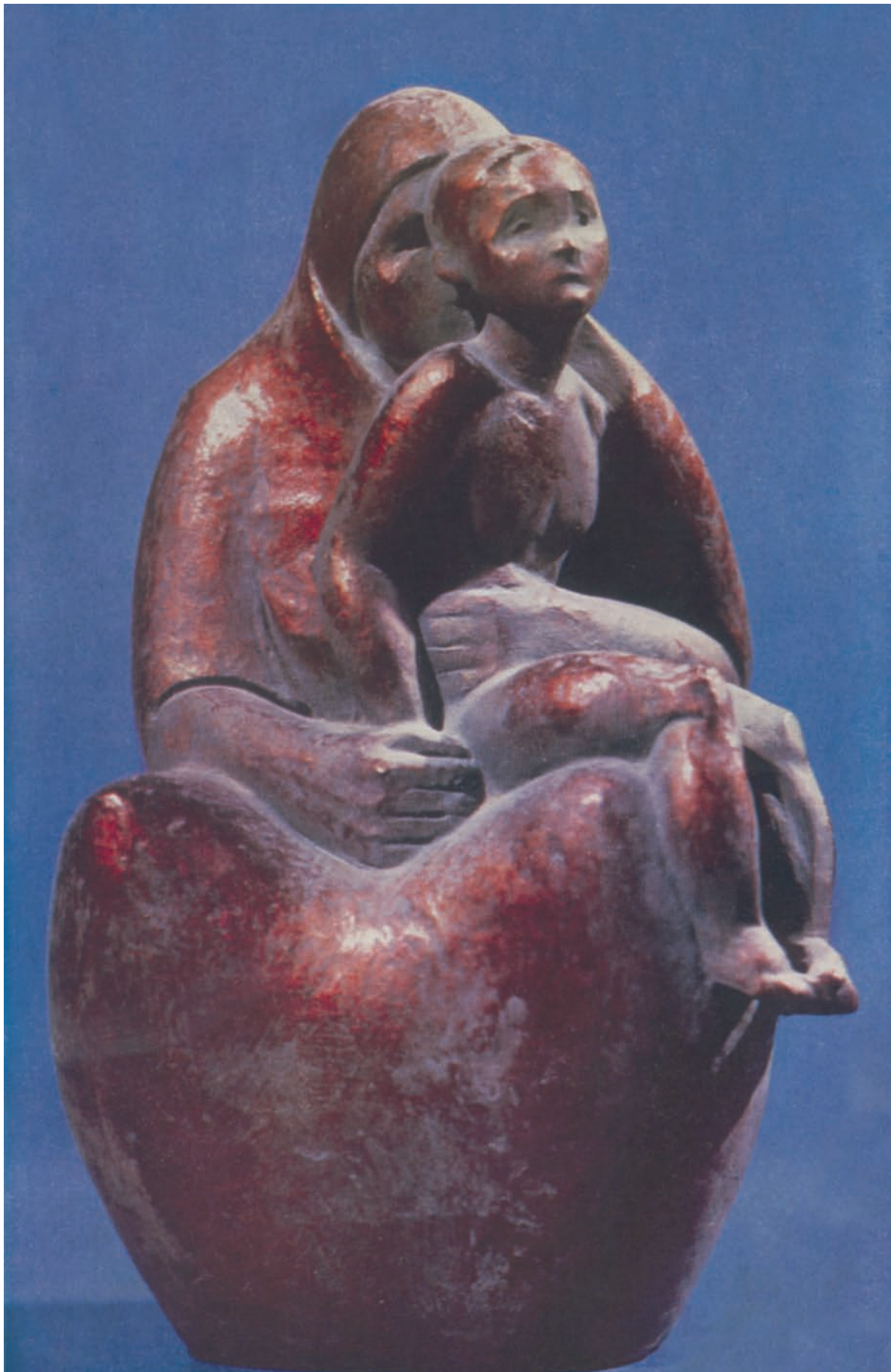
გიორგი ლეონიძის ძეგლი თბილისში. 2000. ბრინჯაო

იაკობ ნიკოლაძის ძეგლი ქუთაისში. 1978. ბრინჯაო

ზაქარია ფალიაშვილის ძეგლი ბორჯომში. 1971. ბრინჯაო

ბეკა და შვილიშვილი. 1978. ბრინჯაო

ფიროსმანი. 1988. ბრინჯაო

პროფესორი

გურამ დოლიძე

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2004)

1950-1956	დაიბადა 1930 წლის 22 მაისს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-კერამიკოსია.
1969-1975	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გამოყენებითი ხელოვნების ფაკულტეტის ხატვის კათედრის მასწავლებელი.
1975-1983	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გამოყენებითი ხელოვნების ხატვის კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1983-1998	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გამოყენებითი ხელოვნების ფაკულტეტის ხატვის კათედრის დოცენტი.
1998-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გამოყენებითი ხელოვნების ფაკულტეტის ხატვის კათედრის პროფესორი.

2001 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის სამოცამდე გრაფიკული, მონუმენტური და ფერწერული ნაწარმოების, ათამდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. ნამუშევრები გამოფენილი იყო საქართველოს, რუსეთის, აშშ-ის, შვედეთის, ჩეხოსლოვაკიისა და თურქეთის საგამოფენო დარბაზებში. მონუმენტური ნამუშევრებია საქართველოში (ქუთაისი, ყვარელი, საგარეჯო), რუსეთში (მოჟაისკი, მონინო), სომხეთში (გიუმრი).

მისი ნამუშევრები ინახება აშშ-ში, შვედეთსა და ავსტრიაში კერძო კოლექციებში. არის მხატვართა კავშირის წევრი.

კეთილი მოხუცი მასხარა. 1980. ქ.გ.

წმინდა გიორგი. 2000. ქ.გ.

ქრისტე აღსდგა. 2000. ქ.გ.

ქართული მანდილოსნები. 1996. ქ.გ.

ზაზუსი. 1992. ქ.გ.

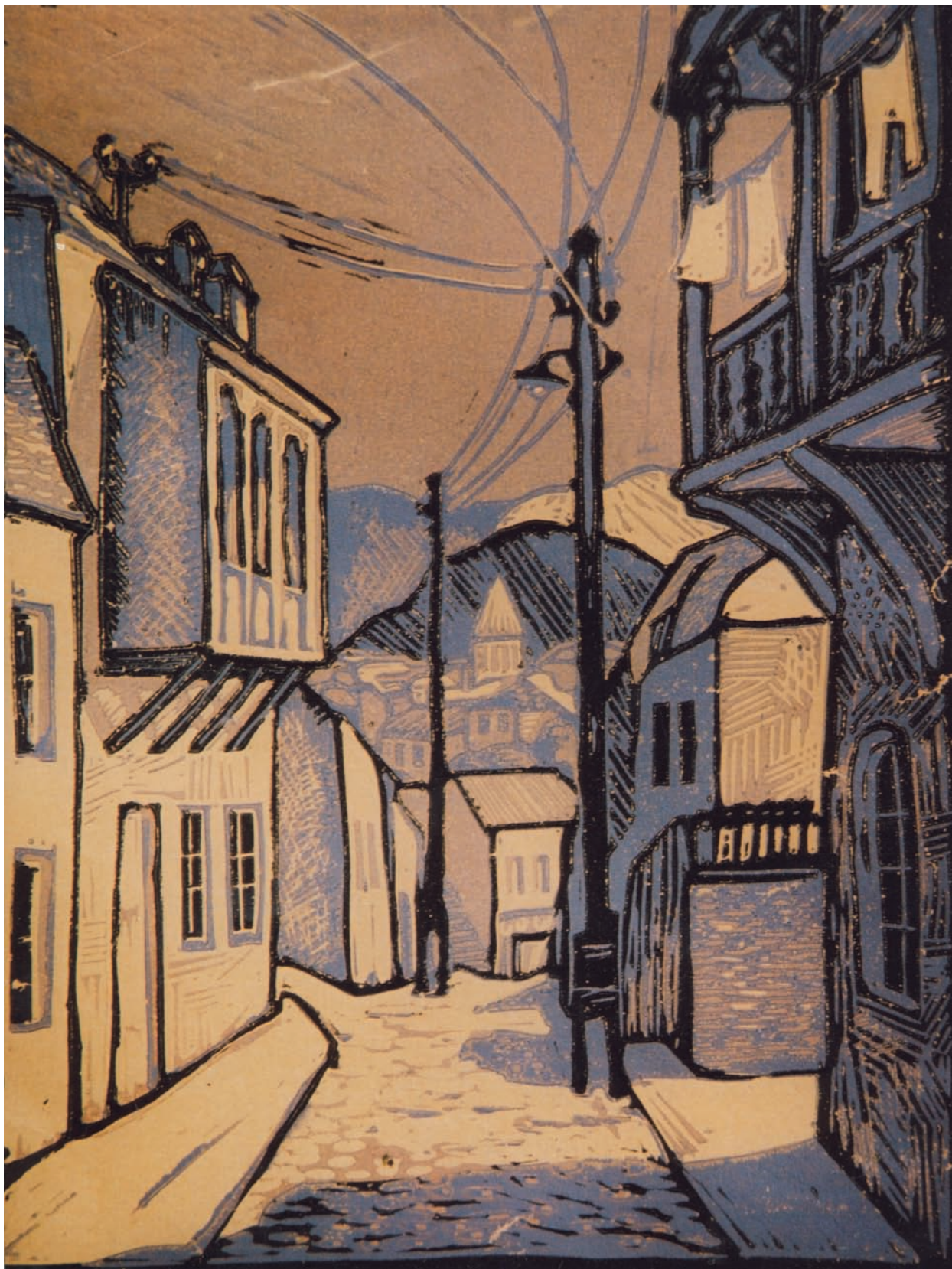
პროფესორი

ზაქარია თელია

აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (2001)

1952-1958	დაიბადა 1931 წლის 5 მაისს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-გრაფიკოსია.
1958-1960	საქართველოს მხატვართა კავშირის ლითოგრაფიის ექსპერიმენტული სახელოსნოს ოსტატი.
1960-1962	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ლითოგრაფიის სახელოსნოს ოსტატი.
1962-1967	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრაფიკის კათედრის მასწავლებელი.
1967-1971	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრაფიკის კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1971-1998	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრაფიკის კათედრის დოცენტი.
1995-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრაფიკის კათედრის პროფესორი.

2001 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 200-მდე გრაფიკული ნაწარმოებისა და ათამდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. იყო თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრაფიკის კათედრის გამგის მოადგილე, სამეცნიერო საბჭოს წევრი, თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის სახვითი ხელოვნების პროფესორი. არის მხატვართა კავშირის წევრი.

ძველი თბილისი. 1999. ლინოგრაფიურა

ზამთარი საგარეჯოში. 1989. ლინოგრაფიურა

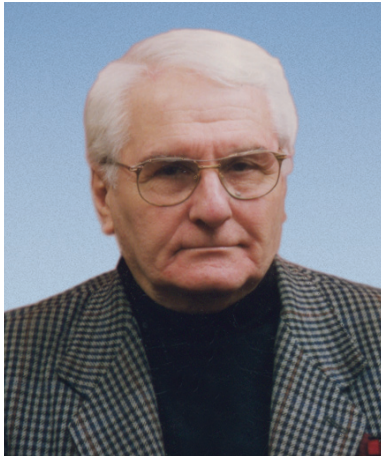
თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრი. 1975. ლინოგრაფიურა

სვანეთი, უშგული. 2004. ლინოგრაფიურა

პრალა. 1968. ლინოგრაფიურა

პროფესორი
გიორგი თოთიაშვილი
აკადემიის წამდელი წევრი – აკადემიკოსი (1995)
(ტექსტი იხ. გვ.48)

ნათია ამირეჯიბის პორტრეტი. 1959. ტ.ზ.

ჯანყი გურიაში. 1970. ტ.ზ.

თაზადა, 1967. ტ.ზ.

აკადემიკოს ნიკო მუსხელიშვილის პორტრეტი. 1971. ტ.ზ.

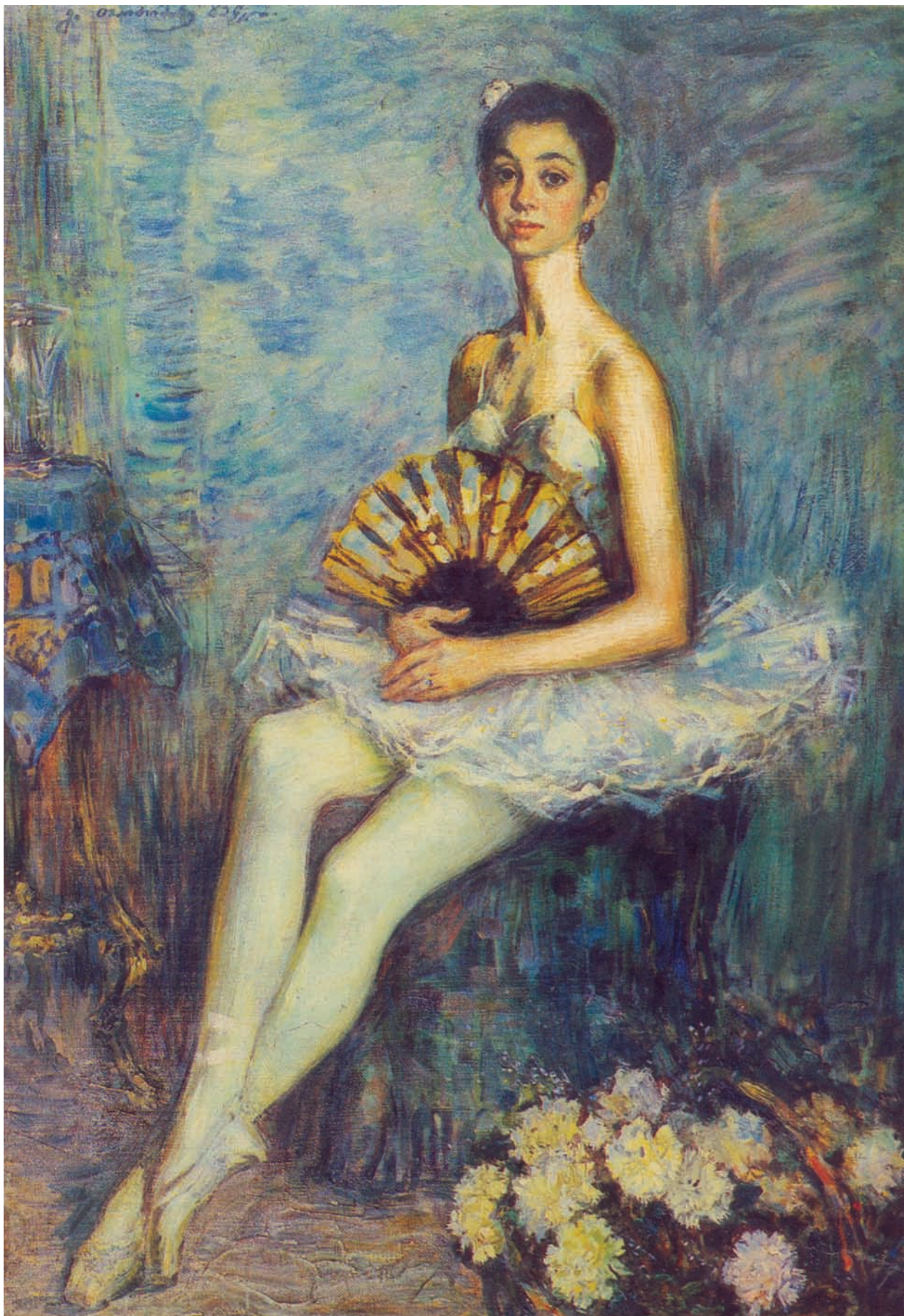
სახალხო არტისტის
ცისანა ტატიშვილის პორტრეტი. 1982. ქ.პ.

პოეტი ოთარ ჭილაძე. 1959. ტ.ზ.

მამის პორტრეტი. 1964. ქ.პ.

ნინო ანანიაშვილი. 1983. ტ.ზ.

პროფესორი

მირაზ მირაზიშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი – აკადემიკოსი (2000)

1949-1955	დაიბადა 1931 წლის 6 ივლისს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-მოქანდაკეა.
1956-1959	სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ასპირანტურაში.
1961-1970	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1970-1978	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის დოცენტი.
1978-2001	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის პროფესორი.
2001-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ხატვის კათედრის გამგე.

1978 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის ასამდე ქანდაკების ავტორი. მისი ქანდაკებები დადგმულია საქართველოში (თბილისი, თელავი), რუსეთში (მოსკოვი, დუბნა, სანკტ-პეტერბურგი), უნგრეთში (კეჩკემეტი). ნამუშევრები ინახება ტრეტიაკოვის გალერეაში (მოსკოვი), საქართველოს, რუსეთის, უკრაინისა და უნგრეთის მუზეუმებსა და კერძო კოლექციებში.

არჩეულია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად - აკადემიკოსად (1996) და რუსეთის სამხატვრო აკადემიის ნამდვილ წევრად - აკადემიკოსად (1988).

მინიჭებული აქვს საქართველოს სახალხო მხატვრის საპატიო წოდება. არის თბილისის საპატიო მოქალაქე, მხატვართა კავშირის წევრი.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით, რუსეთის სამხატვრო აკადემიის ოქროს მედლით, სსრკ სამხატვრო აკადემიის ოქროს მედლითა და დიმიტროვის ოქროს მედლით (ბულგარეთი).

ალექსანდრე
გრიბოედოვის
ძეგლი
თბილისში.
1961. ბრინჯაო

პეტრე ბაგრატიონის ძეგლი თბილისში. 1984. ბრინჯაო

ერეკლე მეორეს ძეგლი თელავში. 1972. ბრინჯაო

პეტრე ბაგრატიონის ძეგლი მოსკოვში. 1999. ბრინჯაო

პორტრეტი. 1967

გურამ სალარაძე. 2005

ბიჭუნა. ბრინჯაო. 1980

ეროსი მანჯგალაძე. 1980

თენგიზ მუშკულიანი. 2003

აკადემიკოსი ნ.ბოგოლიუბოვი. 2003. დუბნა (რუსეთი)

პროფესორი
ზურაბ ლაშავა

აკადემიის ნამდვილი წევრი – აკადემიკოსი (1995)

1944-1950	დაიბადა 1925 წლის 9 ივლისს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-გრაფიკოსია.
1951-1955	ჟურნალ „მეცნიერება და ტექნიკის“ მხატვრული რედაქტორი.
1955-1958	ჟურნალ „დროშის“ მხატვრული რედაქტორი.
1958-1962	საქართველოს მხატვართა კავშირის თავმჯდომა- რის მოადგილე.
1958-1968	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრა- ფიკის კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1962-1970	საქართველოს მხატვართა კავშირის თავმჯდომა- რე.
1968-1972	სსრკ მხატვართა კავშირის მდივანი.
1968-1989	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრა- ფიკის კათედრის დოცენტი.
1972-1989	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გა- მოყენებითი გრაფიკის კათედრის გამგე.
1989-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის პროფესორი.

1989 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 200-მდე გრაფიკული ნაწარმოების და ერთი გამოგონების ავტორი. იყო საქართველოს უმაღლესი საბჭოს დეპუტატი და სსრკ მხატვართა კავშირის გამგეობის წევრი.

არჩეულია რუსეთის სამხატვრო აკადემიის საპატიო წევრად (2005). არის მხატვართა კავშირის წევრი.

მისი ნამუშევრები გამოფენილი იყო საქართველოს, რუსეთის, უკრაინის, ლატვიის, ესტონეთის, პოლონეთის, ფინეთის, საფრანგეთის, აშშ-ის, გერმანიისა და კანადის საგამოფენო დარბაზებში. ნამუშევრები ინახება საქართველოსა და რუსეთის მუზეუმებში, მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის კერძო კოლექციებში.

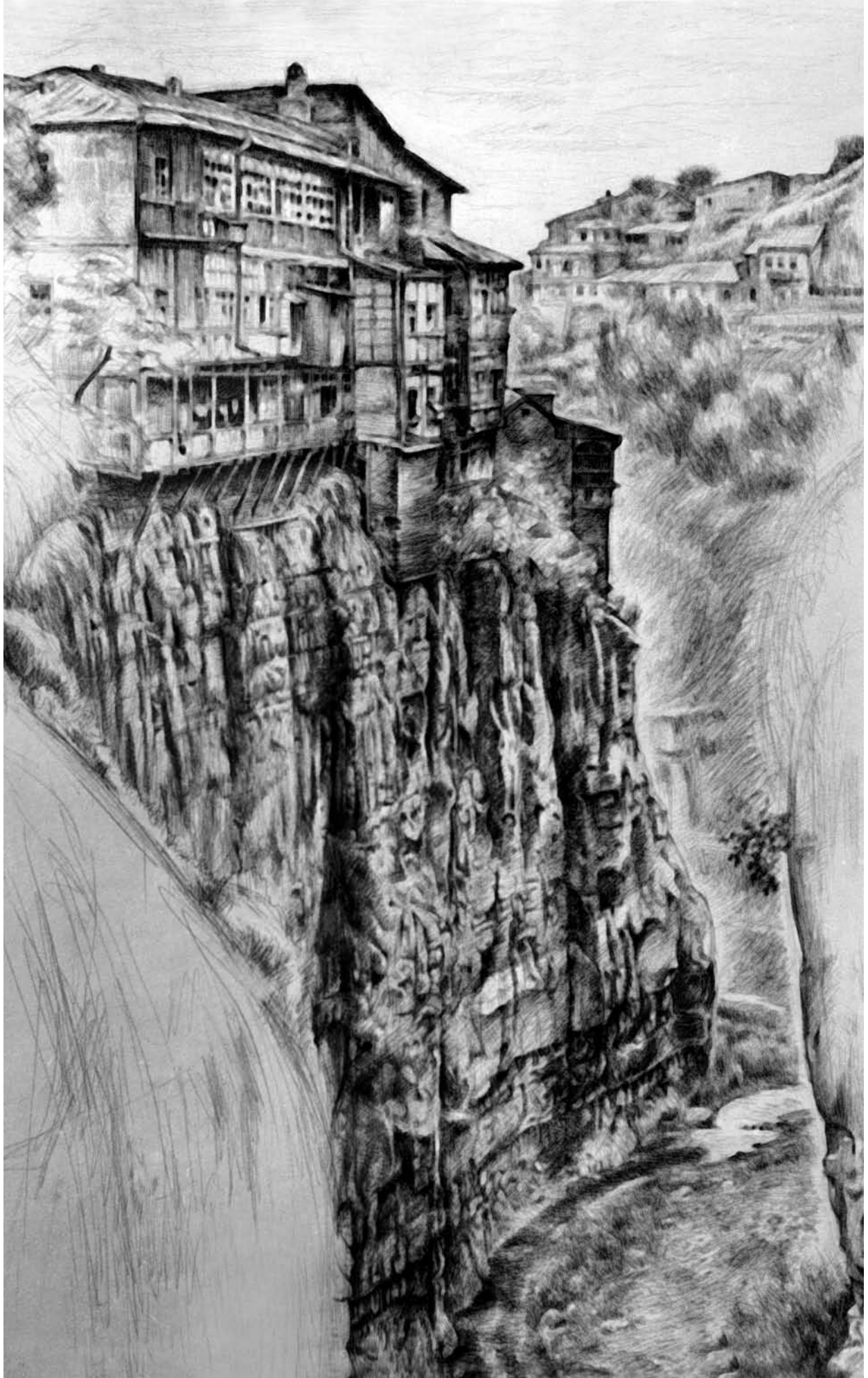
მინიჭებული აქვს საქართველოს სახალხო მხატვრისა და წლის საუკეთესო მხატვრის საპატიო წოდება. დაჯილდოებულია ღირსების ორდენითა და „საპატიო ნიშნის“ ორდენით.

მონრეალი. 1971. ტ.ტემპ.

რაჭა, გოგინიკა მღვდელაძე. 1962. ქ.გ.

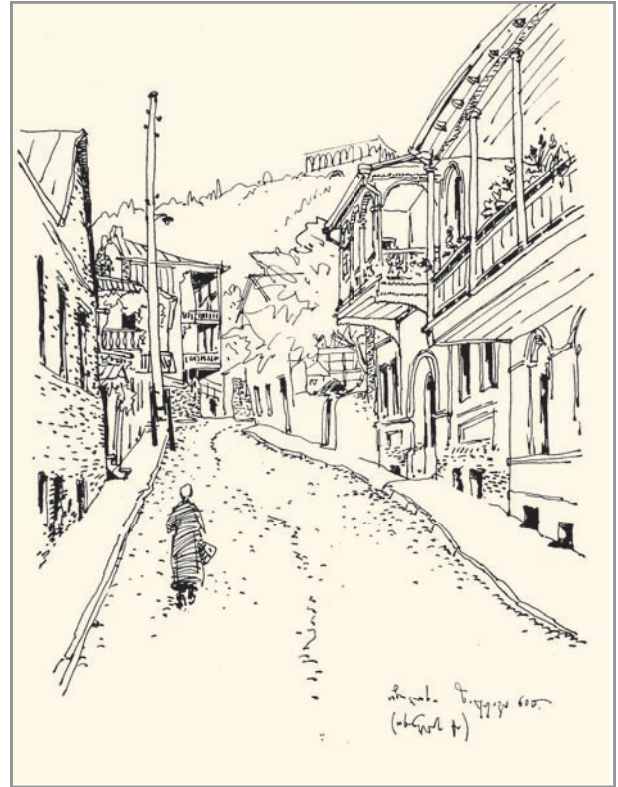
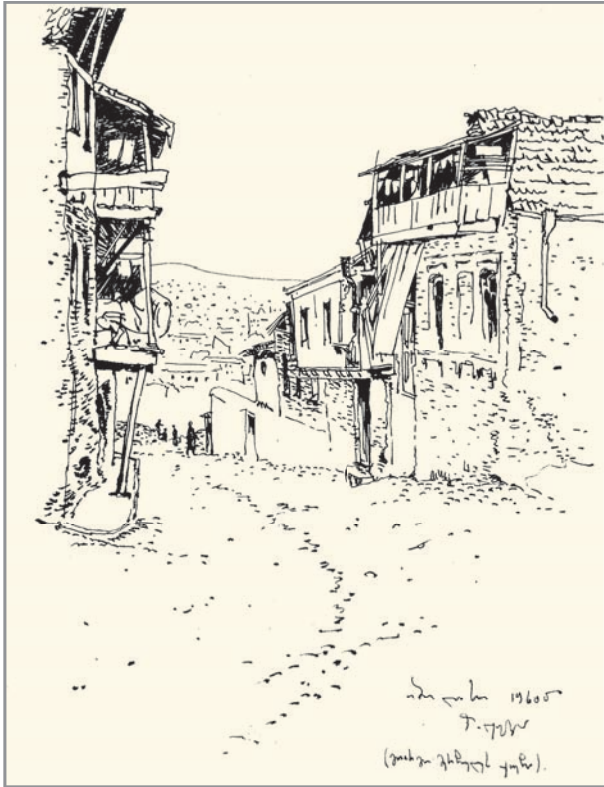
ძველი თბილისი, ბოტანიკური ბაღი. 1972. ქ.ფ.

მაგდანა სამარგულიანი. 1962. ქ.გ.

რიონის ხეობა. 1967. ტ. ტემბ.

ძველი თბილისი. 1960. ქ. ტ.

პოლონეთი, კრაკოვი. 1959. ქ. ა. კ.

პროფესორი
ლევან მხეიძე

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (1995)

1950-1956	დაიბადა 1932 წლის 25 ივნისს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-მოქანდაკეა.
1958-1961	სწავლობდა ლენინგრადის ი.ე. რეპინის სახ. სამხატვრო ინსტიტუტის ასპირანტურაში.
1961-1963	ლენინგრადის ი.ე. რეპინის სახ. სამხატვრო ინსტიტუტის ქანდაკების კათედრის მასწავლებელი.
1963-1967	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1967-1979	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების კათედრის დოცენტი.
1979-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის პროფესორი.

1962 წელს მიენიჭა ხელოვნებათმცოდნეობის მეცნიერებათა კანდიდატის, 1979 წელს - პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 100-ზე მეტი ქანდაკებისა და ათამდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. ქანდაკებები დადგმულია საქართველოში: (ქუთაისი, ონი, ჭიათურა, თერჯოლა, მცხეთა), გერმანიაში (მეტლახი, მერციგი, ზაარბრუკენი, ვეიტინი, ტიუნსდორფი, ორშოლცი), რუსეთში (ნეკრასოვო), ტაჯიკეთში (უზუნი).

მისი ნაწარმოებები სხვადასხვა დროს გამოფენილი იყო საქართველოს, რუსეთის, გერმანიის, ლუქსემბურგისა და საფრანგეთის საგამოფენო დარბაზებში. ნამუშევრები ინახება საქართველოს, რუსეთისა და გერმანიის გალერეებსა და მუზეუმებში, კერძო კოლექციებში.

1988 წლიდან გერმანიის ქალაქებში მეტლახში, მერციგსა და ბოზენში „ზაფხულის აკადემიაში“ ასწავლის ქანდაკებას. ორჯერ მონაწილეობდა საერთაშორისო სიმპოზიუმის მუშაობაში. არის მხატვართა კავშირის წევრი.

მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული მხატვრის საპატიო წოდება.

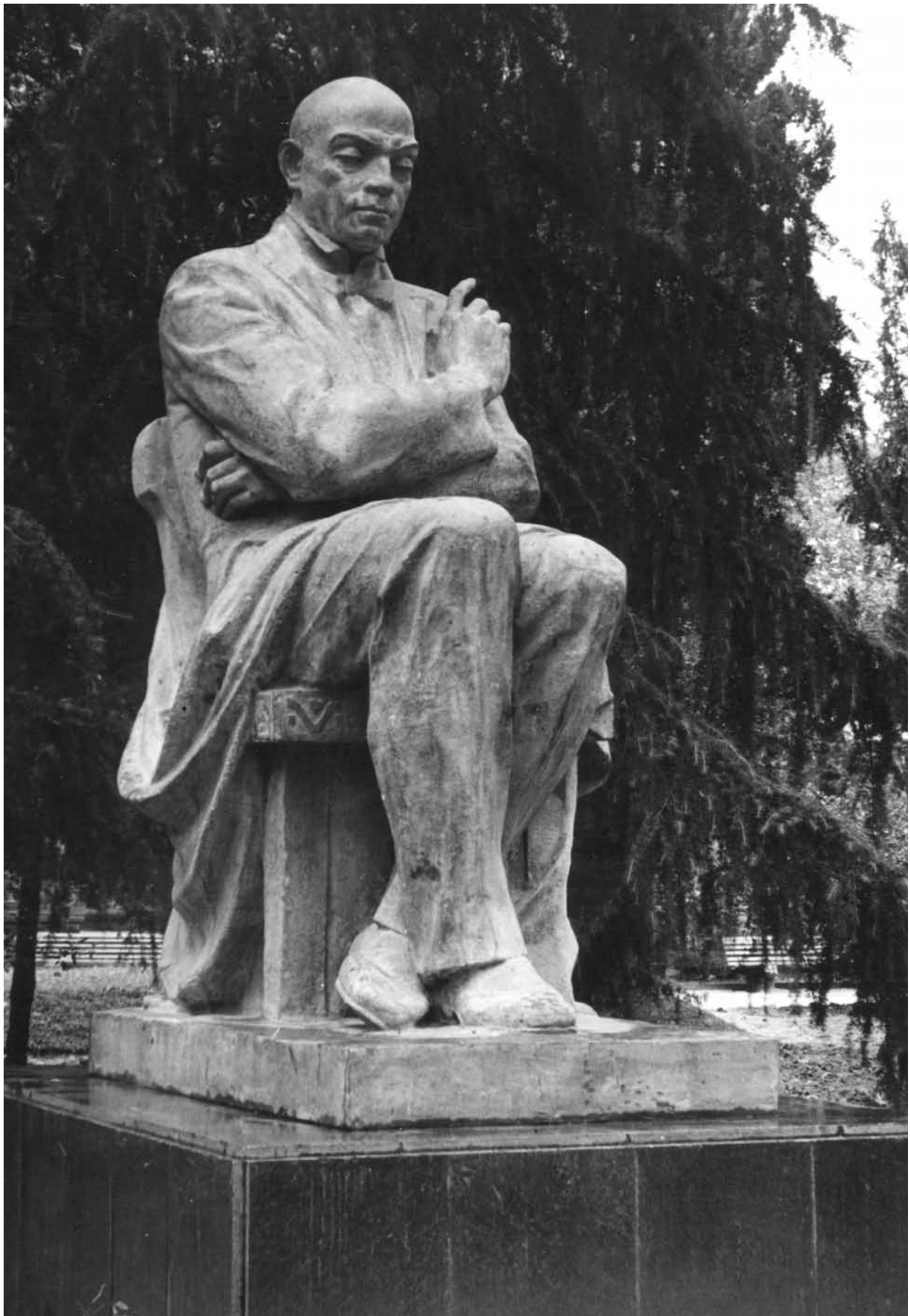
სწრაფვა. 1992. ბრინჯაო
ქ.ორშოლცი (გერმანია)

ნმინდა ლუდვინიუსის ძეგლი ქმეტლახში
(გერმანია) 1996. ბრინჯაო

ნუგეზი. 1993. ქვა
ქმეტლახ-ვეიტენი (გერმანია)

ზაქარია ფალაშვილის ძეგლი ქუთაისში. 1972. ბრინჯაო

ადამი და ევა 1996.
ქვა. ქ.მეტლახი (გერმანია)

მოლოდინი. 1997. მეტალი

ვეფხი და მოყმე. ქვა. ქ.ონი

პროფესორი
კიაზო ნაზუშვილი

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2000)

1945-1951	დაიბადა 1926 წლის 18 მაისს. სწავლობდა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიაში. პროფესიით მხატვარი-არქიტექტორია.
1951-1961	„თბილქალაქპროექტის“ უფროსი არქიტექტორი.
1961-1969	„თბილქალაქპროექტის“ პროექტის მთავარი არქიტექტორი.
1969-1971	„თბილქალაქპროექტის“ ჯგუფის ხელმძღვანელი.
1971-1987	„თბილქალაქპროექტის“ პროექტის მთავარი არქიტექტორი.
1987-1990	„თბილქალაქპროექტის“ მთავარი სპეციალისტი.
1991-1993	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის საფუძვლების კათედრის უფროსი მასწავლებელი.
1993-1998	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის საფუძვლების კათედრის დოცენტი.
1998-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის საფუძვლების კათედრის პროფესორი.

2000 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო- პედაგოგიური წოდება. არის 16 სამეცნიერო ნაშრომისა და 100-ზე მეტი არქიტექტურული პროექტის ავტორი. მონაწილეობდა 13 კონკურსში, 9-ში გაიმარჯვა. გაიარა უმაღლესი კვალიფიკაციის სკოლა ქ. მოსკოვსა და ქ. ჰელსინკში (ფინეთი). არის არქიტექტორთა კავშირისა და მხატვართა კავშირის წევრი.

მინიჭებული აქვს სსრკ სახელმწიფო პრემია და საქართველოს დამსახურებული არქიტექტორის საპატიო წოდება.

დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით და მედლით „შრომითი მამაცობისათვის“.

კახეთი, კვეტრის ეკლესია. 2001. ქ.აკვ.

ძველი თბილისის კუთხე. 2001. შერეული ტექნიკა

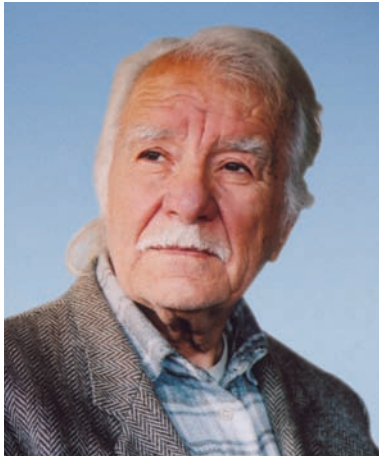
ქველი თბილისი, კალა. 2001. ქ.აკვ.

ლაშე ძველ თბილისში. 1994. ქ.ტ.გ.

ძველი თბილისი, ზარეცკი. 2004. ქ.აკვ.

პროფესორი
ნოდარ ლოლობაძე

აკადემიის ნამდვილი წევრი - აკადემიკოსი (2005)

1952-1960	დაიბადა 1932 წლის 2 ივნისს. სწავლობდა მოსკოვის უმაღლეს სამხატვრო სამრეწველო სასწავლებელში (ყოფ. სტროგონოვის). პროფესიით მხატვარი-დიზაინერია.
1960-1968	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნების ფაკულტეტის უფროსი მასწავლებელი.
1968-1976	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო ხელოვნების კათედრის გამგე.
1976-1980	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო დიზაინის კათედრის გამგე.
1980-1981	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო დიზაინის კათედრის პროფესორი.
1981-1986	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო დიზაინის კათედრის გამგე.
1986-2006	თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის სამრეწველო დიზაინის კათედრის პროფესორი.

1994 წელს მიენიჭა პროფესორის სამეცნიერო-პედაგოგიური წოდება. არის 300-ზე მეტი
ფერწერული და გრაფიკული ნაწარმოების და ერთი გამოგონების ავტორი.

მინიჭებული აქვს საქართველოს დამსახურებული მხატვრისა და საქართველოს სახელმწიფო
პრემიის ლაურეატის საპატიო წოდება. არის მხატვართა კავშირის წევრი.

წლების განმავლობაში ინვესტდნენ ხარკოვის უმაღლესი სამხატვრო ინსტიტუტსა და ერევნის
სამხატვრო-თეატრალურ ინსტიტუტში სახელმწიფო საგამოცდო კომისიის თავმჯდომარედ.

მისი ნამუშევრები გამოფენილი იყო საქართველოს, რუსეთისა და ევროპის ქვეყნების
საგამოფენო დარბაზებში. დაჯილდოებულია მედლებით.

შოთა რუსთაველი
2005. ენკუსტიკა

წმინდა ნინო. 1975. ენკაუსტიკა

მარიამ ლევისშოშელი. 1970. ენკაუსტიკა

მაცხოვარი
1998. ენკაუსტიკა

ვენეცია, მოვარიანი ლამე. 1980. ტ.ზ.

დავით ახიკბა (გერმანია)
აკადემიის საპატიო დოქტორი (2000)

ტორსი. 200. ბრინჯაო

ნიკო ჩოჩელი (აშშ)
აკადემიის საპატიო
დოქტორი (2003)

სატანის განგმირვა 2000. ტ.ზ.

სარჩევი

წინათქმა	3
Preface	5
აკადემიის წევრები და საპატიო დოქტორები	7
სულთათანა	11
აკადემიის ცხოვრების ფოტოქრონიკები	12

ნაწილი პირველი • სამეცნიერო ნაშრომები

დემურ ბაშელეიშვილი	20
გიორგი ჩახუნაშვილი	32
ვაჟა გვანცელაძე	42
იგორ დოლიძე	48
გიორგი თოთიბაძე	52
გოგი თოფაძე	54
როლანდ კალანდაძე	66
თენგიზ მეძმარიაშვილი	74
თამაზ ნათიძე	82
იოსებ სამხარაძე	86
სულხან ქემოკლიძე	90
კონსნტანტინე ჩახუნაშვილი	94
ლევან ჭაჭიაშვილი	99
ვახტანგ ხუციძე	100
მანანა დოიჯაშვილი	104
გივი მარგველაშვილი	105
ჯონ (მალხაზ) შალიკაშვილი	106

ნაწილი მეორე • სახელოვნებო ნაწარმოებები

დემურ ბაშელეიშვილი	108
თენგიზ ღვინიაშვილი	114
გურამ დოლიძე	120
ზაქარია თელია	126
გიორგი თოთიბაძე	132
მერაბ მერაბიშვილი	138
ზურაბ ლეჟავა	144
ლევან მხეიძე	150
კიაზო ნახუცრიშვილი	156
ნოდარ ლოლობერიძე	162
დავით მხეიძე	168
ნიკო ჩოჩელი	169

ერებული დაიბეჭდა საქართველოს ჰუმანიტარულ და
სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის,
აკადემიკოს **დემურ ბაგალაიშვილისა** და აკადემიის საპატიო
დოქტორის **ზაურ ჯვიაშინიას** ფინანსური მხარდაჭერით

ISSN 1512 - 4800

საქართველოს ჰუმანიტარულ და სახელოვნებო
მეცნიერებათა აკადემია

**სამეცნიერო და სახელოვნებო ნაშრომების კრებული
ტომი პირველი**

რედაქტორი და დიზაინერი
დემურ ბაშელიშვილი

საავტორო უფლება © საქართველოს ჰუმანიტარულ და
სახელოვნებო მეცნიერებათა აკადემია. 2006
© საგამომცემლო სახლი „პეგასი“. 2006
ტირაჟი 1000

წიგნი გამოსაცემად მოამზადა საგამომცემლო სახლმა „პეგასმა“

წიგნში განთავსებული მასალების გამოყენება შეიძლება მხოლოდ
აკადემიის თანხმობით.

საგამომცემლო სახლი „პეგასი“
თბილისი – 2006

**THE ACADEMY OF SCIENCES HUMANITARIAN &
ARTS OF GEORGIA**

THE COLLECTION OF SCIENTIFIC AND ART WORKS
(in Georgian)
VOLUME ONE

Editor and designer
Demur Basheleishvili

Author's right © The Academy of sciences humanitarian and
arts of Georgia. 2006
© Publishing house `Pegasus`. 2006
Circulation 1000

The materials published in the book cannot be used
without the authorization of Academy

**Publishing house `Pegasus`
Tbilisi – 2006**